

KESKKONNAAGENTUUR

ESTONIAN ENVIRONMENT AGENCY

**ULUKIASURKONDADE SEISUND JA
KÜTTIMISSOOVITUS 2018**
*Status of Game populations in Estonia and proposal
for hunting in 2018*

Koostajad: Rauno Veeroja
Peep Männil

Tartu 2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	2
ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET	4
ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD	10
SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LHIGITI	14
PÕDER (ALCES ALCES)	14
METSSIGA (SUS SCROFA)	28
PUNAHIRV (CERVUS ELAPHUS)	41
METSKITIS (CAPREOLUS CAPREOLUS)	49
KARU (URSUS ARCTOS)	60
HUNT (CANIS LUPUS).....	68
ILVES (LYNX LYNX).....	76
HALLHÜLJES (HALICHOERUS GRYPUS)	82
HARILIK ŠAAKAL (CANIS AUREUS).....	84
REBANE (VULPES VULPES)	88
KÄHRIKKOER (NYCTEREUTES PROCYONOIDES)	91
KOBRA (CASTOR FIBER).....	94
HALLJÄNES (LEPUS EUROPAEUS).....	96
VALGEJÄNES (LEPUS TIMIDUS)	98
METSNUGIS (MARTES MARTES).....	101
KIVINUGIS (MARTES FOINA)	103
MINK (NEOVISON VISON).....	105
TUHKUR (MUSTELA PUTORIUS)	107
MÄGER (MELES MELES)	109
JAHILINNUD	112
KOKKUVÕTE	121

SISSEJUHATUS

Kõiki jahilukeid komplekselt käsitlevaid ulukiseire aruandeid on koostatud 2009. aastast alates ning 2013. aastal jõustunud jahiseadusega anti neile iga-aastaselt koostatavatele dokumentidele ka seadusandlik alus. Aruanded, mis sisaldavad hinnanguid erinevate ulukipopulatsioonide seisundite ja nende muutuste kohta koos juurdekasvuprognoside ja kütmissoovitustega järgnevas jahihooajaks, on oluliseks baasiks teaduslikel alustel põhineval ulukiasurkondade kaitse ja jätkusuutliku kasutuse korraldamisel Eestis.

Erinevate meetoditega (kütmisstatistika, ruutloendus, sõraliste pabulaloendus, jahimeeste hinnang arvukusele, ulukivaatlused, ulukikahjustused, kütitud isendite info) kogutud andmete võrdleva analüüsi tulemusel antakse erinevate parameetrite (levik, arvukus, sooline-vanuseline struktuur) jälgimise kaudu hinnang asurkonna seisundis toimunud muutustele ja prognoositud juurdekasvu põhjal küttimishooaja eelsele seisundile ning tehakse vastavalt sellele küttimisettepanekud. Väikeulukite kohta tehtavad küttimisettepanekud ei ole numbrilised, vaid näitavad soovitatavate muudatuste suunda võrreldes varasemate aastatega. Suurkiskjate kohta tehtavad küttimisettepanekud on vastavalt seadusele mõeldud keskkonnaametile, teiste suurulukite osas maakondade jahindusnõukogudele ja jahimaa kasutajatele ning väikeulukite osas jahimaa kasutajatele.

Detailse informatsiooni puudumise tõttu ei tee eluslooduseosakonna ulukiseire töörühm ettepanekuid mitte jahipiirkondade tasemel, vaid puudutab väikseima üksusena maakondi või loodusmaastike sidususe baasil moodustatud ohjamispiirkondi. Jahipiirkonna põhise usaldusväärse informatsiooni saamiseks tuleks rakendada muid seiremeetodeid, näiteks hirvlaste puhul kõiki jahipiirkondi katvat pabulaloendust ning koguda märgatavalt suuremas koguses infot lokaalsete ulukikahjustuste kohta. Kuna jahindusnõukogud toimetavad praegu enne haldusreformi kehtinud maakondade piiride järgi, samuti on oluline säilitada andmete võrreldavus varasemate aastatega, on ka käesolevas aruandes maakonnad jätkuvalt oma endistes piirides.

Nende liikide puhul, kelle küttimisettepanekud on väljendatud arvuliselt, peaks maakonnasisene küttimismahtude ja vajadusel ka -struktuuri jaotus saama korraldatud jahindusnõukogudes vastavalt olemasolevale kohalikule informatsioonile. Selle üheks

olulisimaks osaks on teave vastavate liikide isendite tekitatud kahjustuste suuruse ja paiknemise kohta. Seepärast on käesolevas aruandes toodud lisana ka detailsem metsaregistri väljavõte ulukikahjustest teadaandvatest metsateatistest ja metsakaitse ekspertiisidest, kus kahjustajateks on märgitud ulukid.

Seoses suurenenud vajadusega jahimaa kasutajatest sõltumatute seireandmete kogumiseks on viimastel aastatel lisaks projektipõhiste partneritele kaasatud ka Keskkonnaameti spetsialiste. Keskkonnaameti panus ulukiseiresse hirvlaste kahjustuste hindamisel proovitükkidel on suure väärtusega. Kuna inimressursist on alati ja jätkuvalt puudus, on koostöö Keskkonnaametiga ka järgnevatel aastatel vähemalt samas mahus oodatav. Koostöö märgatavat paranemist kahe jahindust koordineeriva ametkonna vahel ei tohi kindlasti alahinnata.

Käesolevas aruandes kirjeldatakse jahilukite asurkondade seisundis aastate jooksul toimunud muutusi ning analüüsitakse nende põhjusi, antakse hinnang asurkondade seisundile 2017. jahiaastal ning tehakse küttemisettepanekud 2018. aasta jahihooajaks. Küttemisettepanekud on liigiti erinevad ning sõltuvad vastava liigi kohta kogutava informatsiooni hulgest ja vajadusest. Hundi ja hallhülge kohta käesolevas aruandes konkreetseid küttemisettepanekuid ei tehta, need esitatakse käesoleva aruande lisadena enne vastava jahihooaja algust.

Seireandmete kogumise meetodilised juhendid ja vormid, aga ka ulukite rakendusuringute ja inventuuride aruanded ja tegevuskava suurkiskjate kaitse- ja ohjamise korraldamiseks on kättesaadavad Keskkonnaagentuuri kodulehelt www.keskkonnaagentuur.ee. Ulukiseire aastaaruannetega peaksid regulaarselt tutvuma kõik jahimaa kasutajad, jahindusnõukogude liikmed ning jahindusega seotud riigisektori töötajad. Lisaks regulaarsetele küttemissoovitustele tuuakse aruannetes välja ka muud meetmed, näiteks vajalikud muudatused seadusandluses.

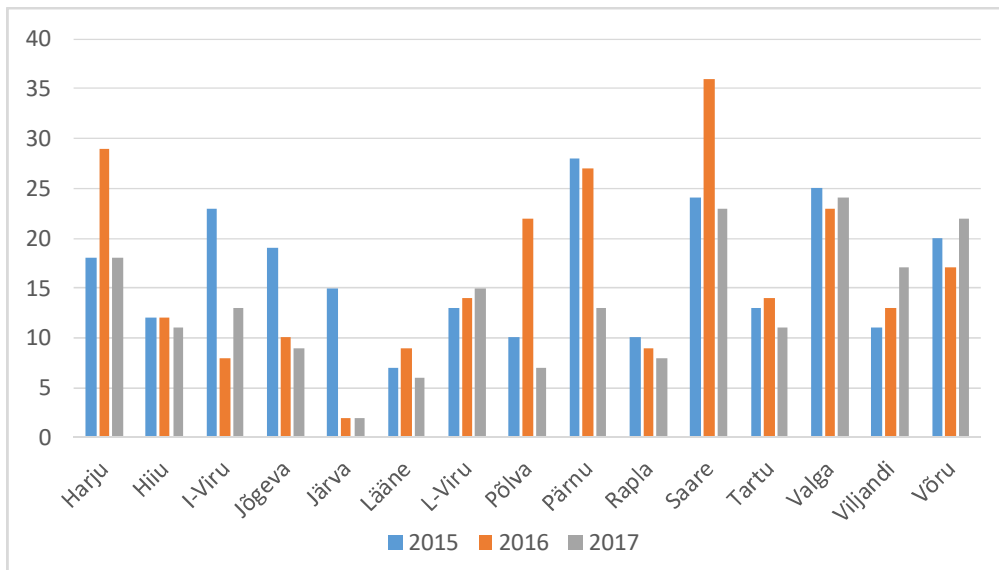
Käesolev aruanne on koostatud eluslooduseosakonna ulukiseire töörühma poolt, kuhu lisaks koostajatena märgitud isikutele andsid olulise panuse ka Inga Jõgisalu, Marko Kübarsepp ja Jüri Tõnisson. Ulukiseire töörühm tänab käesolevaga kõiki seireandmete kogumisega seotud jahimehi ning andmete kogumisse panustanud Keskkonnaameti töötajaid ning teisi koostööpartnereid.

ANALÜÜSITUD MATERJAL JA SELLE KVALITEET

Seirearuande koostamisel on kasutatud erinevate ulukiliikide küttime, ruutloenduse, vaatluste, jahimeeste hinnangupõhise loenduse, ulukikahjustuste ning hirvlaste pabulahunnikute loenduse andmeid. Põdra ja suurkiskjate puhul on kasutatud ka kogutud bioproovide analüüsist saadud tulemusi. Suur enamus seire algmaterjalidest on kogutud jahimeeste poolt vastavalt keskkonnaministri määrusele „Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus“ (RT I, 29.05.2013, 7) järgides Keskkonnaagentuuri kodulehel (www.keskkonnaagentuur.ee) olevaid andmeedastusvorme ja meetodilisi juhendeid. Kogutud andmed ja biomaterjal on analüüsitud Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonnas, v.a suurkiskjate kahjustused, mille kogumise ja analüüsiga tegeleb Keskkonnaamet. Hallhülge seire tulemused on võetud hallhülge 2017. a seirearuandest.

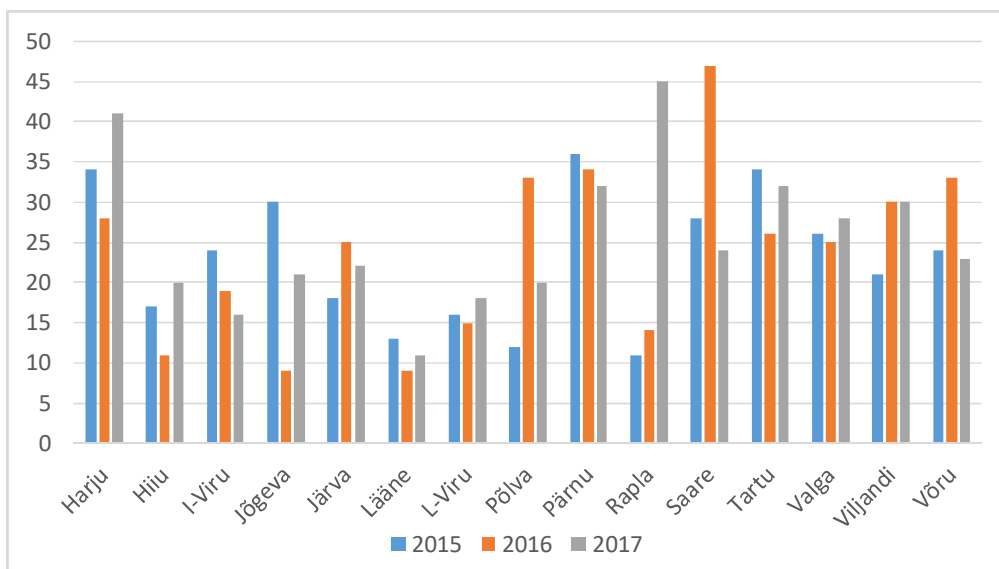
Järgnevalt anname ülevaate 2017. aastal kogutud seireandmetest, mille analüüsist tulemustel ning eelnevatel aastatel samasuguse meetodikaga kogutud andmete võrdlusel käesolev aruanne põhineb. Lisaks kõikidest jahipiirkondadest laekunud küttimeandmetele ja arvukuse/arvukuse muutuse hinnangutele analüüsiti 344 põdra, 383 metskitse, 199 metssea, 60 punahirve, 229 hundi ja ilvese ning 240 karu vaatlustlehele märgitud andmeid. Biomaterjalina analüüsiti kütitud põtrade vanuse määramiseks hammaste arengu ja kulumise järgi ligemale 3600 isendi alalõualuud. Ühtsele standardile vastavalt mõõdeti 1075 viimasel jahihooajal kütitud põdrapulli sarve. Kütitud põdralehmade viljakusproove laekus eluslooduse osakonda ja analüüsiti 621. Kütitud suurkiskjate ja šaakalite kogunes vanuse määramiseks 128 hambaproovi ning viljakusnäitajate määramiseks 31 kütitud emaslooma sigimiselundkonda.

Jahipiirkonna kasutajate arusaam oma kohustusest koguda ulukiseire andmeid on maakonniti jätkuvalt väga erinev. Võtame näiteks metskitse ja metssea vaatlusandmed, mille alusel jälgitakse muutusi populatsioonide soolises ja vanuselises struktuuris. Siin tuleb vaadata pigem trendi, mitte vaatluskaartide absoluutarvu, kuna maakonnad on erineva suurusega ning osadest jahipiirkondadest saadetakse vaatluskaarte enam kui üks. Üldjoontes näitab see siiski seda, millises maakonnas on jahimaa kasutajad enam kohusetundlikud ja millises vähem.

Esitatud metssea vaatluslehtede arv aastatel 2015–2017.

Number of presented wild boar observation sheets in 2015–2017.

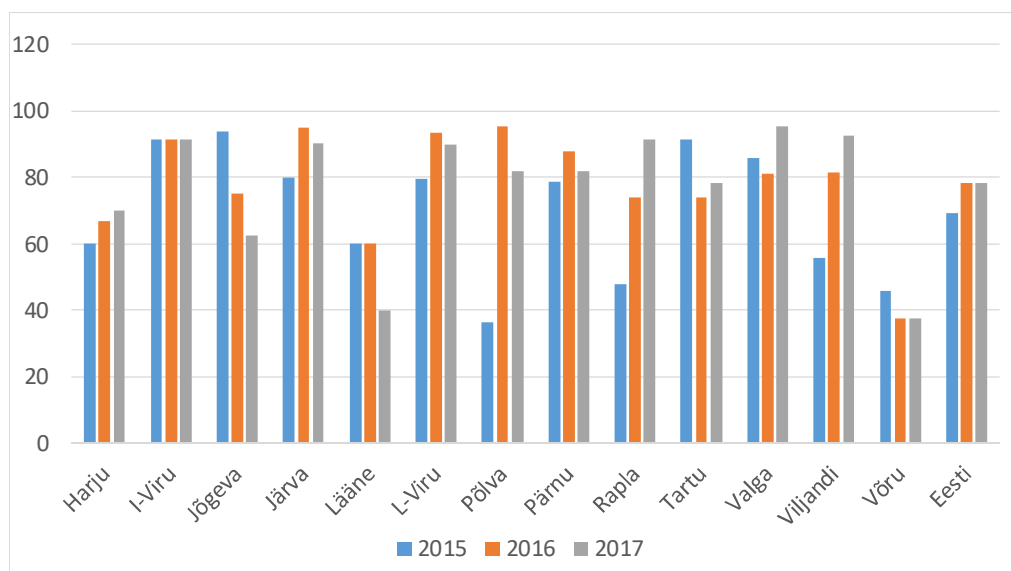

Esitatud metskitse vaatluslehtede arv aastatel 2015–2017.

Number of presented roe deer observation sheets in 2015–2017.

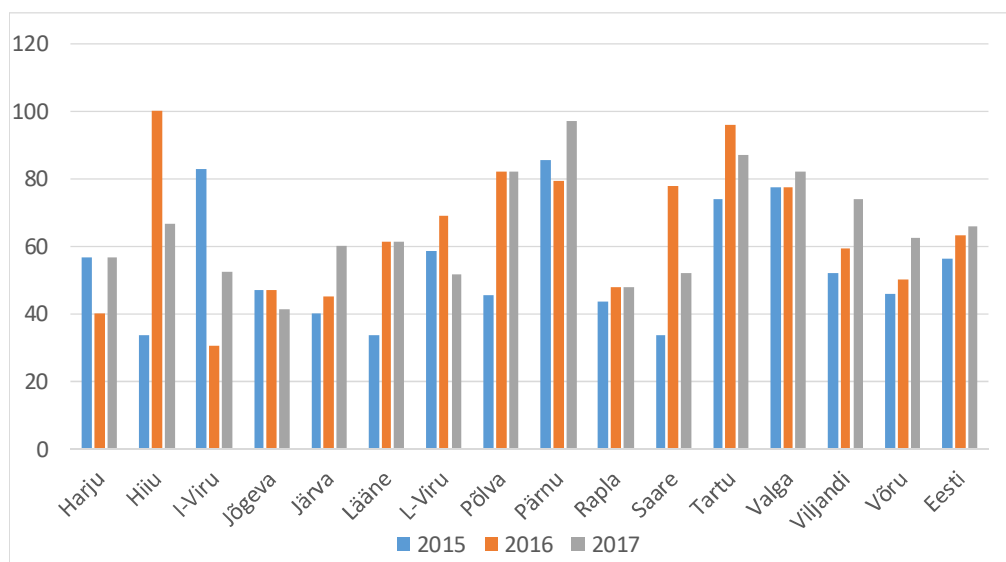
Suurkiskjate kohta laekus 2017. aasta kohta eelneva aastaga võrreldes samas koguses karu ning suuremas koguses hundi-ilvese vaatluslehti. Karu vaatluslehti edastati selgelt puudulikus koguses Lääne ja Võru maakonnast, kus tehti vaatlusi vastavalt 40% ja 38 % jahipiirkondades. Ida-Viru, Järva, Lääne-Viru, Valga ja Viljandi maakonna jahipiirkondadest esitati 90% või enam karu vaatlusi ning sellele piirile väga lähedale on jõudnud ka Pärnumaa. Hundi-ilvese vaatluslehtede osas saab positiivsena välja tuua Pärnumaa 97 %-ga, aga ka Põlva-, Tartu- ja Valgamaa, kust esitati üle 80% vaatlusi,

negatiivsena aga Jõgeva ja Rapla maakonnad, kust esitati vaatlusi alla 50% vajalikust mahust ning vaid pisut üle 50 % Ida-Viru-, Lääne-Viru- ja Saaremaalt. Puudulike andmete tõttu ei ole võimalik adekvaatselt hinnata populatsiooni suuruse ja juurdekasvu muutusi neis maakondades ning paratamatult mõjutab see ka kogu Eesti kohta käivaid arvukushinnanguid.

Karu vaatlusi esitanud jahipiirkondade % aastatel 2015–2017 Eesti mandriosas.

Proportion of hunting districts that have presented bear brown observations in recent years on mainland part of Estonia.

Hundi ja ilvese vaatlusi esitanud jahipiirkondade % aastatel 2015–2017.

Proportion of hunting districts that have presented wolf and lynx observations in recent years.

Neil jahipiirkondade kasutajatel, kes ei ole vastavalt seadusest tulenevale kohustusele oma ülesannet täitnud, ei ole moraalset õigust andmete analüüsijat ja tulemuste esitajat kritiseerida, ega nõuda ressursi kasutajana teistega võrdset kohtlemist.

Kütitud suurkiskjatelt saadud bioproovide osas saab jahimehi taas pigem laita kui kiita. Vanuse määranguks vajalikke hambaproove koguti kütitud huntidelt 76% (2016. aastal 69%), kütitud karudelt 71% (2016. aastal 65%) ja šaakalilt 46% (2016. aastal 59%). Kütitud emaste huntide ja karude sigimiselundkondade proove laekus 43% ehk 67-lt kütitud emasloomalt 29; (2016. aastal 64 %). Hea kvaliteediga ehk terveid emakaid koos munasarjadega ja arusaadavalt märgistatud proove koguti 69% (2016. aastal 62%).

Valede elundite (peamiselt kusepõis) osakaal esitatud materjalist oli möödunud jahihooajal hundi puhul 40% ning karu puhul 18% (kokku 14% kogu materjalist). Võrdluseks esitasid jahimehed 2016. jahihooajal emakate asemel hundi kusepõisi 13% ja karu kusepõisi 17% (kokku 14% kogu materjalist). Kütitud 10-lt emaselt šaakalilt koguti sigimiselundkondade proove vaid üks (10%).

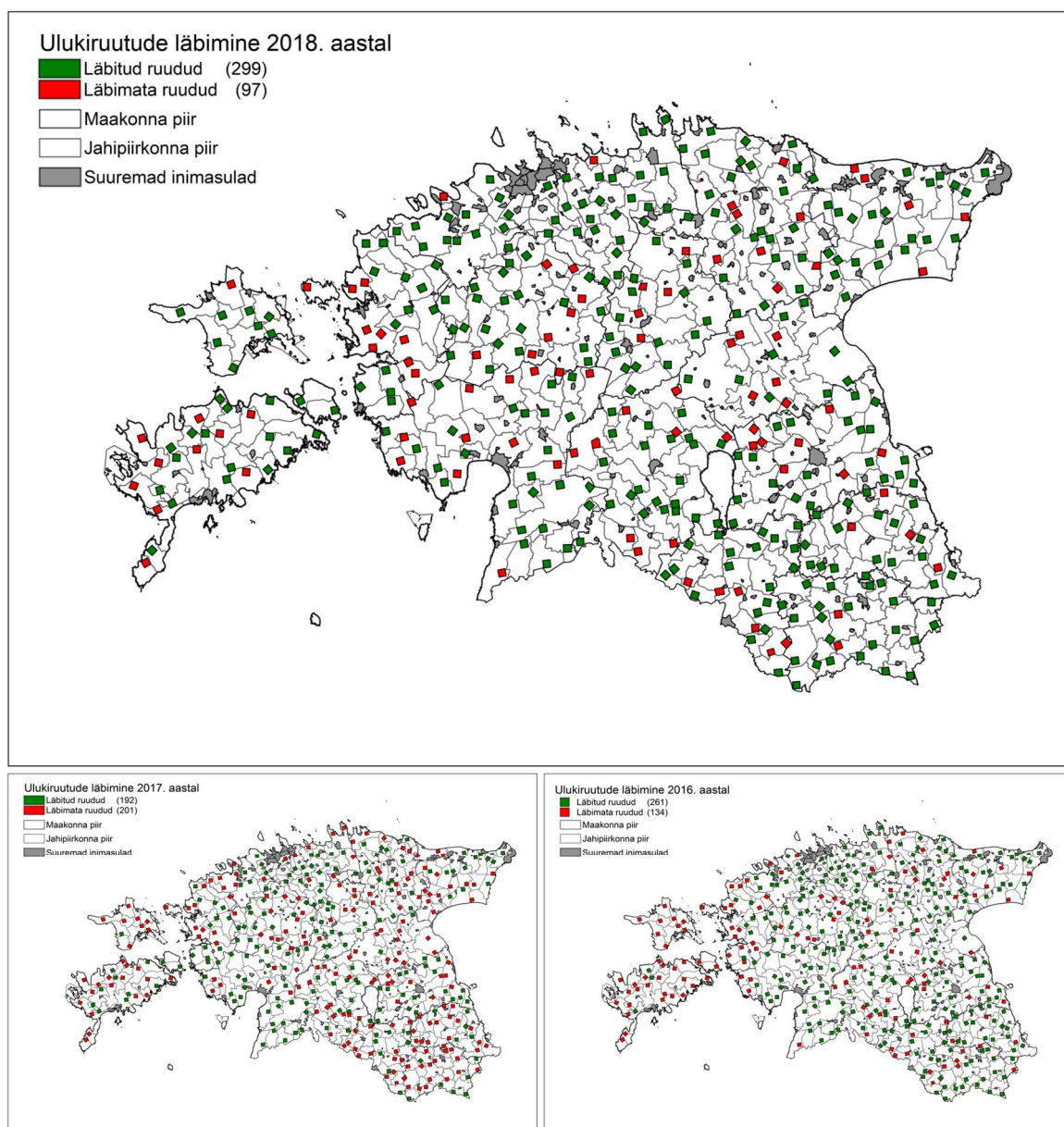
2014. aastal tehti ja jaotati kõigile jahipiirkondadele metoodiline õppefilm „Biomaterjalide kogumine ja ulukivaatlused“ eesmärgiga parandada seireandmete kvaliteeti. Kes pole seda veel vaadanud, soovitame seda kindlasti teha. Tuletame siinkohal meelde, et ülalpool mainitud bioproovid tuleb võtta kõigilt kütitud või hukkununa leitud suurkiskjatelt ja šaakalilt ning nende esitamata jätmine on jahipiirkonna kasutusõiguse tingimuste rikkumine. Kõiki isendi vanust ja sigimist kirjeldavaid proove kasutatakse seireandmete analüüsis ning proovide puudulik hulk ja kvaliteet mõjutavad negatiivselt tulemuste kvaliteeti, samas on just kvaliteetsed tulemused need, mida jahimehed ulukiseirajatelt saada tahavad.

Sarnaselt eelmiste aastatega saadi osa olulistest andmetest mitmetelt jahipiirkonna kasutajalt kätte suure vaeva ja märkimisväärse hilinemisega, mistõttu venis taas näiteks möödunud jahihooaja küttimistulemuste koondi koostamine.

Möödunud talve iseloomustas keskpärane õhutemperatuur ning eelnevast kolmest talvest pikemalt aega katnud lumevaip. Küllaltki pehme ja tagasihoidliku lumevaiba paksusega talv oli soodne paljudele liikidele. Madalast temperatuurist ja toidupuudusest tingitud isendite looduslik suremus jäi madalaks ja isendite konditsioon sigimisperioodi alguseks heaks. Neist asjaoludest tingituna võib käesoleval aastal oodata mitmete liikide puhul taas head juurdekasvumäära.

Ulukiseire seisukohalt oli möödunud talv eelnevast märksa parem, kuna mitmed seiremeetodid põhinevad just jälgede loendusel lumelt. Nii oli 2018. aasta jäljeloendustel

läbitud ruutude osa (299 ruutu 396-st) varasemast märksa parem (192 ruutu 395-st) ning paremate lumeolude tõttu saadi üle mitme aasta piisavas koguses andmeid (üle 50%) kõikidest maakondadest. Ka on keskmine ruutude läbimise aeg nihkunud varasemale ajale, mida viimasel ajal kehvemaks muutunud lumeolude tõttu ka soovitanud oleme. Soovitame ka edaspidi ruutloenduse ära teha veebruaris või isegi jaanuaris, kuna märtsikuu ilmad enam sageli ruutloendust ei soosi ning sellega võib oluliselt kannatada nii seire kvantiteet kui ka kvaliteet.

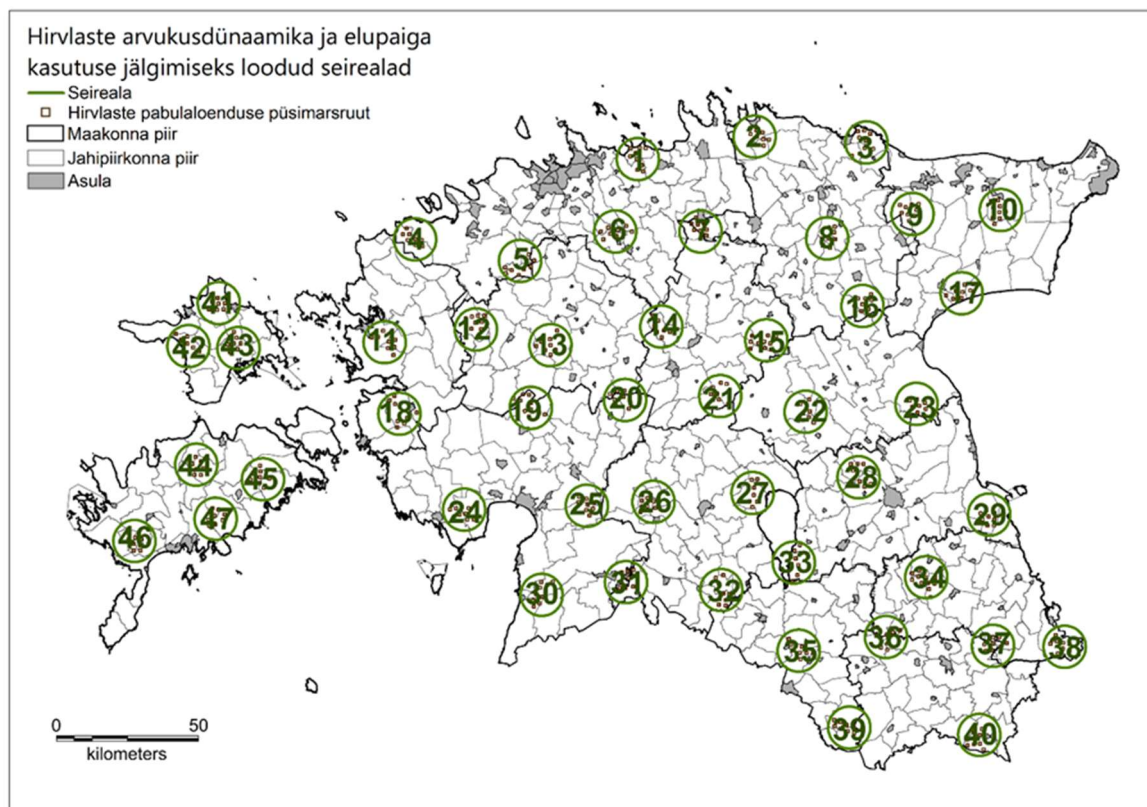

Ulukijälgede loendusruutude läbimine 2018. aastal ning võrdlus 2017. ja 2016. aasta loendustega.

Location of 12 km long (quadrat shape 4x3 km) permanent transects of winter track counts. The colour of the quadrats indicates whether the counts were carried out (green) or not (red) in current year.

Lisaks jahimeestelt kogutavate andmete ja materjalide analüüsile viidi koostöös Keskkonnaameti spetsialistidega ja lepinguliste partneritega läbi 2018. aasta kevadel üle riigi juba tavapäraseks saanud värske põdrakahjustuse seire, mis hõlmas 1740 proovitükki ja millest 1083 paiknesid männinoorendikes ning 657 koorimiskahjustuste eas kuusikuis. Keskkonnaameti abi on siinkohal väga oluline ning loodame selle hea koostöö jätkamist samas mahus ka tulevikus.

SA KIK toel teostati 2015. aasta kevadel esmakordselt 46-l üle riigi süstemaatiliselt paigutatud seirealal hirvlaste talviste pabulahunnikute loendus. Kõikidele seirealadele paigutati valdavalt metsaaladele 32 km loendusmarsuuti (kaheksa ruudu kujulist 4 km pikkust transekti), kus loendati 2 m laiusel alal kõik hirvlaste poolt viimasel talvel tekitatud pabulahunnikud. Lisaks hirvlastele koguti pabulaloendustel analoogset infot ka metssea, jäneste ja kanaliste ekskrementide kohta. Järgnevatel aastatel on seda tegevust jätkatud 47-l alal ning saadud tulemused täiendavad väga oluliselt ülevaadet hirvlaste (ja metssea) asustustiheduse muutustest. Praeguseks on vastavad andmerekad olemas nelja aasta kohta.

Hirvlaste arvukusdünaamika ja elupaiga kasutuse jälgimiseks 2015. a kevadel loodud seirealade ja nendele märgitud pabulaloenduse transektide paiknemine. 2016. a lisandus üks seireala Saaremaale. *Monitoring areas of cervids and permanent transects of pellet group counts.*

ASURKONDADE SEISUNDIT JA SELLE MUUTUSI KIRJELDAVAD NÄITAJAD

Küttimismahu muutus – kütitud isendite arvu suhteline muutus (KM) protsentides võrreldes eelneva jahihooajaga. $KM = 100 * (K_{(A)} - K_{(A-1)}) / K_{(A-1)}$, kus A on aasta. Käesolevas aruandes esitatud 2017. aasta kütümise muutus võrreldes 2016. a jahihooajaga.

Pesakondade arv – kasutatakse suurkiskjate karu, hundi ja ilvese puhul. Välja on toodud vaatlusandmete analüüsi käigus saadud eraldi pesakonnad maakonniti. Kui pesakondade territooriumid asuvad mitme maakonna piires, on pesakond pandud maakonda, kuhu jäi suurem osa pesakonna territooriumist (kus oli tehtud suurem hulk vaatlusi). Karu puhul on välja toodud vaid sama-aastaste poegadega pesakonnad.

Pesakondade arvu muutus – väljendatakse märkidega +, - või =. Muutuste hindamisel arvestatakse hundi ja ilvese puhul kahte viimast aastat. Karu puhul on võrdluses kasutatud kahe järjestikuse aasta pesakondade arvu keskmist $K = (P_{(A)} + P_{(A-1)}) / 2$, kuna sama emaste põlvkond sigib reeglina iga kahe aasta tagant.

Siinkohal tuleb arvestada sellega, et pesakondade arvu muutus väljendab olukorda enne jahihooaega, jäljeindeksi muutus ja jahimeeste hinnang arvukuse muutusele aga jahihooaja järgset olukorda.

Jäljeindeks (JI)

Käesoleva aruande tabelites on esitatud jäljeradade võimaliku maksimaalse vanuse suhtes korrigeeritud jäljeindeksite väärtused e **jäljeindeks** on loendusmarsruudiga ristuvate jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta jagatud jälgede võimaliku maksimaalse vanusega päevades (24h -1; 36h - 1,5; 48h - 2; 60h - 2,5). Jälgede võimaliku maksimaalse vanuse leidmisel on aluseks võetud viimase vanu jälgi katva lumesaju lõpu orienteeruv kellaeg.

Jälgede vanuse suhtes korrigeerimata jäljeindeks – ruutloenduse käigus loendatud keskmine jäljeradade arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

Üle-eestilist asustustiheduse ja kütümise dünaamikat iseloomustavatel graafikutel on eraldi välja toodud nii jäljeradade vanuse suhtes korrigeeritud (aastatel 2010–2018) kui ka korrigeerimata jäljeindeksi muutused (aastatel 2006–2011).

Jäljeindeksi muutus – Erinevate ulukiliikide jäljeindeksite suhteline muutus protsentides (JM). $JM = 100 * (JI_{(A)} - JI_{(A-1)}) / JI_{(A-1)}$, kus A on aasta. Käesolevas seirearuandes on esitatud 2018. aasta jäljeindeksi muutus võrreldes 2017. aasta omaga.

Pabulaindeks – hirvlaste pabulahunnikute (metssea puhul ekskrementide) arv 1 km transekti kohta. Transekti laius on 2 meetrit. Aruande tabelites esitatud pabulaindeksid on ühtlustatud arvestades iga konkreetse loendusruudu läbimise ajaga (kuupäevaga). Tasanduskoefitsendi arvutamisel on arvestatud pabulahunnikute akumulatsiooni perioodi pikkuseks 200 päeva ja selle alguseks võeti 1. oktoober.

Tuhnimisindeks – vähemalt 1 m² suuruste metssea tuhitud alade arv 1 km transekti kohta. Transekti laius on 2 m.

Liikluses hukkunud isendid – käesolevas aruandes on kasutatud jahipiirkonna kasutaja esitatud jahindusstatistikas toodud andmeid liikluses hukkunud sõraliste kohta.

Värske ulukikahjustus (VUK) – antud aruandes esitatud eeskätt põdra tekitatud värskete kahjustustega puude osakaal seirealadel. Värskest kahjustatud puude hulka loetakse edasise kasvu seisukohast nii olulisel kui ka ebaolulisel määral kahjustatud okaspuid.

Jahimeeste hinnang arvukusele – jahimeeste poolt antud hinnangud ulukite arvukuse kohta jahipiirkonnas. Maakondlikud isendite arvud näitavad jahipiirkondade hinnangute summat, mis on ümardatud kümneni (va punahirvel).

Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele – sõraliste puhul saadud jahimeeste 2018. aasta arvukuse hinnangu andmete võrdlemisel eelneva 2017. aasta omaga, väikeulukite ja suurkiskjate puhul väljendab jahimeeste otsest hinnangut arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga.

Suurulukid

+ arvukus suurenenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

- arvukus langenud rohkem kui 5% eelmise aasta loendusega võrreldes;

= arvukus jäänud samaks. Muutus eelmise aasta loendusega võrreldes on olnud väiksem kui 5%.

Väikeulukid

Jahipiirkondlike hinnangute summana saadud näidu alusel iseloomustatakse arvukuse muutuse trendi järgnevalt:

+ arvukus suurenenud. Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

++ arvukus oluliselt suurenenud. Maakondliku loenduse summaarne tõus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

= arvukus jäänud samaks. Maakondliku loenduse summaarne tõus või langus on olnud väiksem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

- arvukus vähenenud. Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 10% maakonna jahipiirkondade koguarvust;

-- arvukus oluliselt vähenenud. Maakondliku loenduse summaarne langus on olnud suurem kui 50% maakonna jahipiirkondade koguarvust.

Vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv – vaatluskaartidel esitatud keskmine vaadeldud isendite arv ühe vaatluspäeva (vaatlusrea) kohta. Põdra kohta esitatud näitaja leidmisel on aluseks võetud 15. septembrist 31. oktoobrini, metsseal 1. septembrist 20. detsembrini ning metskitsel 1. augustist 31. oktoobrini tehtud vaatluste andmed. Vaatluspäevadena on arvesse võetud vaid need vaatluspäevad, mil loomi kohati.

Küttimissoovitus

↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga suurendada;

↑↑ – küttimist võrreldes eelmise jahihooajaga oluliselt suurendada;

→ – küttida eelmise jahihooajaga sarnaselt (pole põhjust muuta varasemat küttimisstrateegiat);

→ / ↑ – küttida samas mahus või veidi enam;

→ / ↓ – küttida samas mahus või veidi vähem;

↓ – küttimismahtu vähendada;

↓↓ – küttimist oluliselt vähendada.

Iga käsitletava liigi juures on hallis kastis esitatud kokkuvõttev hinnang liigi arvukuse muutusele võrreldes eelneva aastaga ja kollases kastis üldistatud soovitus liigi küttimiseks eeloleval jahihooajal võrreldes eelmisega.

Erinevates aruande tabelites esitatud kollakas kirjas märgitud näitajad on arvatud väga väikese andmete hulga põhjal, mistõttu ei saa neid pidada järelduste tegemisel piisavalt usaldusväärseks.

Aruandes esitatud küttimise tiheduskaardid on loodud Mapinfo Professional 16.0 tarkvara abil. Küttimiskaartidel kasutatud Eesti kontuur ja maakondade piiride kihi on loonud Maaamet.

Sigade Aafrika katku levikukaartide alusandmed pärinevad Veterinaar- ja Toiduametilt.

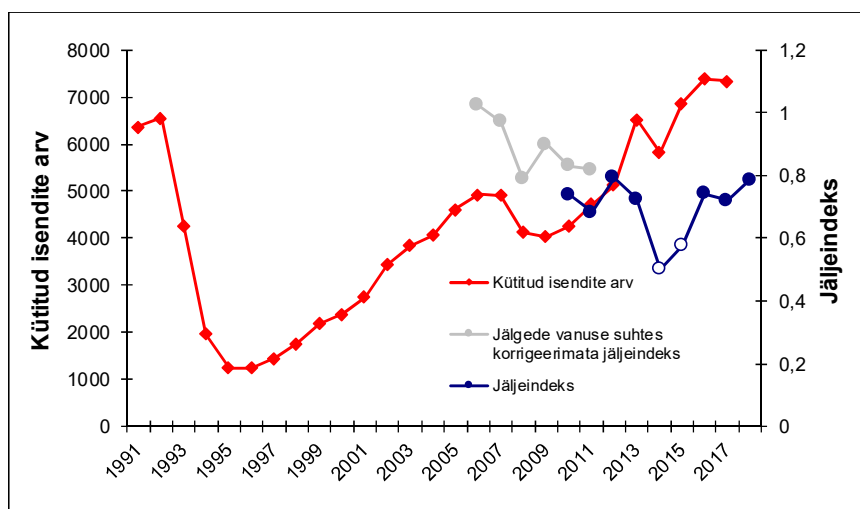
Andmed suurkiskjate- ja haneliste kahjude kohta pärinevad Keskkonnaametist.

Aruandes esitatud info hirvlaste tekitatud metsakahjustuste koht (metsakaitse ekspertiiside ja metsateatised) pärinevad Metsaregistrist.

NB! Eelnevate aastate andmete võrreldavuse tagamiseks ja tuleneval sellest, et maakondlikud jahindusnõukogud tegutsevad täna endiselt haldusreformi eelsetes piirides, on ka käesolevas aruandes maakondlike koondandmete esitamisel ja küttimissoovituste koostamisel lähtutud haldusreformi eelsetest maakonna piiridest.

SEIRE TULEMUSED JA KÜTTIMISSOOVITUSED LIIGITI

PÕDER (*Alces alces*)

A = → / ↓

K = → / ↓

Põdra küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of moose hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

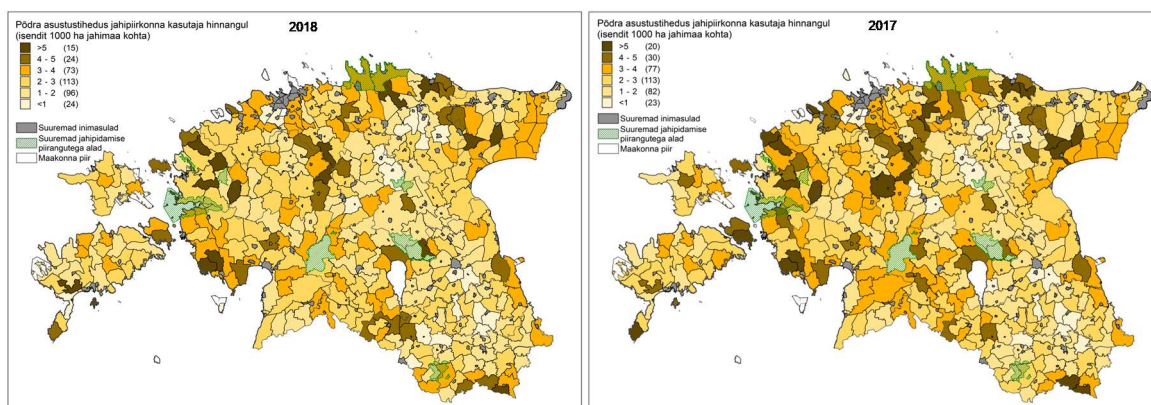
Põdra arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunters estimation (n)			Arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters estimation (%)
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018		2016	2017	2018	
Harjumaa	774	800	811	1,4	0,74	0,75	0,91	0,66	-28,3	1220	1220	1060	-13,1
Hiiumaa	170	164	183	11,6	0,66			0,76		280	250	250	0,0
Ida-Virumaa	412	464	505	8,8	0,71	0,65	0,53	0,94		920	940	940	0,0
Jõgevamaa	321	372	355	-4,6	0,68	0,79		1,51		600	570	510	-10,5
Järvamaa	346	421	392	-6,9	0,62	1,05	0,89	0,83	-6,0	570	510	520	2,0
Läänemaa	515	594	653	9,9	1,45	1,23	1,07	0,90	-15,7	910	960	850	-11,5
Lääne-Virumaa	581	654	592	-9,5	0,67	0,65	0,33	0,49	48,1	870	810	800	-1,2
Põlvamaa	216	289	265	-8,3	0,41	0,35	0,37	0,45		460	440	410	-6,8
Pärnumaa	945	933	891	-4,5	0,58	0,91	0,66	1,06	59,8	1390	1430	1370	-4,2
Raplamaa	582	589	589	0,0	1,11	1,08	0,67	0,72	7,3	930	1010	810	-19,8
Saaremaa	382	406	414	2,0	0,91		0,72	0,45		800	770	700	-9,1
Tartumaa	363	388	404	4,1	0,60	0,52	0,68	1,03	50,2	660	650	660	1,5
Valgamaa	390	393	379	-3,6	0,44	0,50	0,21	0,39		540	480	520	8,3
Viljandimaa	590	601	590	-1,8	0,81	0,62	0,86	0,64		850	870	800	-8,0
Võrumaa	286	322	314	-2,5	0,39	0,87	0,98	0,70		490	500	530	6,0
Kokku Total	6873	7390	7337	-0,7	0,73	0,74	0,72	0,79	9,0	11490	11410	10730	-6,0

2017. aasta jahihooajal kütitati Eestis 7337 põtra, mis on vaid 53 isendit vähem kui 2016. aastal, mil kütitud põtrade arv saavutas läbi aegade kõrgeima taseme. Võrreldes aasta varasemaga kütitati põtru märgataval enam Hiiu-, Lääne-, Ida-Viru- ja Tartumaal, märksa vähem aga Lääne-Viru-, Põlva-, Järva-, Jõgeva- ja Pärnumaal. Eesti kokkuvõttes on 2017. a kütitud põtrade arv üsna lähedal 2017. a suvel Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonna

poolt põdra arvukuse mõõdukaks 5-15% langetamiseks soovitatud 7430 isendilisele küttimehahule, jäädes vaid 93. isendi ehk 1,25% võrra sellest madalamaks. Seega võis 2017. a jahihooaja järel eeldada, et põdra arvukus on võrreldes eelneva paari-kolme aastaga veidi vähenenud. Enamus jahihooaja järgset põtrade arvukust/asustustihedust iseloomustavaid näitajaid (va ruutloenduse jäljeindeks) arvukuse mõõdukale langusele ka viitab.

Jahimeeste hinnangud põdra arvukusele andsid 2018. aastal kõikide jahipiirkondade hinnangute kogusummana ~10700 isendit, mis võrreldes 2017. aastaga näitab 6%-list langust. Maakondade lõikes langesid jahipiirkonna kasutajate hinnangud arvukusele enim Rapla, Harju, Lääne, Jõgeva ja Saare maakonnas, märgatavat tõusu võib täheldada vaid Viljandi- ja Võrumaa jahimeeste hinnangutes.

Põdra asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2018 ja 2017. a kevadel antud arvukushinnangute põhjal.

Moose density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of hunting districts.

Üle mitme aasta taas normaalses mahus läbi viidud talvise ulukite jäjeradade loenduste tulemusena saadud põdra jäljeindeks oli vastupidiselt eeldatule keskeltläbi isegi veidi kõrgem kui eelnevatel aastatel. Jäljeindeksi keskmise muutus ei ole siiski statistiliselt usaldusväärne ja nt jäljeindeksi mediaan oli sama, mis eelmiselgi aastal. Maakondade lõikes tõusis jäljeindeksi keskmine enim Pärnu- ja Tartumaal, langes aga Harju- ja Läänemaal. Erinevalt jäljeindeksi keskväärtusest on aasta-aastalt vähenenud selliste loendusruutude osakaal, milles põtrade jäljeradasid on üles täheldatud, mis viitab põdra leviku ebahühtlasemaks muutumisele. Näiteks kui 2012. aastal kohati põdra jälgi 96,9%-l, siis 2017. aastal esines põdra jälgi 91,5%-l ja 2018. aastal 90,0%-l läbitud loendusruutudest.

Tuleb aga märkida, et viimase viie aasta ruutloenduse tulemuste omavaheline võrdlemine on üsna komplitseeritud, sest selle perioodi valdavalt lumevaestel talvedel ei ole kõikides Eesti osades loenduste läbiviimine piisavas mahus õnnestunud. Näiteks kui 2018. aasta kevadel õnnestus jäljeloendused läbi viia kokku 299-l loendusruudul, siis aasta varem vaid 192-l. Sealjuures ruute, kus loendused tehti nii 2017. kui ka 2018. aastal, oli kokku 161. Viimane loendus enne 2018. aastat, mil jäljeloendused õnnestus piisavas mahus läbi viia kõikides Eesti maakondades, oli 2013. aastal.

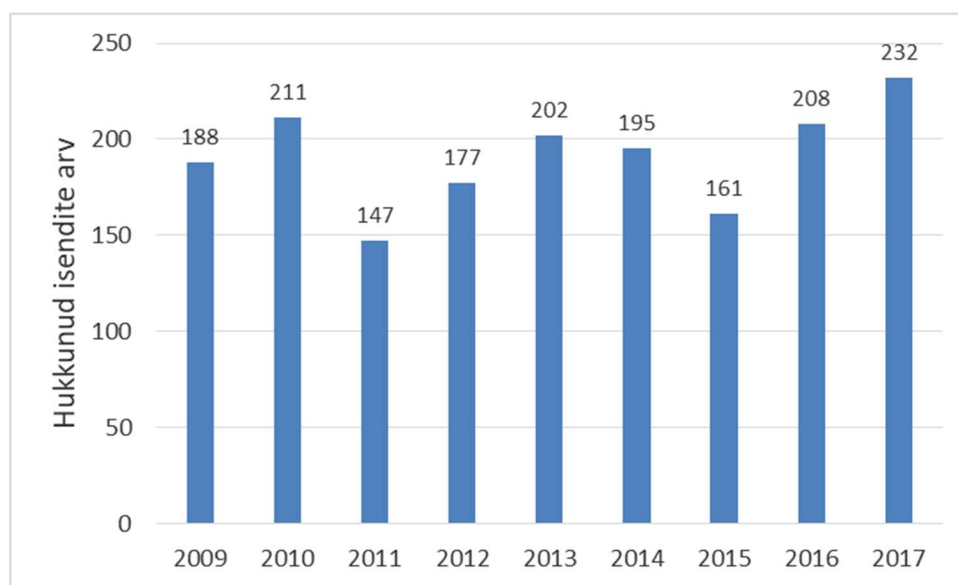
Hirvlaste arvukusdünaamika ja elupaiga kasutuse jälgimiseks 2015. aastal loodud seirealadel 2018. aasta kevadel neljandat korda läbiviidud pabulahunnikute loendused osutavad põdra asustustiheduse mõõdukale langusele. Kuid seirealade seas leidub terve rida ka selliseid, kus põdra suhteline asustustihedus on hoopis märgatavalt suurenenud (nt Ida-Viru- ja Viljandimaal asuvad seirealad).

Kui 2017. aasta kevadel oli kõikide seirealade kokkuvõttes põdra pabulaindeks 8,1 pabulahunnikut 1 km loendusmarsruudi (2 m laiune loendusriba) kohta, siis tänavu kevadel oli vastav näitaja 7,3 ehk pea 10% madalam. Põdra puhul on pabulaloenduse tulemuste põhjal võimalik üsna lihtsalt välja arvutada ka indeksile vastav isendites väljenduv asustustihedus. Pabulaloenduse tulemuste põhjal talvituva asurkonna suurust tuletades, tuleb silmas pidada seda, et osa sügisestest pabulahunnikutest kuuluvad isenditele, kes möödunud jahihooajal juba ära kütiti ning nende osa tuleb talvise asustustiheduse leidmisel maha arvata. Kui eelmise 2017. aasta kevadel läbiviidud pabulaloenduste põhjal keskmiseks põdra asustustiheduseks seirealadel oli 6,2 isendit 1000 ha põdra poolt kasutatavate elupaikade kohta, siis 2018. aasta kevadised pabulaloenduse tulemused andsid seirealade keskmiseks veidi mõõdukama 5,6 isendit 1000 ha kohta. Seirealadel saadud tulemusi kõikidele üle riigi asuvatele põdra elupaikadele ekstrapoleerides annab see asurkonna suuruseks u 15 000 isendit 2016/2017 talvel ja u 13 400 isendit 2017/2018 talvel. Seega võrreldes jahipiirkondade kasutajate koondhinnanguga annavad pabulaloenduste tulemused u 30% võrra suurema põdra arvukuse 2017. aastal ja u 25% võrra kõrgema tulemuse 2018. aastal, haakudes viimaste aastate kõrgete rekordiliste küttemahtude foonil jahipiirkondade kasutajate poolt antud hinnangutega võrreldes oluliselt paremini seniste teadmistega põdra asurkonna juurdekasvuvõimest.

Põdra suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ja 2017/2018 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of moose pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>				Muutus <i>(vr 2017)</i>	Muutus <i>(vr 2016)</i>
			2015	2016	2017	2018	Change (%)	Change (%)
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	6,7	6,0	7,9	7,7	-3,2	28,4
4	Harju	Nõva-Keibu	8,4	7,7	5,2	6,6	27,7	-13,8
5	Harju	Haiba	5,5	2,5	4,2	2,9	-31,1	15,9
6	Harju	Kose-Uuemõisa	10,3	10,6	10,6	7,4	-30,4	-30,3
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	11,4	3,2	5,0	3,1	-38,5	-3,1
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	6,7	15,1	11,3	8,3	-26,4	-44,6
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	4,2	2,3	1,8	1,9	3,0	-19,6
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	15,7	11,5	12,2	16,3	33,0	41,4
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	6,3	5,3	6,6	6,9	5,6	31,4
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	3,0	2,7	2,9	4,3	48,5	57,0
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	10,2	7,7	4,4	6,1	38,9	-20,5
11	Lääne	Haapsalu-Martna	23,2	15,0	16,3	14,5	-11,1	-3,6
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	10,2	11,4	15,8	9,9	-37,4	-13,4
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	8,7	8,4	8,8	3,7	-58,3	-56,3
13	Rapla	Valgu-Raikküla	11,2	11,2	17,0	17,3	1,5	54,6
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	9,0	10,7	12,1	9,2	-23,8	-14,0
19	Pärnu	Halinga-Libatse	15,2	14,9	11,9	13,8	15,8	-7,6
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	8,3	8,3	12,5	10,3	-17,5	24,9
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	10,7	8,5	10,5	8,7	-17,1	2,2
26	Pärnu	Öördi	9,1	6,2	6,5	4,6	-29,5	-26,1
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	2,1	3,5	2,0	1,5	-23,4	-56,4
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	8,1	5,9	4,1	8,5	105,8	43,8
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	4,8	8,6	5,7	6,2	8,4	-28,0
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	37,2	24,3	18,9	19,7	4,3	-18,7
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	6,7	6,1	5,4	9,5	75,6	54,8
14	Järva	Lõõla-Vahastu	17,3	13,3	15,4	9,7	-37,2	-27,5
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	16,8	15,5	10,0	12,1	21,1	-22,0
21	Järva	Kabala-Imavere	14,2	16,4	17,5	13,1	-25,6	-20,5
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	1,9	2,3	2,9	26,5	53,4
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	16,4	12,8	15,9	11,1	-30,3	-13,4
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	2,7	3,5	5,8	3,8	-34,5	8,6
29	Tartu	Järvelja	9,3	10,7	12,2	5,3	-56,9	-50,7
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,9	1,2	0,7	0,5	-31,4	-60,7
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	3,6	2,8	1,6	3,9	137,3	36,9
38	Põlva	Saatse	1,8	1,0	3,8	5,0	32,2	423,8
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	3,3	1,6	3,4	1,2	-65,6	-28,6
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	1,7	1,2	2,1	1,7	-20,3	40,9
40	Võru	Misso	10,8	7,6	16,0	13,6	-14,8	78,7
35	Valga	Valga-Õru	2,5	3,7	1,9	2,1	10,5	-44,6
39	Valga	Hargla-Karula	4,0	5,4	8,8	7,8	-11,1	43,7
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	2,2	1,8	1,7	2,4	43,6	31,4
42	Hiiu	Leluselja	1,5	2,1	2,1	2,2	5,4	5,6
43	Hiiu	Käina-Tubala	5,9	6,6	8,2	5,0	-39,1	-24,9
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	3,8	4,0	4,8	4,9	0,7	22,3
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	8,3	9,6	13,8	7,1	-49,0	-26,2
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	2,2	3,1	4,3	5,1	17,5	60,6
47	Saare	Laugi		5,4	6,6	12,8	93,6	135,4
	Eesti	Seirealade andmed kokku	8,3	7,4	8,1	7,3	-9,7	-2,1
		<i>All areas included</i>						

Kui eelmisel kevadel tuli tõdeda, et põdra arvukus jäi vaatamata eelnenud jahihooaja rekordilisele küttemahule püsima eelnevate aastatega võrreldes sarnasele kõrgele tasemele, siis tagantjärei kinnituse sellele tõdemusele annab ka 2017. aasta kurb põdraga toimunud liiklusõnnetuste statistika. Jahipiirkonna kasutajate andmetel hukkus liiklusõnnetustes 2017. aastal vähemalt 232 põtra. Neist õnnetustest veerand (58) leidis aset maakondadest kõrgeima liiklustihedusega Harjumaal. Meie metsade kogukaima imetaja ja autode kokkupõrkega kaasnevad üldjuhul suured varalised kahjud ning sageli ka oht inimeste elule ja tervisele.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud põtrade arv aastatel 2009 - 2017.

The number of moose killed in traffic accidents in 2009 - 2017 (data registered by the users of hunting districts).

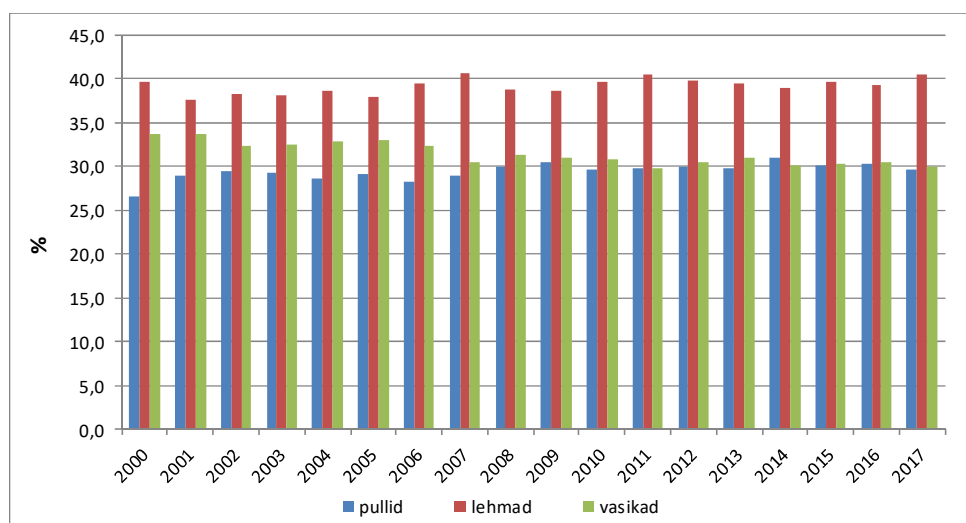
Põdrajahi esimeses pooles ühe jahipäeva kohta nähtud põtrade arv suhtelise asustustiheduse näitajana eelnenud aastatega võrreldes pisut langes, jäädes siiski viimase viie aasta keskmise tasemele. Eelneva aastaga võrreldes veidi sagedamini kohati põtru vaid Ida- ja Lääne-Virumaa ning Saaremaa oktoobrikuistes jahtides.

2017. aasta põdrajahtide käigus kujunenud küttemisstruktuur 35,5% pulle, 33,4% lehmi ja 31,1% vasikaid on ligilähedane 2016. aasta omale ning see on igati tasakaalukas. Suuri kõrvalekaldeid soovitatud lehmade-pullide jaotusest kütitud isendite seas ei hakka silma ka maakondade lõikes. 2017. aasta jahiaegsetes vaatlusandmetes oli lehmade-pullide suhtarv Eesti keskmisena 1,37 lehma pulli kohta, mis viitab lehmade ülekaalu mõningasele

suurenemisele. Maakonniti varieerus lehmade-pullide suhe vahemikus 1,1 - 1,7 lehma ühe pulli kohta. Suurim oli lehmade ülekaal Võru- ja Valgamaa põdravaatlustes.

Põtrade sooline jaotus ning vasikate osakaal küttemises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud isendite arv jahihooaja esimeses pooles (15. september-31. oktoober) tehtud põdravaatlustes aastatel 2015 - 2017.

Maakond County	Küttemisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			vasikate % calves			Ühe jahipäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Harjumaa	0,82	0,87	0,91	25,2	26,8	26,4	1,08	1,09	1,21	24,7	25,2	27,1	3,2	4,0	3,3
Hiiumaa	1,07	0,93	0,96	29,4	29,3	28,4	1,56	1,42	1,31	25,5	25,9	25,8	3,7	3,8	3,8
Ida-Virumaa	0,74	0,84	0,86	30,6	31,3	32,1	1,15	1,13	1,35	27,6	28,7	28,3	4,2	4,0	4,4
Jõgevamaa	0,95	0,88	0,96	36,1	34,4	35,5	1,39	1,53	1,45	33,6	34,7	31,9	2,3	2,8	2,4
Järvamaa	0,94	0,94	0,81	33,2	32,8	31,4	1,48	1,33	1,38	35,6	31,2	31,6	3,0	3,2	3,1
Läänemaa	0,91	0,96	0,94	30,1	31,8	29,1	1,30	1,17	1,07	30,2	30,4	27,6	5,6	4,8	4,4
Lääne-Virumaa	0,98	0,96	0,95	33,9	32,1	32,4	1,43	1,61	1,56	30,5	33,5	30,9	3,7	3,9	4,4
Põlvamaa	0,82	0,81	0,97	33,3	31,1	30,9	1,23	1,07	1,20	27,9	27,1	25,1	3,0	2,8	2,4
Pänumaa	0,86	0,89	0,91	32,9	32,4	31,5	1,30	1,23	1,49	30,1	30,9	30,7	3,6	4,6	4,4
Raplamaa	1,05	1,06	1,03	31,6	31,4	31,7	1,40	1,60	1,36	31,2	30,2	31,2	3,5	3,4	3,4
Saaremaa	1,20	1,03	1,04	32,7	34,0	32,6	1,26	1,44	1,13	28,1	28,8	25,8	3,9	3,1	3,6
Tartumaa	0,90	0,87	0,85	30,0	32,0	32,2	1,45	1,35	1,21	30,8	31,1	27,2	4,3	4,0	3,6
Valgamaa	0,99	1,15	1,17	31,8	28,2	27,4	1,60	1,43	1,61	36,3	33,7	34,8	2,5	2,6	2,4
Viljandimaa	1,00	1,04	0,96	32,4	31,4	33,4	1,28	1,24	1,50	30,8	31,1	31,5	5,4	4,9	4,5
Võrumaa	0,76	0,81	0,88	33,6	36,3	33,4	1,29	1,19	1,71	33,0	34,0	35,4	3,3	3,8	3,5
Kokku Total	0,92	0,94	0,94	31,5	31,5	31,1	1,32	1,30	1,37	30,4	30,5	29,9	3,6	3,7	3,5

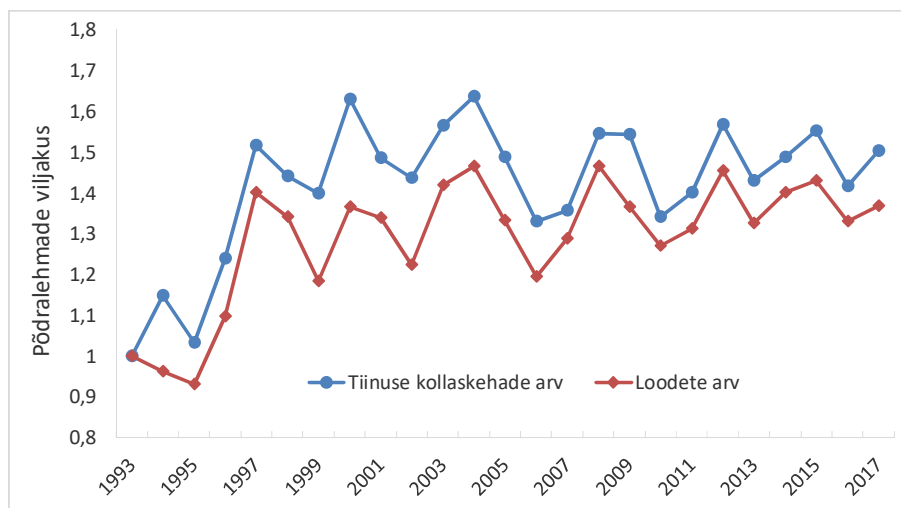
Põdraasurkonna koosseis jahiaegsetes vaatlustes (%).

Population composition of moose based on observations made by hunters during hunts.

Adult males – blue; Adult females – red; calves – green.

Põdravasikate osakaal asurkonnas oli 2017. aastal võrreldes eelnevate aastatega pisut tagasihoidlikum, jäädes maakondade lõikes siiski eelnevate aastatega võrreldes sarnasesse määduksse 25-35% vahemikku. Kui eelnevatel aastatel on vasikate vähesuse poolest silma paistnud Harju- ja Hiiumaa, siis möödunud jahihooajal oli tavapärasest madalam vasikate

osakaal Hiiumaa kõrval ka Põlvamaal. Eelnevate aastatega võrreldes tagasihoidlikum oli vasikate esinemine ka Saare-, Lääne- ja Tartumaa jahiaegsetes põdravaatlustes. Saare- ja Hiiumaa vaatlusandmetes paistab silma väga tagasihoidlik kahe vasikaga lehmade esinemine, Põlvamaa vaatlusandmetes aga suur vasikata lehmade osakaal.

Põdralehmade viljakusnäitajate dünaamika. Keskmise tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv kütitud põdralehmadel.

Estimates of potential productivity of moose. Mean number of corpora lutea (blue) and mean number of embryos (red) per female.

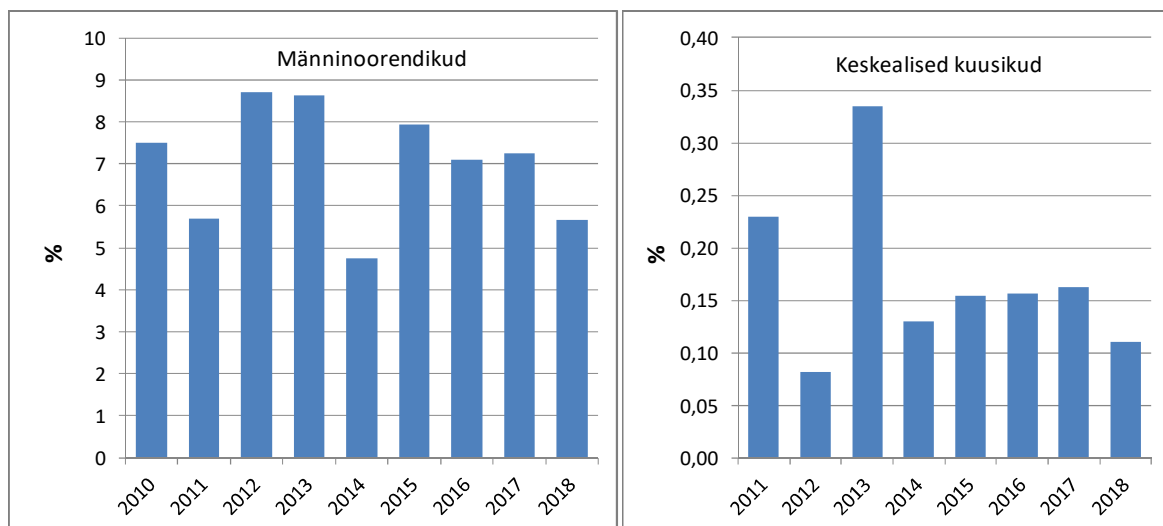
Kütitud põdralehmade (mullikad ja täiskasvanud) viljakusnäitajad (innelud põdralehmade osakaal ja keskmine loodete arv ühe põdralehma kohta) erinevates maakondades viimasel kolmel aastal.

Maakond <i>County</i>	Analüüsitud proovide arv <i>No of analyzed samples</i>			Indlevate emaste osakaal <i>Proportion of females ovulating (yearlings+adults)</i>			Keskmine loodete arv ühe emaslooma kohta <i>No of embryos per female (yearlings+adults)</i>		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Harjumaa	70	45	58	95,7	91,1	91,4	1,46	1,09	1,30
Hiiumaa	12	6	10	83,3	50,0	90,0	1,11	0,50	1,00
Ida-Virumaa	38	22	38	92,1	95,5	100,0	1,42	1,53	1,54
Jõgevamaa	24	25	20	100,0	88,0	95,0	1,76	1,37	1,67
Järvamaa	29	24	35	86,2	79,2	97,1	1,36	1,20	1,41
Läänemaa	16	19	23	100,0	84,2	95,7	1,30	1,00	1,41
Lääne-Virumaa	63	38	21	87,3	89,5	95,2	1,46	1,38	1,56
Põlvamaa	26	32	29	92,3	84,4	96,6	1,48	1,33	1,50
Pärnumaa	78	57	44	92,3	93,0	93,2	1,33	1,44	1,53
Raplamaa	38	28	32	86,8	85,7	93,8	1,31	1,29	1,14
Saaremaa	26	22	25	88,5	86,4	84,0	1,20	1,24	1,00
Tartumaa	29	30	34	93,1	96,7	91,2	1,46	1,48	1,38
Valgamaa	22	21	21	100,0	100,0	81,0	1,77	1,56	1,26
Viljandimaa	29	22	24	93,1	95,5	100,0	1,50	1,63	1,33
Võrumaa	18	21	15	100,0	95,2	93,3	1,50	1,31	1,25
Kokku (Total)	525	412	429	92,3	89,8	93,5	1,43	1,33	1,37

Pärast 10. oktoobrit 2017. aastal kütitud põdralehmade viljakusnäitajad (keskmise tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv) olid võrreldes 2016. aastaga veidi kõrgemad. Juuresolevalt jooniselt võib aga märgata, et võrreldes tõusuga tiinuse kollaskehade arvus

on keskmine loodete arvu suurenemine jäänud märksa tagasihoidlikumaks, mis paljuski tuleneb sigimisorganite lahangutel tuvastatud resorbeeruvate loodete ja/või taanduvate kollaskehadedega emasloomade sagedasemast esinemisest. Kas tegemist võib olla viimaste aastate intensiivse jahipidamise tulemusel keskeltläbi nooremaks muutunud asurkonnale iseloomuliku ilminguga, või tuleneb intensiivistunud jahipidamisega kaasnevast stressist jooksuajal ja sellele järgnevatel nädalatel või avaldab siin mõju mõni muu faktor, jääb siinkohal selgusetu. Siiski, kuna pesakonna suuruses (loodete arvus) võib täheldada mõningast suurenemist ja veidi suurenenud on ka lehmade osakaal asurkonnas, võis 2018. aasta kevadel olla juurdekasv pisut parem kui eelmisel aastal. Taimestiku kiiret arengut soosinud soe kevad oli vasikate esimeste elunädalate ellujäämise seisukohast igal juhul soodne. Kuna juurdekasvu ületava küttimissurve tulemusel asukond paratamatult nooreneb, võib noorte ja vähe kogenud emasloomade järglaskonna madalam elumus vanemate isendite omaga võrreldes selle väikese viljakuse tõusu nullida. Samuti võib järglaskonnas suurenda emasloomade osakaal.

Koostöös Keskkonnaameti spetsialistidega viidi 2018. a kevadel põdrale toitumiseks atraktiivsetes u 5-15 aastastes männinoorendikes ja u 30-60 aastastes kuusikutes taaskord läbi värske põdrakahjustuse seire, hindamaks viimase talve jooksul puudele tekitatud vigastusi.

Värske kahjustusega mändide osakaal (%) noortes männikutes ja kuuskede osakaal keskealistes kuusikutes seirealadel.

Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands and spruce trees in mid-aged spruce stands in studied survey plots.

Seire käigus läbi vaadatud 1083 männinoorendikus esines värsked, põtrade poolt viimasel talvel tekitatud vigastusi 5,7% uuritud mändidest. Seega võrreldes eelneva kolme aastaga oli põdra surve noortele männikutele märksa väiksem. Maakonniti võis vigastatud mändide osakaalu suurenemist täheldada vaid Ida-Viru-, Saare-, Valga- ja Viljandimaa proovitükkidel. Värske vigastustega mände esines 2018. aastal 38,5% kõigist läbi vaadatud proovitükkidest (2017. aastal 46,5% ja 2016. aastal 49,7%), sealjuures oluliste uue vigastustega mände täheldati 32,8% (2017. aastal 39,3% ja 2016. aastal 44,8%) vaadeldud proovitükkidest.

Värske kahjustusega mändide osakaal (%) noortes männikutes seirealadel ja inventeeritud noorendike arv (N).

Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands in survey plots and the number of studied survey plots.

Maakond County	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Harjumaa	23	2,0	24	2,3	49	6,8	67	6,7	75	0,8	92	8,1	87	5,8	88	4,3	100	2,0
Hiiumaa			7	35,4	18	29,1	5	34,2	31	21,9	54	8,7	65	9,0	59	11,7	63	6,4
Ida-Virumaa	31	5,8	44	4,2	43	1,7	54	5,3	52	1,9	49	4,9	55	3,2	65	7,9	54	1,9
Jõgevamaa	19	12,6	29	2,2	22	4,3	24	11,1	34	6,0	21	17,1	38	7,9	58	11,8	59	6,9
Järvamaa	10	21,0	20	5,3	26	9,8	10	10,0	25	2,2	26	27,4	30	24,6	25	28,5	33	10,2
Läänemaa			33	7,5	18	7,7	7	1,0	52	7,8	49	8,6	50	7,7	39	19,6	48	9,5
Lääne-Virumaa	31	6,4	55	4,7	58	12,4	53	10,2	68	3,0	84	8,1	119	8,5	128	6,4	129	4,8
Põlvamaa	31	0,7	15	4,3	36	0,1	69	2,7	44	0,2	85	1,5	77	1,7	82	0,3	72	1,2
Pärnumaa	7	21,0	12	23,3	32	28,7	52	10,3	48	1,9	39	4,3	49	7,3	75	2,1	95	6,1
Raplamaa	14	8,6	28	4,5	26	5,3	44	16,7	35	11,4	30	18,8	28	18,8	28	14,5	51	9,5
Saaremaa			47	4,1	35	7,4	56	13,6	83	9,4	72	8,6	71	10,1	76	6,2	55	7,4
Tartumaa	31	7,8	33	3,6	27	2,4	44	10,8	59	3,8	114	3,5	112	2,9	105	5,7	135	5,1
Valgamaa	46	6,4	39	4,3	28	6,3	31	2,2	56	2,9	77	11,9	59	5,8	105	6,7	95	9,8
Viljandimaa	13	0,0	22	18,4	24	14,5	29	14,3	33	3,6	32	14,0	34	10,3	44	7,3	39	9,9
Võrumaa	32	0,2	38	1,2	36	3,2	59	3,0	42	0,6	57	2,4	45	1,4	48	1,2	55	0,5
EV kokku Total	288	7,5	446	5,7	478	8,7	606	8,62	737	4,8	881	7,9	919	7,1	1025	7,3	1083	5,7

Sarnaselt noortele mändidele tekitatud kahjustustega langes ka kõikide proovitükkide kokkuvõttes põdra tekitatud värske koorevigastustega kuuskede osakaal seiratud keskealistes kuusikutes. Kõige enam tuli värsked kuuse kahjustusi ette Valga-, Tartu- ja Viljandimaa proovitükkidel. Seiratud kuusikute kokkuvõttes esines värsked vigastusi 0,11%, sealjuures värsked olulisi vigastusi 0,9% seiratud kuuskedest. Seega olid põdrad viimasel aastal kahjustusi tekitanud ühele kuusele tuhandest.

Värske kahjustusega kuuskede osakaal (%) keskealistes kuusikutes seirealadel ja inventeeritud kuusikute arv (N).

Proportion of newly damaged (by moose) trees in the studied survey plots of mid-aged spruce stands and the number of studied spruce stands.

Maakond County	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Harjumaa	8	0,50	13	0,08	14	1,43	23	0,00	41	0,34	39	0,03	41	0,24	46	0,00
Hiiumaa	3	0,33	14	0,00			13	0,20	20	0,10	34	0,12	37	0,03	26	0,08
Ida-Virumaa	11	0,18	17	0,06	9	0,22	24	0,00	21	0,14	21	0,29	34	0,17	15	0,00
Jõgevamaa	7	0,00	27	0,00	22	0,23	21	0,00	34	0,21	39	0,10	53	0,10	60	0,03
Järvamaa	25	0,24	7	0,00	8	0,00	31	0,00	38	0,05	48	0,08	34	1,03	51	0,00
Läänemaa	3	0,33	2	0,00	1	0,00	37	0,40	36	0,36	19	0,00	30	0,20	22	0,00
Lääne-Virumaa	7	0,29	24	0,17	10	1,10	34	0,10	39	0,03	91	0,15	78	0,36	44	0,05
Põlvamaa	3	0,00	3	0,00	30	0,27	29	0,00	40	0,00	33	0,06	37	0,00	29	0,00
Pärnumaa	11	0,00	36	0,06	39	0,10	50	0,00	32	0,00	32	0,16	62	0,08	66	0,20
Raplamaa	19	0,68	23	0,26	29	0,76	42	0,70	34	0,29	27	0,30	24	0,33	28	0,29
Saaremaa	4	0,00	15	0,00	10	0,00	10	0,00	14	0,00	17	0,00	27	0,00	32	0,09
Tartumaa	6	0,00	12	0,42	23	0,00	51	0,10	125	0,22	113	0,12	122	0,05	72	0,53
Valgamaa	1	0,00	13	0,00	15	0,00	35	0,00	43	0,09	34	0,59	74	0,24	68	0,59
Viljandimaa	13	0,00	18	0,00	24	0,67	20	0,00	30	0,07	39	0,31	44	0,14	72	0,38
Võrumaa	5	0,00	8	0,00	29	0,00	11	0,00	11	0,00	16	0,00	10	0,00	26	0,00
EV kokku Total	126	0,23	232	0,08	263	0,33	431	0,13	558	0,15	602	0,16	707	0,16	657	0,11

Alljärgnevalt on toodud ülevaatlilik tabel erinevates maakondades aastatel 2013 – 2017 läbi viidud metsakaitse ekspertiiside (MKE) arvu ja pindalade kohta, milles on värske kahjustuse peamiseks tekitajaks (peamiseks kahjustajaks) märgitud põder. Eraldi on välja toodud ka aastate 2016 – 2018 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani tehtud ekspertiisidest, milles võib märgata põdrakahjustuste arvu ja pindala vähenemist viimasel poolaastal.

Metsakaitse ekspertiiside (MKE) andmed, milles peamiseks kahjustajaks on märgitud põder aastatel 2013 – 2017 ning eraldi 2016 – 2018 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.

Number of cases of moose damages and affected areas registered during forest damage expertises.

Maakond County	2013		2014		2015		2016		2017		2016 juuni seis 2016 until June		2017 juuni seis 2017 until June		2018 juuni seis 2018 until June	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa	26	40,8	36	50,9	15	22,9	23	26,8	22	24,4	12	17,4	14	13,3	14	19,65
Hiiumaa	0	0,0	2	4,2	1	1,2	0	0,0	2	3,1	0	0	1	2,1	0	0
Ida-Virumaa	4	3,2	15	22,5	27	54,7	10	29,9	22	90,2	8	24,3	19	85,8	2	5,3
Jõgevamaa	24	31,2	18	48,7	16	32,9	14	19,3	24	46,5	11	17,3	13	27,5	10	9,9
Järvamaa	41	67,6	13	30,7	44	75,0	27	30,1	14	22,3	14	20,5	6	10,5	26	52,33
Läänemaa	20	20,1	17	21,9	4	5,1	11	17,6	6	10,7	10	15,3	6	10,5	0	0
Lääne-Virumaa	12	15,4	7	6,7	17	48,1	5	30,9	5	3,9	4	30,6	2	1,3	1	0,6
Põlvamaa	12	11,7	8	15,5	19	31,4	22	30,8	11	17,1	20	26,8	10	14,6	0	0
Pärnumaa	73	137,3	18	33,8	45	102,9	36	54,8	29	44,9	23	30,2	19	31,4	7	12,28
Raplamaa	67	91,2	13	21,0	12	13,3	17	22,8	21	24,1	8	8,5	6	9,5	8	5,91
Saaremaa	3	3,6	1	1,1	6	6,4	0	0,0	2	4,2	0	0	0	0	0	0
Tartumaa	10	18,5	24	69,8	38	68,7	20	45,8	45	88,0	20	45,8	32	66,8	6	6,3
Valgamaa	21	35,9	17	28,5	44	68,7	26	37,7	22	31,9	23	30,7	19	26,2	9	13,91
Viljandimaa	47	65,7	44	71,2	30	51,9	36	48,5	45	65,2	25	35,1	26	29,9	9	9,75
Võrumaa	17	40,0	14	18,1	4	5,3	16	19,8	13	18,7	12	15,3	0	0	3	6,26
Kokku Total	377	582,2	247	444,6	322	588,5	263	414,8	283	495,2	190	317,8	173	329,4	95	142,19

Põhjalikumad jahipiirkondade tasemel tehtud väljavõtted metsakahjustuste ekspertiisidest ja esitatud metsateatistest leiab peagi aruande lisana Keskkonnaagentuuri kodulehelt www.keskkonnaagentuur.ee ning need edastatakse abimaterjalidena ka maakondlike jahindusnõukogude liikmetele.

Põdra tekitatud metsakahjustustest rääkides juhime taas tähelepanu sellele, et kahjustuste määrade ja põdra arvu muutuste vahele ei saa sugugi üheselt panna võrdusmärki, sest kahjustuste kujunemine (põdra koormus noorendikele) sõltub väga suurel määral ka talve ilmastikutingimuste eripäradest ning alternatiivsete toidutaimede olemasolust ja kättesaadavusest piirkonnas. Olulist mõju kahjustuste kujunemisele avaldavad kindlasti ka piirkonnas läbiviidud metsaraied ning rakendatud metsahooldusvõtted. Kahjustuste ohu puhul võiks nii mõnelgi juhul olulist abi olla raiete kaalutletud edasilükkamisest ja madalamast/turvalisemast raiekraadist noorendike valgustamisel.

Kokkuvõtvalt osutavad värsked seireandmed sellele, et intensiivsema küttimise tulemusena on põdra arvukus viimaks enamuses maakondades hakanud langema. Seireandmete tuginevalt jäi möödunud talvine põdraasurkonna suurus vahemikku 13000 - 14000 isendit, mis ulatuslike metsakahjustuste tekke riske silmas pidades on jätkuvalt siiski veel liiga kõrge. Arvukuse kontrollitud ja mõõdukaks langetamiseks tuleks kõrgema põdra asustustihedusega piirkondades jätkata intensiivsema (juurdekasvu ületava) küttimisega ka eelseisval jahihooajal. Madalama asustustihedusega piirkondades tasuks oluliste metsakahjustuste puudumisel küttimissurvet eelnevate aastatega võrreldes vähendada.

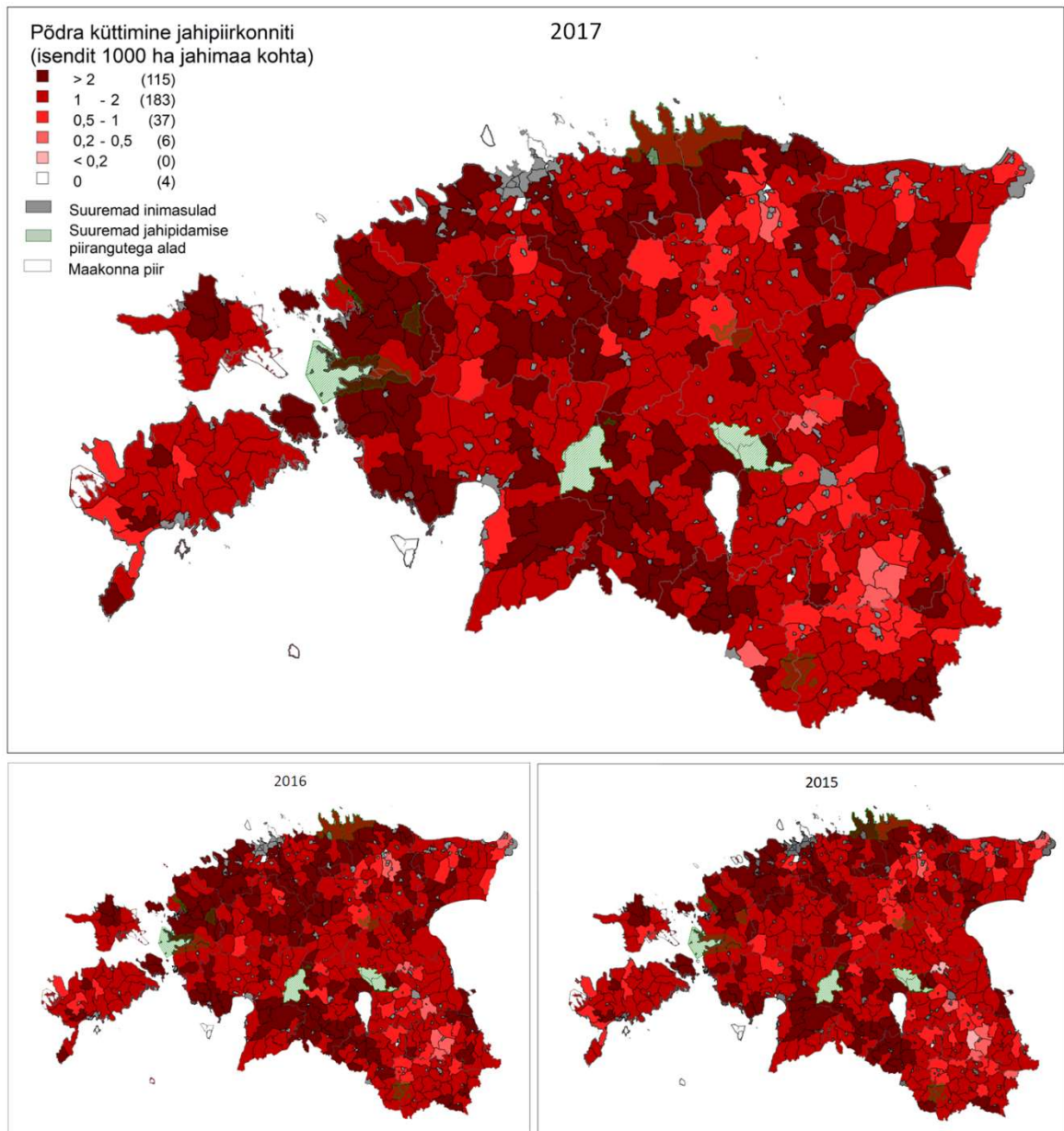
Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduseosakonna soovitusel pödra kütmissuhtude määratlemiseks 2018. jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitus kütamiseks 2018 aastal Suggestions for hunting in 2018			
	2017	2017 kütmine võrreldes kütmissuhtudega (%) Hunting in 2017 as compared to requested quota (%)	2018	Kütmissuhtude muutus Change in requested hunting quota (%)	Sooline jaotus täiskasvanute seas Sex ratio among adults	vasikad (%) calves	kütmissuht hunting quota	% eelmise aasta kütmissuhtest % of bag 2017
Harjumaa	726	111,7	675	-7,0	1 : 1	25 - 30	740	91,2
Hiiumaa	141	129,8	139	-1,4	1 : 1	25 - 30	180	98,4
Ida-Virumaa	409	123,5	440	7,6	1 : 1	28 - 33	470	93,1
Jõgeva	266	133,5	289	8,6	1 : 1	30 - 35	310	87,3
Järvamaa	308	127,3	308	0,0	1 : 1	30 - 35	400	102,0
Läänemaa	539	121,2	524	-2,8	1 : 1	28 - 33	550	84,2
Lääne-Virumaa	467	126,8	453	-3,0	1 : 1	30 - 35	550	92,9
Põlvamaa	213	124,4	210	-1,4	1 : 1	28 - 33	210	79,2
Pärimaa	787	113,2	753	-4,3	1 : 1	29 - 34	830	93,2
Raplamaa	489	120,4	491	0,4	1 : 1	28 - 33	550	93,4
Saaremaa	363	114,0	354	-2,5	1 : 1	25 - 30	360	87,0
Tartumaa	322	125,5	325	0,9	1 : 1	28 - 33	400	99,0
Valgamaa	275	137,8	292	6,2	1 : 1	30 - 35	400	105,5
Viljandimaa	497	118,7	497	0,0	1 : 1	30 - 35	540	91,5
Võrumaa	263	119,4	277	5,3	1 : 1	30 - 35	300	95,5
Kokku Total	6065	121,0	6027	-0,6	1 : 1	25 - 35	6790	92,5

Järgnevalt on esitatud 2017/2018 aasta seire tulemustest lähtuvad kütmissuhted.

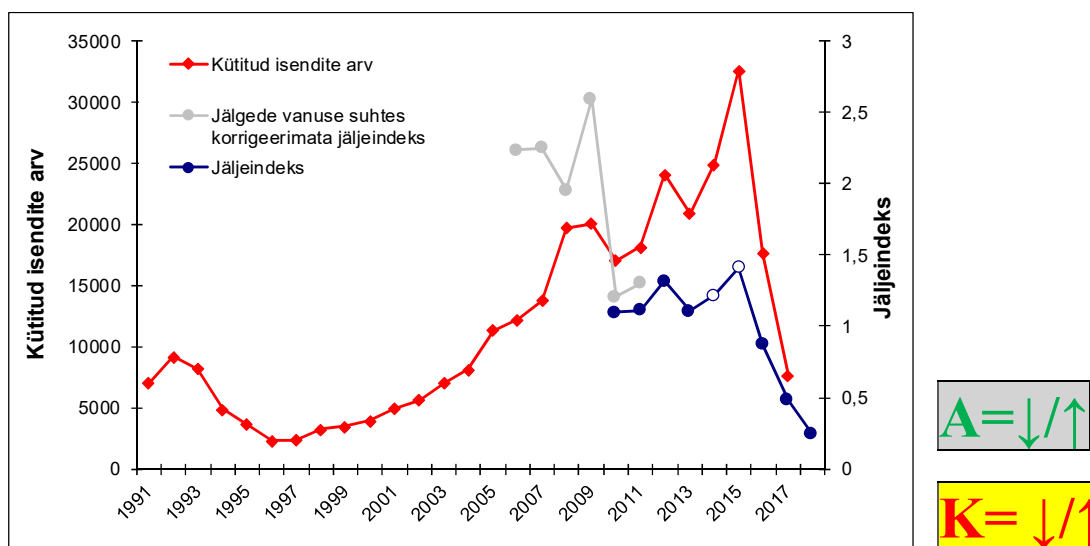
- 2018. aasta jahihooajal soovime pödra kütmissuhte eesmärgiks seada asustustiheduse jätkuv, kuid mõõdukas langetamine kõrgema pödra asustustihedusega piirkondades. Orientiirina maakondlike kütmissuhtude määramisel soovime kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud kütmissuhte.
- Jahipiirkondade lõikes kütmissuhte määramisel tuleb kindlasti arvestada ka värskel pödrakahjustuse esinemisega naaberjahipiirkondades. Täiendav jahipiirkondade tasemel info hirvlaste tekitatud kahjustuste esinemise ja ulatuse kohta Metsaregistri andmetele tuginevalt esitatakse käesoleva aruande lisana.
- Pödraasurkonna looduslähedase demograafilise struktuuri säilitamise huvides tuleks kütmissuhte pödrapulle ja -lehmaseid ligilähedasel võrdsel tasemel (üks pull ühe lehma kohta).
- Pödravasikate osakaal kütmissuhtes isendite seas tuleks asurkonna normaalse uuenumise huvides sõltuvalt vasikate rohkusest hoida vahemikus 25-35%.
- Asurkonna efektiivsemaks ohjamiseks soovime endiselt moodustada mitmest jahipiirkonnast koosnevaid ohjamisalaseid, kus jahihühenduste koostöös oleks lihtsam ohjata põtrade poolt tekitatud metsakahjustusi ning järgida soovitatud tasakaalukat kütmissuhtestruktuuri.

- Jahipiirkondade kasutajatel on soovitatav hoiduda täiskühvelsarvi kandvate pullide (kelle sarve kühvliosa moodustab kummagi sarvelaba valendikust enam kui poole) kütimisest, olenemata sarvede suurusest, eesmärgiga suurendada meie põdraasurkonna looduslähedust. Kühvelsarvi kandvaid põdrapulle on tulenevalt nende sarvede kõrgest trofeeväärtusest võrreldes nende esinemisega asurkonnas pika aja vältel märgatavalt rohkem survestatud, mistõttu on selle sarvetüübi esindajate osakaal Eesti ja ühtlasi ka kogu Põhja-Euroopa põdra asurkonnas pidevalt vähenenud.
- Pullide kütimisega soovitame alustada sarnaselt lehmade ja vasikate kütimisega alates oktoobrist. Sellest lähtuvalt soovitame seaduseandjal muuta jahieeskirjas põdrajahi alguskuupäeva 1. oktoobrile. Jahi vastu septembri teises pooles räägib asjaolu, et see lõikub populatsiooni tuumiku jooksuaega, mil viljastatud järglased on kõige elujõulisemad. Dominantsete pullide kõrvaldamine just sel ajal on populatsiooni elujõulisuse seisukohast kahjulik. Säilitades dominantse põdrapulli septembris, on tema panus järgneva kohordi tootjana tunduvalt tõenäolisem ja tema ära kütimise kahjulikkus populatsioonile väiksem. Pullide suurem arv ja konkurents jooksuajal on asurkonnale tervikuna kasulik.

Hunting of moose (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

METSSIGA (*Sus scrofa*)

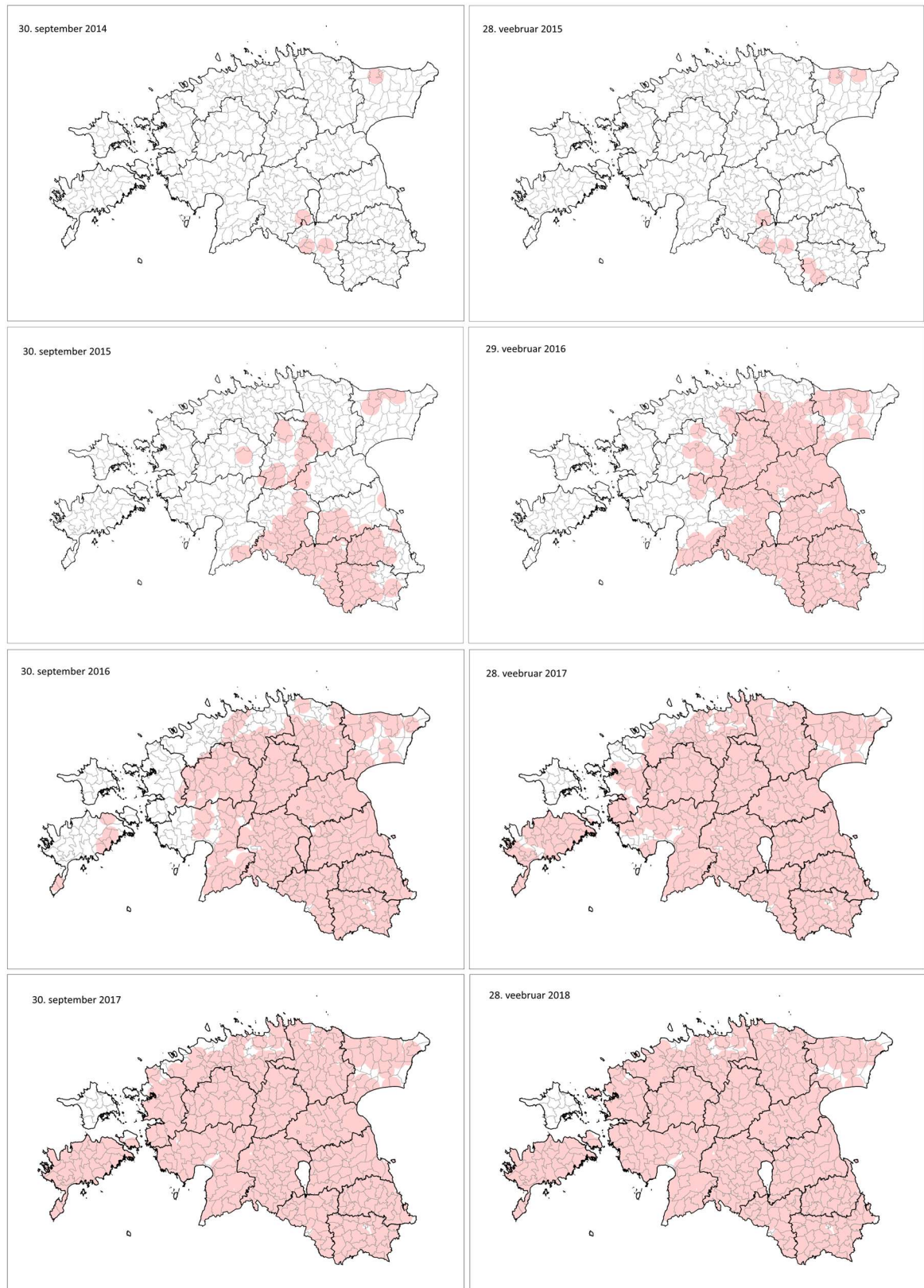

Metssea küttimine aastatel 1991–2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of wild boar hunted in 1991–2017 and winter track index (gray line – tracks per 1 km and blue line – tracks per 1 km per 24 hours).

Metssea arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

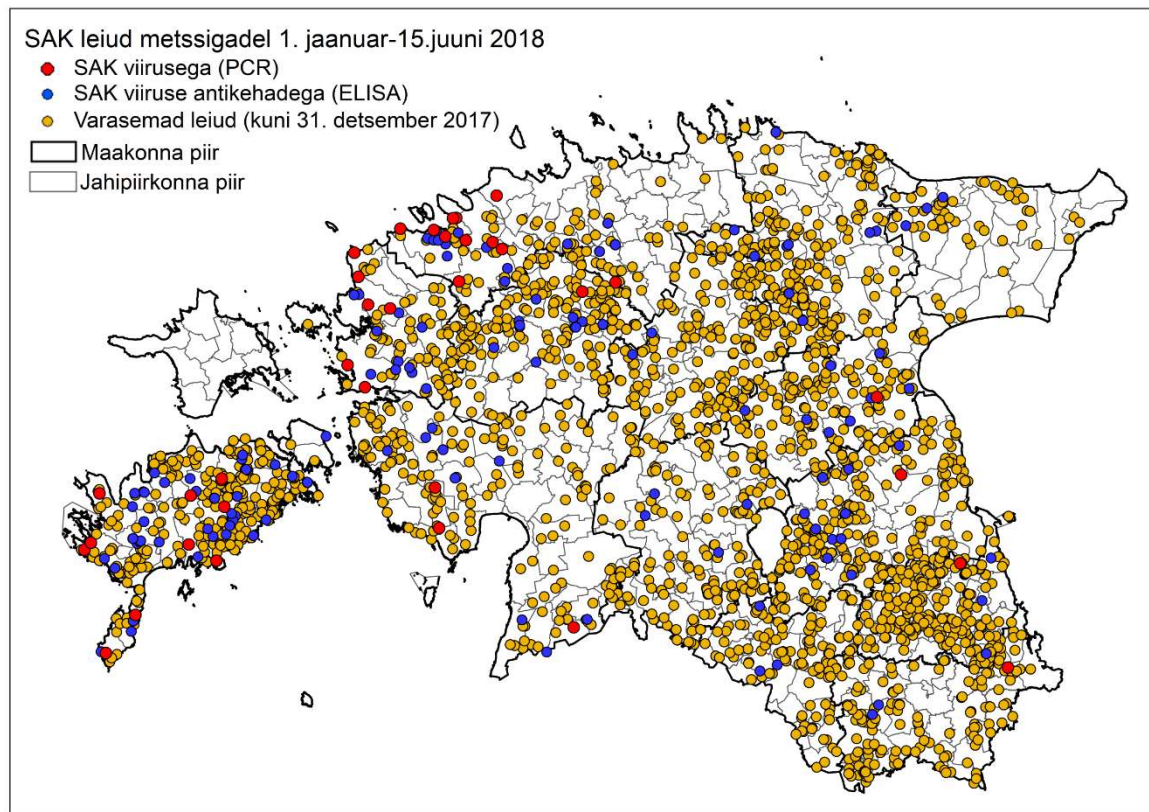
Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunters estimation (n)			Arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters estimation (%)
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018		2016	2017	2018	
Harjumaa	2732	1647	671	-59,3	1,01	1,14	0,20	0,21	5,1	1030	450	290	-35,6
Hiiumaa	1509	2025	1534	-24,2	1,05			0,43		600	270	290	7,4
Ida-Virumaa	749	633	286	-54,8	0,82	0,78	0,44	0,30		650	400	340	-15,0
Jõgevamaa	1750	304	72	-76,3	0,76	1,04		0,03		580	70	90	28,6
Järvamaa	2200	273	131	-52,0	0,79	1,28	0,13	0,22	68,1	460	110	160	45,5
Läänemaa	3026	3064	1007	-67,1	2,24	1,64	2,07	0,20	-90,3	1380	950	150	-84,2
Lääne-Virumaa	3043	996	173	-82,6	0,88	0,76	0,28	0,16	-42,2	980	260	130	-50,0
Põlvamaa	1742	109	124	13,8	0,98	0,47	0,01	0,19		310	120	120	0,0
Pärnumaa	2977	1929	430	-77,7	0,72	0,81	0,53	0,12	-76,9	1160	620	270	-56,5
Raplamaa	3219	1453	286	-80,3	1,64	1,84	0,37	0,17	-55,5	1560	480	270	-43,8
Saaremaa	5250	4471	2110	-52,8	1,41		1,26	0,16		2100	1240	490	-60,5
Tartumaa	1620	223	279	25,1	1,27	0,94	0,19	0,42	116,0	570	250	280	12,0
Valgamaa	551	130	134	3,1	1,08	0,25	0,08	0,43		160	100	120	20,0
Viljandimaa	1245	184	192	4,3	1,21	0,18	0,22	0,29		360	140	180	28,6
Võrumaa	967	169	261	54,4	0,80	0,55	0,03	0,35		320	160	190	18,8
Kokku Total	32580	17610	7690	-56,3	1,11	0,87	0,48	0,24	-49,5	12220	5620	3370	-40,0

2014. aasta sügisel Eesti lõunaserva jõudnud ja sellele järgnenud aastatel üle kogu Mandri-Eesti ja Saaremaa levinud sigade Aafrika katk (SAK) on siinset metsseasurkonna arvukusdünaamikat ja asustusstruktuuri eelnenud kümnendiga võrreldes pea et tundmatuseni muutnud. 2018. aasta juuni seisuga keskpäigaks ei olnud katku levik küündinud veel vaid Hiiumaani.

Katku leviku kronoloogia metssea asurkonnas. Lihtsustatud leviku kaartide koostamisel on tekitatud iga SAK positiivse leiuksa ümber puhverala raadiusega 8 km. Algandmed: Veterinaar- ja Toiduamet. *Distribution chronology of African swine fever (ASF) in wild boar population.*

Senine taudi leviku kronoloogia Eestis näitab, et enamasti on senised distantsilt suuremad hüpped ja uute taudikollete teke leidnud aset suveperioodil ja varasügisel. Talvekuudel on toimunud aga varem tekkinud taudikollete laienemine nende vahetusse naabrusesse jäänud aladele. Kas käesoleval suvel jõuab taud ka Hiiumaale või leiab aset mõni uus taudi puhang juba eelnevatel aastatel taudistunud aladel, näitab vaid aeg.

Laborianalüüsidest kinnitust leidnud sigade Aafrika katku (SAK) juhtumid metssigadel alates taudi puhkemisest 2014. a septembris kuni 15. juunini 2018. Punaselt on tähistatud SAK viiruse ja siniselt SAK viiruse antikehade leidud metssigadel 2018. aastal. Paljude leidude asukohamäärangud on omavahel kattuvad ning ei ole seetõttu visuaalsel vaatlusel kaardilt eristatavad. Algandmed: Veterinaar- ja Toiduamet. *ASF positive detections on wild boar until 15.06.2018.*

Suurem osa viimasel poolaastal tuvastatud SAKi leidudest on välja tulnud Eesti lääneosas (Saare-, Lääne-, Rapla-, Pärnu ja Harjumaal kütitud metssigadelt, kuid uusi leide on lisandunud ka kõikidest teistest maakondades. Üle 75%-l juhtudest on tegemist isenditega, kellelt võetud proovidest on tuvastatud SAK viiruse antikehasid (ELISA test) ehk tegemist on nõ haiguse üle elanud isenditega. Ülejäänud pea veerand proovidest on aga paraku sisaldanud SAK viirust ennast (PCR) ehk neil puhkudel on tegemist haigust põdevate või selle tõttu hiljuti hukkunud isenditelt võetud proovidega. Lõviosa SAK viiruspositiivsetest proovidest pärineb küll aladelt, kuhu taudi levik on jõudnud alles viimase aasta-poolteise

jooksul, kuid mõned sellised leiud ja uued lokaalsed taudipuhangud on ilmsiks tulnud ka Kagu-Eestist ja Pärnumaa lõunapiiri lähedalt, kust taud juba mitu aastat tagasi üle käis. Selliste uute puhangute ilmnemine ja kordumine juba pikemalt taudist mõjutatud aladel võib olla alarmeerivaks märgiks haiguse endeemseks muutumisest.

Katku tõttu ja sellega kaasnevate riskide vähendamiseks rakendatud suurem küttimisurve on tänaseks kaasa toonud metssea arvukuse ulatusliku languse suurel osal riigi territooriumist. Metssea arvukuse drastilisest langusest annavad selgelt tunnistust kõik asustustihedusega seostuvad seireparameetrid.

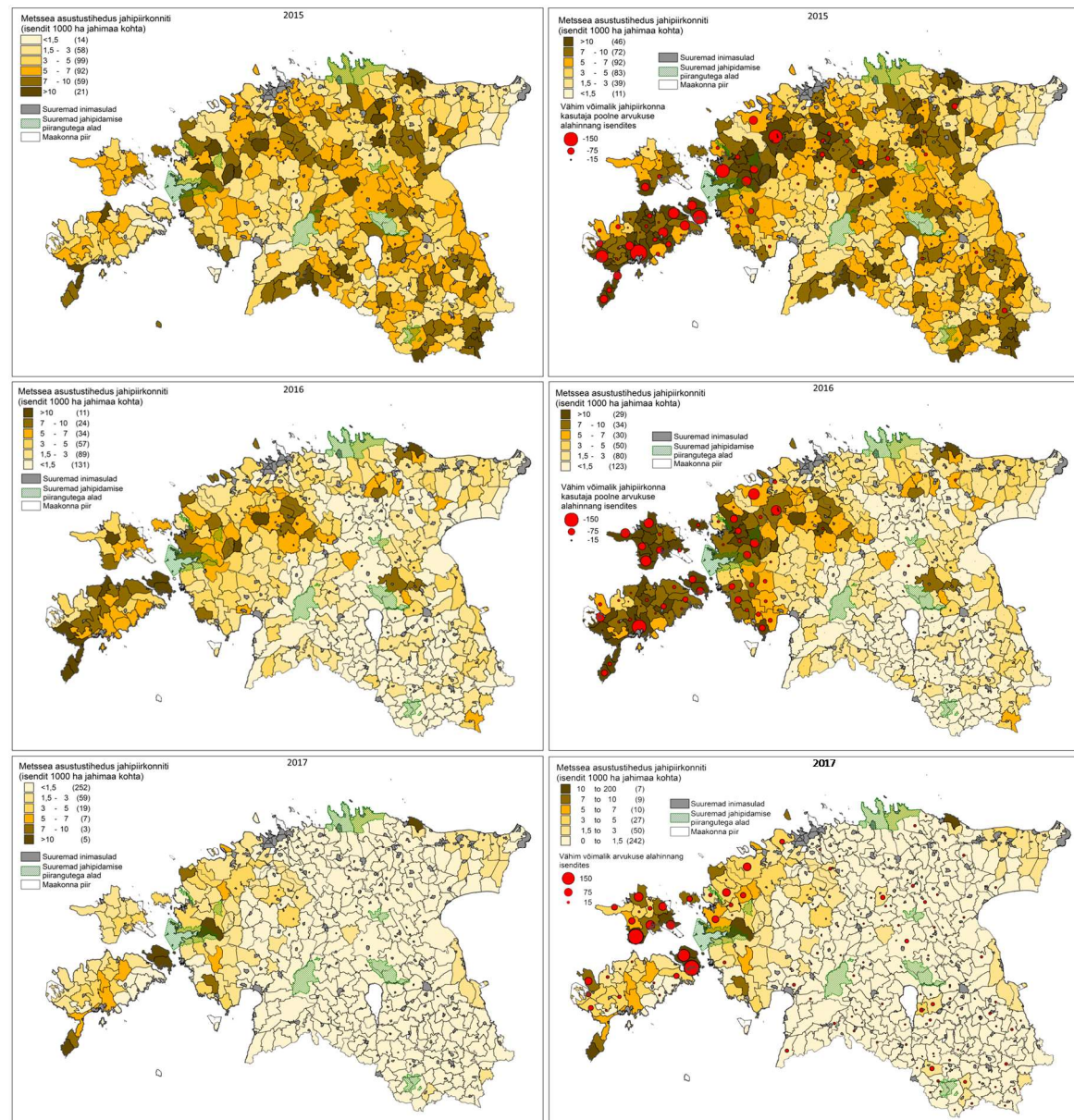
2017. jahiaastal kütiti Eestis kokku 7690 metssiga, mis on üle kahe korra vähem kui 2016. jahiaastal ning koguni üle nelja korra vähem kui 2015. jahiaastal. Kogusummas ületas viimasel jahihooajal kütitud metssigade koguarv isegi veidi Keskkonnaagentuuri poolt soovitatud minimaalset küttimismahtu, mis on igati positiivne. Ootuspäraselt kütiti metssigu enim mullu kõrgema metssigade asustustiheduse poolest silma paistnud ning katkust veel vähem mõjutatud piirkondades Lääne-Eestis. Eelnevate aastatega võrreldes valdavalt kordades langenud küttimisnumbrite taustal suudeti väikesel u 200 km² suurusel Muhu saarel seal asuva kahe jahipiirkonna jahimeeste poolt kütida kokku 1038 metssiga ehk u 50 isendit 1000 ha kohta, mis on kõigi aegade absoluutne Eesti rekord metssigade küttimistiheduses. See on saavutus, mille ületamine lähemas tulevikus ei ole kuigi tõenäoline isegi Muhu saarel.

Kui 2015. aastal hindasid jahipiirkondade kasutajad (erinevate jahipiirkondade hinnangute summa) metssigade arvukust 20 600 isendile, siis 2018. aastal vaid 3370 isendile. Jahimeeste poolt antud arvukushinnangutega proportsionaalselt üsna sarnaselt on langenud ka suhtelist asustustihedust iseloomustav ruutloenduse jäljeindeks. Tasub aga tähele panna, et nii küttimises arvukushinnangutes kui ka jäljeindeksis üleriigilises plaanis viimase aasta jooksul aset leidnud oluline langus peegeldab adekvaatselt vaid Lääne- ja Põhja-Eestis aset leidnud metssea arvukuses muutusi. Kagu-Eesti maakondades (osalt ka Järva- ja Jõgevamaal), kus metssea asustustihedus oli juba eelnenud aastatel väga madalale langenud, osutavad viimse aasta jooksul toimunud muutused metssea asustustiheduse tõusule. Üldnumbrites näivad need muutused küll väikesed ja üleriigilises kontekstis hetkel ka tühised, kuid maakondlikus plaanis on viimase aasta jooksul nendes näitajates toimunud suhtelised muutused märkimisväärsed.

Sarnaselt eelnevate aastatega kütiti mitmel pool kesikuid ja täiskasvanud isendeid oluliselt rohkem, kui see jahipiirkonna kasutaja enda poolt eelnevalt (2017. aasta talve lõppedes) antud metssea arvukuse hinnangute paikapidavusel oleks võimalik olnud.

Selles osas väärib esile tõstmist taaskord Hiiumaa, kus kütitud üle ühe aasta vanuste metssigade arv ületas kevadist hinnangut arvukusele enam kui kolm korda. Üle aastaseid isendeid oli kütitud isendite seas võrreldes eelnevalt arvukuseks hinnatuga pea kaks korda enam ka küttemisrekordi püstitanud Muhu saarel.

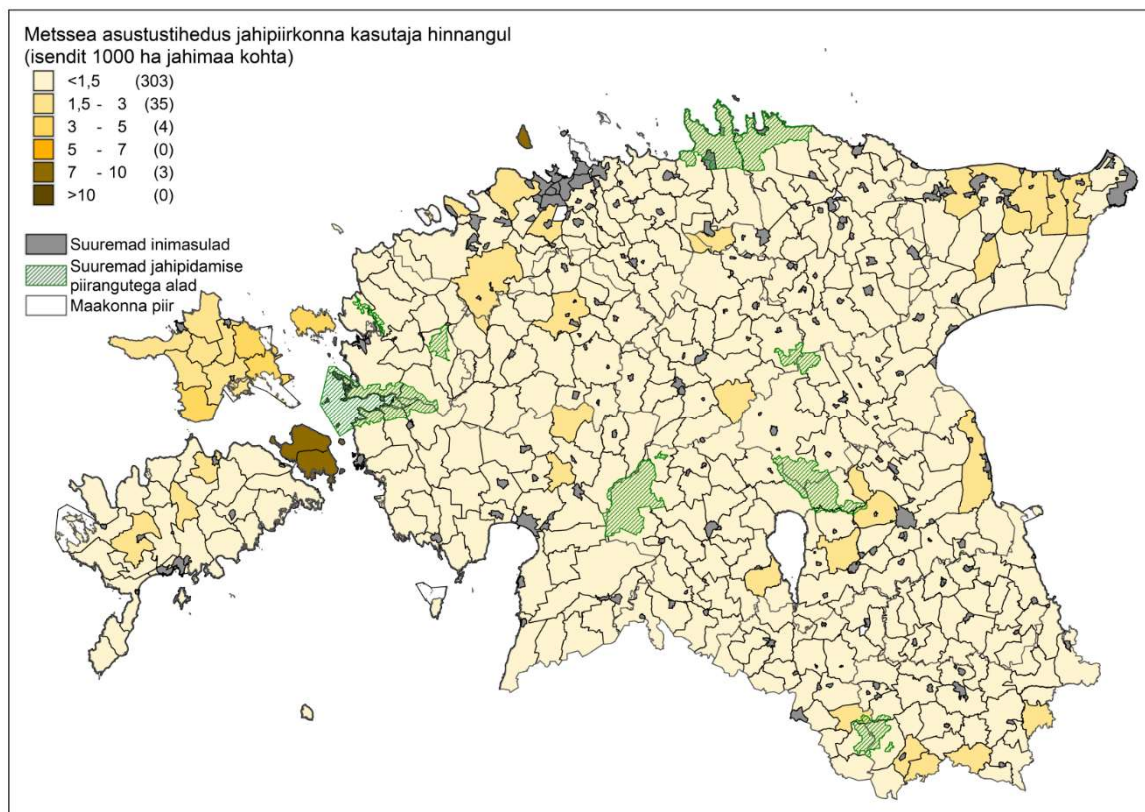
Jahipiirkondade lõikes hinnatud metssigade arvukustest ja nende ebakõladest küttemisandmetega annavad ülevaate järgnevad teemakaardid.

Metssea asustustihedus jahipiirkonniti aastatel 2015-2017. Vasakpoolses tulbas olevad kaardid on koostatud jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel, parempoolses tulbas olevate kaartide koostamisel on arvestatud lisaks jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangutele ka järgneval jahihooajal kütitud kesikute ja täiskasvanud isendite arvu.

Density of wild boar in spring before parturition based on hunters' estimations (left row) and minimum density of wild boar in spring before parturition based on combination of data of hunters' estimations and bag statistics. The size of red dots express the minimum number of underestimated animals.

Tänavu kevadel jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute põhjal koostatud metssigade asustustiheduse kaardi usaldusväärsuse üle saab arutleda 2018. jahiaastast kokkuvõtteid tehes, kuid kogemustele tuginevalt on küttimisandmete ja arvukushinnangute vaheliste ebakõlade üle põhjust arutleda tõenäoliselt Hiiumaa puhul.

Metssea asustustihedus jahipiirkonniti 2017/2018 jahihooaja lõppedes jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute alusel. *Density of wild boar in spring 2018 by hunters' estimations.*

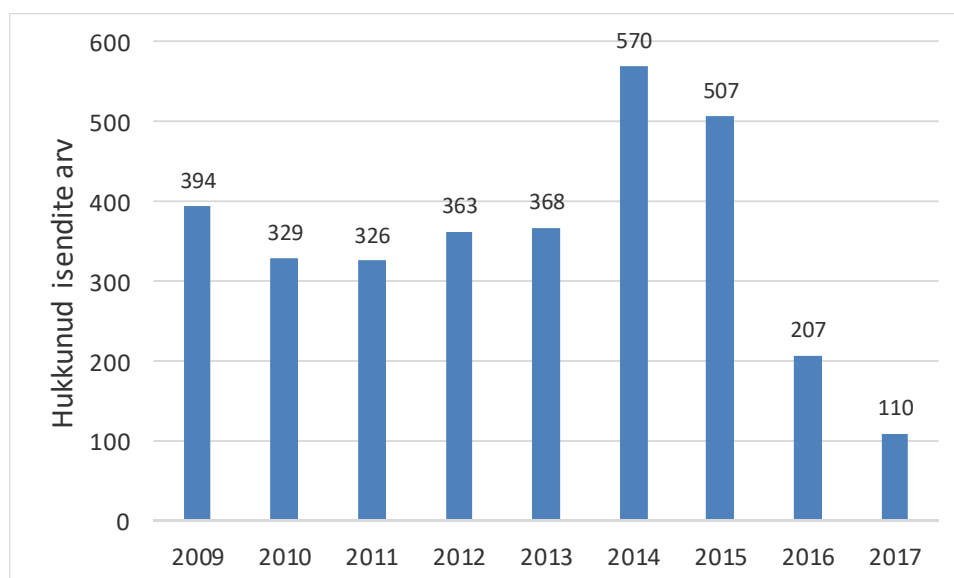
Metssea asustustiheduse ulatusliku languse jätkumisest suuremal osal riigi territooriumist annavad veenvalt märku ka hirvlaste pabulaloenduste käigus kogutud andmed metssigade väljaheidete ja tuhnimislaikude esinemise kohta. Ka siin võib märgata Põhja- ja Lääne-Eesti seirealadel aset leidnud metssea asustustiheduse olulist langust ja Lõuna-Eesti ja Järvemaal asuvatel seirealadel asustustiheduse suurenemisele viitavaid ilminguid.

Metssea suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ja 2017/2018 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – ekskremendihunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. Tuhnimisindeks – vähemalt 1 m² suuruste loendustransectile jäävate songitud alade arv 1 km loendusmarsruudi kohta.

Results of the counts of wild boar excrements and rootings in monitoring areas situated all over Estonia.

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks				Muutus		Tuhnimisindeks				Muutus		
			No of pellet groups per 1 km				vr 2017	vr 2016	Rootings (>1m ²) per 1 km				vr 2017	vr 2016	
			2015	2016	2017	2018	Change (%)	Change (%)	2015	2016	2017	2018	Change (%)	Change (%)	
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,26	0,33	0,10	0,00	-100,0	-100,0	0,13	0,00	0,03	0,00	-100,0		
4	Harju	Nõva-Keibu	0,41	0,26	0,06	0,00	-100,0	-100,0	0,10	0,23	0,00	0,10	+	-58,1	
5	Harju	Haiba	2,78	0,71	0,71	0,25	-65,5	-65,3	2,79	0,88	0,30	0,12	-58,9	-86,0	
6	Harju	Kose-Uuemõisa	1,28	2,17	0,17	0,03	-81,5	-98,5	0,69	0,80	0,03	0,03	11,2	-96,1	
2	Lääne-Viru	Palmsse-Sagadi-Korjuse	1,68	0,12	0,12	0,00	-100,0	-100,0	0,52	0,10	0,09	0,00	-100,0	-100,0	
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	4,02	7,88	2,67	0,09	-96,6	-98,8	3,39	2,73	1,07	0,09	-91,4	-96,6	
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	2,19	0,56	0,06	0,00	-100,0	-100,0	2,23	0,47	0,03	0,00	-100,0	-100,0	
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,42	0,00	0,14	0,00	-100,0		0,25	0,63	0,00	0,00		-100,0	
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,53	0,21	0,11	0,24	107,1	10,3	1,03	0,67	0,20	0,00	-100,0	-100,0	
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,31	0,77	0,32	0,47	45,9	-39,1	1,93	2,06	0,26	0,32	22,6	-84,5	
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,92	0,28	0,13	0,00	-100,0	-100,0	1,03	0,22	0,23	0,31	38,1	42,2	
11	Lääne	Haapsalu-Martna	1,05	0,44	1,10	0,00	-100,0	-100,0	1,46	0,35	1,05	0,08	-91,9	-75,7	
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,70	0,57	0,12	0,09	-31,4	-85,1	0,45	0,20	0,00	0,00		-100,0	
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	1,66	0,90	0,17	0,09	-49,6	-90,5	0,00	1,32	0,37	0,31	-14,7	-76,3	
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,82	0,80	0,00	0,03	+	-96,5	0,00	0,19	0,00	0,00		-100,0	
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,53	0,12	0,15	0,03	-79,2	-74,2	0,43	0,03	0,00	0,03	+	5,0	
19	Pärnu	Halinga-Libatse	1,63	1,92	0,91	0,88	-2,4	-53,9	1,99	0,50	0,42	0,34	-20,7	-32,3	
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	1,03	1,59	1,27	0,44	-65,7	-72,6	1,22	2,20	0,93	0,09	-90,0	-95,7	
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,51	0,05	0,00	0,00		-100,0	0,15	0,06	0,00	0,00		-100,0	
26	Pärnu	Öördi	0,54	0,06	0,00	0,16	+	157,8	0,28	0,06	0,00	0,09	+	54,7	
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,13	0,03	0,00	0,09	+	194,0	0,13	0,10	0,00	0,03	+	-67,3	
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	3,03	0,29	0,00	0,00		-100,0	1,89	0,00	0,00	0,00			
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,40	0,19	0,03	0,00	-100,0	-100,0	0,11	0,25	0,00	0,03	+	-88,6	
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	7,37	0,63	0,00	0,03	+	-95,4	4,13	0,00	0,00	0,00			
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	1,79	0,36	0,29	0,03	-89,6	-91,5	0,88	0,63	0,17	0,12	-30,7	-80,8	
14	Järva	Lööla-Vahastu	1,72	2,45	0,00	0,14	+	-94,1	4,28	2,69	0,00	0,09	+	-96,8	
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	4,25	0,39	0,15	0,33	124,5	-15,6	1,55	0,16	0,06	0,15	147,9	-8,4	
21	Järva	Kabala-Imavere	2,73	1,01	0,06	0,12	93,2	-87,9	1,69	1,86	0,00	0,03	+	-98,4	
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,29	0,41	0,03	0,00	-100,0	-100,0	0,09	0,18	0,00	0,00		-100,0	
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	1,52	1,12	0,03	0,00	-100,0	-100,0	1,14	0,51	0,03	0,00	-100,0	-100,0	
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	1,06	0,89	0,18	0,35	96,0	-60,5	0,21	0,58	0,21	0,09	-55,1	-83,7	
29	Tartu	Järvselja	0,00	0,22	0,00	0,00		-100,0	0,00	0,16	0,00	0,00		-100,0	
33	Tartu	Rannu-Pühaste	2,49	0,06	0,06	0,03	-47,6	-51,1	1,88	0,00	0,00	0,00			
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	6,46	0,13	0,07	0,29	335,3	128,0	3,07	0,03	0,10	0,12	16,1	259,4	
38	Põlva	Saatse	0,88	0,06	0,00	0,00		-100,0	0,27	0,09	0,00	0,07	+	-24,9	
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,39	0,18	0,35	0,03	-92,3	-85,6	0,18	0,09	0,00	0,03	+	-70,8	
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	2,31	0,22	0,03	0,00	-100,0	-100,0	0,06	0,03	0,00	0,00		-100,0	
40	Võru	Misso	1,41	0,14	0,19	0,09	-54,8	-38,5	1,29	0,37	0,39	0,12	-69,9	-68,7	
35	Valga	Valga-Õru	0,62	0,00	0,16	0,27	71,6	+	0,54	0,07	0,25	0,00	-100,0	-100,0	
39	Valga	Hargla-Karula	0,56	0,00	0,07	0,18	172,2	+	0,49	0,27	0,51	0,26	-48,4	-2,4	
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	0,34	0,45	0,27	0,29	8,3	-34,6	0,34	0,75	0,15	0,21	37,3	-72,5	
42	Hiiu	Leluselja	0,50	0,49	0,66	0,08	-87,5	-83,3	0,24	0,68	0,31	0,44	41,4	-35,0	
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,37	0,17	0,37	0,16	-55,5	-2,6	0,03	0,33	0,33	0,46	39,0	38,4	
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	3,73	0,39	1,07	0,15	-85,7	-60,4	5,95	6,02	4,54	1,28	-71,9	-78,8	
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	0,19	0,19	0,17	0,00	-100,0	-100,0	0,72	0,44	0,14	0,41	190,7	-6,8	
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	2,65	1,89	1,09	0,15	-86,3	-92,0	5,38	3,44	3,41	0,72	-78,9	-79,1	
47	Saare	Laugi		0,40	0,86	0,12	-85,7	-69,2		6,67	6,13	1,47		-76,0	-77,9
	Eesti	Seirealade andmed kokku	1,53	0,69	0,31	0,12	-60,4	-82,4	1,23	0,85	0,46	0,17	-63,0	-79,9	
		<i>All areas included</i>													

Metssea üldarvukuse ulatuslik langus väljendub ka liiklusõnnetustes hukkunud isendite arvu olulises vähenemises, mis metssea arvukuse negatiivset trendi iseloomustava näitajana on iseenesest positiivne muutus. Kui 2015. aastal hukkus jahipiirkondade kasutajatelt kogutud andmetel Eesti teedel minimaalselt 507 metssiga, siis 2017. aastal 110 isendit.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metssigade arv aastatel 2009 - 2017.

The number of wild boar killed in traffic accidents in 2009 - 2017 (data registered by the users of hunting districts).

2017. jahiaastal kütitud isendite sooline jaotus oli kokkuvõttes ligilähedane suhtele üks emis ühe kuldi kohta. Sealjuures Kagu-Eesti maakondades kütiti täiskasvanud ja kesikemiseid kultidega võrreldes isegi veidi enam, mis on arvukuse tõusu pidurdamise seisukohast igati õigustatud. Mõningane kultide ülekaalus küttimine torkab silma Jõgeva- ja Järvamaa küttimisandmetes, mis loodetavasti on seotud isasloomade ülekaaluga nendes maakondades elutsevate metssigade seas, ega peegelda jahipiirkonna kasutajate soovi asurkonna juurdekasvu võimet turgutada. Kuna SAK ei ole kuhugi kadunud ning uusi katku juhtumeid tuvastatakse jätkuvalt nii uutel kui ka vanadel taudialadel, on emiste hoiu läbi asurkonna juurdekasvu turgutamine hetkel küll väga taunitav tegevus.

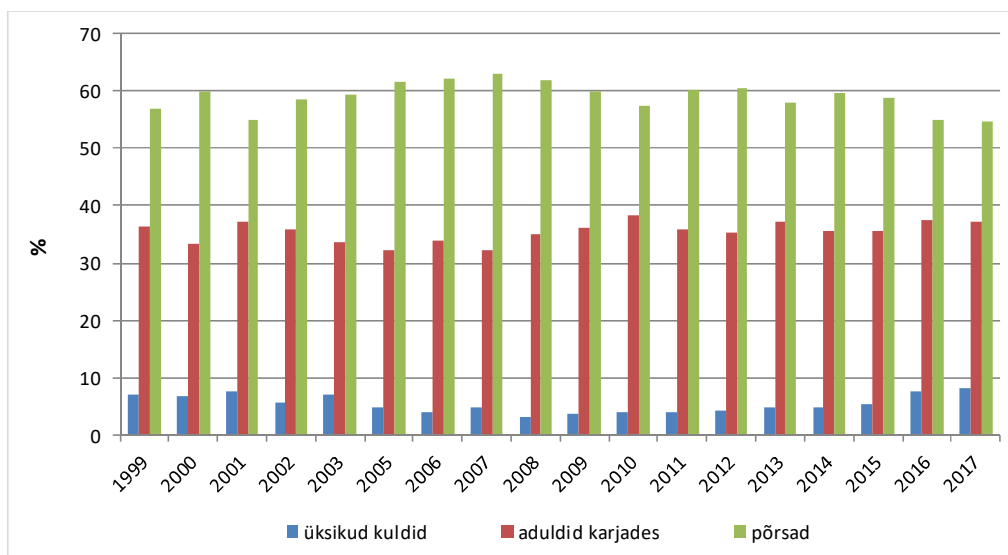
Enamuses maakondades langes taaskord ka põrsaste osakaal kütitud isendite seas. Erandiks on siin neli Kagu-Eesti maakonda, kus põrsaste osakaal kütitud isendite seas selgelt suurenes. Selgelt väljendus põrsaste osakaalu suurenemine ka Põlva- ja Võrumaalt kogutud sügisestest

vaatlusandmetes. Märkatavalt langes põrsaste osakaal Lääne-Viru ja Läänemaa metssea vaatlustes.

2016. aastal silma torganud üksikute kultide osakaalu märkatav tõus vaatlustes süvenes 2017. aastal veelgi. Kõikide vaatluskaartide kokkuvõttes langes taas ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv, kuid ka siin võib neljas Kagu-Eesti maakonnas täheldada hoopis vaadeldud isendite arvu suurenemist. Eelpool kirjeldatutega sarnased tendentsid iseloomustavad ka viimasel aastal toimunud muutuseid karjade koosseisus. Kui eelnevatel aastatel võis täheldada ebatavalise koosseisuga karjade (ainult vanaloomadest või ainult põrsastest koosnevad grupid) osakaalu suurenemine katkust esimesena mõjutatud Kagu-Eestis, siis 2017. aastal ilmes sarnane muutus enamuse Lääne- ja Põhja-Eesti maakondades, kuhu taud jõudis kohale hiljem. Samas oli Põlva-, Võru- ja Viljandimaa 2017. aasta sügisestes vaatlustes ainult põrsastest või vanaloomadest koosnevaid karju 2016. aastaga võrreldes märkatavalt vähem.

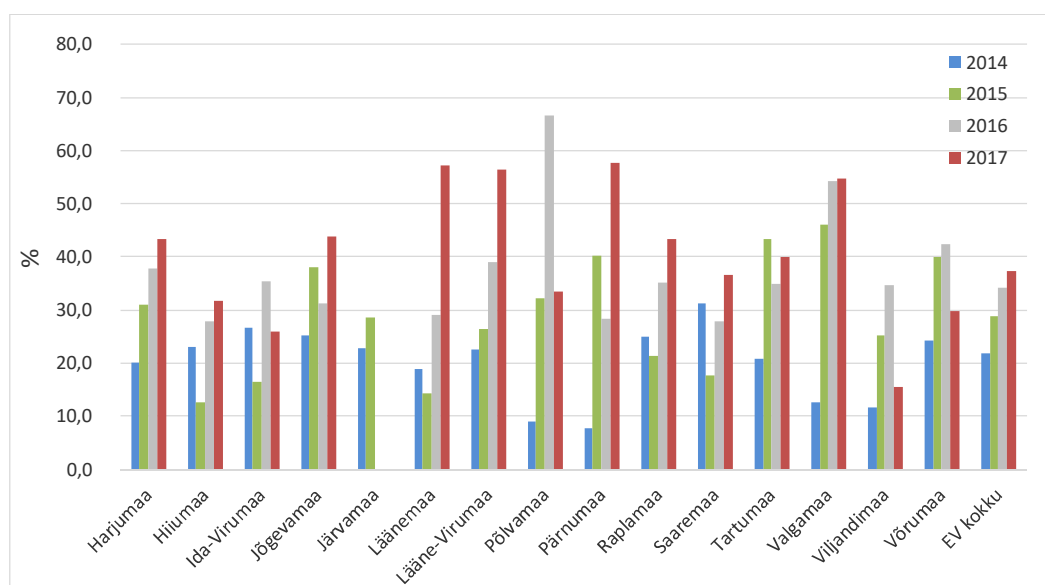
Metssea sooline jaotus ja põrsaste osakaal küttemises ning põrsaste ja üksikute kultide osakaal ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud (vaatlusrea kohta märgitud) isendite arv sügisestes vaatlusandmetes aastatel 2015–2017.

Maakond County	Küttemisstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlused Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Adult sex ratio			Põrsad % piglets			Üksikud % single males			Põrsad % piglets			Ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Harjumaa	1,1	1,0	0,9	37,8	31,9	34,3	4,2	5,6	6,3	54,9	51,7	66,2	7,1	5,9	4,1
Hiiumaa	0,8	1,1	1,0	48,9	43,5	41,5	4,1	6,6	8,8	65,7	59,9	58,3	7,0	5,5	4,1
Ida-Virumaa	1,0	1,0	1,1	36,4	31,8	27,3	7,1	9,1	10,8	59,5	48,4	57,2	7,7	4,8	5,2
Jõgevamaa	1,2	0,7	0,7	37,3	26,0	15,3	7,7	15,9	16,3	50,5	53,7	51,2	5,4	2,9	3,3
Järvamaa	1,2	1,3	0,8	33,5	22,3	33,6	6,7			51,3			5,2		
Läänemaa	1,1	1,2	1,1	41,1	37,6	18,7	8,4	17,6	10,8	60,2	54,3	32,3	6,6	5,1	2,9
Lääne-Virumaa	1,3	1,2	1,2	42,1	30,3	31,2	4,1	10,9	12,3	59,2	52,9	32,0	9,3	3,6	3,6
Põlvamaa	1,2	0,6	3,2	50,5	36,7	62,9	3,5	11,6	11,7	56,4	38,8	51,7	6,9	3,8	3,9
Pärnumaa	1,1	1,4	0,9	45,7	34,4	24,9	4,4	5,3	8,5	60,8	57,4	50,3	8,5	6,7	3,6
Raplamaa	1,3	1,1	1,2	40,0	24,0	34,3	5,1	4,3	8,4	56,6	62,5	51,3	7,2	7,0	4,4
Saaremaa	0,9	0,9	0,9	42,3	32,8	26,1	6,1	5,6	6,8	64,4	59,6	60,1	9,3	5,6	6,3
Tartumaa	0,9	1,0	1,2	34,6	32,3	29,0	7,0	6,3	7,2	56,7	53,2	52,1	5,9	5,4	5,2
Valgamaa	0,8	0,8	0,9	26,0	25,4	32,1	5,1	7,7	9,8	58,2	43,0	31,7	4,6	4,0	4,8
Viljandimaa	0,8	0,7	1,2	36,2	40,8	53,6	6,3	12,2	7,6	65,4	61,0	58,3	6,0	3,9	5,4
Võrumaa	0,9	0,5	1,2	39,6	31,4	55,2	4,8	5,6	5,3	53,4	40,9	58,2	5,6	4,5	6,2
Kokku Total	1,1	1,1	1,0	40,7	33,8	31,8	5,5	7,5	8,3	58,8	55,0	54,6	7,1	5,3	4,8

Metsseasurkonna struktuur sügiseste vaatluste põhjal (%).

Population structure of wild boar based on observations made in autumn. Single males – blue; adults and subadults in sounders – red; piglets – green.

Ebatavaliste – ainult vanaloomadest või ainult põrsastest koosnevad metssigade gruppide osakaal kõikidest vaadeldud isendite gruppidest aastatel 2014–2017.

Proportion of sounders that consist only of piglets or adults.

Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et metssea arvukus on viimase aasta jooksul Eesti erinevates piirkondades liikunud üksteisele ristivastupidistes suunas. Põhja- ja Lääne-Eestis on metssea arvukus seal ringleva SAK viiruse ja intensiivse küttimise tulemusena drastiliselt langenud, samas kui Kagu-Eesti ja osalt ka Kesk-Eestis viitavad erinevad seiratavad näitajad arvukuse tõusule. Arvukuse muutustest tulenevalt tuleb käesoleval jahihooajal

Põhja- ja Lääne-Eestis metssigade küttemismahte eelneva jahihooajaga võrreldes oluliselt langetada, Kagu- ja Kesk-Eestis aga metssigade küttemist intensiivistada.

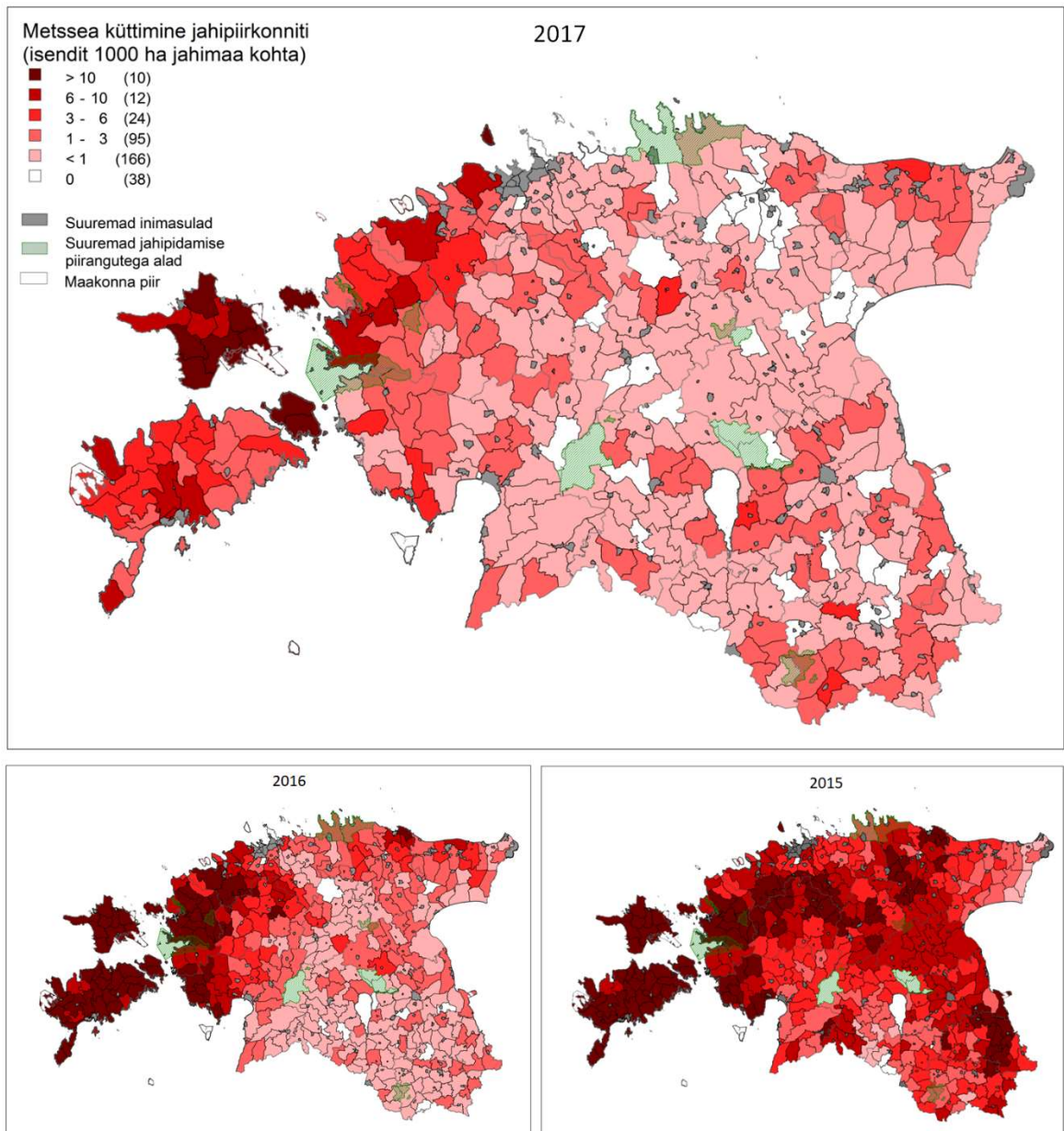
Jahipiirkondade kasutajate poolne küttemissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduse osakonna poolsed soovitud metssea küttemismahtude määratlemiseks 2018/2019. jahihooajal.

Maakond County	Jahipiirkondade kasutajate küttemissoov Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Soovitav küttemiskvoot 2018 jahihooajaks Suggestion for quota in 2018	
	2017	2017 küttemine võrreldes küttemissooviga (%) Hunting in 2017 as compared to requested quota (%)	2018	Küttemissoovi muutus Change in requested hunting quota (%)	Minimaalne küttemismaht (is) Minimum no to hunt	% eelmise aasta küttemisest % of bag 2016
Harjumaa	613	109,5	389	-36,5	450	67
Hiiumaa	585	262,2	794	35,7	1400	91
Ida-Virumaa	256	111,7	204	-20,3	350	122
Jõgevamaa	41	175,6	56	36,6	130	181
Järvamaa	58	225,9	87	50,0	200	153
Läänemaa	1073	93,8	155	-85,6	150	15
Lääne-Virumaa	159	108,8	76	-52,2	100	58
Põlvamaa	57	217,5	62	8,8	160	129
Pänumaa	642	67,0	256	-60,1	300	70
Raplamaa	426	67,1	194	-54,5	270	94
Saaremaa	1225	172,2	643	-47,5	900	43
Tartumaa	137	203,6	173	26,3	330	118
Valgamaa	76	176,3	100	31,6	150	112
Viljandimaa	73	263,0	105	43,8	340	177
Võrumaa	97	269,1	144	48,5	340	130
Kokku Total	5518	139,4	3438	-37,7	5570	72

Alljärgnevalt on esitatud viimaste aastate seire tulemustest tulenevad soovitud.

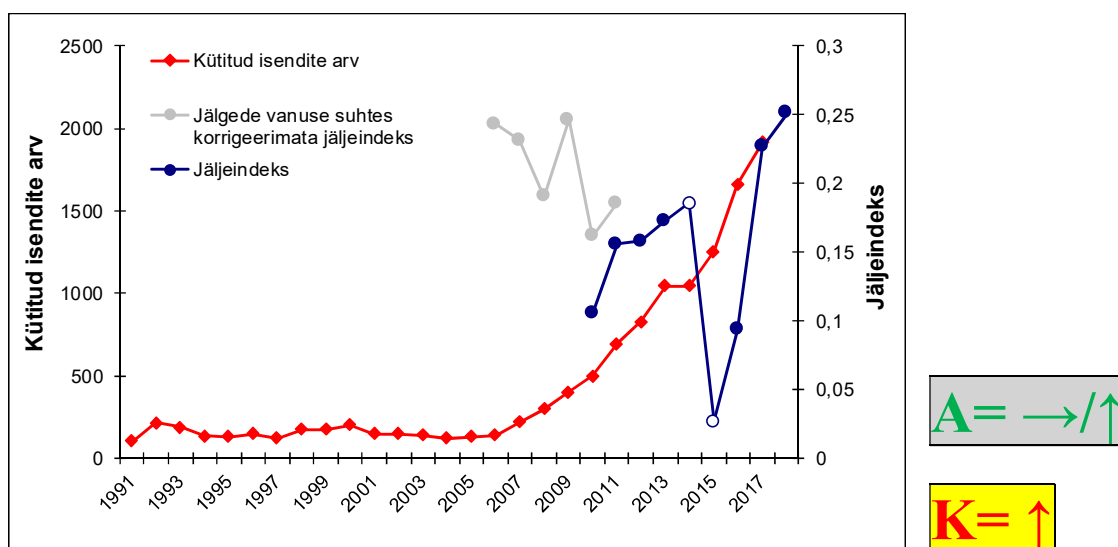
- 2018. jahiaasta lõpuks tuleks metssea asustustihedus kõikides katkust mõjutamata jahipiirkondades langetada tasemele 1 isendit/1000 ha jahimaa kohta. Katkust mõjutatud aladel, kus metssea arvukus on tänaseks juba soovitud tasemele langenud, tuleks jätkata küttemist vähemalt juurdekasvu ulatuses ning soovitud oleks ka järgnevatel aastatel hoida taset kuni 1 isend/1000 ha jahimaa kohta.
- Orientiirina maakondlike minimaalsete küttemismahtude määramisel soovime kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttemismahte. Kuna soovitud aluseks on 2017. aasta kevadised andmed, tuleb arvestada sellega, et aladel, kuhu katk on jõudnud alles vastu kevadet või jõuab jahihooaja vältel, ei pruugi soovitud küttemismahu täitmine olla võimalik. Sama kehtib võimalike uute SAK puhangute puhkemise korral ka neil aladel, kust katku laine on juba eelnevatel aastatel korra üle käinud.

- Jahindusnõukogudel on soovitatav kõikidele jahipiirkonna kasutajatele ära märkida soovituslik minimaalne küttimismaht, mille vähim väärtus on 1. Arvestades sellega, et jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangute seotus reaalse arvukusega võib piirkonniti varieeruda väga suures ulatuses, võiks käimasoleval jahihooajal kolmandiku maakondlikust minimaalsest küttimismahust jahipiirkondade vahel jaotada pindalapõhiselt. Ülejäänud 2/3 jaotusel soovitame lähtuda jahipiirkonna kasutaja poolt esitatud küttimissoovidest, arvukushinnangutest ja metssigade poolt tekitatud kahjude esinemisest maakonnas.
- Saaremaale soovitatud küttimismahust u 50% tuleks määrata senini veel sigade Aafrika katkust vähe mõjutatud Muhu saarele.
- Katkust mõjutatud aladel tuleks küttrida kesikute ja täiskasvanute hulgas emiseid proportsionaalselt nende osakaaluga asurkonnas või sellest veidi enam. Mitte mingil juhul ei tohiks hakata tegelema emiste hoiuga.
- Katkust seni puutumata Hiiumaal tuleks asurkonna juurdekasvu võime alandamiseks küttrida täiskasvanute ja kesikute seas emiseid kõrgendatud osakaalus.
- Kõigile jahimeestele soovitame metssea asurkonna arvukuse soovitud 1 isend 1000 ha kohta tasemel hoidmisse suhtuda täie tõsidusega ning uute metssea karjade ja/või hea kohaliku juurdekasvu ilmnemisel küttimismahte vastavalt ka suurendada, sõltumata sellest, kas jahindusnõukogude poolt ette antud minimaalne küttimismaht on juba täidetud või mitte.
- Eelneval kahel aastal metssigade peibutussõutmisele Keskkonnaameti peadirektori käskkirjaga kehtestatud piiranguid tuleks jätkata samadel põhimõtetel ka käesoleval jahihooajal. Ühtlasi tuleks tõhustada kontrolli neist piirangutest kinni pidamise üle.
- Kui olukord ei nõua teisiti, jätkata 2019. jahiaastal enne 2019. aasta ulukiseire aruande ilmumist metssea küttemist käesolevas aruandes toodud põhimõtetest lähtuvalt eesmärgist hoida metssea asustustihedus allpool taset 1 isendit 1000 ha kohta.

Hunting of wild boar (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

PUNAHIRV (*Cervus elaphus*)

Punahirve kütmine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused. Saaremaa ja Hiiumaa jäljeloenduste andmete puudulikkuse tõttu ei ole aastatel 2014 - 2017 loenduste keskmine jäljeindeks võrreldav 2018. ja 2013. aasta ja sellest varasemate loenduste omaga.

The number of red deer hunted in 1991 – 2017 and winter track index (grey line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

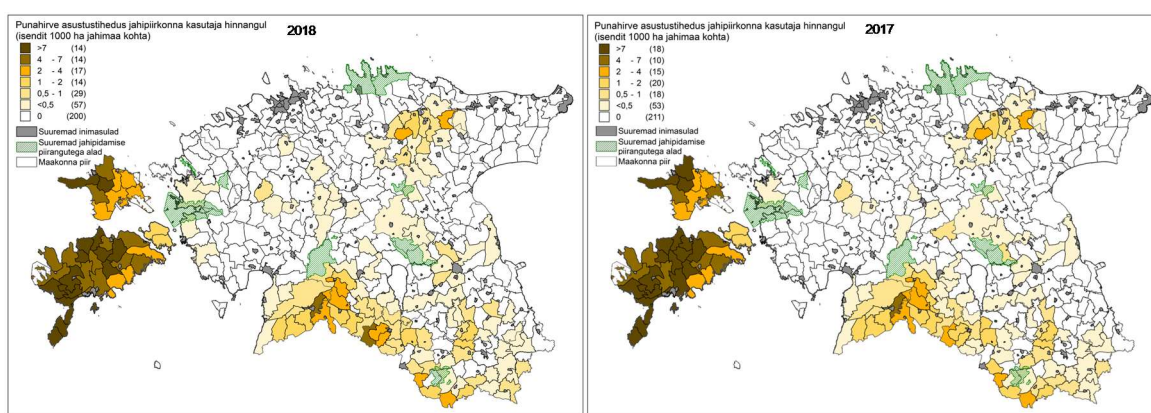
Punahirve arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Maakond County	Kütmine Hunting bag			Kütmismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukusele (n) Hunters estimation (n)			Arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018		2016	2017	2018	
Harjumaa	0	0	0		0,000	0,000	0,000	0,000	=	0	2	0	-
Hiiumaa	204	244	297	21,7	0,819			1,597		625	680	516	-24,1
Ida-Virumaa	0	1	1	=	0,000	0,000	0,000	0,000		5	5	6	20,0
Jõgevamaa	17	13	8	-38,5	0,009	0,017		0,017		35	31	20	-35,5
Järvamaa	1	2	1	-50,0	0,000	0,000	0,000	0,000	=	12	11	9	-18,2
Läänemaa	0	1	1	=	0,000	0,000	0,000	0,000	=	2	2	5	150,0
Lääne-Virumaa	22	48	50	4,2	0,026	0,051	0,070	0,050	-29,2	124	106	129	21,7
Põlvamaa	2	3	4	33,3	0,000	0,031	0,000	0,036		28	33	44	33,3
Pärnumaa	66	68	51	-25,0	0,047	0,132	0,179	0,136	-24,3	163	158	148	-6,3
Raplamaa	0	2	2	=	0,000	0,000	0,000	0,002	+	9	14	21	50,0
Saaremaa	813	1102	1293	17,3	1,806		2,721	2,488		1783	1902	1961	3,1
Tartumaa	1	0	3	+	0,000	0,000	0,002	0,000	-	15	16	29	81,3
Valgamaa	43	51	63	23,5	0,057	0,090	0,009	0,238		150	145	170	17,2
Viljandimaa	74	104	112	7,7	0,065	0,082	0,089	0,126		209	219	188	-14,2
Võrumaa	9	25	30	20,0	0,003	0,079	0,012	0,172		100	112	111	-0,9
Kokku (Total)	1252	1664	1916	15,1	0,173	0,093	0,227	0,251	10,7	3260	3436	3357	-2,3
saartel (on islands)	1017	1346	1590	18,1	1,566		2,895	2,214		2408	2582	2477	-4,1
mandriosas (on mainland)	235	318	326	2,5	0,017	0,042	0,045	0,059	31,8	852	854	880	3,0

Möödunud jahihooajal kütiti Eestis kokku 1916 punahirve, mis on eelnenud 2016. aastaga võrreldes ligi 252 isendi võrra enam. Järjekordselt püstitati uued küttimisrekordid nii saartel kui ka riigi mandriosas. Tõsi, mandril suurenes kütitud hirvede arv vaid kaheksa isendi võrra. Eelmise aasta ulukiseire aruandes soovitatud minimaalse küttimismahuni küündis kütitud punahirvede arv vaid Lääne-Viru- ja Valgamaal. Saaremaal, kus kõrge asustiheduse tõttu on punahirvest põllumeestele kohati tõsine nuhtlusliik kujunenud, jäi

kütitamine arvukuse mõningasekski langetamiseks vajalikust miinimumtasemest ligi 100 isendi võrra väiksemaks.

Jahipiirkondade kasutajate hinnangul on punahirve arvukus võrreldes eelmise aastaga jäänud üsna samale tasemele või pisut isegi langenud. Maakondade lõikes on kõige märgatavam arvukushinnangu langus Hiiumaal, mille mõju tõttu kerget arvukuse langustrendi ka Eesti kokkuvõttes täheldada võib. Mandri osas on tajutavamalt langenud jahipiirkonna kasutajate hinnangud hirve arvukusele Viljandi- ja Jõgevamaal. Samas Mandri-Eesti maakondade kokkuvõttes on arvukushinnangud hoopis veidi suurenenud ja kerget tõusu näitavad ka jahimeeste hinnangud hirvede arvukusele Saaremaal.

Punahirve asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2018 ja 2017. aasta kevadel antud arvukushinnangute põhjal.

Red deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.

Üle mitmete aastate taas kõikides Eesti maakondades vähemalt rahuldavas mahus läbi viidud jäljeloenduste tulemused osutavad punahirve asustustiheduse suurenemisele riigi mandriosas. Saare- ja Hiiumaal saab 2018. aasta tulemusi võrrelda vaid viie aasta tagustega, kuna neil saartel püsis viimati 2013. aastal loenduste läbiviimiseks sobiv lumikate piisavalt pikalt maas. Mõlema maakonna puhul oli selle aasta loenduste põhjal arvatud punahirve jäljeindeks märgatavalt kõrgem kui toona. Huvitav on siinjuures asjaolu, et kui 2013. aastal hindasid jahipiirkonna kasutajad Saaremaal ka hirve arvukust tänasega võrreldes üle 200 looma võrra madalamaks, siis Hiiumaal oli hinnang hirve arvukusele tänasega võrreldes enam kui 250 isendi võrra kõrgem.

Üle Eesti paiknevatel seirealadel läbi viidud hirvlaste talviste pabulahunnikute loendustes on hirve pabulaindeks (pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta) kõikide alade kokkuvõttes eelneva kolme aastaga võrreldes kasvanud.

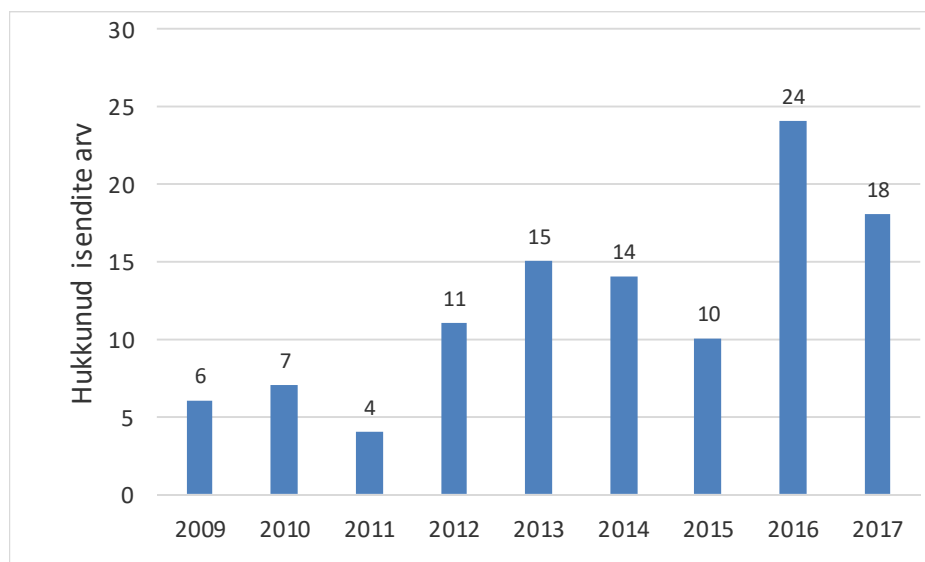
Punahirve suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ja 2017/2018 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of red deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>				Muutus (vr 2017) <i>Change (%)</i>	Muutus (vr 2016) <i>Change (%)</i>
			2015	2016	2017	2018		
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	0,00	0,00	0,00	0,00		
4	Harju	Nõva-Keibu	0,00	0,03	0,00	0,00		-
5	Harju	Haiba	0,00	0,00	0,00	0,00		
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,00	0,00	0,11	0,00	-	
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	0,03	0,06	0,12	0,00	-	-
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,09	0,10	0,00	0,03	+	-68,9
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	0,00	0,06	0,42	0,71	68,8	1100,0
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	0,07	0,00	0,00	0,00		
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,13	0,15	0,03	0,09	207,5	-42,2
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,00	0,15	0,00	0,00		-
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	0,00	0,00	0,00	0,00		
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,00	0,00	0,00	0,03	+	+
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,00	0,00	0,00	0,03	+	+
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,07	0,03	0,00	0,00		-
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,00	0,00	0,00	0,00		
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	0,03	0,00	0,00	0,06	+	+
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,00	0,00	0,03	0,00	-	
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,16	0,03	0,25	0,00	-	-
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,00	0,03	0,00	0,00		-
26	Pärnu	Öördi	0,32	0,00	0,00	0,09	+	+
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	0,07	0,10	0,13	0,16	25,6	63,3
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	1,49	1,26	2,20	3,04	38,6	142,1
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,08	0,16	0,09	0,09	-0,0	-43,6
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	1,12	1,14	0,51	1,03	104,8	-9,6
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,00	0,00	0,46	0,15	-67,7	+
14	Järva	Lõõla-Vahastu	0,14	0,00	0,03	0,03	-13,3	+
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,07	0,00	0,00	0,00		
21	Järva	Kabala-Imavere	0,16	0,55	0,00	0,03	+	-94,4
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,20	0,00	0,14	1,63	1083,5	+
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	0,00	0,06	0,00	0,03	+	-53,3
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,00	0,06	0,00	-	
29	Tartu	Järvelja	0,00	0,16	0,00	0,00		-
33	Tartu	Rannu-Pühaste	0,18	0,09	0,28	0,00	-	-
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	0,00	0,12	0,19	0,18	-7,5	40,9
38	Põlva	Saatse	0,00	0,00	0,06	0,00	-	
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,44	0,27	0,00	0,00		-
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,18	0,46	0,28	0,09	-69,6	-81,5
40	Võru	Misso	1,22	0,60	0,36	0,23	-34,4	-61,3
35	Valga	Valga-Õru	0,09	0,26	0,25	0,12	-52,3	-52,9
39	Valga	Hargla-Karula	0,56	0,21	0,22	0,65	189,9	204,6
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	3,06	2,23	2,44	2,29	-6,2	2,7
42	Hiiu	Leluselja	5,02	3,09	3,91	1,46	-62,7	-52,8
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,80	0,87	1,90	0,60	-68,7	-31,3
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	12,33	7,30	8,65	11,89	37,5	62,9
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,60	5,76	6,04	1,04	-82,8	-82,0
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	5,42	8,17	5,67	9,79	72,7	19,8
47	Saare	Laugi		2,38	2,15	4,71	118,7	97,8
Eesti		Seirealade andmed kokku <i>All areas included</i>	0,79	0,76	0,79	0,86	8,9	12,2

Nagu ka jäljeindeksi puhul, mõjutab seirealade keskmise pabulaindeksi muutusi enim tihedama hirve asustustihedusega aladel toimuv. Erinevate seirealade kaupa võttes võib sarnaselt eelmisele aastale täheldada samavõrd indeksi liikumisi nii ülespoole kui ka alla, mis on valdavas osas hirve poolt hõredalt asustatud Mandri-Eesti seirealade puhul loomulik. Üksikute pabulahunnikute juhuslik sattumine või mittesattumine loendusmarsruutidele paraku päris adekvaatset pilti piirkondlikus hirve asustustiheduses toimuvate muutuste kohta anda ei saagi, kuid hirve olemasolu tuvastamisel on selles abi küll. Piirkondlikest erinevustes võib märgata pabulaindeksi suurenemist kolmel Saaremaa seirealal ja selle langust kolmel Hiiumaal asuval seirealal.

Punahirve tekitatud kahjude kohta on sarnaselt teiste ulukitega olemas metsakaitseeksperdiiside info, kuid hirvede tekitatud põllukahjudest ja nende ulatusest info paraku puudub. Teadaolevalt ükski riigiasutus sellist infot süstemaatiliselt ei kogu ja andmebaasidesse ei talleta.

Punahirvedega seotud liiklusõnnetuste arv Eestis on võrreldes teiste sõraliste liikidega tulenevalt nende valdavalt madalast asustustihedusest haruldasem ning nendest enamusi leiab aset Saaremaal. Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeriti 2017. jahiaasta vältel 18 liiklusõnnetuste tagajärjel hukkunud hirve, neist 14 Saaremaal, 1 Hiiumaal ning 3 mandril. 2016. aastal hukkus samadele allikatele tuginevalt liiklusõnnetustes 24 ja 2015. aastal vaid 10 hirve.

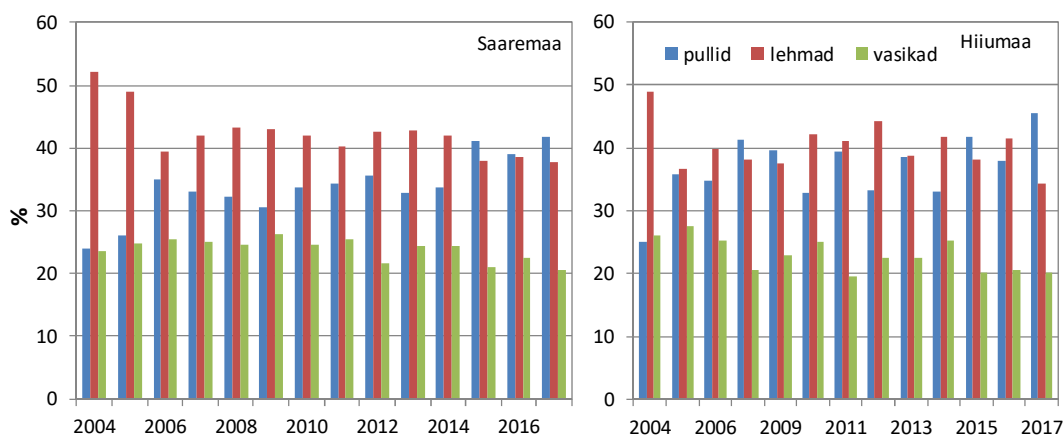
Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud punahirvede arv aastatel 2009 - 2017.

The number of red deer killed in traffic accidents in 2009 - 2017 (data registered by the users of hunting districts).

Hirvede sooline jaotus (lehma pulli kohta) ja vasikate osakaal 2015 – 2017 jahihooaegadel kütitud hirvede seas ning jahiaegsetes hirvevaatlustes. Sooline jaotus leitud mullikad+täiskasvanud põhjal.

Maakond County	Küttimisstruktuur Content of hunting bag						Jahiaegsed vaatlusandmed Observations in autumn								
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio			vasikate % calves			Vaatluste arv No of observations			♀/♂ sugude suhe Sex ratio			vasikate % calves		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Harjumaa															
Hiiumaa	1,06	1,11	0,97	32,4	29,1	29,0	610	913	405	0,92	1,09	0,76	20,2	20,6	20,2
Ida-Virumaa		0/1	0/1		0,0	0,0									
Jõgevamaa	0,71	1,25	0,67	29,4	30,8	37,5		22			1,67			27,3	
Järvamaa	0/1	0/2	1/0	0,0	0,0	0,0		1			0/1			0,0	
Läänemaa		0/1	0/1		0,0	0,0									
Lääne-Virumaa	0,75	0,89	1,21	36,4	25,0	38,0	72	84	87	2,58	3,33	1,80	39,4	22,6	35,6
Põlvamaa	0/2	0/3	2,00	0,0	0,0	25,0		64	6		0,69	0,67		15,6	16,7
Pärnumaa	0,49	0,67	0,48	21,2	26,5	21,6	145	90	60	1,32	0,75	0,85	29,7	22,2	16,7
Raplamaa		0/2	0/2		0,0	0,0			10			0,33			20,0
Saaremaa	1,07	1,09	1,07	33,0	29,9	31,3	1685	2412	1585	0,92	0,99	0,91	21,1	22,4	20,6
Tartumaa			0/3	100,0		0,0		5	1		1,00	0/1		20,0	
Valgamaa	0,42	0,68	0,71	20,9	17,6	23,8	189	74	64	1,29	1,18	0,70	37,0	17,6	20,3
Viljandimaa	0,86	0,86	0,82	27,0	35,6	28,6	123	199	138	1,40	1,27	0,86	22,0	28,1	21,7
Võrumaa	0,40	0,40	0,33	22,2	16,0	20,0	106	104	183	0,56	1,11	0,83	16,0	26,9	25,1
Kokku (Total)	0,95	1,00	0,98	31,4	29,1	30,2	2957	3940	2539	0,97	1,04	0,88	22,7	22,2	21,3
saartel (on islands)	1,07	1,09	1,05	32,8	29,8	30,9	2295	3325	1990	0,92	1,02	0,87	20,8	21,9	20,5
mandriosas (on mainland)	0,59	0,70	0,68	25,1	26,4	26,7	662	615	549	1,20	1,19	0,89	29,0	23,7	24,2

2017. aastal kütitud hirvede sooline jaotus oli taas kõikide kütitud täiskasvanud isendite seas ligilähedane jaotusele üks hirvepull ühe lehma kohta. Jahiaegsetes vaatlustes torkab aga silma hirvepullide tavatult suur osakaal, mis on eriti kõrge Hiiumaal. Samas on Hiiumaa 2017. aasta jahiaegsetes vaatlustes märgitud ka väga palju määramata isendeid ja mitmest sealsest jahipiirkonnast vaatlusandmed üldse puuduvad. Seega võib loota, et tegelik sooline jaotus asurkonnas oli siiski märksa tasakaalustatum. Hirvepullide suur ülekaal on märgatav ka Valgamaa vaatlustes, kuid hõreda hirve asustusega aladel, kus kohalik asurkond on veel täielikult välja kujunemata, on see loomulik nähtus.

Hirve asurkonna struktuur Saare- ja Hiiumaal 2004 – 2017 jahiaegsete vaatluste põhjal (%).

Population structure of reed deer in Saaremaa and Hiiumaa based on observations made by hunters during hunts. Bulls – blue; cows – red; calves – green.

Jahipiirkondade kasutajate poolne kütmissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning KAUR eluslooduseosakonna poolsed soovitusel punahirve kütmissuhtude määratlemiseks 2018. aasta jahihooajal.

Maakond	County	Jahipiirkondade kasutajate kütmissoov				Soovitus küttemiseks 2018 aastal		
		Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)				Suggestions for hunting in 2018		
		2017	2017 kütmine võrreldes kütmissuhtuga (%)	2018	Kütmissuht muutus	Sooline jaotus täiskasvanute seas	Kütmissuht	% eelmise aasta küttemisest
			Hunting in 2016 as compared to requested quota (%)		Change in requested hunting quota (%)	Sex ratio among adults	hunting quota	% of bag 2017
Harjumaa		0		2	+		+	
Hiiumaa		234	126,9	221	-5,6	1 : 1	270	90,9
Ida-Virumaa		0		0			+	
Jõgeva		7	114,3	6	-14,3		10	125,0
Järvamaa		7	14,3	5	-28,6		+	
Läänemaa		0		1			+	
Lääne-Virumaa		43	116,3	56	30,2	1 : 1	65	130,0
Põlvamaa		15	26,7	12	-20,0		15	375,0
Pärnumaa		59	86,4	56	-5,1	1 : 1	75	147,1
Raplamaa		5	40,0	6	20,0		10	500,0
Saaremaa		798	162,0	1021	27,9	1 : 1	1700	131,5
Tartumaa		10	30,0	15	50,0		15	500,0
Valgamaa		51	123,5	62	21,6	1 : 1	80	127,0
Viljandimaa		100	112,0	112	12,0	1 : 1	140	125,0
Võrumaa		51	58,8	49	-3,9	1 : 1	50	166,7
Kokku Total		1380	138,8	1624	17,7	1 : 1	2430	126,8
saartel (on islands)		1032	154,1	1242	20,3	1 : 1	1970	123,9
mandriosas (on mainland)		348	93,7	382	9,8	1 : 1	460	141,1

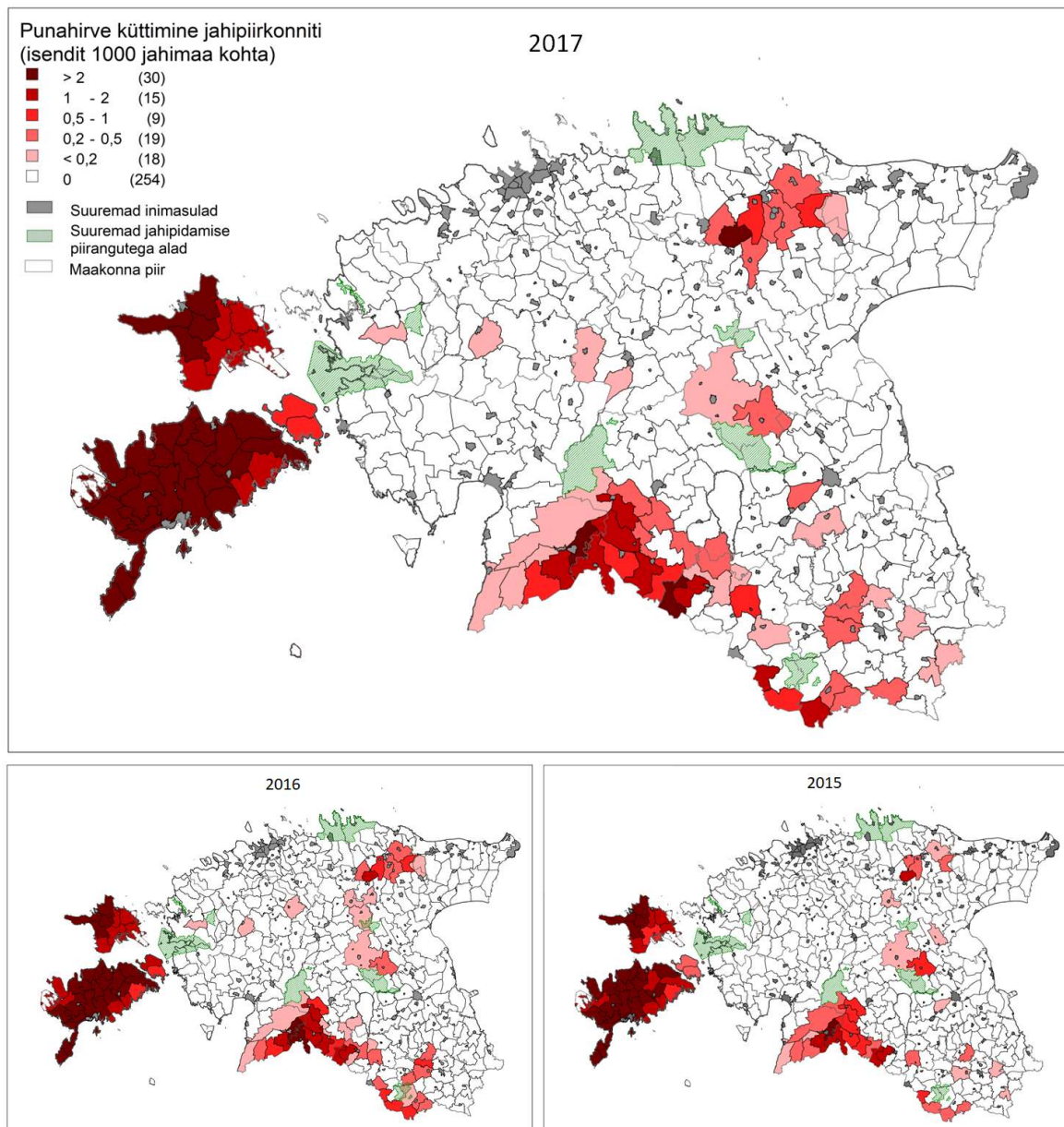
Kokkuvõtvalt võib viimase aasta jooksul kogutud seireandmetele tuginevalt öelda, et punahirve arvukus on viimase aasta jooksul püsinud eelmise aastaga võrreldes sarnasel tasemel. Punahirve levila laienemine riigi mandriosas jätkub. Arvestades viimastel aastatel kütitud hirvede arvu, asurkonna soolise jaotuse ja juurdekasvuga, pidi punahirve arvukus Eestis möödunud talvel küündima u 7000 isendini. Neist omakorda 2/3 elas Saaremaal.

Alljärgnevalt on esitatud 2018/2019 aasta seire tulemustest lähtuvad soovitusel.

- Sarnaselt eelneva aastaga on 2018. aasta jahihooajal kindlasti vajalik punahirve küttemiskvoodi kehtestamine saartele ning ka kõigile neile Eesti mandriosas jahipiirkondadele, kus 2018. aasta kevadel on jahipiirkonna kasutaja hinnanud hirve arvukuseks 8 või enam isendit. Arvukuse jätkuva kasvu vaos hoidmiseks ning ka langetamiseks soovitate orientiirina maakondlike punahirvede küttemismuhtude määramisel kasutada ülalpool olevas tabelis esitatud küttemismuhtusid.
- Mandri-Eesti jahipiirkondades, kus talvine arvukusehinnang on ületanud kümne isendi piiri võiks miinimumkvoot moodustada vähemalt 30% kevadisest isendite arvukuse hinnangust.

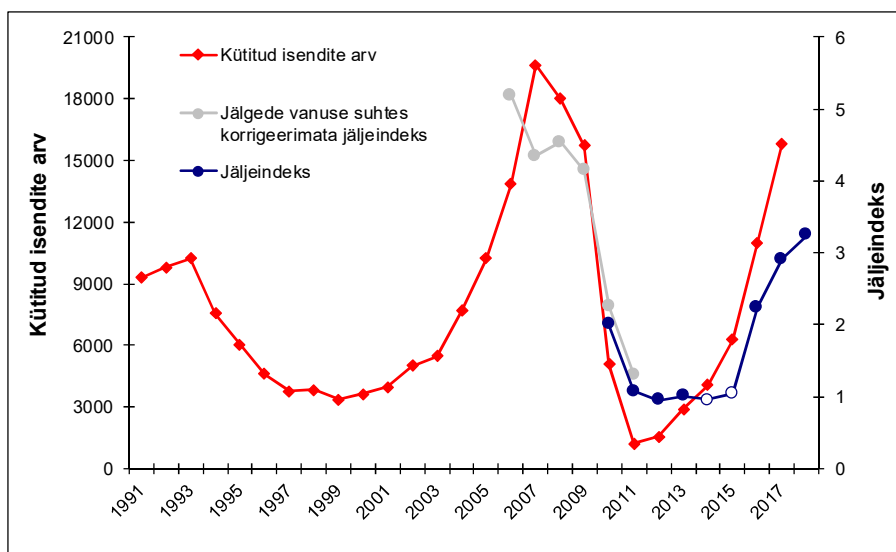
- Vähendamaks riski ulatuslike põllu- ja metsakahjude tekkeks, tuleks Saaremaal punahirve arvukust järgneva paari-kolme aasta jooksul oluliselt langetada. Lisaks küttemismahu olulisele suurendamisele on soovitatav lõdvendada piirkonniti jahihenduste poolt oma liikmetele seatud hirvepullide valiklaskmise põhimõtetest lähtuvaid rangeid piiranguid. Muu maailma praktika näitab, et liigne üle reguleerimine ning erinevatel isendite karakteristikutel põhinevad piirangud küttemisel võivad sageli osutuda võtmeteguriks selles, miks ühe või teise liigi arvukuse efektiivne ohjamine ebaõnnestub.
- Mõlema soo esindajaid on soovitatav kütta tasakaalustatult lähtudes põhimõttest üks pull ühe lehma kohta. Juhul kui jahipiirkonnas sooline jaotus oluliselt hälbib jaotusest üks pull ühe lehma kohta, tuleks hirvi kütta vastavalt soolisele jaotusel kohalikus asurkonnas.
- Hirvevasikate osakaal küttemises võiks sõltuvalt vasikate rohkusest asurkonnas jääda 24-30% piiresse. Hõreda asustustihedusega ja katkendliku levikuga piirkondades tuleks hirvede küttemismaht ja struktuur jätta jätkuvalt jahipiirkonna kasutajate määrata.
- Küttemise korraldamisel Eesti mandriosas tuleb silmas pidada, et valdavalt on siinsete hirvede näol tegemist Läti erinevatest Euroopa hirve asurkondadest inimese poolt introductseeritud isendite baasil tekkinud naturaliseeruva asurkonnaga. Samuti tuleb arvesse võtta, et punahirv võib tihedama asustuse korral muutuda Mandri-Eesti kõige olulisemale jahilukile põdrale oluliseks toidu- ja elupaigakonkurendiks. Hirve asurkonna asustustiheduse märgatav tõus mandril tooks kaasa põllu- ning suure tõenäosusega ka metsakahjustuste suurenemise. Sellest lähtuvalt tuleks hirvede küttemissoovitus ja võimalus jätta ka 2018. aastal kõikidele jahipiirkondadele ning vastavasisuline hirvedele jahipidamist võimaldav klausel tuleks lisada kõikide maakondade jahindusnõukogudel jahimeestele antavatele suunistele.
- Punahirve asurkonna ohjamise eesmärkide selguse huvides tuleks koostada erinevate osapoolte (põllupidajad, metsaomanikud, jahimehed) huvidega arvestav ohjamiskava, milles lepatakse kokku kompromisstaasemed või vahemikud, milles asurkonna suurust saartel ja riigi mandriosas soovitakse hoida ning millest lähtuvalt koostataks igaaastased küttemissoovitused. Siinse punahirve asurkonna näol on tegemist saartele ja Eesti naaberriikidele inimese poolt peamiselt jahimajanduslikest huvidest lähtuvalt

erinevatel aegadel ja erinevatest Euroopa hirveasurkondade pärit isendite baasilt tekitatud asurkonnaga, mida ei saa looduskaitselikes plaanis käsitleda loomulikult kujunenud loomastiku osana. Seetõttu puudub ka selge arusaam sellest, millises arvukusvahemikus on soovitatav punahirve arvukust hoida ja kas üldse peaks midagi ette võtma, kui punahirve asurkonna seisund peaks mingil põhjusel oluliselt halvenema.

Hunting of red deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

METSKITS (*Capreolus capreolus*)

A = ↑

K = ↑

Metskitse küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of roe deer hunted in 1991 – 2017 and winter track index (grey line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Metskitse arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

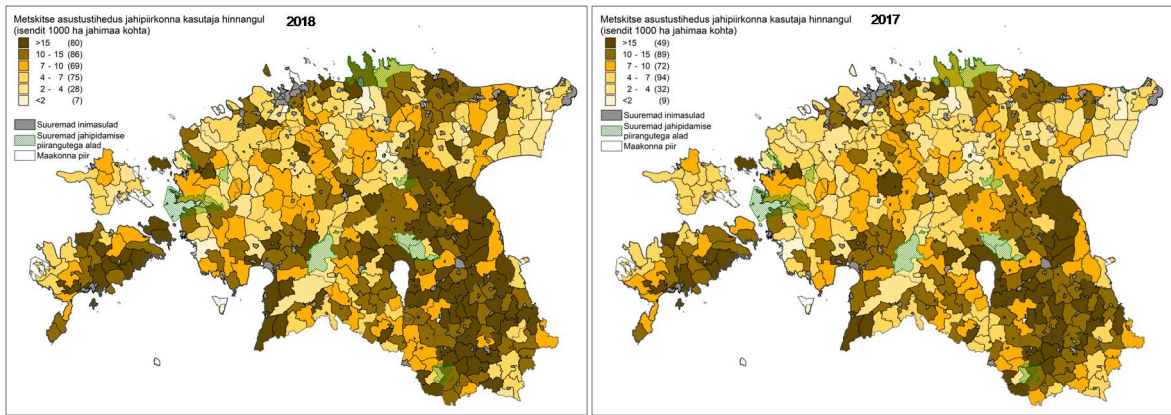
Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste poolt antud arvukuse hinnangu muutus (%) Change in hunters estimation (%)
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018		
Harjumaa	197	485	827	70,5	0,66	1,18	2,12	2,58	21,7	5,4
Hiiumaa	96	194	288	48,5	0,75			1,49		-9,4
Ida-Virumaa	131	328	539	64,3	0,26	0,78	1,29	2,07		23,4
Jõgevamaa	594	922	1204	30,6	1,24	3,72		5,49		26,0
Järvamaa	147	434	600	38,2	0,46	2,10	2,97	3,75	26,5	25,3
Läänemaa	213	446	932	109,0	1,16	1,49	4,65	3,42	-26,3	14,2
Lääne-Virumaa	204	598	766	28,1	0,51	1,48	1,90	2,51	32,4	37,2
Põlvamaa	656	1117	1513	35,5	1,80	3,58	6,85	4,58		2,8
Pänumaa	339	993	1447	45,7	0,57	1,59	3,05	3,25	6,5	13,6
Raplamaa	311	530	949	79,1	0,68	1,69	2,22	2,26	1,6	-4,3
Saaremaa	971	1309	1768	35,1	2,16		3,19	2,92		10,1
Tartumaa	805	1113	1600	43,8	1,42	3,58	3,73	3,56	-4,5	13,9
Valgamaa	525	797	893	12,0	1,05	2,82	2,09	3,39		11,0
Viljandimaa	460	904	1455	61,0	0,76	1,10	2,52	2,61		11,4
Võrumaa	615	830	1026	23,6	2,10	5,19	3,00	4,83		16,4
Kokku Total	6264	11000	15807	43,7	1,01	2,24	2,92	3,25	11,5	13,7

Sarnaselt mitmele eelnevale aastale annab värsket, viimase aasta jooksul kogutud, seireinfo tunnistust metskitse arvukuse jätkuvast tõusust. Sealjuures on metskitse asustustihedus paljudes piirkondades saavutanud taseme, mille langetamine pelgalt jahimeeste tööga ei ole enam kuigi realistlik.

Möödunud 2017. aasta jahihooajal kütiti Eestis 15807 metskitse, mis on aasta varasemaga võrreldes u 44% võrra enam. Sarnaselt eelneva jahihooajaga kütiti metskitsi kõige enam Saare-, Tartu- ja Põlvamaal, kõige tagasihoidlikum oli kütitud metskitsede arv taas Hiiumaal. Keskkonnaagentuuri poolt eelmisel aastal soovitatud minimaalsest küttemahust enam kütiti metskitsi vaid Saaremaal. Teistes maakondades päris soovitatud mahtudeni metskitsede kütimisega ei jõutud.

Metskitse arvukuse järjekordsele tõusule osutab ka suhtelist asustustihedust ja selle muutusi iseloomustav ruutloenduse jäljeindeks, mis võrreldes eelneva 2017. aasta loenduste tulemusel saaduga oli kesktl läbi 11,5% võrra suurem. Nagu põtra puudutavas peatükis juba mainitud, on viimaste viie aastate ruutloenduste tulemuste võrdlemine üsna probleemiderohke ettevõtmine, sest mitmetel eelnevatel talvedel on läbitud loendusruutude maht osades maakondades olnud adekvaatse pildi saamiseks selgelt ebapiisav. 2018. aasta talv oli esimene kord pärast 2013. aastat, mil jäljeloendused õnnestus taas kõikides maakondades piisavas mahus läbi viia. Viie aasta taguste, 2013. aasta, loendustulemustega võrreldes on metskitse jäljeindeks Eestis tõusnud üle kolme korra.

Metskitse arvukuse tõusu kinnitavad järjekordselt ka jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangud, mis Eesti kokkuvõttes on aasta varasemaga suurenenud 13,7% võrra. Aasta tagusega võrreldes suurenes jahimeeste hinnang metskitse arvukusele kõige märgatavamalt Lääne-Viru-, Ida-Viru-, Järva- ja Jõgevamaal. Vaid Hiiumaal ja Raplamaal on jahipiirkonna kasutajate hinnangud metskitsede arvukusele aasta tagusega võrreldes veidi väiksemad. Võimalik, et pessimistlikumaks muutunud arvukushinnangute taga on nendes maakondades jahimeeste seas süvenenud hirm küttemiskohustuste liigse suurenemise ees. Samas on mõlema maakonna jahipiirkondade kasutajad ilmutanud soovi/valmisolekut metskitsi sel jahihooajal aasta tagasi soovituga võrreldes märksa suuremal arvul kütida. Jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnangute põhjal koostatud kaartidelt paistavad silma küttemisandmetega sarnased piirkondlikud erinevused. Siinkohal tuleb taas rõhutada, et jahipiirkonna kasutajate poolt antud arvukushinnanguid ja nende põhjal arvutatud piirkondlikke asustustihedusi tuleb metskitse puhul kindlasti käsitleda kui indekseid, mille seos reaalse arvukusega võib aastati ning jahipiirkonniti kõikuda väga suures ulatuses. Sealjuures sellist jahipiirkonda, kus arvukushinnang selgelt ületaks reaalselt arvukust, tõenäoliselt hetkel ei olegi. Varasematele kogemustele tuginevalt võib metskitse arvukus ja asustustihedus olla kesktl läbi 2,5 – 3,5 korda kõrgem sellest, mis saadakse jahipiirkonna kasutajatelt kogutud hinnangute kokku liitmisel.

Metskitse asustustihedus (isendit 1000 ha jahimaa kohta) jahipiirkonna kasutajate poolt 2018. ja 2017. aasta kevadel antud arvukushinnangute põhjal. *Roe deer density (individuals per 1000 ha) according to population size estimated by the users of local hunting districts.*

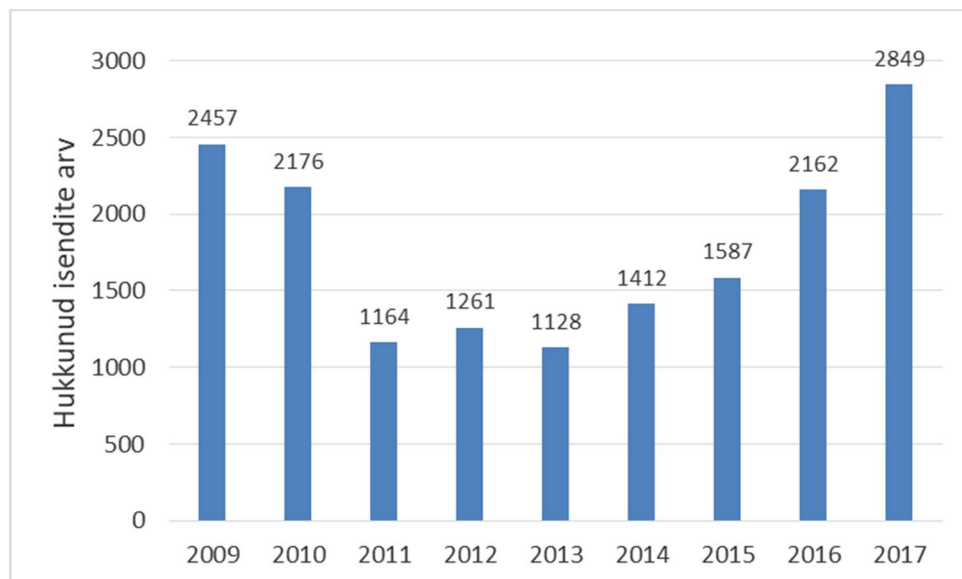
Metskitse asustustiheduse jätkuvat tõusu kinnitavad ka üle riigi paiknevatel 47-l erineval seirealal 2018. aasta kevadel läbi viidud pabulaloenduse tulemused. Selge pabulaindeksi tõus on täheldatav 28-l seirealal 47-st. Võrreldes eelmisel 2017. aasta kevadel täheldatud metskitse pabulaindeksi suisa hüppelise tõusuga, on 2018. a kevadel täheldatu indeksi muutus märksa mõõdukam.

Kuna pabulaloenduse marsruudid on paigutatud põdra elupaiganõudlust silmas pidades peamiselt metsaaladele, siis vajaks edasist analüüsi üks pabulaloenduste käigus tekkinud hüpotees. Nimelt tundus, et loendusmarsruutidel, mille vahetusse lähedusse jäi rohkelt põllumaid, oli metskitse pabulahunnikuid oodatust vähem. Möödunud sügiseste väga vesiste ilmastikuolude tõttu jäi paljudel Eesti põldudel saak koristamata, mistõttu oli talvine toidulaud selliste piirkondade kitsede jaoks kahtlemata tavalult rikkalik. Sisuliselt terve talve sellistel põldudel kohatud kitsekarjad andsid alust eeldada, et pabulahunnikute tihedus peaks sealsetes piirkondades olema oluliselt kõrgem, kuid pabulahunnikuid oli hoopis vähem nii põldudel kui ka nende vahetus naabruses. Tundub tõenäoline, et pabulahunnikute vähesus võib olla tingitud just sellest samast põldudel olnud kõrge kalorsusega toidust, mille läbimisel metskitse seedekulglast korraliku tugevat ja kevadistele sulailmadele ja päikesele vastupidavat pabulat lihtsalt ei tekigi. Arvestades ka sellega, et erakordselt soojal 2018. aasta kevadel varakult vohama hakanud alustaimestik võis oluliselt mõjutada metskitse pabulahunnikute märkamist (nt Järvelja kus loendus viidi läbi alles mai teises pooles), võib 2018. aasta pabulaloenduse tulemus metskitse asustustiheduse suhtelist muutust osades piirkondades ehk isegi alahinnata. Kõige tagasihoidlikumad on läbi nelja aasta olnud pabulaindeksi väärtused Hiiumaa seirealadel, osutades teisteski seirenäitajates silma torkavale Mandri-Eesti ja Saaremaaga võrreldes madalamale asustustihedusele ja ilmselt saare eraldatusest tingituna üsna omasoodu kulgevale metskitse arvukusdünaamikale.

Metskitse suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ja 2017/2018 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of roe deer pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>				Muutus <i>(vr 2017)</i>	Muutus <i>(vr 2016)</i>
			2015	2016	2017	2018	<i>Change</i>	<i>Change</i>
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	4,5	1,7	5,8	21,3	269,0	1161,7
4	Harju	Nõva-Keibu	0,8	1,5	1,0	4,5	352,5	206,4
5	Harju	Haiba	0,4	0,4	0,6	1,3	114,2	225,1
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,6	3,2	1,8	2,4	37,4	-23,7
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	5,3	3,3	2,9	3,7	27,0	12,2
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	1,0	2,7	2,6	2,4	-9,8	-11,4
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	8,7	2,7	7,8	19,6	150,9	635,8
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	3,6	4,4	5,6	14,0	150,5	219,5
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,5	0,8	0,7	1,5	123,6	84,9
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	0,5	0,3	1,9	0,8	-59,3	186,7
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	6,8	5,0	10,5	12,4	18,4	148,7
11	Lääne	Haapsalu-Martna	2,1	1,6	3,2	4,6	45,5	189,8
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,9	2,4	5,0	1,9	-61,7	-21,4
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	1,4	1,0	2,4	0,7	-69,2	-29,5
13	Rapla	Valgu-Raikküla	3,1	1,1	5,7	5,8	0,8	412,8
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	2,8	2,2	16,5	11,0	-33,2	391,4
19	Pärnu	Halinga-Libatse	1,8	5,6	6,3	8,1	29,3	45,1
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	3,5	5,5	9,3	13,2	42,0	139,9
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,5	0,2	0,5	1,1	107,4	408,4
26	Pärnu	Öördi	2,2	2,4	3,7	13,2	259,9	438,5
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	5,5	8,1	13,2	16,0	20,7	97,7
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	7,9	3,2	4,5	6,0	32,0	86,9
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,6	3,2	2,1	1,7	-17,1	-45,6
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	6,1	3,9	3,0	6,7	121,2	68,8
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	0,6	1,4	0,7	5,7	747,4	299,3
14	Järva	Lõõla-Vahastu	6,2	6,7	9,3	6,5	-30,4	-2,8
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,7	2,7	1,0	5,3	410,1	99,6
21	Järva	Kabala-Imavere	1,8	3,2	5,0	6,8	35,0	113,9
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	1,2	2,6	7,8	11,0	40,0	326,0
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	20,5	14,0	25,5	21,8	-14,3	55,5
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	1,7	8,4	9,7	13,6	41,3	61,6
29	Tartu	Järvselja	1,5	12,8	10,7	2,1	-80,7	-83,9
33	Tartu	Rannu-Pühaste	13,1	8,3	7,0	2,8	-60,4	-66,5
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	9,8	6,9	14,8	17,1	15,6	147,6
38	Põlva	Saatse	2,1	0,7	4,0	11,9	199,2	1608,6
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	1,0	2,8	15,5	7,3	-52,8	165,6
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	3,0	4,6	14,4	9,1	-36,7	98,0
40	Võru	Misso	1,7	0,7	9,0	3,7	-59,1	409,6
35	Valga	Valga-Õru	0,8	4,3	4,6	8,1	78,4	89,3
39	Valga	Hargla-Karula	0,9	1,7	9,9	6,0	-39,2	258,5
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	1,7	0,3	0,8	0,5	-37,4	77,1
42	Hiiu	Leluselja	0,7	0,3	0,7	0,2	-72,1	-43,3
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,2	0,4	0,6	0,4	-44,4	-12,0
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	2,0	1,6	1,5	2,6	71,7	65,4
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	2,5	4,8	8,9	3,0	-66,6	-37,8
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	3,9	2,8	2,3	2,9	26,4	5,3
47	Saare	Laugi		1,3	1,7	3,0	82,9	141,1
	Eesti	Seirealade andmed kokku	3,2	3,4	6,0	6,9	15,4	103,8
		<i>All areas included</i>						

Neljandat aastat järjest on suurenenud jahipiirkonna kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metskitsede arv. Kui 2013. aastal hukkus liikluses 1128 metskitse, siis 2017. aastal oli liikluses hukkunud isendite arv kaks ja pool korda kõrgem ehk 2849. Võib oletada, et tegelik liikluses hukkunud metskitsede arv on veel märksa suurem, sest kõigist toimunud auto ja metskitse kokkupõrgetest info jahipiirkonna kasutajani ei pruugi jõuda. Seda eriti juhul, kui autolt löögi saanud loom suudab veel teest eemale liikuda ning hakkab saadud vigastuste tõttu hiljem või kui avariiis hukkunud metskits tekkinud varaliste kahjude kompenseerimiseks pagasiruumi pannakse. Lisaks ei ole osades jahipiirkondades arvestust liikluses hukkunud loomade kohta süstemaatiliselt peetud või ei ole lihtsalt vastavat infot Keskkonnaagentuurile esitatud jahindusstatistika aruandesse kantud.

Jahipiirkondade kasutajate poolt registreeritud liiklusõnnetustes hukkunud metskitsede arvu muutused aastatel 2009 - 2017.

The number of roe deer killed in traffic accidents in 2009 - 2017 (data registered by the users of hunting districts).

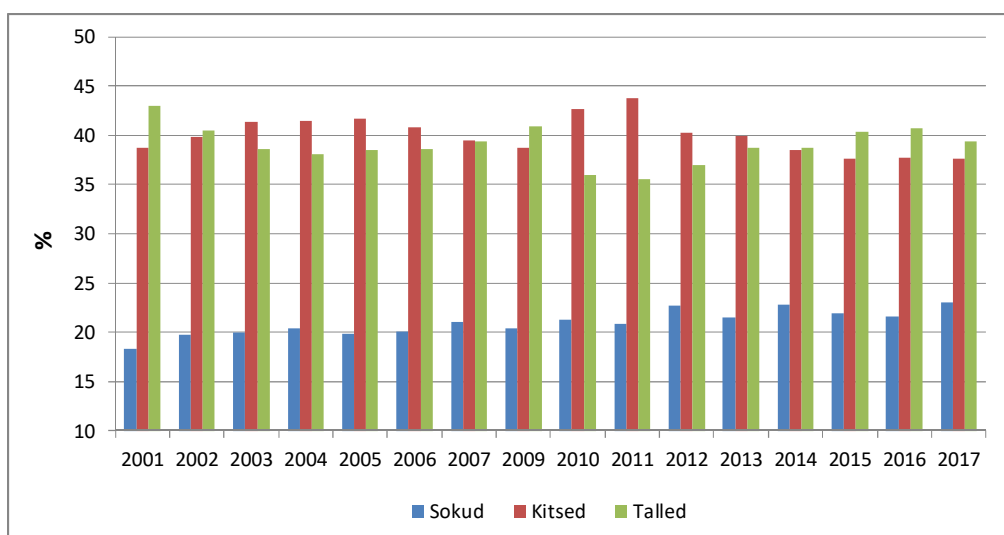
Kütitud metskitsede sooline struktuur on juba teist aasta järjest väga ligilähedane jaotusele üks sokk ühe kitse kohta. Tahaks loota, et sellise tulemuse saavutamiseks ei ole mõnel pool mindud küttemistulemuste ilustamise teed, tagamaks jahindusnõukogude ettekirjutustele paremini vastavaid küttemistulemusi. Sellisele küttemisstruktuuri „sobivaks korrigeerimisele“ viitavaid jutte ringleb jahimeeste seas üsna palju.

Maakondade lõikes oli 2017. aasta kütmissstruktuur sokkude poole liigselt kaldu Valgamaal. Kitsede ülekaalus küttemist harrastati taaskord Põlvamaal, kus kütitud isendite seas on teiste maakondadega võrreldes ka tallede osakaal oluliselt kõrgem .

Metskitse sügisestele vaatlustele iseloomulikult domineerisid ka 2017. aasta vaatlustes kitsed, kelle ülekaal 1,6 kitse 1 soku kohta on vaatlusandmete kokkuvõttes võrreldes eelnevate aastatega isegi pisut langenud.

Metskitse sooline jaotus ning tallede osakaal küttemises ja sügisestes vaatlusandmetes ning keskmine ühe vaatluspäeva jooksul vaadeldud isendite arv aastatel 2015-2017.

Maakond County	Kütmissstruktuur Content of hunting bag						Sügisese vaatlusandmed Observations in autumn									
	♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			♀/♂ sugude suhe Sex ratio (adult+yearlings)			Tallede % fawns			Ühe vaatluspäeva kohta vaadeldud isendite arv No. of observed ind. per day			
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	Muutus
Harjumaa	0,48	0,85	0,86	29,4	30,5	32,6	1,8	1,8	1,7	39,1	39,4	37,6	4,5	5,7	5,8	=
Hiiumaa	0,89	1,33	1,04	27,1	31,4	29,2	1,1	1,6	2,1	32,7	35,4	37,4	3,7	4,3	5,0	+
Ida-Virumaa	0,62	0,90	0,82	24,4	31,7	31,7	1,3	2,1	1,6	36,4	42,2	42,9	5,0	6,1	7,1	+
Jõgevamaa	0,90	0,98	1,01	31,8	33,2	32,9	1,6	1,8	1,5	42,8	41,5	41,3	5,9	8,0	13,2	+
Järvamaa	0,68	0,80	0,82	27,9	33,6	31,7	2,1	1,8	1,7	44,5	41,4	38,0	6,7	11,3	8,0	-
Läänemaa	0,90	1,13	1,02	30,5	37,0	36,8	1,6	1,6	1,8	37,7	40,2	40,9	5,8	9,2	5,3	-
Lääne-Virumaa	0,47	0,99	0,89	31,4	32,3	32,0	1,6	1,9	1,9	39,6	39,8	39,6	6,2	7,1	7,4	+
Põlvamaa	1,23	1,41	1,44	44,7	42,4	43,6	1,8	1,4	1,4	44,2	41,2	37,7	8,0	10,2	8,6	-
Pärnumaa	0,71	1,03	0,98	29,8	33,4	33,8	1,7	1,6	1,7	40,9	40,7	42,8	5,3	7,7	6,7	-
Raplamaa	0,69	0,78	0,95	34,1	35,5	35,6	1,5	1,7	1,5	41,4	46,0	40,9	7,0	7,9	5,8	-
Saaremaa	1,11	1,14	1,15	32,9	32,2	33,0	1,9	2,0	1,7	36,9	35,9	34,0	10,0	10,2	13,2	+
Tartumaa	0,94	1,01	1,16	34,9	33,0	33,3	1,8	1,8	1,7	40,4	43,6	39,7	7,9	10,0	8,3	-
Valgamaa	0,86	0,97	0,75	34,9	35,8	36,3	1,9	1,8	1,6	46,4	47,6	43,7	5,4	6,9	5,8	-
Viljandimaa	0,95	1,06	1,12	34,6	36,7	35,1	1,5	1,6	1,5	40,4	38,7	39,7	6,0	7,3	9,3	+
Võrumaa	0,86	0,88	0,85	37,1	37,7	36,2	1,9	1,8	1,6	40,7	40,6	37,8	6,4	6,6	6,4	=
Kokku Total	0,88	1,02	1,01	34,2	34,9	34,8	1,7	1,7	1,6	40,4	40,7	39,3	6,3	8,2	7,6	-

Metskitse populatsiooni struktuur sügisestes vaatlustes (%).

Population structure of roe deer based on field observations made in autumn.

Bucks – blue; does – red; fawns – green.

Tallede osakaal 2017. aasta sügisestes vaatlustes oli pisut väiksem kui kahel eelnenud sügisel, kuid pikemat perioodi vaadates oli see taas selgelt üle keskmise. Võrreldes aasta varasemaga esines vaatlustes pisut rohkem ilma talledeta või ühe tallega isendeid, mis iseenesest ei pruugi näidata väikest langust viljakuses, vaid võib tuleneda hoopis noorte (ühe- ja kaheaastaste isendite) suuremast osakaalust asurkonnas.

Kuna talvitumistingimused ja kevad olid metskitsede jaoks taaskord väga soodsad võib eeldada üle keskmise tugevat metskitse asurkonna juurdekasvu ka sel aastal.

Ühe vaatluspäeva (vaatlusrea) kohta vaadeldud metskitsede arv oli 2017. aasta sügisel kõikide vaatluskaartide kokkuvõttes õige pisut väiksem kuid 2016. aastal, kuid esitatud vaatluskaarte ja metskitse vaatlusi laekus Keskkonnaagentuuri eelmise aastaga võrreldes rohkem.

Metsakaitse ekspertiiside (MKE) andmed, milles peamiseks kahjustajaks on märgitud metskits aastatel 2013 – 2017 ning eraldi veel ka 2016. ja 2017. vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.

Number of cases of roe deer damages and affected areas registered during forest damage expertises.

Maakond County	2013		2014		2015		2016		2017		2016 juuni seis		2017 juuni seis		2018 juuni seis	
	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)	arv (N)	pindala area (ha)
Harjumaa	11	21,3									1	1,3			1	4,21
Hiiumaa																
Ida-Virumaa					1	1,4	2	4,4								
Jõgevamaa	1	0,1					5	2,7	10	8,5	5	2,7	1	1,2	3	3
Järvamaa	2	4,2														
Läänemaa									1	1,4			1	1,4		
Lääne-Virumaa																
Põlvamaa					2	4,0										
Pärnumaa	1	0,5					8	14,4	3	8,0	2	3,8	3	8		
Raplamaa					1	1,2									1	3,7
Saaremaa			3	2,3	1	0,4			7	9,6			7	9,1	3	2,4
Tartumaa			1	0,5	4	5,0	4	5,9	1	1,4	3	4,2	1	1,4		
Valgamaa			3	4,9	2	2,4	5	3,2	6	3,9	2	1,3	6	3,9	16	13,67
Viljandimaa															1	3,1
Võrumaa	3	2,7							2	0,5					6	4
Kokku Total	18	28,8	7	7,7	11	14,4	24	30,6	30	33,3	13	13,3	19	25	31	34,08

Jahihooaja eel jahipiirkondade kasutajate poolt koos muu statistikaga esitatavad andmed küttemissoovi kohta näitavad aastataguse seisuga võrreldes u 26% tõusu. Kui 2017. aastal avaldasid jahipiirkondade kasutajad soovi u 12600 metskitse küttemiseks, siis tänavu on avaldatud soovi ja näidatud valmisolekut Eestis kokku u 16200 metskitse küttemiseks.

Kokkuvõtvalt tuleb tõdeda, et värsked seireandmed annavad taas tunnistust metskitse arvukuse jätkuvast tõusust. Asurkonna juurdekasvu näitajad on endiselt head ning arvukuse tõusuks on viie viimase talve ilmastikutingimused igati soodsad olnud. Arvukuse tõusu on

kindlasti ka soodustanud asurkonna juurdekasvuga võrreldes endiselt oluliselt madalamal tasemel püsinud küttimissurve ning metskitse enim mõjutava suurkiskja ilvese madal arvukus. Eelmisel aastal prognoositud metskitse tekitatud metsakahjustuste tõus on tõeks osutunud ning oluliselt on suurenenud metskitsedega seotud liiklusõnnetuste arv.

Metskitse asurkonna edasise tõusu vältimise seisukohast on jahipidamise kõrval ehk isegi olulisem ilvese asurkonna käekäik. Tuginedes Eestis viimase kümne aasta jooksul läbi viidud ilvese telemetriauringu andmetele, langes isegi möödunud aastal, vaatamata ilvese arvukuse madalseisule, nende saagiks umbes 20 000 metskitse, ehk oluliselt enam kui küttisid jahimehed. Viimasel ilvese arvukuse kõrgajal, aastatel 2008 - 2010, küündis arvutuslikult ilvesete poolt aastas murtud metskitsede arv 40 000 isendini. Võrdluseks kütiti Eestis seni teadaoleva aegrea suurim arv metskitsi (19 643 isendit) 2007. aastal. Kuigi ilvese arvukus ilmutab viimasel aasta seireandmete järgi taas arvukuse tõusu märke, tasuks ainuüksi metskitse asurkonna ohjamise vajadusi silmas pidades ka järgneval kahel jahihooajal ilveste küttimisest ilma mõjuva põhjuseta (nn probleemisendite olemasolu) igal juhul hoiduda. Kahtlemata on oma osa metskitsede suremuse ka hundil, kuid võrreldes ilvesega on märksa mitmekesisema toiduspektri ja oluliselt madalama üldarvukusega huntide poolt aastas murtud metskitsede arv kordades väiksem.

Tuginedes viimasel aastal metskitsede asustustiheduse muutust iseloomustavatele seireandmetele ja tänastele teadmistele metskitse asurkonna juurdekasvu võimest ja suremusmääradest, võib metskitse asurkonna 2018. aasta talvist arvukust hinnata u 120 000 – 130 000 isendile. Selleks, et asurkonna suurus jääks pidama tänavu kevadisega samale tasemele ka järgmisel kevadel, peaks metskitse suremus kõikide suremusfaktorite koosmõjul võrreldes eelneva aastaga suurenema minimaalselt 20 000 isendi võrra. Arvestades kiskjate (ilvese ja hundi) arvukuse võimalike muutustega, saab sellisel määral metskitsede suremus suureneda peamiselt vaid jahipidamise läbi (va ettearvamatud talvised ilmastikutingimused). Metskitse arvukuse jätkuva tõusu vältimiseks tuleks järgnevate aastate ohjamise eesmärgiks kõikides maakondades seada populatsiooni kasvukiiruse oluline pidurdamine ja arvukuse suurenemise peatamine. Arvestada tasuks siin aga sellega, et metskitse arvukuse tõusu edasiseks vältimiseks (rääkimata selle langetamisest) vajalikul määral küttimismahude tõstmine ei ole ilmselgelt jõukohane ja eetilistel kaalutlustel ka vastuvõetav väga paljudele jahimeestele. Liigne jahindusnõukogude poolne survestamine vajalike küttimismahude täimiseks võib kaasa tuua küttimisnumbrite moonutusi, millest järgnevate aastate ohjamisotsuste tegemisel saab olema vaid kahju. Seetõttu tuleks mõelda seadusandluse muutmist suunal, mis võimaldaks metskitsede asustustiheduse vähendamist lokaalselt

kahjustusriskiga aladel. See tähendab sisuliselt küttemisvõimaluste laiendamist detsembris ja jaanuaris, mil metskitse on liikunud oma talvistesse elupaikadesse.

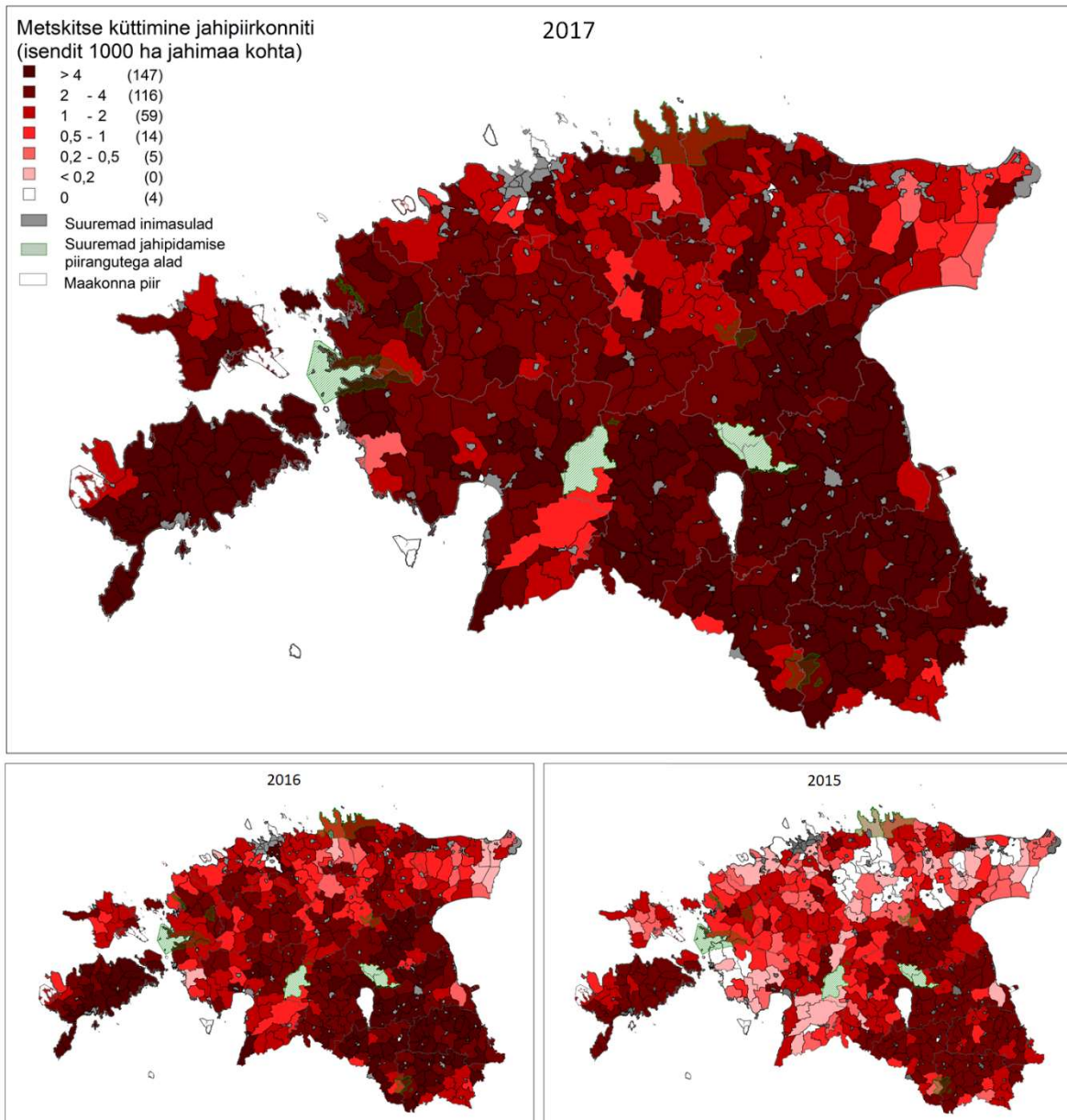
Jahipiirkondade kasutajate poolne küttemissoov ja selle muutused võrreldes eelneva aastaga ning Keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonna poolsed soovitused metskitse küttemismahtude määratlemiseks 2018. aasta jahihooajal.

Maakond <i>County</i>	Jahipiirkondade kasutajate küttemissoov <i>Hunting quota requested by the users of hunting districts (%)</i>				Soovitus küttemiseks 2018 aastal <i>Suggestions for hunting in 2018</i>		
	2017	2017 küttemine võrreldes küttemissooviga (%) <i>Hunting in 2017 as compared to requested quota (%)</i>	2018	Küttemissoovi muutus <i>Change in requested hunting quota (%)</i>	Sooline jaotus täiskasvanute seas <i>Sex ratio among adults</i>	küttemismaht <i>hunting quota</i>	% eelmise aasta küttemisest <i>% of bag 2017</i>
Harjumaa	673	122,9	897	33,3	1 : 1	2100	253,9
Hiiumaa	246	117,1	272	10,6	1 : 1	300	104,2
Ida-Virumaa	517	104,3	710	37,3	1 : 1	1500	278,3
Jõgeva	919	131,0	1195	30,0	1 : 1	2300	191,0
Järvamaa	538	111,5	681	26,6	1 : 1	1500	250,0
Läänemaa	705	132,2	902	27,9	1 : 1	1500	160,9
Lääne-Virumaa	699	109,6	965	38,1	1 : 1	2200	287,2
Põlvamaa	998	151,6	1258	26,1	1 : 1	2200	145,4
Pärnumaa	1370	105,6	1635	19,3	1 : 1	3500	241,9
Raplamaa	862	110,1	1004	16,5	1 : 1	1500	158,1
Saaremaa	1214	145,6	1725	42,1	1 : 1	2100	118,8
Tartumaa	1326	120,7	1651	24,5	1 : 1	2700	168,8
Valgamaa	650	137,4	795	22,3	1 : 1	1900	212,8
Viljandimaa	1040	139,9	1431	37,6	1 : 1	2400	164,9
Võrumaa	880	116,6	1058	20,2	1 : 1	2300	224,2
Kokku	12637	125,1	16179	28,0	1 : 1	30000	189,8

Alljärgnevalt on esitatud viimaste aastate seire tulemustest tulenevad soovitused.

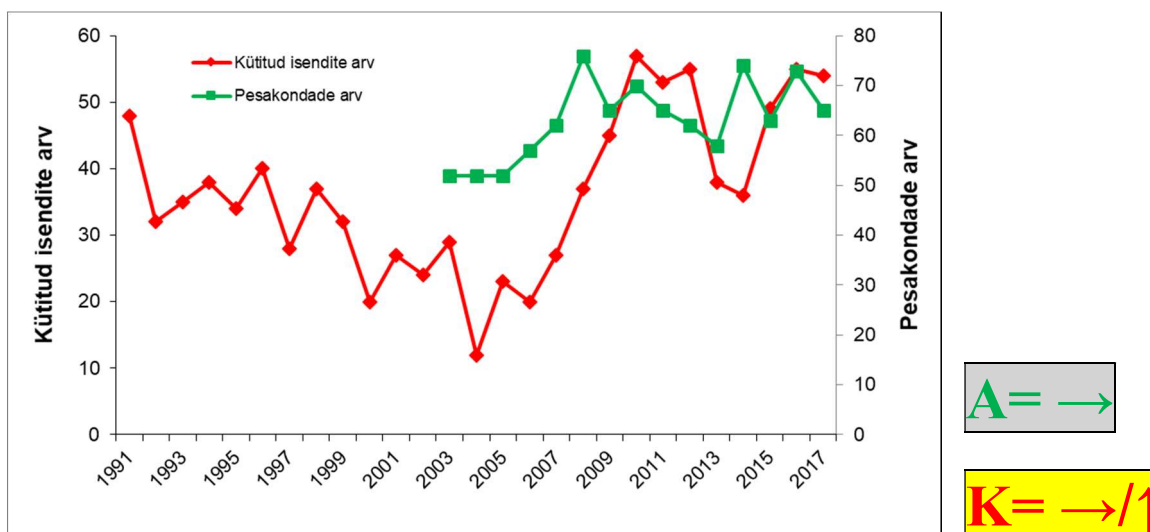
- 2018. aastal on vajalik metskitsede küttemist Eestis oluliselt suurendada ning maakondlike küttemismahtude määratlemisel soovitage aluseks võtta jahipiirkondade kasutajate poolsete küttemissoovide summast oluliselt suurem küttemismaht. Orientiirina maakondlike küttemismahtude määratlemisel on ülalpool esitatud tabelis maakondlikud küttemismahud, mille täitmisel peaks metskitse arvukus püsima käesoleva aastaga samal tasemel.
- Jahindusnõukogudel on soovitatav kõikidele jahipiirkonna kasutajatele ära märkida soovituslik minimaalne küttemismaht. Arvestades sellega, et jahipiirkonna kasutajate poolt antavate arvukushinnangute seotus reaalse arvukusega võib piirkonniti varieeruda väga suures ulatuses, võiks 2018. aasta jahihooajal 1/3 maakondlikust minimaalsest küttemismahust jahipiirkondade vahel jaotada pindalapõhiselt. Ülejäänud 2/3 jaotusel soovitage lähtuda jahipiirkonna kasutaja poolt esitatud küttemissoovidest, arvukushinnangute muutusest ja metskitsega seotud kahjude esinemisest.

- Kõrgema asustustihedusega piirkondades ja oluliste metskitse poolt tekitatud metsakahjustuste esinemisel tuleks vastavalt tõsta ka küttimismahtu.
- Asurkonna tõhusama ohjamise eesmärgil on soovitatav kõrgemat küttimismahtu rakendada ka sellistes jahipiirkondades, mille naabruses esineb olulisi metskitse tekitatud kahjustusi metsauuendusele ning ka juhul, kui enamus sellega külgnevatest jahipiirkondadest on avaldanud soovi metskitsi kütida oluliselt suurema intensiivsusega.
- Metskitse asurkonna looduslähedase demograafilise struktuuri säilitamise huvides tuleks kütida sokkuseid ja kitsesid ligilähedaselt võrdsel tasemel (üks kits ühe soku kohta). Piirmäärasi (isendite arve), mille täitumiseni on lubatud kütmine struktuurivabalt, mitte rakendada.
- Seadusandjal soovitame muuta metskitse jahiaega. Jätmaks suuremad võimalused looduslikuks valikuks soovitame keelata sokujahti metskitse jooksuajal juuli algusest augusti keskpaigani. Võimaldamaks efektiivsemat kahjustuste ohjamist ja arvukuse reguleerimist talvistel koondumisaladel soovitame nihutada jahti lõpukuupäeva praegusest 31. detsembrilt 31. jaanuarile.
- Lubada jahipidamist jaanuari lõpuni ka jahikoortega. Lisada metskitse jahiks lubatavate koorte nimistusse ka selleks spetsiaalselt aretatud hagijate tõud nagu Beagle ja Trever.
- Kõikidel jahimeestel soovitame sokkude kütimisega alustada alles augustis ehk siis metskitsede jooksuaja lõpufaasis.
- 2019. jahiaastal, enne 2019. aasta ulukiseire aruande ilmumist, jätkata metskitse kütimist käesolevas aruandes toodud soovitustest lähtuvalt.

Hunting of roe deer (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

KARU (*Ursus arctos*)

Karu küttimine aastatel 1991 – 2017 ning sama-aastaste poegadega pesakondade arv aastatel 2004 -2017.

The number of brown bear hunted in 1991 – 2017 and number of females with cubs of the year in 2004 - 2017.

Pruunkaru arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad (pesakondade arv viimasel neljal ja küttimine viimasel kolmel aastal ning jahimeeste hinnang arvukuse muutusele) ning nende suhteline muutus.

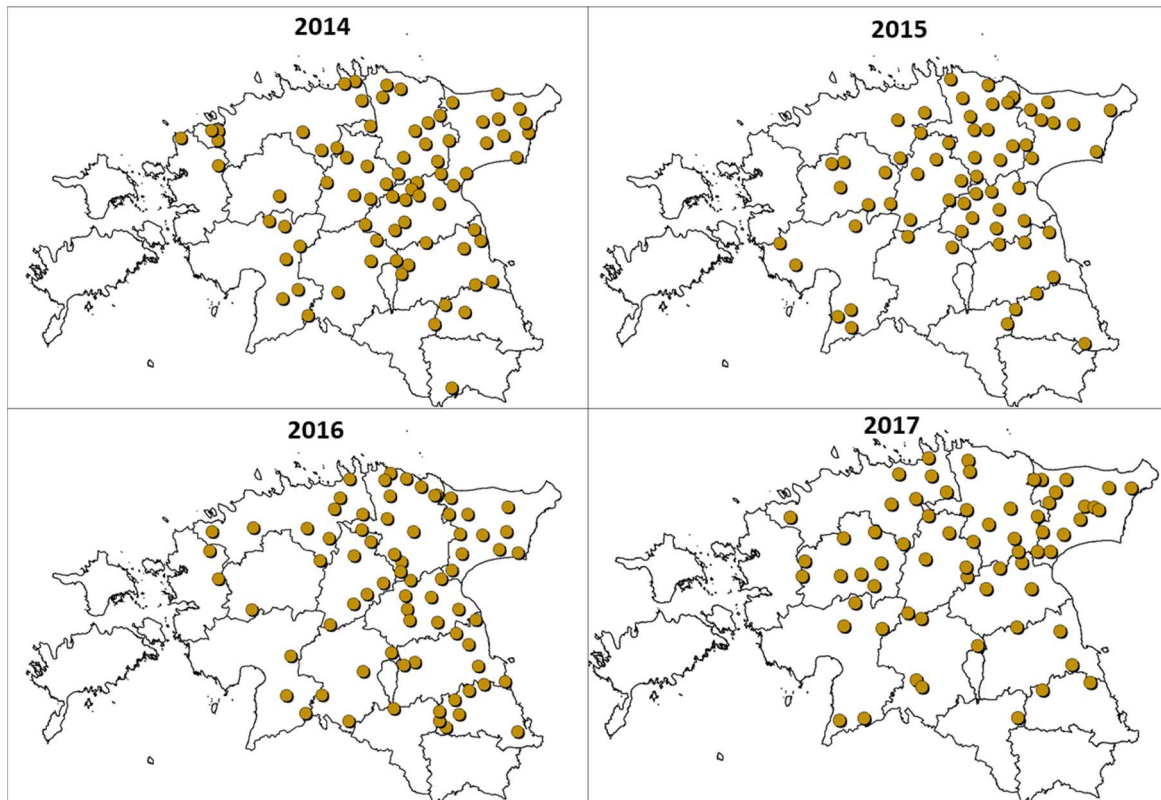
Maakond County	Pesakondade arv No. of females with cubs-of-the-year				Pesakondade arvu muutus Change in no. of females with cubs-of-the-year	Küttimine Hunting			Küttimismahu muutus Change in hunting bag %	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)
	2014	2015	2016	2017		2015	2016	2017		
Harjumaa	8	3	9	8	+	8	6	7	16,7	-
Hiiumaa	0	0	0	0	=	0	0	0		=
Ida-Virumaa	11	9	11	15	+	9	8	10	25,0	=
Jõgevamaa	9	9	8	4	-	6	7	6	-14,3	=
Järvamaa	8	7	7	6	-	5	7	4	-42,9	+
Läänemaa	2	0	2	1	+	1	1	0	0,0	-
Lääne-Virumaa	12	13	12	9	-	8	11	13	18,2	+
Põlvamaa	3	3	8	2	+	1	2	2	0,0	+
Pänumaa	6	6	2	5	-	4	4	3	-25,0	+
Raplamaa	1	6	1	7	+	1	2	3	50,0	+
Saaremaa	0	0	0	0	=	0	0	0		+
Tartumaa	7	4	7	3	-	5	6	4	-33,3	+
Valgamaa	1	1	1	1	=	0	0	1		+
Viljandimaa	5	2	5	4	+	1	1	1	0,0	+
Võrumaa	1	0	0	0	-	0	0	0		+
Kokku Total	74	63	73	65	=	49	55	54	-1,8	+

2017. aastal registreeriti Eestis seire käigus kokku 65 erinevat sama-aastaste poegadega karu pesakonda, mis on küll vähem, kui 2016. aastal, kuid nelja viimase aasta lõikes on see arv jäänud enam-vähem samaks. 2017. aasta vaatlusandmete põhjal täiendati ka 2016. aasta pesakondade arvu kahe võrra, üks lisandis Jõgeva- ja üks Tartumaale. Vaadates just viimase nelja aasta jooksul toimunud poegade emakarude arvu muutusi, siis suurenemisega paistavad silma Harjumaa, Ida-Virumaa ja Põlvamaa, kahanemisega aga Jõgevamaa, Lääne-

Virumaa ja Pärnumaa. Kui Lääne-Viru- ja Pärnumaal on kahanemine ka üsna realistlik, kuna vaatluste hulga üle seal kurta ei saa, siis Jõgevamaal võib langus olla vaid näiline. Nimelt ei esitanud möödunud aastal mitu olulist Jõgevamaa jahipiirkonda karuvaatluse andmeid, neist maakonna suurim jahipiirkond Põltsamaa juba teist aastat järjest. Vaadates 2015. aasta karu pesakondade levikukaarti võib oletada, et tegelikult võisid Jõgevamaal umbes pooled emakarud vaatluste alt välja jääda. Tegemist on siiski vaid oletusega, mis ei anna alust vastavaid arve korrigeerida.

Karuvaatlusi esitasid 78 % Mandri-Eesti jahipiirkondadest ning puudulikult kaetuteks võib lugeda vaid Jõgeva ja Lääne maakondi. Kui vaatluste hulka võib hinnata pigem heaks, siis kvaliteedi osas on kohati veel lood halvad. Peamised puudused on ebaselgus või vastuolulisus pesakonna poegade vanuse osas, näiteks ei sobi kuidagi kokku märgitud poegade vanus ja mõõdetud jälgede laiused. Siinkohal soovitame selguse mõttes kirjutada täpsustavat infot ankeedi lahtrisse „muu teave“ ja lisada võimalusel ka rajakaamera salvestatud pildid vaadeldud pesakondadest. Seda osad jahimaa kasutajad ka teevad, kuid neid võiks olla märksa enam. Lisatud fotomaterjal aitab samas piirkonnas elavate sama suurusega pesakondi teineteisest eristada, ilma fotodeta on see üsna võimatu. Lisaks 2017. aasta kohta tehtud karuvaatlustele saadeti mõnedest jahipiirkondadest ka 2018. aasta kevadel tehtud vaatlusi. Viimased on kohati olulise tähtsusega ning tänu nendele sai teada nii mõnestki varem mitte teada olnud pesakonnast või aitasid need pesakonna suurust täpsustada. Niisiis on kõigile soovitav ka edaspidi edastada kevadel rajakaamera pilte koos vaatluskoha koordinaatidega emakarudest üheaastaste poegadega, sellega saab täiendada eelmise aasta poegade emaste andmestikku. Üksikute karude pilte palume mitte saata. Samuti ei ole seda infot mõtet esitada peale maikuud, kuna neid andmeid ei ole enam ajaliselt võimalik eelmise aasta andmete analüüsi kaasata.

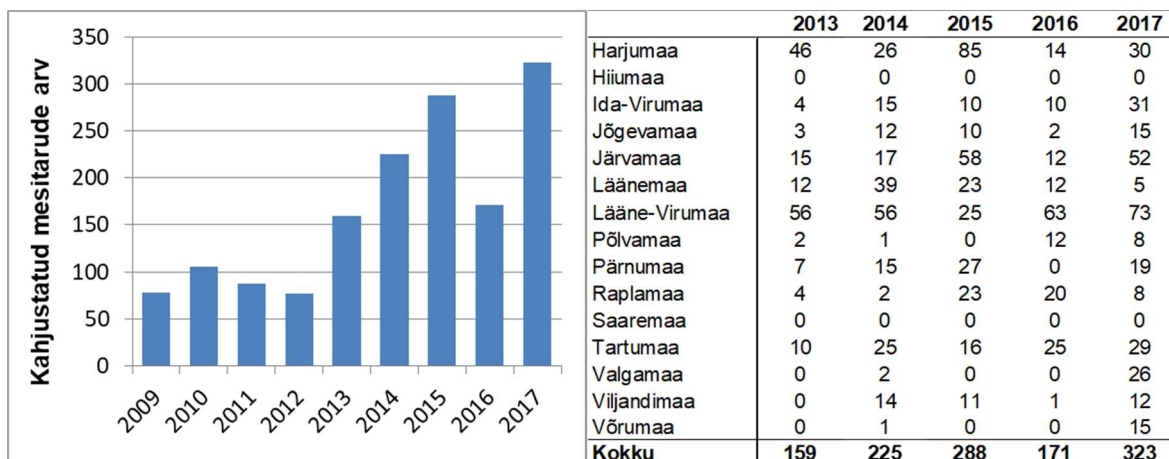
Varasemate aastatega võrreldes oli suurem pesakonna keskmine suurus: kui aastatel 2014 ja 2015 oli see 2,34 ning 2016. aastal 2,15, siis 2017. aastal oli vastav näitaja 2,58. Kui nelja pojaga emasid oli 2016. aastal vaid üks, siis 2017. aastal 6. Registreeriti ka üks viie pojaga emakarud Ida-Virumaal. Viimati vaadeldi viie pojaga ema 2014. aastal samuti Ida-Virumaal ning tol aastal registreeriti Eestis ka siiani püsiv rekordarv - 8 nelja pojaga emakarud. Poegade emaste arvu hakkab ühel aastal olnud poegade arv mõjutama aga alles 3-4 aasta pärast, mil vastav põlvkond sigimisikka jõuab. Karu populatsiooni üldsuurust võib Eestis hinnata 2017. aasta sügisese seisuga jätkuvalt u 700 isendiliseks ja üldseisundit heaks.

Karu pesakonnad (emad sama-aastaste poegadega) aastatel 2014 - 2017.
Female brown bears with cubs-of-the-year in 2014 - 2017.

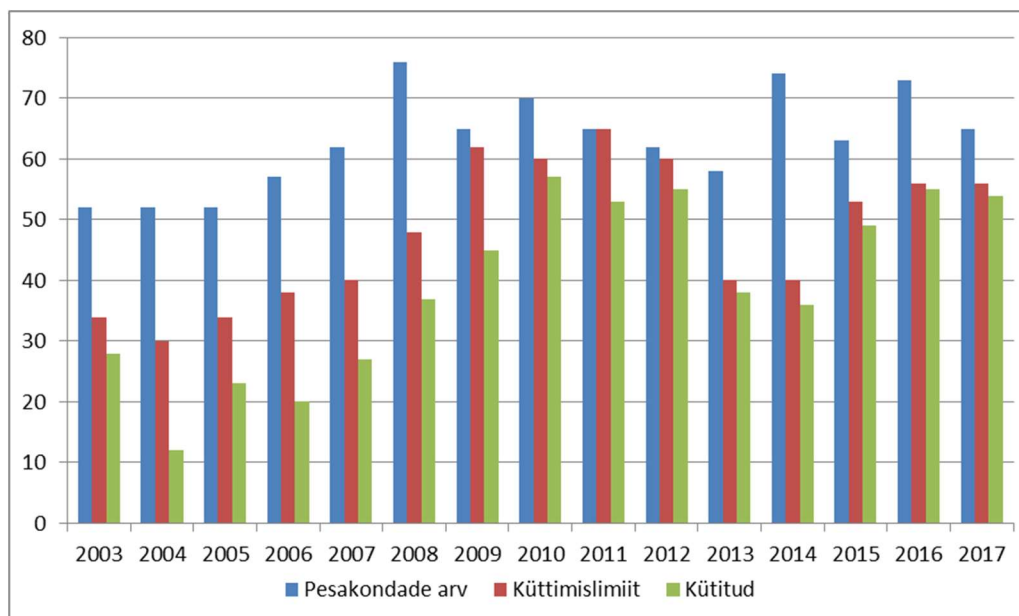
2017. aastal oli karu rünnakuid mesilatele varasemast märksa enam ning võrreldes varasema nelja aasta keskmisega registreeriti kahjustusi vähem vaid Lääne-, Harju- ja Raplemaal. 2016. aasta suhteliselt madalat kahjustuste hulka võib seostada Aafrika seakatkuga, mille tõttu said paljud karud metsa tekkinud metssea raibetega oma valguvajaduse kaetud. 2017. aasta kahjustuste hulga suurenemine on, vastupidi, seostatav toidubaasi kahanemisega nii metssigade endi kui ka varem metssigadele suurtes kogustes jahimeeste poolt metsa viidud lisaöödaga.

Kevadiste mesilakahjustuste hulk sõltub suurel määral kevade ilmastikust, mis määrab karude loodusliku toidubaasi. Pikal ja jahedal kevadel algab taimekasvuperiood hiljem ning ärganud karud on pikemalt toidupuuduses. Seetõttu ei saa kevadisi rünnakuid mesilatele seostada alati probleemsete karudega ning küttemise suunamisel tuleks arvesse võtta just hilisemaid, taimekasvuperioodil tekkinud kahjustusi.

Karu kahjustatud mesitarude arv aastatel 2009 – 2017 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).
Number of beehives damaged by brown bear in 2009 - 2017.

2017. aastal kütitati kokku 54 karu (limiit oli 56), aasta varem lasti sama suure limiidi juures üks isend enam. Küllaltki kõrget, u 8 % suurust küttimissurvet on võimaldanud head juurdekasvunäitajad ja seetõttu on võimalik eeloleval hooajal sarnase küttimissurvega üldjoontes ka jätkata ning seda isegi pisut tõsta. Suurima, 13 %-lise küttimissurve all olid 2017. aastal Lääne-Virumaa karud. Täiskasvanud emakarused oli küttimisvalimis 26 % (17 tk), mis on sarnane nende osakaaluga kütitavas populatsioonis. Maakonniti on emaste küttimissurve olnud erinev ning keskmisest tugev kõrvalekalle on väljendunud ka järgmiste aastate pesakondade arvus. Samas on neid andmeid kasutatud ka juba järgneva aasta juurdekasvu prognoosil ja kestlike küttimislimiitide väljatöötamisel ennetamiseks võimalike ebasoovitavate suundumuste ilmnemist või jätkumist. Emakarude üle küttimine varasematel aastatel niigi hapras Läänemaa asurkonnas on põhjuseks, miks seal enne asurkonna selgete paranemise märkide ilmnemist ilma erilise vajaduseta karu küttida ei tohiks. Valgamaal kütitati möödunud aastal ära üks maakonna vähestest emakarudest, mistõttu ei tuleks ka seal kuni selle mõju selgumiseni küttimist lubada. Soodustamiseks karu lõunasuunalist levikut, ei tohiks ilma erilise põhjuseeta lubada küttida karusid Eesti lõunapiiri lähedal. Suurim limiidi tõus ootab ees Ida-Virumaad, kus arvukus on näidanud selget tõusu. Selle tõenäoliseks põhjuseks on just nimelt tagasihoidlik küttimissurve emastele paaril viimasel aastal, mis on kohalikku juurdekasvu suurendanud.

Karu pesakondade (ema sama-aastaste poegadega) arv, lubatud küttimislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003-2017.

Number of female brown bears with cubs-of-the-year (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003-2017.

2018. aasta kevadel toimunud maakonna jahindusnõukogude koosolekul võeti vastu otsused teha ettepanekud karu küttimismahtude kehtestamiseks eelolevaks jahihooajaks. Ettepanekutes olnud arvude kokku liitmisel saab soovitud limiidi summaks 120. See arv on tugevalt ülepakutud ja selle realiseerimine viiks Eesti karu arvukuse järsku kahanemistrendi. Samuti võiks sellises suurusjärgus kvoodi juba ainuüksi ühekordse realiseerimise juures ennustada asurkonna suuruse langemist allapoole suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskavas soovitatud miinimumtasel (milleks on 60 sama-aastaste poegadega emakaru). Seetõttu on jahindusnõukogude soovid koondina vastuolus nii suurkiskjate tegevuskava kui ka kestliku ressursikasutuse põhimõtetega ning suures osas nendega paraku arvestada ei saa. Põlva- ja Viljandimaa jahindusnõukogu ettepanekud on ainsad, mis käesolevast aruandest saadud tulemuste ja karu kaitsekorralduslike eesmärkidega ühtivad. Viljandimaa puhul on olemasolevate andmete põhjal võimalik küttida isegi üks isend enam jahindusnõukogu pakutust ning selle realiseerumine ei tooks keskpärase küttimisstruktuuri juures kaasa kohaliku juurdekasvu kahanemist.

Eelnevat silmas pidades peaks jahindusnõukogude funktsioon karujahi korraldamisel olema mitte küttimismahtu välja pakkuda, vaid seda suunata maakonnasiseselt kahjustuste jm probleemide vähendamiseks. Siinkohal peaks taaskord tuletama meelde, et pruunkaru on EL Loodusdirektiivi IV lisasse kuuluv rangelt kaitstav liik, keda võib vastavalt jahieeskirjale küttida vaid kahjustuskohas kahjustuse vältimise eesmärgil.

2018. aasta kevadel toimunud Mandri-Eesti maakondade jahindusnõukogude ettepanekud karu küttemislimiitide määramiseks.

Brown bear hunting quotas proposed by County Hunting Boards in spring 2018.

Maakond <i>County</i>	Kvoodisoov <i>Quota proposed by CHB</i>
Harju	12
Ida-Viru	20
Jõgeva	15
Järva	12
Lääne	2
Lääne-Viru	25
Põlva	4
Pärnu	5
Rapla	11
Tartu	10
Valga	1
Viljandi	2
Võru	1
Kokku Total	120

Järgnevalt on toodud käesoleva aruande juurde kuuluv küttemisettepanek 2018. aasta jahihooajaks. Olgu siinkohal mainitud, et tegemist on maksimaalselt lubatava, mitte soovitusliku küttemismahuga.

Küttemisettepanek

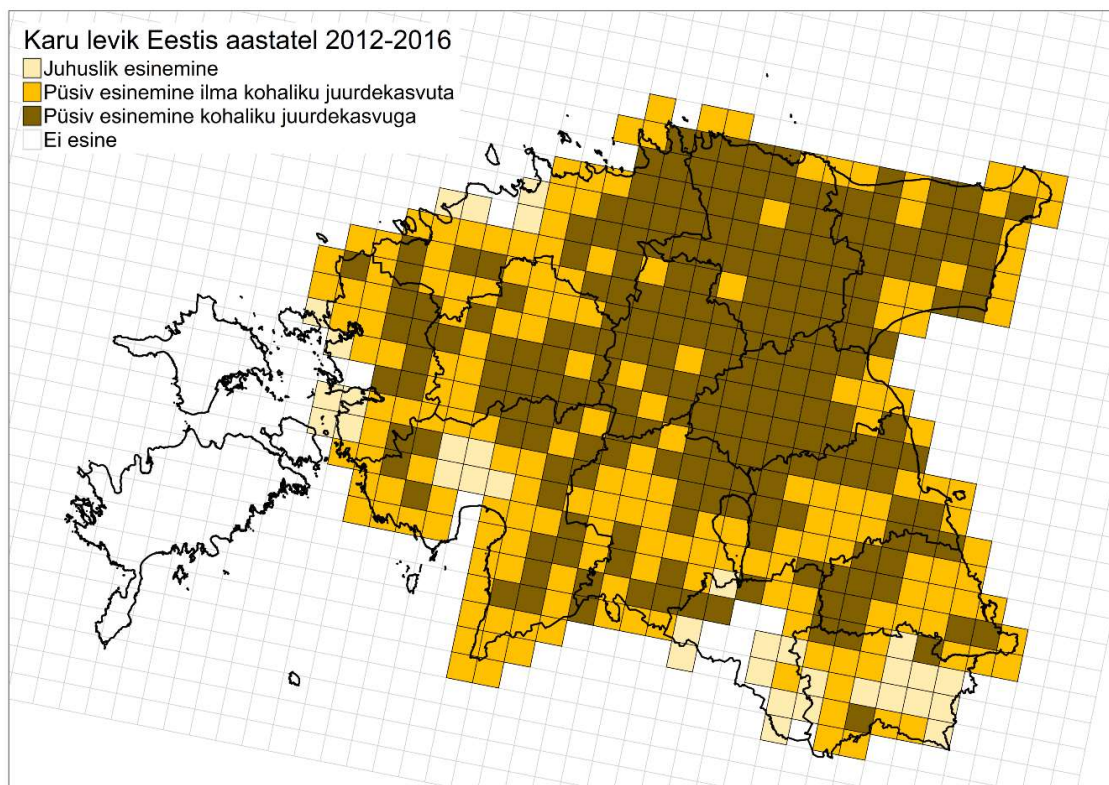
Alljärgnevas tabelis on välja toodud ettepanekuna karu küttemiskvoot maakonniti. Kvoodi jaotusel maakondade vahel on arvestatud järgmiste näitajatega: karu asustustihedus, juurdekasvunäitajad, arvukuse muutus viimase nelja aasta jooksul, eelnevate aastate küttemisstruktuur ning 2017. ja 2018. aasta kahjustuste paiknemine ja ulatus. Ettepanek lähtub eesmärgist vähendada mõnevõrra karu asustustihedust Harju, Ida-Viru ja Lääne-Viru maakonnas, seda säilitada Jõgeva, Järva, Põlva, Rapla ja Tartu maakonnas ning suurendada Lääne, Pärnu, Valga, Viljandi ja Võru maakonnas. Tabeli lisatingimuste lahtris on toodud soovituselid maakonnasiseste piirangute kehtestamiseks. Nimeliselt välja toodud jahipiirkonnad, kust ei ole vähemalt kahel viimasel aastal esitatud karu vaatlusi, mistõttu puudub nende aladel elavate võimalike karude kohta igasugune ülevaade. Karu lõunasuunalise leviku soodustamiseks ei või lubada karu küttemist jahipiirkondades, millel on piir Lätiga. Oluliste kahjustuste olemasolu korral tuleks vähemalt osa maakonna limiidist suunata eraldi kahjustuspiirkondadesse, arvestades eriti 2018. aasta juunis ja juulis tehtud kahjustusi. Soovitav oleks lubada ühest jahipiirkonnast kütida kuni üks isend, välja arvatud

juhtudel, kus tegemist on oluliste hiljutiste kahjustustega. Peale käesoleva küttemisettepaneku koostamist enne jahihooaja algust eriloaga kütitud karud lahutatakse vastava maakonna kvoodist maha.

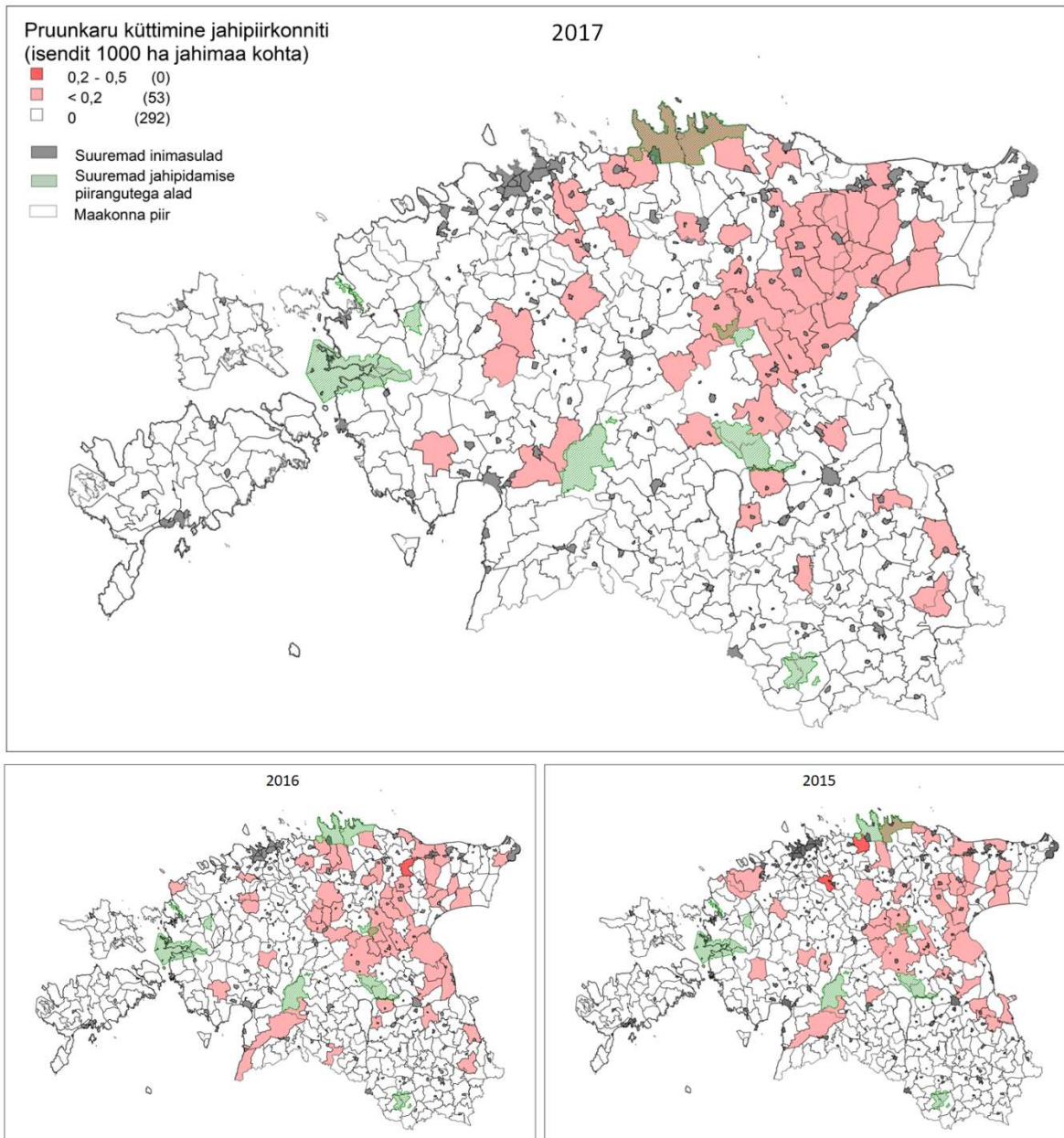
Soovituslik karu küttemiskvoot ja tingimused aastaks 2018.

Recommended bear hunting quota and specific provisions for 2018.

Maakond <i>County</i>	Kvoot <i>Quota</i>	Lisatingimused	<i>Specific provisions</i>
Harju	9	Küttemist mitte lubada Nissi jahipiirkonnas	
Ida-Viru	14		
Jõgeva	5	Küttemist mitte lubada Põltsamaa ja Saadjärve jahipiirkonnas	
Järva	5		
Lääne	0		
Lääne-Viru	11	Küttemist mitte lubada Rägavere ja Tõrma jahipiirkonnas	
Põlva	4	Küttemist mitte lubada Laheda jahipiirkonnas	
Pämu	2	Küttemist mitte lubada Eesti lõunapiiril paiknevates jahipiirkondades ning Saulepi ja Suigu jahipiirkonnas	
Rapla	4	Küttemist mitte lubada Järvakandi jahipiirkonnas	
Tartu	4	Küttemist mitte lubada Kärevere jahipiirkonnas	
Valga	0		
Viljandi	3	Küttemist mitte lubada Eesti lõunapiiril paiknevates jahipiirkondades ning Holstre ja Tääksi jahipiirkonnas	
Võru	0		
Kokku Total	61		

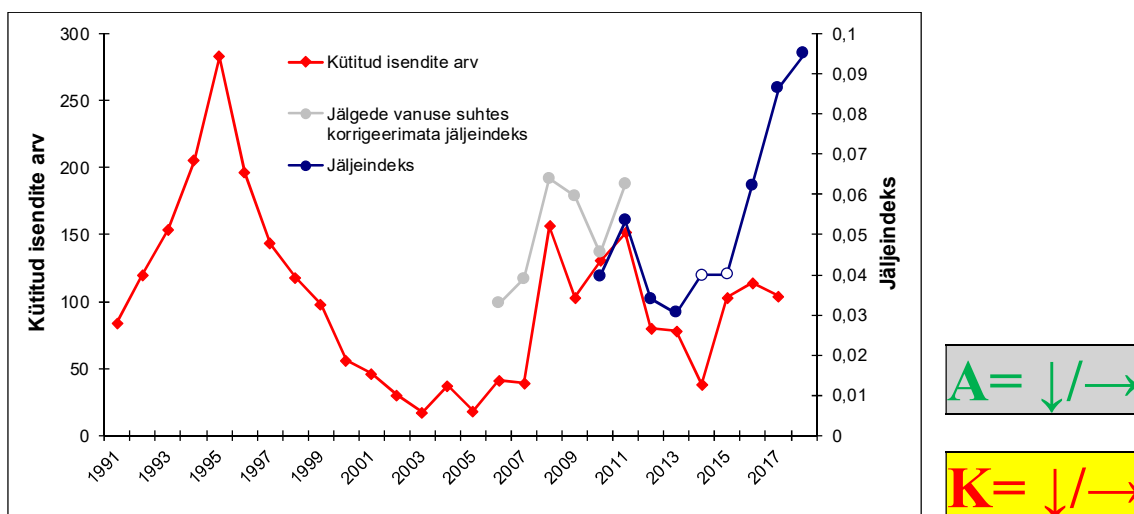

Distribution of brown bear in 2012-2016. 1-sporadic, 2-permanent without reproduction, 3-permanent with reproduction, 4-presence not recorded.

Hunting of brown bear (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

HUNT (*Canis lupus*)

Hundi küttimine aastatel 1991 – 2016 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused .
The number of wolf hunted in 1991 – 2016 and winter track index (grey line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

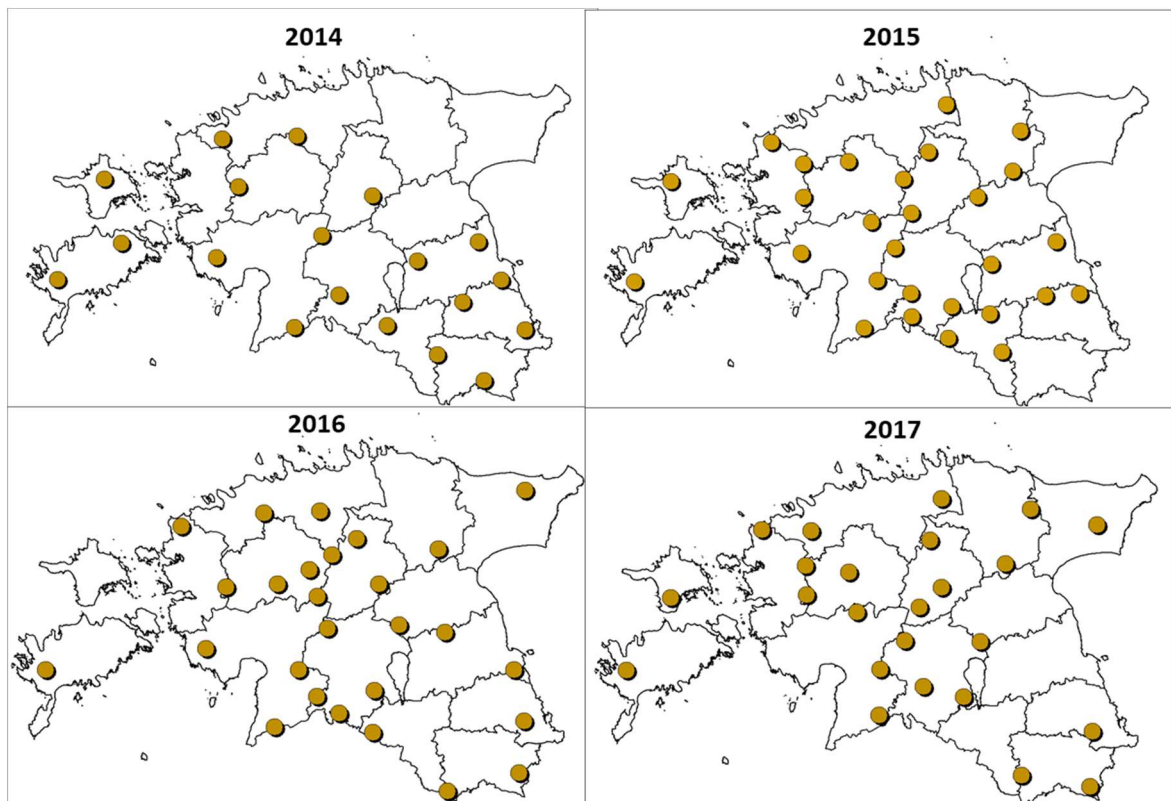
Hundi arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Maakond County	Pesakondade arv No. of reproductive packs			Pesakondade arvu muutus Change in no. of reproductive packs	Küttimine Hunting bag			Küttimis-mahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)
	2015	2016	2017		2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018		
Harjumaa	1	2	2	=	8	17	7	-58,8	0,080	0,036	0,014	0,115	691,4	+
Hiiumaa	1	0	1	+	8	1	4	300,0	0,032			0,087		++
Ida-Virumaa	0	1	1	=	2	4	0	-100,0	0,011	0,013	0,000	0,014		++
Jõgevamaa	1	1	0	-	2	3	2	-33,3	0,027	0,114		0,252		-
Järvamaa	2	3	3	=	14	18	10	-44,4	0,009	0,152	0,139	0,199	42,5	+
Läänemaa	3	2	3	+	10	6	15	150,0	0,021	0,133	0,308	0,191	-37,8	+
Lääne-Virumaa	2	1	2	+	2	3	4	33,3	0,005	0,002	0,019	0,011	-43,3	-
Põlvamaa	2	1	1	=	5	8	3	-62,5	0,017	0,078	0,017	0,069		-
Pärnumaa	4	4	3	-	9	9	10	11,1	0,009	0,056	0,064	0,017	-73,2	+
Raplamaa	2	3	1	-	11	15	11	-26,7	0,080	0,129	0,199	0,182	-8,2	=
Saaremaa	1	1	1	=	7	5	7	40,0	0,009		0,027	0,012		-
Tartumaa	2	2	1	-	6	8	6	-25,0	0,011	0,029	0,040	0,100	150,7	-
Valgamaa	3	1	0	-	8	4	3	-25,0	0,057	0,098	0,083	0,139		+
Viljandimaa	4	3	3	=	6	9	7	-22,2	0,048	0,066	0,166	0,063		+
Võrumaa	0	2	2	=	5	4	15	275,0	0,017	0,047	0,099	0,096		+
Kokku Total	28	27	24	-	103	114	104	-8,8	0,030	0,062	0,087	0,095	9,7	+

Seire käigus kogutud vaatluste ning küttimisinfo põhjal oli 2017. aasta sügisel Eestis kokku 24 hundi pesakonda (hundikarja, kus sündisid kutsikad). Eesti mandriosa asustas 22 ning Saaremaad ja Hiiumaad kumbagi üks pesakond. Seega realiseerus suhteliselt kõrgest küttimissurvest lähtuvalt juba varemalt prognoositud mõningane Mandri-Eestit asustavate hundipesakondade arvukuse langus võrreldes 2016. aastaga.

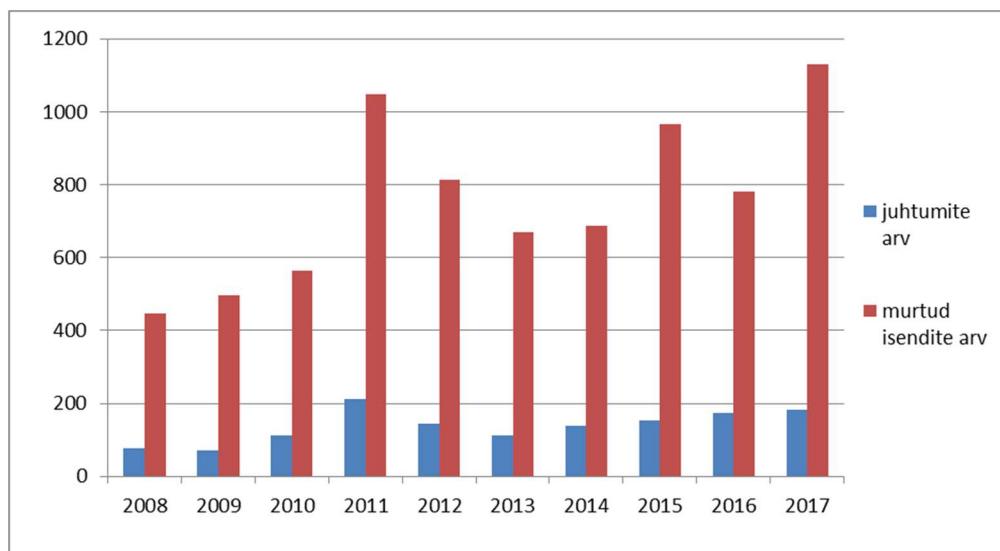
Pesakondade arvu põhjal väljendunud arvukuse kahanemise ja suhteliselt suure küttimissurve juures on üllatav ruutloenduse jäljeindeksi jätkuv kasv. Seda saab, vähemalt osaliselt, põhjendada huntide aktiivsemaks muutunud liikumisega, mis on seotud toiduotsinguteks kuluva teepikkuse suurenemisega metssigade kadumise tõttu hundi

toidulaualt. Samuti on viimastel aastatel ruutloenduse läbiviimine nihkunud rohkem varasemale ajale ning osa loenduse ajal jälgi teinud hunte jahihooaja lõpuks enam elus ei ole. Nii näiteks olid kõrgemad jäljeindeksid mitmetes piirkondades Lääne-, Rapla-, Järva- ja Võrumaal, kus peale ruutloenduste läbiviimist veel hulga hunte ära kütiti. Ka võib olematu või tagasihoidlik kütmissurve mõnedele hundikarjadele põhjustada teatud ruutudes kõrge jäljeindeksi, mis kogu maakonna keskmist väga suuresti mõjutab. Nõnda oli see näiteks Harjumaal.

Hundi pesakonnad aastatel 2014 - 2017. *Wolf reproductions in 2014 - 2017.*

Hundi tekitatud kahjustuste hulk karjakasvatusele oli viimase kümne aasta kõrgeim, kuid nende jaotus märksa ebaühtlasem kui aasta varem. Enam kui pooled murtud kariloomadest jäid Rapla, Saare- ja Võrumaale, samal ajal kui Jõgevamaal ja Ida-Virumaal ei esinenud ühtegi murtumiskuhtumit ning Lääne- ja Põlvamaal registreeriti kummaski vaid üks huntide rünnak kariloomadele. Kui Saare- ja Raplemaal toimus suur enamus kahjustusi suhteliselt kitsal alal ning olid otseselt seostatavad mõlemas maakonnas ühe hundikarjaga, siis Võrumaal olid kahjustused maakonna eri paikades ning need pandi toime mitme erineva isendi/grupi poolt.

Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite ja murtud kariloomade arv aastatel 2008 – 2017 Eestis (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).

Number of wolf damage cases (blue) and killed livestock (red) in 2008 - 2017 in Estonia.

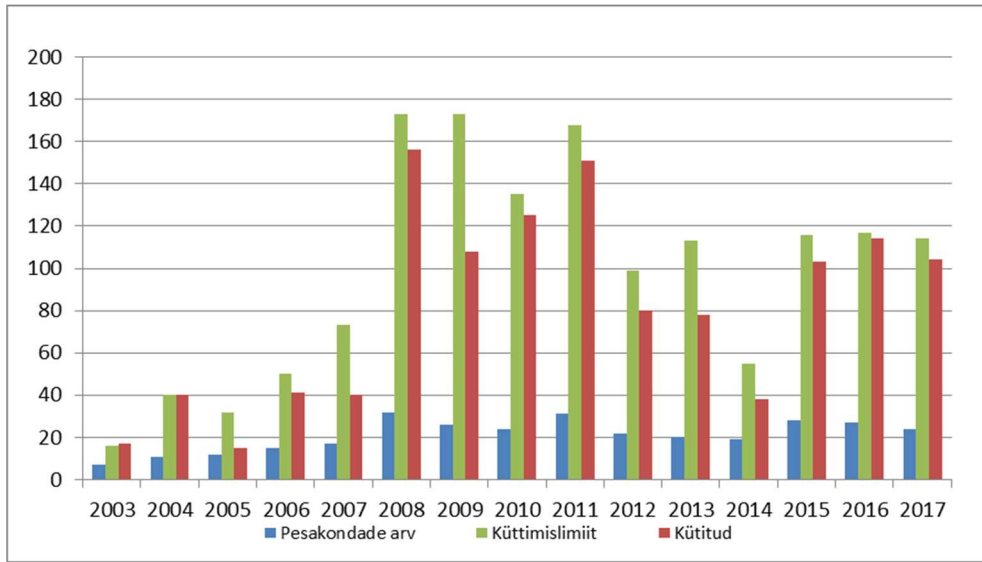
Hundi tekitatud kahjustusjuhtumite arv, murtud lambad ja veised maakonniti aastatel 2012 – 2017 (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi).

Number of wolf damage cases, killed sheep and killed cattle by counties in 2012 - 2017.

Maakond County	Murdmisjuhte Damage cases						Murtud lambaid Killed sheep						Murtud veiseid Killed cattle					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Harjumaa	21	6	8	15	39	17	173	39	44	72	103	42	1	0	0	1	0	0
Hiiumaa	4	8	10	13	2	8	37	71	98	124	3	56	0	0	0	1	2	0
Ida-Virumaa	2	1	3	2	7	0	4	7	10	1	41	0	0	0	0	0	0	0
Jõgevamaa	2	0	5	4	3	0	10	0	16	58	16	0	0	0	0	0	0	0
Järvamaa	10	5	4	17	4	14	65	20	61	92	15	117	1	2	0	5	2	0
Läänemaa	0	7	3	2	12	1	0	32	13	1	59	0	0	0	1	2	1	0
Lääne-Virumaa	17	6	1	5	5	3	66	13	4	26	11	6	14	5	0	0	1	0
Põlvamaa	8	8	8	1	5	1	48	83	8	0	49	1	0	0	0	0	0	0
Pärnumaa	12	18	27	16	12	23	51	83	110	64	54	106	6	7	2	5	2	4
Raplamaa	9	14	7	18	15	43	14	33	31	162	88	257	6	2	1	2	0	4
Saaremaa	30	9	24	33	39	15	150	61	160	201	145	214	0	0	0	0	4	0
Tartumaa	1	0	4	0	2	3	12	0	9	0	11	5	0	0	0	0	0	0
Valgamaa	11	4	3	2	8	14	73	60	5	19	45	40	0	0	0	0	0	0
Viljandimaa	11	15	14	23	8	15	44	85	49	118	48	105	0	1	0	0	0	0
Võrumaa	8	11	17	3	14	26	37	65	67	13	78	172	0	0	0	0	1	1
Kokku (Total)	146	112	138	154	175	183	784	652	685	951	766	1121	28	17	3	15	14	10

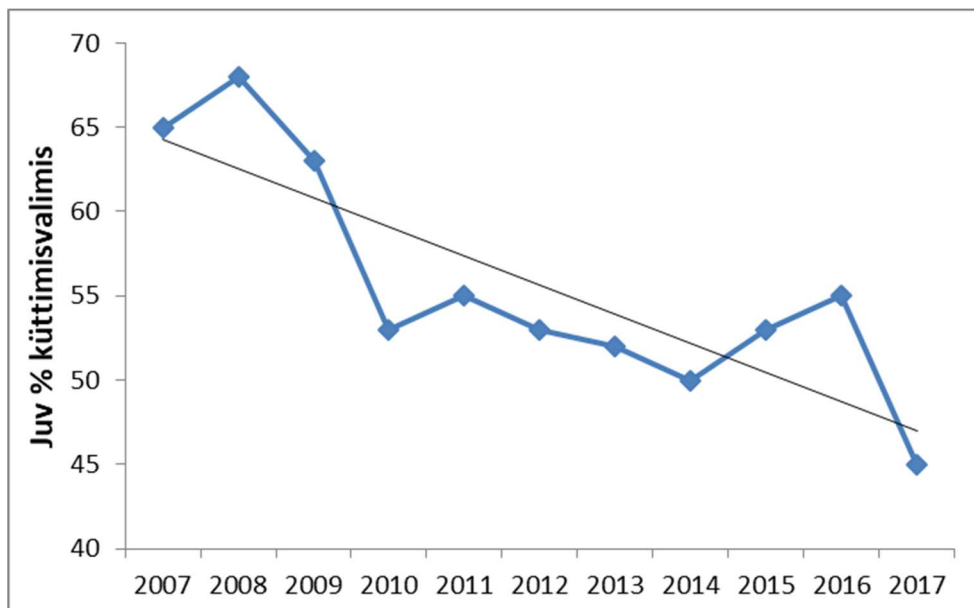
2017. aasta jahihooajal kütiti kokku 101 hunti, maksimaalselt lubatav küttemiskvoot oli 112 isendit. Lisaks neile lasti jahihooaja eelselt erilubade alusel 3 isendit ning jahihooaja järgselt 7 isendit, mis teeb 2018. aasta sigimisperioodi eelseks küttemismahuks kokku 111 isendit. Mandri-Eestis kütiti kokku 100 hunti, Saaremaal 7 ja Hiiumaal 4. Määratud piirkondlikust limiidist kütiti hunte üle Pärnumaal (1) ja Raplumaal (1). Legaalsest küttemisest jäid puutumata kolm pesakonda, üks Harjumaal, üks Ida-Virumaal ning üks Lääne-Virumaal. Kas neid karju illegaalsel teel harvendati, seda näitab aeg.

2017. aastal olid hundi juurdekasvunäitajad viimase kümnendi halvimal, kutsikaid oli kütitud isendite hulgas olemasolevate andmete põhjal vaid 45%. Seda võib seostada järjest laialdasema kärntõve levikuga hundi populatsioonis ning varem kergesti kättesaadava toidu (metssigade) koguse kahanemisega. Vähenenud kutsikate osakaal küttemisvalimis tähendab aga seda, et populatsiooni põhikarjale sai osaks suurem küttemisurve, mis omakorda asurkonna juurdekasvu käesoleval aastal negatiivselt mõjutab.

Hundi pesakondade arv, lubatud küttemislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2017.

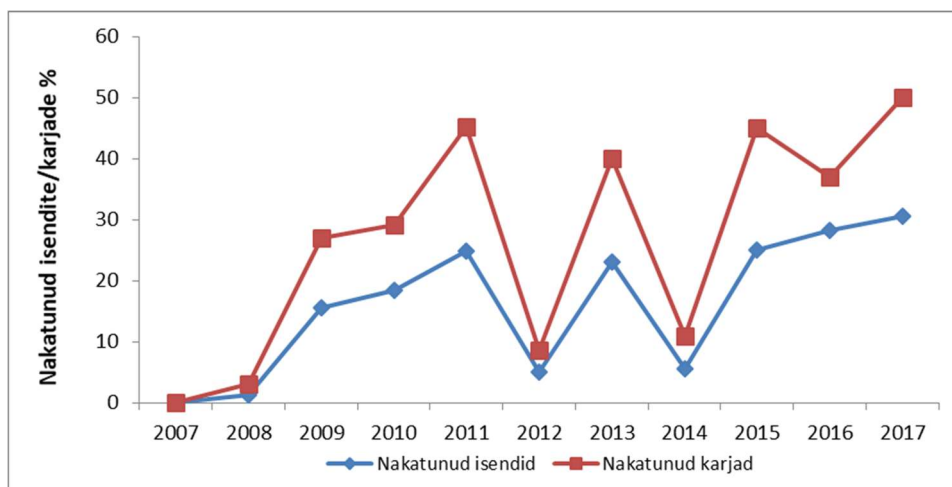
Number of wolf reproductions (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003 - 2017.

Hundikutsikate osakaal Eesti mandriosa küttemisvalimis aastatel 2007 - 2017.

Proportion of juveniles among hunted wolves in 2007 - 2017 in mainland Estonia.

Kärntõbi levis tõsisemalt hundi populatsioonis 2009. aastal ning on sellest ajast alates hundi juurdekasvunäitajaid negatiivses suunas mõjutanud. Kui ajavahemikus 2011 – 2015 võis kärntõve levikus hundi populatsioonis märgata tsüklilisust, siis viimased kolm aastat on see olnud püsivalt kõrge. Juba üle 30% kütitud huntidest olid kärntõve tunnustega ning pooltes meie hundikarjades oli kärntõves isendeid, mis on läbi aastate kõige kõrgemad näitajad. Kahtlemata mõjub kärntõbi negatiivselt hundi juurdekasvule nii otseselt (suurenenud suremus) kui ka kaudselt (pärssitud emaste sigimisedukus), mistõttu saab soovitud hulga huntide hoidmiseks küttida tagasihoidlikumal määral, kui terve populatsiooni korral.

Kärntõvega nakatunud hundipesakondade ja nakatunud huntide osakaal kütitud/hukkunud isendite hulgast aastatel 2007 - 2017.

Proportion of packs infected by sarcoptic mange (red) and proportion of infected individuals among hunted/perished wolves (blue) in 2007 - 2017.

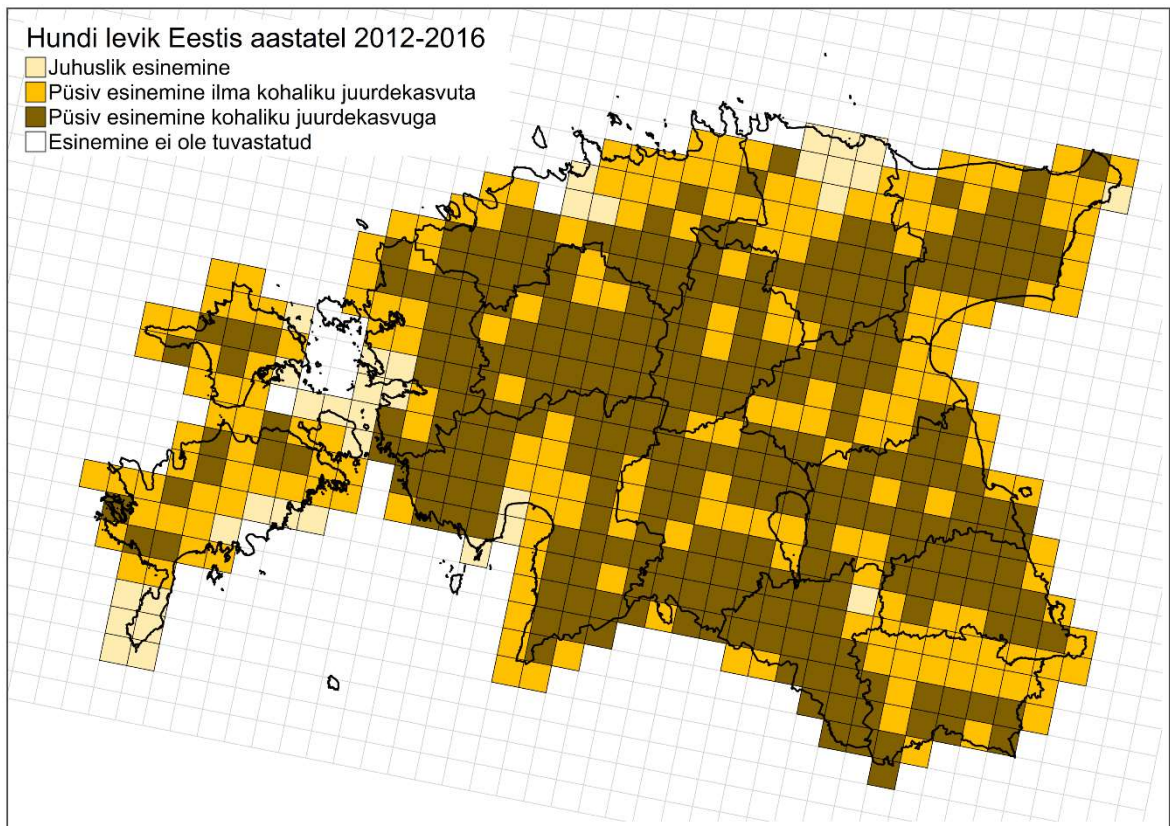
Illegaalne küttimine mõjutab jätkuvalt kohalikku hundiasurkonna arvukust ning produktsioonivõimet kohati vägagi olulisel määral ning kujtab endas juba väljakujunenud piirkondades süstemaatilist isendite likvideerimist. Leebed karistusmeetmed, ebapiisav järelevalve ning jahindusalaste rikkumiste menetlemise võimekus on põhjustanud olukorra, kus statistilises mõttes probleem puudub, kuid reaalsuses kerkib järjest enam esile.

Pikema aja keskmisena on hundi asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär olnud 40% juures, kõikudes aastati vahemikus 30-50%. 2016. aastal oli küttimissurve umbes 45%, mis oli selgelt üle juurdekasvumäära ning tõi kaasa arvukuse languse, seda siiski tagasihoidlikumana, kui prognoositud. Suuremat langust leevendas tõenäoliselt 2016. aasta suhteliselt hea juurdekasvumäär: kutsikaid oli küttimisvalimis 55%, mistõttu jäi ka küttimissurve põhikarjale tagasihoidlikumaks. 2017. aastal suurenes küttimissurve hundile pisut veelgi (47%) ning madala kutsikate osakaalu tõttu langes suurem küttimissurve põhikarjale. Seetõttu võib ennustada tänava hundipesakondade arvukust Mandri-Eestis alla

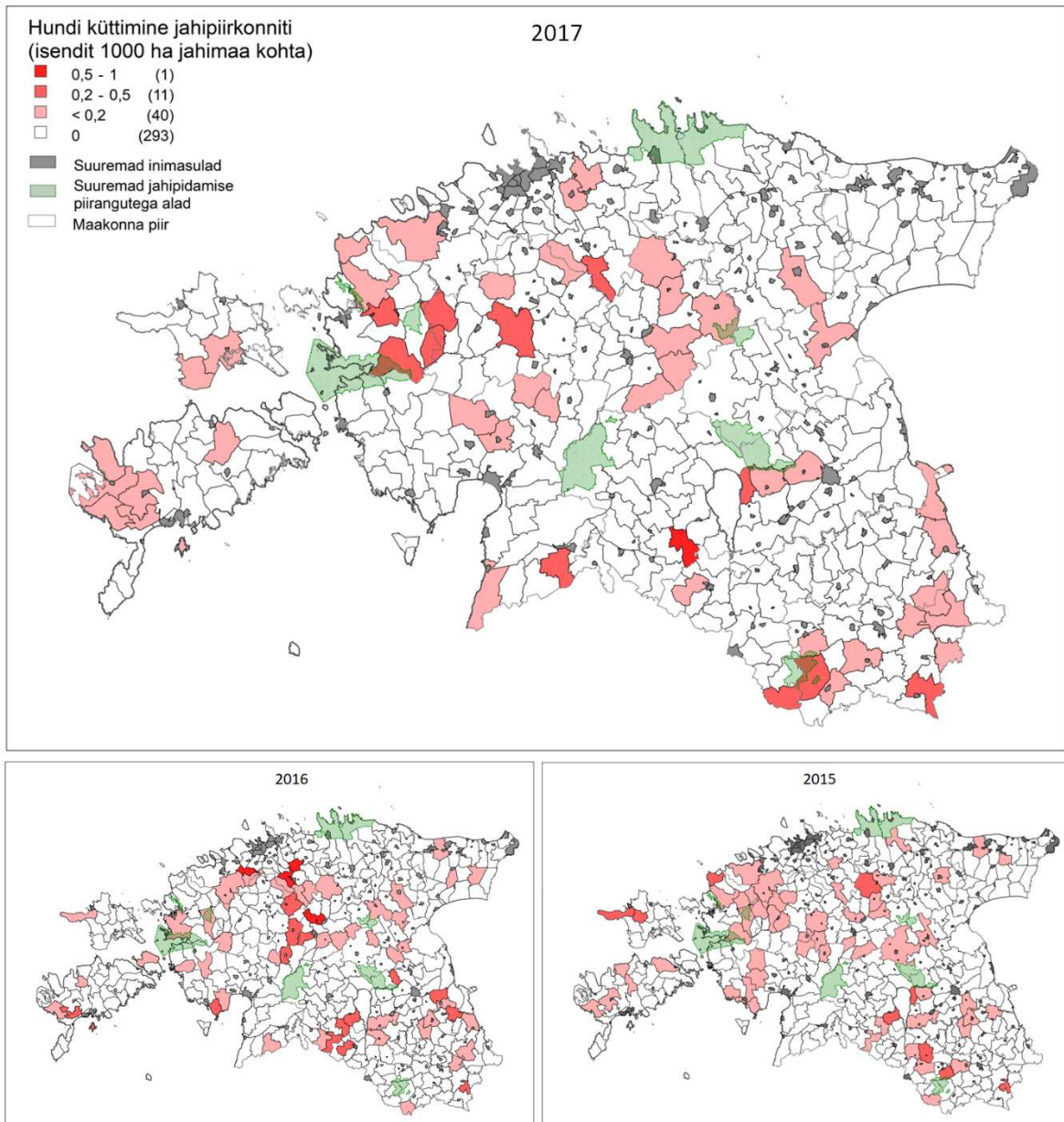
kahekümne ning sellise arvukuse hoidmiseks peab küttimeisimaht jääma juba märgatavalt alla saja. Küttimeisivõimalused saartel saavad aga sõltuma otseselt kohaliku juurdekasvu olemasolust.

Möödunud hooajal kütiti ära vähemalt kümme varem siginud emaslooma ehk siis karja juhtemast. Juhtemased lasti Emmaste, Imavere, Linnamäe, Kasari, Laekvere ja Hargla (määratud esitatud sigimiselundkonna järgi) ning Nõmme, Palamulla, Raikküla ja Kärstna (määratud vanuserühma järgi, sigimiselundkonda ei esitatud või esitati vale elund) jahipiirkondades, mistõttu nende aladega seotud huntidelt tänavu juurdekasvu ennustada ei julgeks (2017. aastal ei sündinud pesakondi viiest piirkonnast neljas, kus 2016. aastal karja juhtemased ära lasti). Lisaks neile kümnele mainitud emahundile kütiti veel erilubadega juba viljastatud esmasigijad Noarootsi ja Surju jahipiirkondades, kus samuti vaevalt järelkasvu loota on. Potentsiaalsed esmasigijad kütiti ära ka Kõue, Torma (Kullavere), Kabala, Koeru ja Taebla jahipiirkondades, kuid seda enne jooksuaega. Vanuse (3 või enam aastat vana) või mõõtude järgi karja juhtisasteks arvatavaid isendeid kütiti paarikümne ringis, neis äramärkimist vääriks Saaremaal Ürus kütitud isend. Kohalike huntide vähesuse ja saare isoleerituse tõttu, ei pruukinud olla sealsel emasel võimalust leida uut partnerit ning pesakond võib olla jäänud sündimata. Just nii juhtus näiteks 2015. a Orissaare kandis elanud emahundiga.

Hundi jahihooaja eelse seisundi kohta saab objektiivsema ülevaate anda siiski alles pärast suve, sügisel ja talve alguses, kui hundi tegeliku juurdekasvu kohta on kogutud lisateavet. Eelnev praktika on tõestanud, et hundi küttimeiskvoodi mitmes osas jaotamine on jätkuvalt võimalikest süsteemidest parim. Arvestades tasakaalustatult praeguseid looduslikke ja sotsiaalseid tingimusi, võiks mandriosa hundi pesakondade arv olla 20 lähedal. Saavutamaks soovitud arvukust, peaks tänavune hundi limiit olema esmase prognoosi järgi 20-30 % madalam, kui see oli eelmisel aastal. Samas sõltub see väga palju suve jooksul kogutavast informatsioonist, sh kahjustuste ulatusest ja levikust. Taaskord peab rõhutama, et hundi küttimeise korraldamisel tuleb jätkuvalt tähelepanu pöörata jahipidamise suunamisele kahjustuspiirkondadesse, avaldades samal ajal nõrgemat küttimeisurvet suuremaid loodusmaastikke asustavatele hundikarjadele. Nii on võimalik säilitada hundi asurkonna soodne seisund ja vähemalt piirkonniti tema ökoloogiline funktsioon, hoidudes samal ajal ülemäärastest kahjustest lambakasvatusele. Hundi detailne küttimeissoovitus esitatakse käesoleva aruande lisana sügisel enne jahihooaja algust.

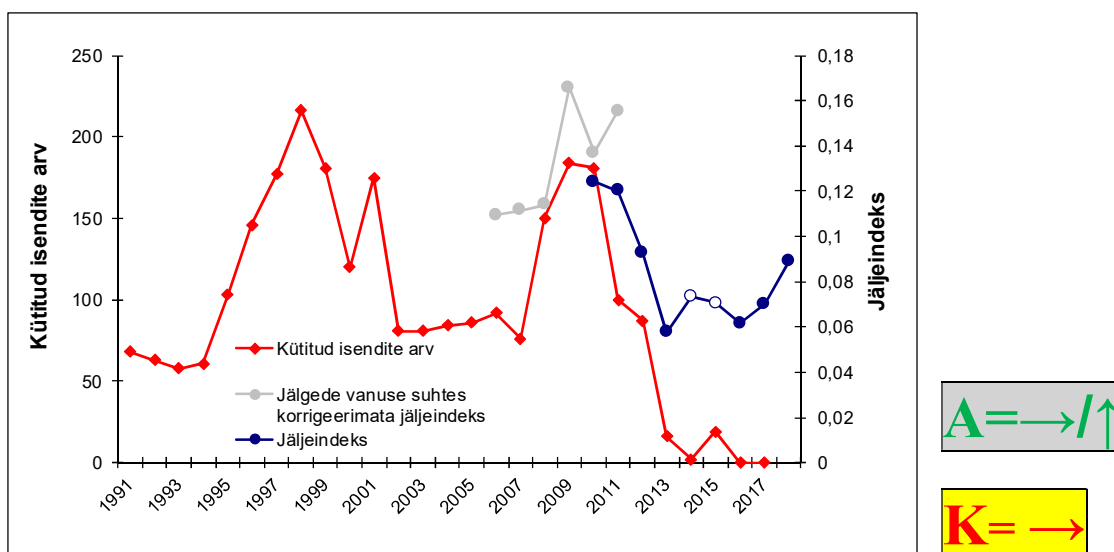

Wolf distribution in 2012-2016. 1-sporadic, 2-permanent without reproduction, 3-permanent with reproduction, 4-no wolves.

Hunting of wolf (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

ILVES (*Lynx lynx*)

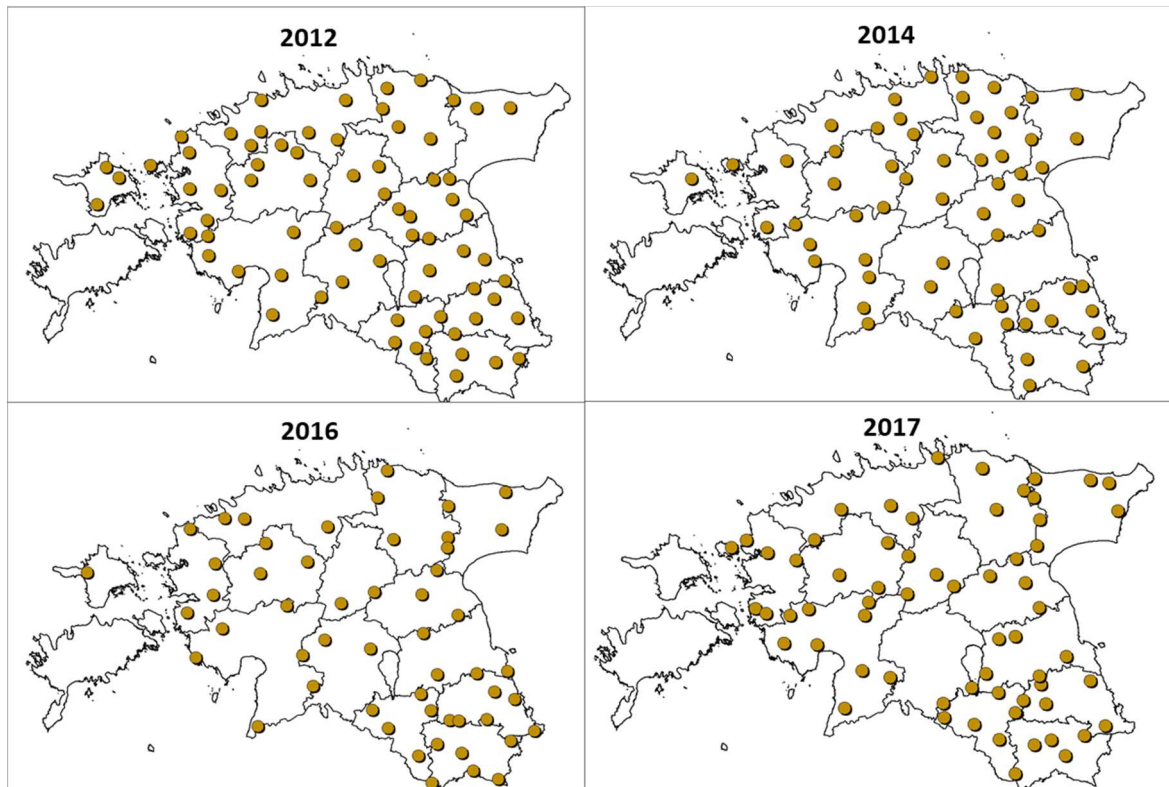
Ilvese küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of lynx hunted in 1991 – 2017 and winter track index (grey line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours and yellow).

Ilvese arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga.

Maakond County	Pesakondade arv No. of reproductive females			Pesakondade arvu muutus Change in no. of reproductive females	Küttimine Hunting bag			Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)
	2015	2016	2017		2015	2016	2017	2013	2016	2017	2018		
Harjumaa	7	3	5	+	3	0	0	0,076	0,158	0,075	0,093	24,2	-
Hiiumaa	0	1	0	-	0	0	0	0,071			0,031		-
Ida-Virumaa	5	3	6	+	2	0	0	0,039	0,042	0,034	0,113	236,8	+
Jõgevamaa	4	2	4	+	3	0	0	0,110	0,083		0,157		-
Järvamaa	3	2	4	+	0	0	0	0,040	0,060	0,056	0,109	93,2	+
Läänemaa	3	4	6	+	1	0	0	0,128	0,031	0,086	0,243	183,3	+
Lääne-Virumaa	5	5	3	-	3	0	0	0,060	0,021	0,039	0,057	47,4	+
Põlvamaa	6	7	5	-	2	0	0	0,063	0,101	0,117	0,093		-
Pärnumaa	6	5	9	+	3	0	0	0,065	0,010	0,040	0,030	-24,4	+
Raplamaa	4	3	3	=	2	0	0	0,049	0,058	0,050	0,065	31,1	-
Saaremaa	0	0	0	=	0	0	0	0,000		0,000	0,000		--
Tartumaa	4	4	5	+	0	0	0	0,045	0,071	0,117	0,071	-39,0	+
Valgamaa	8	5	6	+	0	0	0	0,026	0,060	0,170	0,085		+
Viljandimaa	4	3	2	-	0	0	0	0,057	0,035	0,095	0,064		-
Võrumaa	5	6	5	-	0	0	0	0,057	0,044	0,079	0,166		+
Kokku (Total)	64	53	63	+	19	0	0	0,058	0,061	0,070	0,089	26,5	+

Seire andmetel oli 2017. aastal sügisel Eestis 63 ilvese pesakonda, mis on kümne võrra enam kui aasta varem. Pesakondade arv on tõusnud aastaga 19 % ning saavutanud 2015. aasta taseme. Kui Eestis üldisena on siginud emailveste hulk suurenenud, siis väljendub langustrend Hiiu, Lääne-Viru, Põlva, Viljandi ja Võru maakondades. Kui Hiiu ja Lääne-Viru maakondades võib langust põhjendada vähem esitatud vaatluslehtedega, siis ülejäänud maakondade puhul mitte. Hiiu, Põlva ning Viljandi maakonnas toetab arvukuse langust ka jahimeeste hinnang arvukuse muutusele, Hiiumaal ka ruutloendus ning seda võrreldes 2013.

aastaga. Hiiumaa on maakondadest ka ainus, kus ilvese jäljeindeks võrreldes 2013. aastaga on langenud. Kokkuvõttes esitati 2018. aastal hundi ja ilvese vaatluslehti (Saaremaad mitte arvestades) võrreldes 2017. aastaga 8 % ja võrreldes 2015. aastaga 16 % enam, mistõttu võib tegelik arvukuse muutus olla pigem üle- kui alahinnatud. Pesakondade absoluutarv võib siiski olla jätkuvalt alahinnatud, kuna kolmandik Eesti jahipiirkondadest ei ole vaatlusandmeid esitanud. Seoses ilvese aina paraneva toidubaasiga muutub ka ilvesepesakondade eluterritoorium väiksemaks, mistõttu puudulike andmete esitamise korral kasvab võimalus, et osad pesakonnad vaatlustes kajastust ei leia. Seetõttu tuleb ka rangemalt nõuda jahipiirkondade kasutajatelt koos jahimaa kasutuse õigustega võetud kohustuste täitmist, mille hulka kuulub ka ilvese vaatluste esitamine.

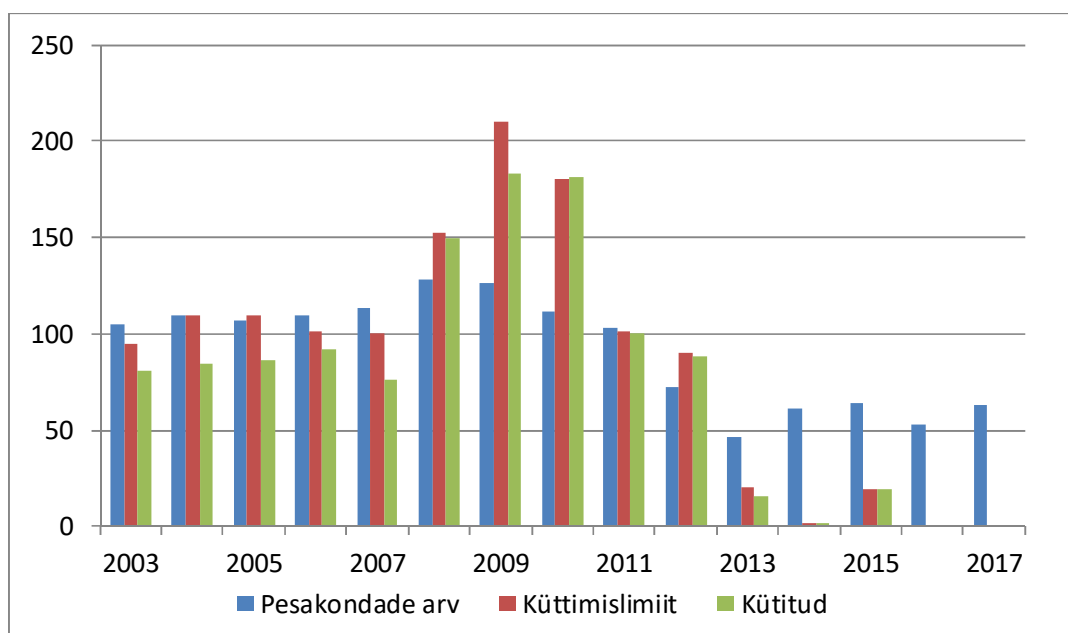

Ilvese pesakonnad aastatel 2012 -2017.
Lynx reproductions in 2012 - 2017.

Ruutloenduse jäljeindeks viitab samuti arvukuse suurenemisele. Ilvese jäljeindeksi 53 %-line suurenemine aastast 2013 ei ole siiski kaugeltki võrreldav metskitse sama näitajaga, mis on samal ajal suurenenud 222 %. Samas on nii metskitse kui ka ilvese asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär heades tingimustes enam-vähem samas suurusjärgus ehk siis nende arvukus võiks kasvada sarnases tempos.

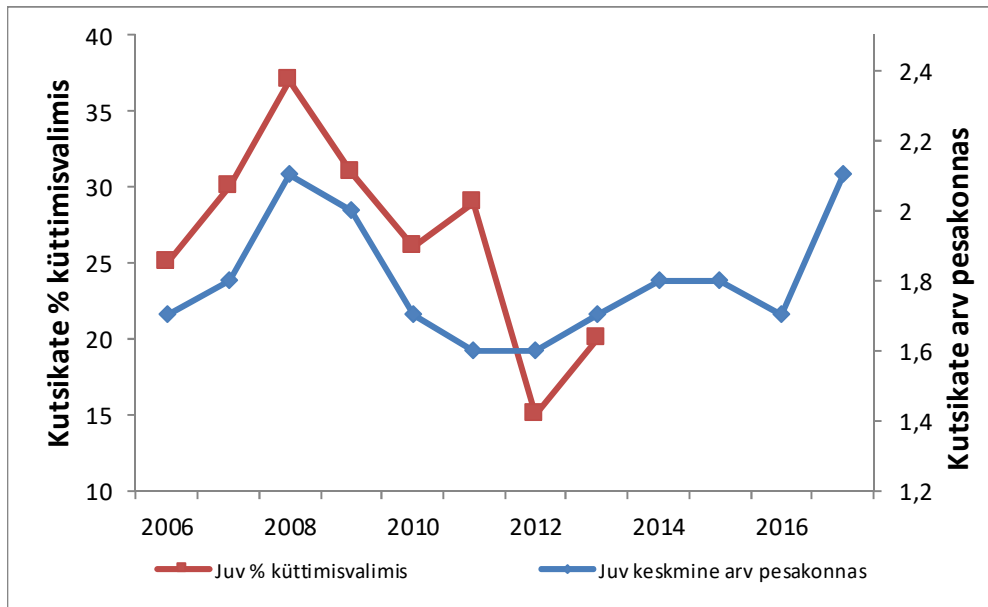
Ilvese jälgi esines 42,6 % läbitud ruutloenduse ruutudes. Võrreldes 2016. aastaga väljendab see näitaja ligi 30 % tõusu, aasta varem näitas see nõrka langust. Erinevalt eelmisest aastast on ka enamuse jahipiirkondade kasutajate hinnangul ilvese arvukus pööranud tõusutrendi, kuid maakondade lõikes on hinnangud siiski veel erinevad.

2017. aastal, nagu ka 2016. aastal, ilveseid ei kütitud. 2015. aastal lasti kokku 19 ilvest, neist 5 täiskasvanud emast, kolm emast kutsikat ning üks teadmata vanusega emane. On üsna selge, et sellise väikese koguse ilveste küttimine ei oleks tohtinud kuidagi viia arvukuse nõnda järsule langusele. Kui arvestada isegi populatsiooni 0-juurdekasvupotentsiaaliga, oleks pidanud sarnases struktuuris küttimine toimuma vähemalt kaks-kolm korda suuremas mahus, et arvukust 17 % ulatuses langetada. Kuna nii aasta varem kui ka aasta hiljem 0-küttimise juures näitas arvukus tõusutrendi, saab 2015. a järel toimunud arvukuse langust seostada üsna üheselt positiivse limiidi eraldamisest põhjustatud kaudsete tagajärgedega. Teisisõnu, mingi osa jahimeestest kasutas tõenäoliselt riigi poolset vastutulekut kurjasti ära ning (sala)küttis eraldatud lubade varjus lubatust enam isendeid. Seetõttu oli tagantjärele vaadates 2015. aasta määratud positiivne küttimiskvoot suur viga. Ilma selle tagasilöögita oleks praeguseks ilvese arvukus arvatavasti tasemel, mis lubaks neid eeloleval hooajal juba küttida, nüüd aga toimuvad need arengud paariaastase viivitusega.

Ilvese pesakondade arv, lubatud küttimislimiit ja kütitud isendite arv aastatel 2003 - 2017.
Number of lynx reproductions (blue), hunting quota size (red) and number of hunted individuals (green) in 2003 - 2017.

Jätkuvalt on viiteid nii kärntõve levikust ilvese populatsioonis kui ka salaküttimisest, siiski paistab nende tegurite mõju olevat kahanenud tasemele, kus see enam populatsiooni juurdekasvu olulisel määral ei mõjuta. Siiski tuleks seadusandjal kiiremas korras tõsta ilvese (koos teiste suurkiskjatega) ebaseadusliku tapmisega loodusele tekitatud kahju määra tasemele, mis annaks aluse vastava juhtumi toimumise korral algatada kriminaalmenetluse. Ilvese populatsiooni üldarvukust võib 2017. aasta sügise seisuga hinnata ligi 400-le isendile. Asurkonna üldist seisundit ei saa küll veel kaugeltki heaks pidada, kuid paranemine on silmnähtav. Teiste positiivsete näitajate kõrval väljendab populatsiooni seisundi paranemist selgelt ka keskmine pesakonna suuruse kasv parimate aastate tasemele, näidates selgelt seda, et toidubaas metskitse näol enam ilvese juurdekasvu piiramas ei ole.

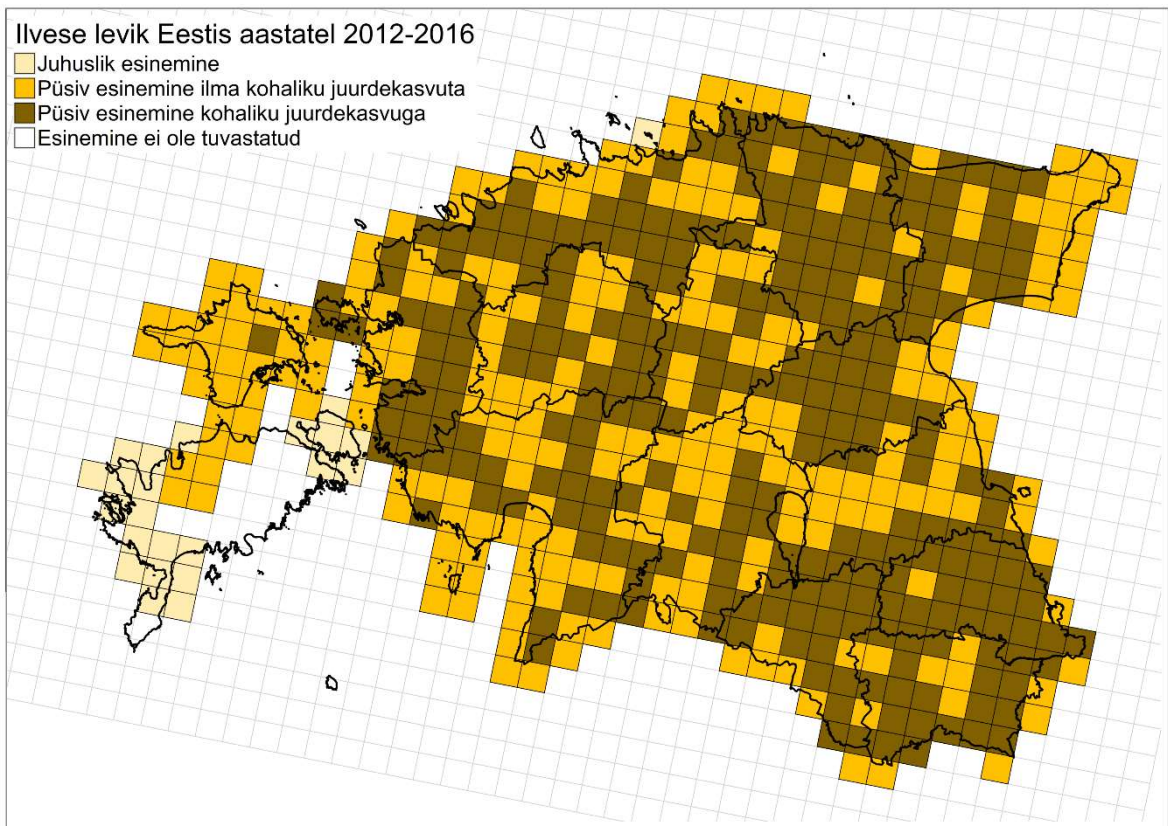

Alla aastaste ilveste osakaal küttimisvalimis ja poegade keskmine arv pesakonnas vaatluste põhjal aastatel 2006-2017.

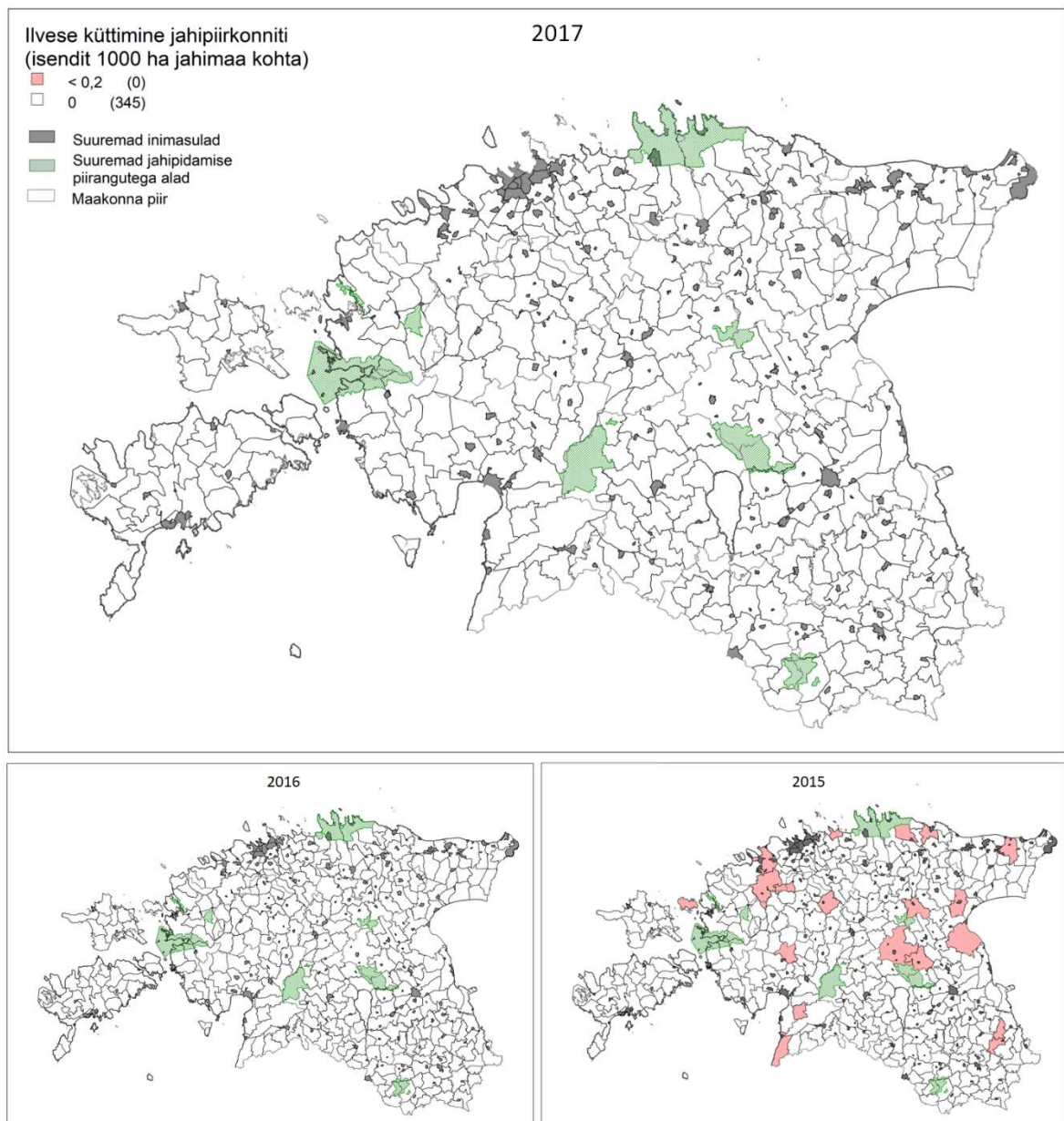
Proportion of juveniles in hunting bag (red) and average litter size in observations (blue) in 2006-2017.

Küttimisettepanek

Ilvese arvukus ei ole veel saavutanud suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskavas soovitud miinimumi, samuti võib ka väikeses koguses küttimise lubamine endaga kaasa tuua arvukuse pöördumise langustrendi, nagu lähiajalugu näidanud on. Seetõttu ei tohiks eeloleval hooajal ilvest üheski maakonnas üldkorras küttida. Erandkorras Keskkonnaameti loal lubada küttida haigeid (kärntõve tagajärjel kurtunud) loomi või probleemisendeid kõikjal Eestis.

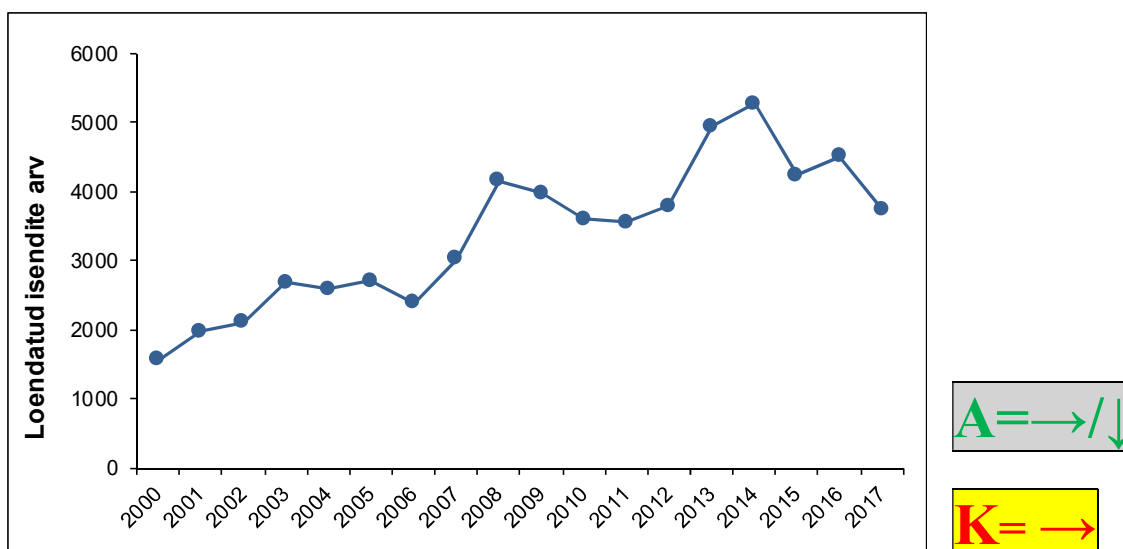

Distribution of lynx in 2012-2016. 1-sporadic, 2-permanent without reproduction, 3-permanent with reproduction, 4-presence not recorded.

Hunting of lynx (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

HALLHÜLJES (*Halichoerus grypus*)

Hallhüljeste arv kevad-suviste karvavahetuse aegsete lesilate kohal läbiviidud lennuloenduste andmetel.

Grey seal numbers in haul-outs, based on aerial counts carried out during moulting period.

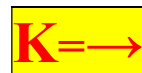
Lähtudes liigi seirearuannetest on hallhülge arvukus nii Eesti vetes kui ka kogu Läänemeres olnud pikemat aega tõusutrendis, kuid näitab praegu seisakut või isegi kerget langust. 2017. aasta lennuloendusel loendati Eesti territooriumil kevadsuvel lesilates karvavahetusel olevaid hallhülgeid kokku 3737, mis on viimase viie aasta madalaim tulemus. Hallhülge seirearuande koostajad peavad selle üheks võimalikuks põhjuseks mitte arvukuse tegelikku vähenemist, vaid sarnaselt mitmete varasemate aastatega loenduse ajal valitsenud jahedat ja tuulist ilma, aga ka varasemate aastate kehvadest jääoludest tingitud suurenenud suremuse tõttu nende osakaalu langemist populatsioonis. Arvukuse langus lennuloendustes väljendub kõige enam Soome lahe piirkonnas ja Liivi lahes. Enim hallhülgeid loendatakse jätkuvalt Liivi lahes ning seal on olnud suurimad ka nende poolt kalandusele tekitatud kahjud.

Vastavalt 2013. a jõustunud jahiseadusele sai hallhülgest üle pika aja Eestis taas jahiuluk ning esimene kütimiskvoot eraldati 2015. aastal. 2017. aastal oli lubatud kütida kokku 45 isendit, vastavalt kütimisettepanekule neist Liivi lahe piirkonnast (nr 1) 25, Saarte põhja- ja lääneranniku piirkonnast (nr 2) 8 ning Soome lahe piirkonnast (nr 3) 12 isendit. Jahihooaja lõpptulemusena kütiti lubatud 45 isendilisest kvoodist kokku vaid 9 isendit (Pärnu maakonnast 7 ja Saare maakonnast 1 isend).

Hallhülge jahi esimeste aastate kütimiskvoodiks on vastavalt liigi kaitse tegevuskavale kokku lepituna pakutud 1% eelmisel aastal loendatud isendite arvust. Arvestades jätkuvalt tagasihoidlikku kütimishuvi, ei ole siiani olnud põhjust seda põhimõtet muuta. 2018. aastaks

on 2017. a ulukiseire aruande lisana tehtud ettepanek kuni 37 isendi küttemise lubamiseks. Vastav ettepanek on saadaval KAUR kodulehel. Hallhülge küttemisettepanek 2019. aastaks esitatakse käesoleva aruande lisana 2019. aasta alguses.

HARILIK ŠAAKAL (*Canis aureus*)

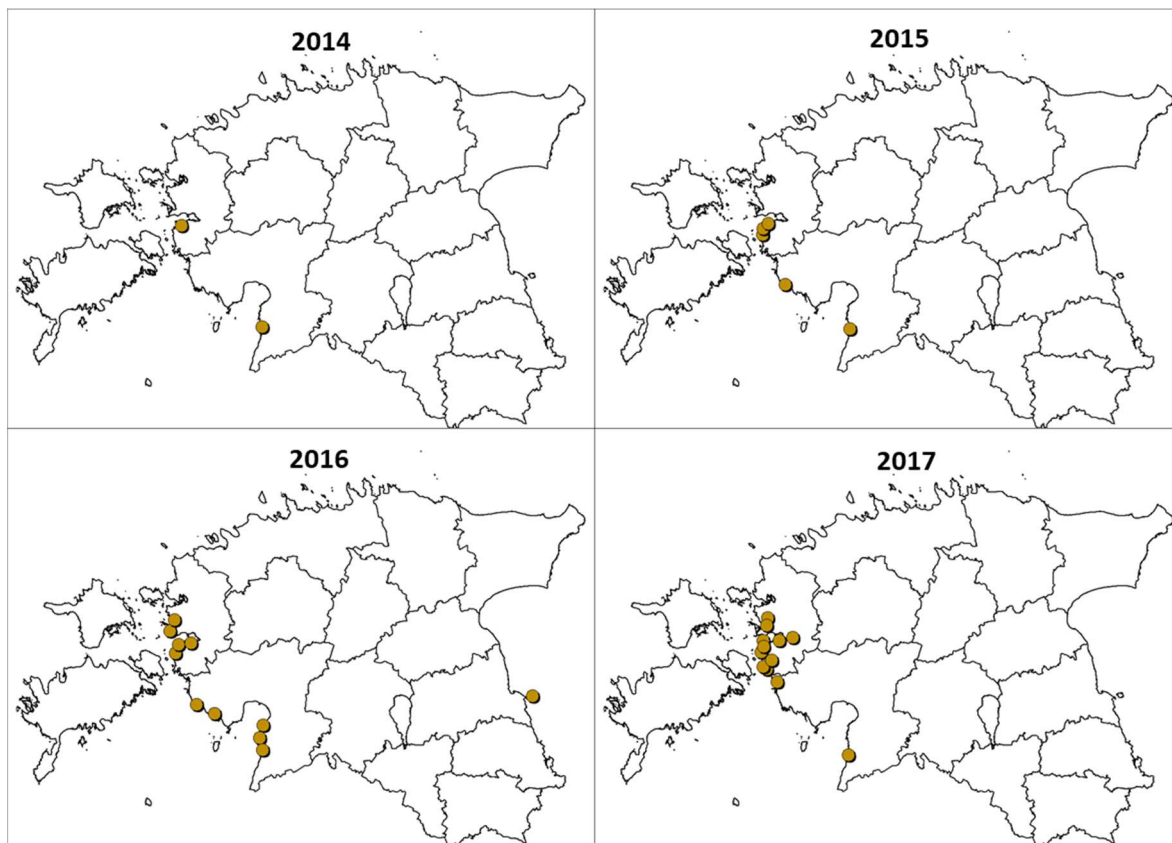
Šaakali seire ei ole hästi käima läinud, mistõttu ei ole tema arvukuse kohta piisaval hulgal usaldusväärset infot. Käesolev hinnang nende leviku ja karjade (territoriaalsete paaride või pesakondade) arvu kohta on antud ainuüksi olemasolevate küttemisandmete põhjal, kuna muid šaakali vaatlusinfot jahipiirkondade kasutajate poolt sisuliselt esitatud ei ole. Karja liikmeks on isend loetud juhul, kui: 1. isend on lastud grupist, mis koosnes kahest või enamast loomast; 2. võetud vanuseproovi järgi on isend määratud kutsikaks või täiskasvanud emaseks; 3. emasisendi emaka analüüs näitab varasemat sigimist.

Šaakali arvukus suurenes aastast 2013, mil ta esmakordselt Eestist avastati, kuni aastani 2016. 2017. aastal tundub šaakali arvukuse kasv olevat peatunud ning see on jäänud 2016. aasta tasemele. Seda kinnitab ka levikuala suurus, mis ei ole viimase kahe aasta jooksul muutunud. Teadmata on pesakonna jätkuv olemasolu Piirissaarel, kuna erinevalt 2016. aastast seal möödunud aastal šaakaleid ei kütitud. Ka ei ole väljastpoolt praegust levikuala tulnud muud arvestatavat informatsiooni šaakali pesakondade olemasolu kohta. Tänavu kevadel salvestas rajakaamera šaakalipaari Vormsil, mistõttu võib seal tänavu olla ka pesakond.

Möödunud aastal kütiti kokku 26 šaakalit, lisaks sellele jäi veel kaks isendit auto alla ning üks leiti teadmata põhjusel hukkununa. Aasta varem kütiti 32 šaakalit. Niisiis on kütimine vähenenud hoolimata sellest, et jahiaeg pikenes kahe kuu võrra ning lumeolud jahipidamiseks olid märksa paremad kui aasta varem. Kütimise kahanemine näitab samuti seda, et šaakali arvukuse kasv ei ole enam varasemas tempos jätkunud.

Arvukuse langusele viitab kahjustuste oluline vähenemine võrreldes 2016. aastaga. Kui 2016. aastal registreeriti Keskkonnaameti poolt kokku 49 šaakali rünnakut kariloomadele kokku 110 murtud lambaga, siis 2017. aastal oli neid juhtumeid vaid 12 ja sama arv oli ka murtud lambaid. Kahjustuste vähenemine võib muidugi olla osaliselt tingitud ka sellest, et karjakasvatajad võtsid kasutusele meetmeid oma lammaste kaitseks, samuti võis kahaneda kahjustustest teavitamiste hulk. Viimase põhjus võib olla see, et erinevalt suurkiskjatest, šaakali kui väikeuluki tekitatud kahjusid riik ei hüvita.

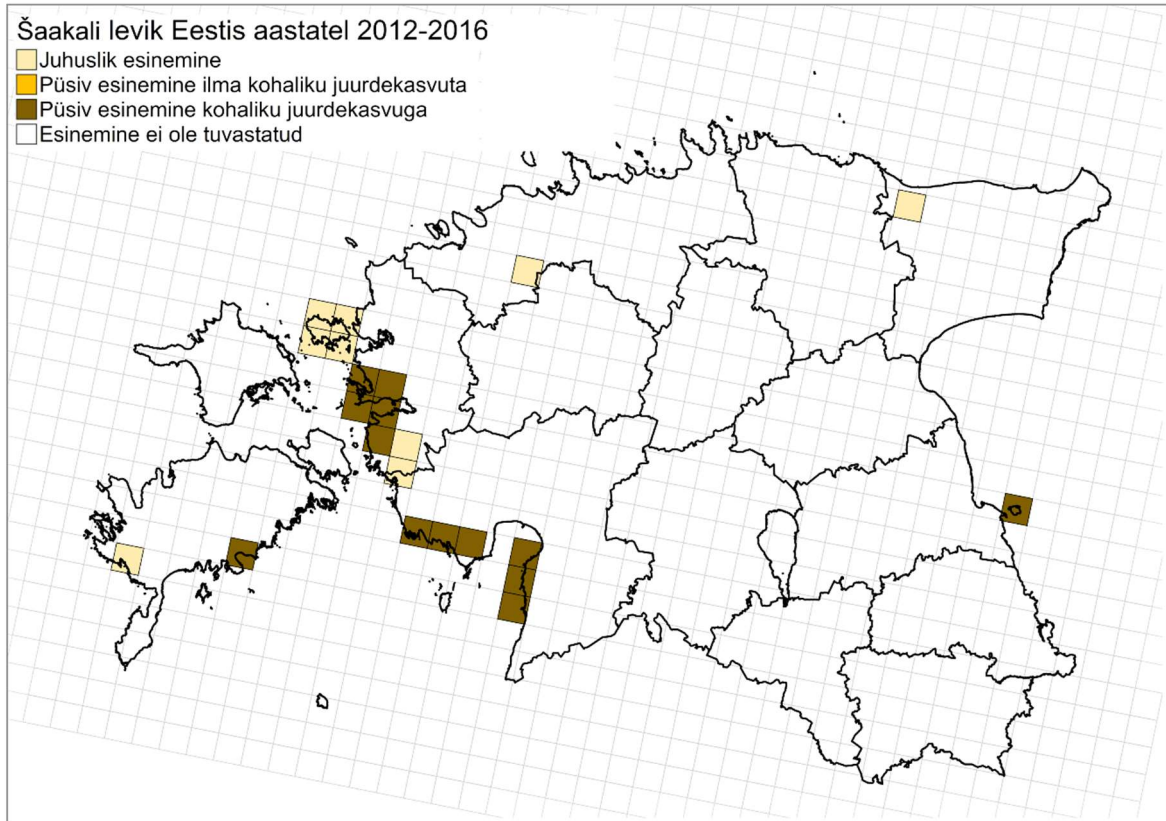
Šaakal asustab praegu meil enamasti roostike või kadastikega seotud rannikualasid, mida paljudes kohtades karjatatakse pool-looduslike koosluste hooldamiseks. Neis piirkondades on ka peamised vastuolud inimesega. Šaakalite levik tundub olevat negatiivses seoses territoriaalsete huntide olemasoluga, ehk siis huntidega asustatud ala šaakalitele elamiseks ei sobi.

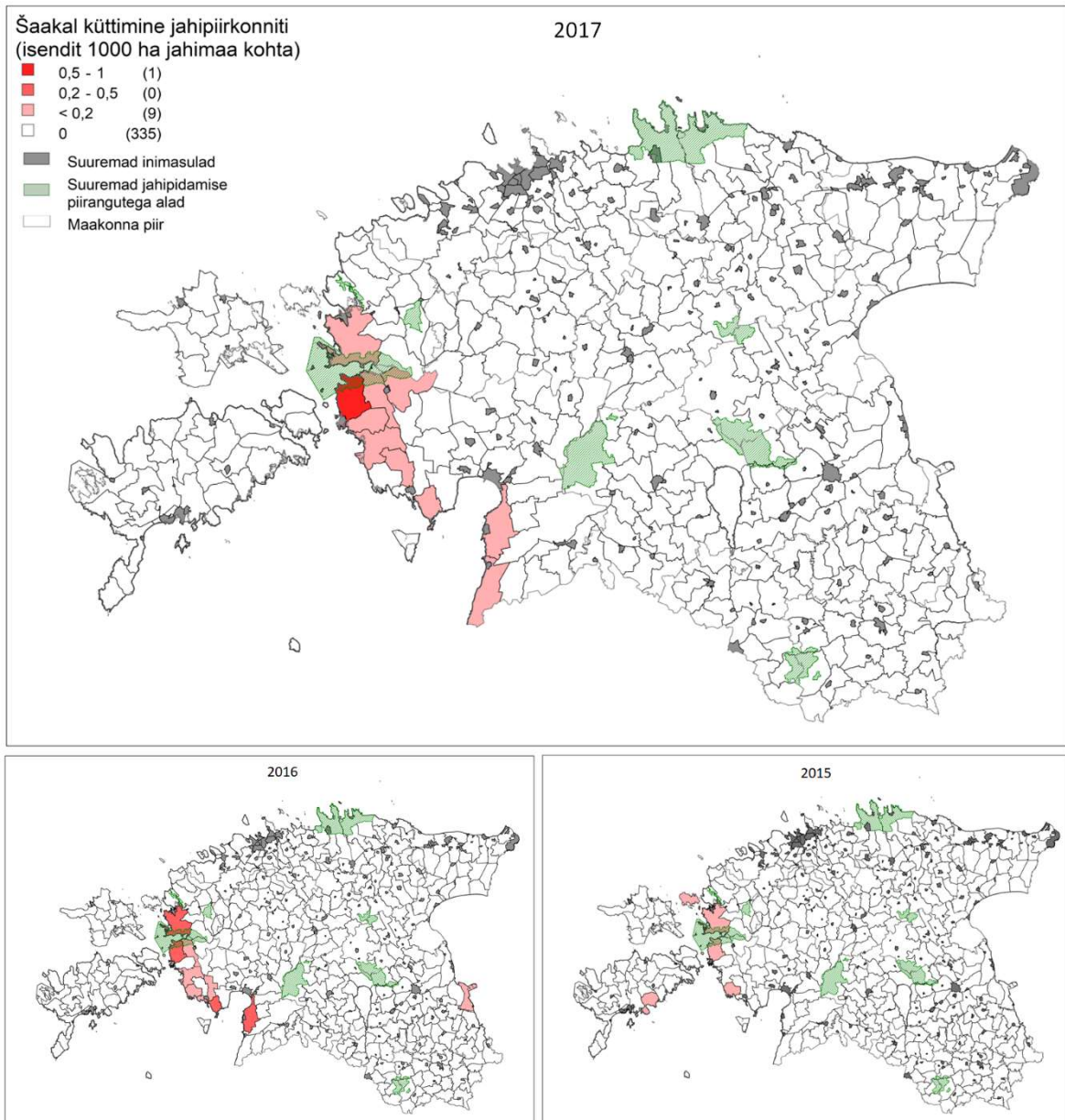
Tõenäolised šaakali pesakonnad aastatel 2014 - 2017.
Reproductions of golden jackal in 2014 - 2017.

Siinkohal tuleb taas meelde tuletada, et kuigi šaakal on väikeuluk, tuleb vastavalt seadusele koguda kütitud või hukkununa leitud isendite kohta sama infot ja biomaterjali, mida suurkiskjate puhul. 2017. aastal esitati kogu vajalik materjal vaid umbes kolmandiku kütitud isendite kohta, mida võib selgelt puudulikuks lugeda. Samuti tuleb sarnaselt suurkiskjatega kaardistada šaakalite vaatlusi ning selleks kasutada Keskkonnaagentuuri kodulehel olevat hundi, ilvese ja šaakali vaatluslehe vormi. Olulised on just paaride ja suuremate gruppide registreerimine. Šaakal on meie jaoks uus liik, kuid EL loodusdirektiivis on ta V lisa liikide nimistus koos kopra, metsnugise, tuhkruga ja valgejänese. Neid liike võib küttida, kui see ei sea ohtu asurkonna soodsat seisundit. Seetõttu on šaakali seireks kogutavad andmed elementaarse tähtsusega.

Detailse seireinfo kogumine šaakali kohta on praeguses olukorras väga oluline, et adekvaatselt jälgida tema käekäiku ning vajadusel rakendada meetmeid populatsiooni efektiivsemaks ohjamiseks. On ju teadmistel, mitte arvamustel põhinev jahindus see, mille suunas soovivad liikuda nii riik kui ka jahimeeste katusorganisatsioon EJS.

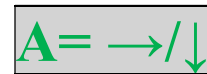
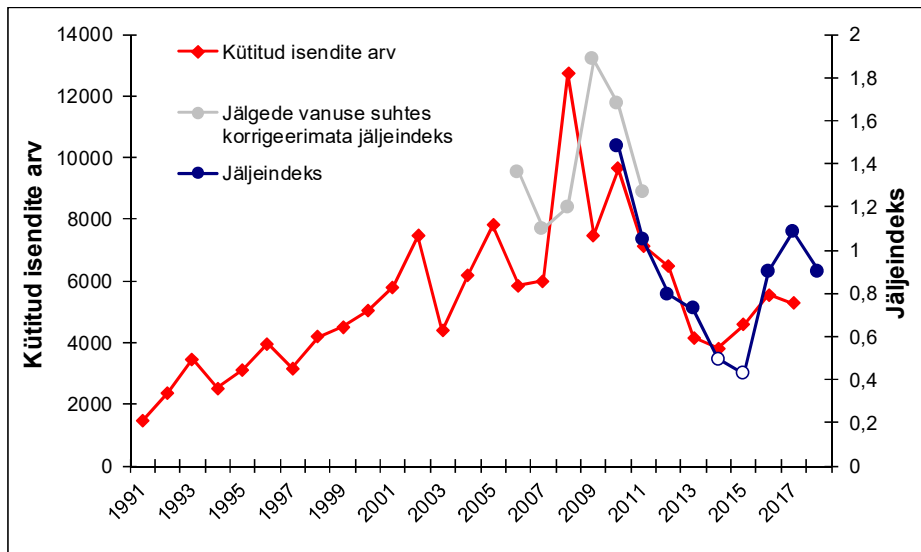

Distribution of golden jackal in 2012-2016. 1-sporadic, 2-permanent without reproduction, 3-permanent with reproduction, 4-presence not recorded.

Hunting of golden jackal (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

REBANE (*Vulpes vulpes*)

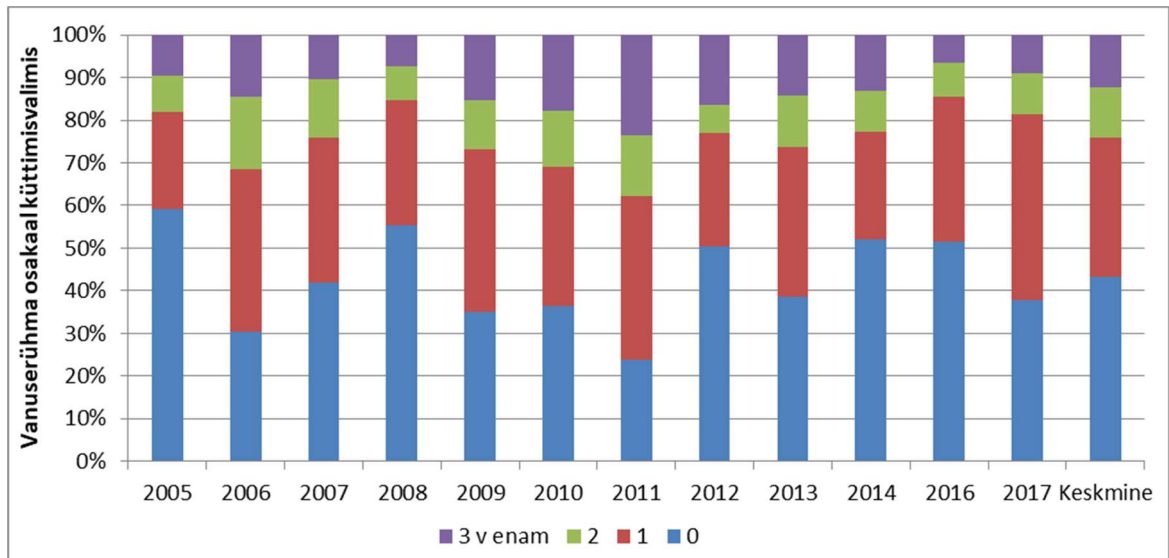
Rebase küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.
The number of red fox hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Rebase arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in abundance hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	316	373	272	-27,1	0,71	0,99	0,89	0,99	10,8	-	→/↑
Hiiumaa	98	108	118	9,3	0,66			0,46		-	→/↑
Ida-Virumaa	136	216	166	-23,1	0,56	0,37	0,50	0,42		-	→/↑
Jõgevamaa	209	334	240	-28,1	0,66	1,32		0,95		-	→/↑
Järvamaa	175	282	197	-30,1	0,66	0,80	1,14	0,76	-33,5	-	→/↑
Läänemaa	268	301	359	19,3	0,94	0,58	1,16	0,82	-29,5	-	→/↑
Lääne-Virumaa	232	336	305	-9,2	1,02	0,56	0,96	0,50	-48,0	-	→/↑
Põlvamaa	258	296	241	-18,6	0,69	1,19	1,15	0,89		-	→/↑
Pärnumaa	444	573	464	-19,0	0,40	0,77	0,97	0,84	-12,8	-	→/↑
Raplamaa	226	240	253	5,4	0,52	1,06	0,85	0,59	-30,7	-	→/↑
Saaremaa	931	955	1268	32,8	1,07		1,41	2,05		+	→/↑
Tartumaa	347	484	405	-16,3	0,81	0,97	1,49	0,68	-54,7	-	→/↑
Valgamaa	239	274	297	8,4	0,38	0,90	1,77	1,03		-	→/↑
Viljandimaa	388	491	452	-7,9	0,54	0,78	1,30	0,97		-	→/↑
Võrumaa	313	295	237	-19,7	1,25	1,62	0,99	1,14		-	→/↑
Kokku Total	4580	5558	5274	-5,1	0,72	0,90	1,08	0,90	-17,1	-	→/↑

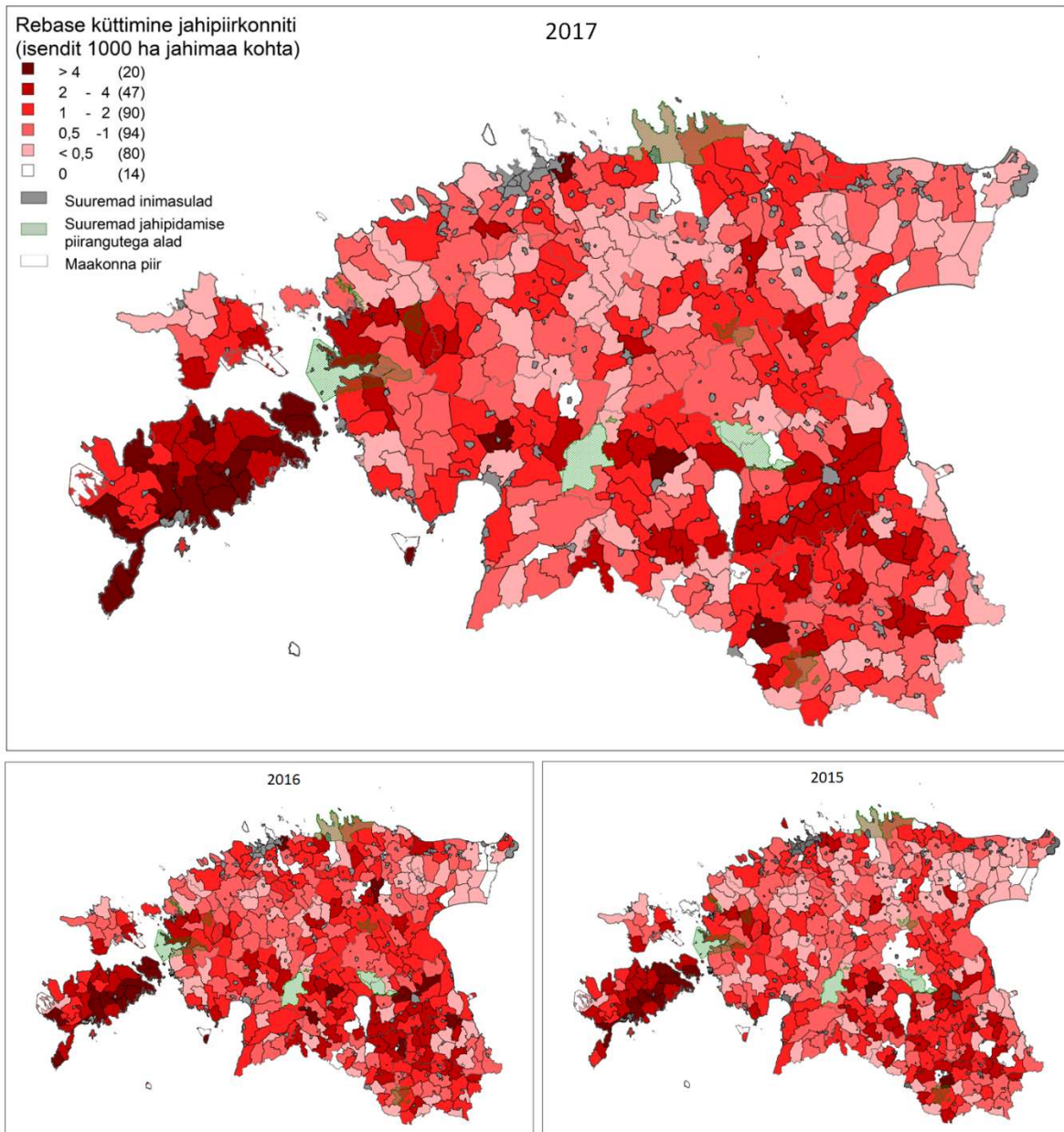
2015. ja 2016. aastal kerge tõusu näidanud rebase arvukus näitas möödunud aastal langust ning sellele viitavad kõik liigi arvukust kirjeldavad näitajad ruutloenduse jäljeindeks, küttimine ja jahimeeste hinnang arvukuse muutusele. Rebase juurdekasvu halvenemisele viitab ka Veterinaar- ja Toiduameti poolt marutaudivastase metsloomade suukaudse vaktsineerimise programmi raames kogutud isendite vanuselises jaotumuses kutsikate viimase viie võrreldava aasta madalaim osakaal (2015. aastal isendite vanuseid ei määratud).

Kehv juurdekasv on seletatav kärntõve jätkuvalt laieneva levikuga, mida väljendab hästi selle levik huntide seas. Kärntõve levikut on ilmselt soosinud pehme ja niiske ilmastik.

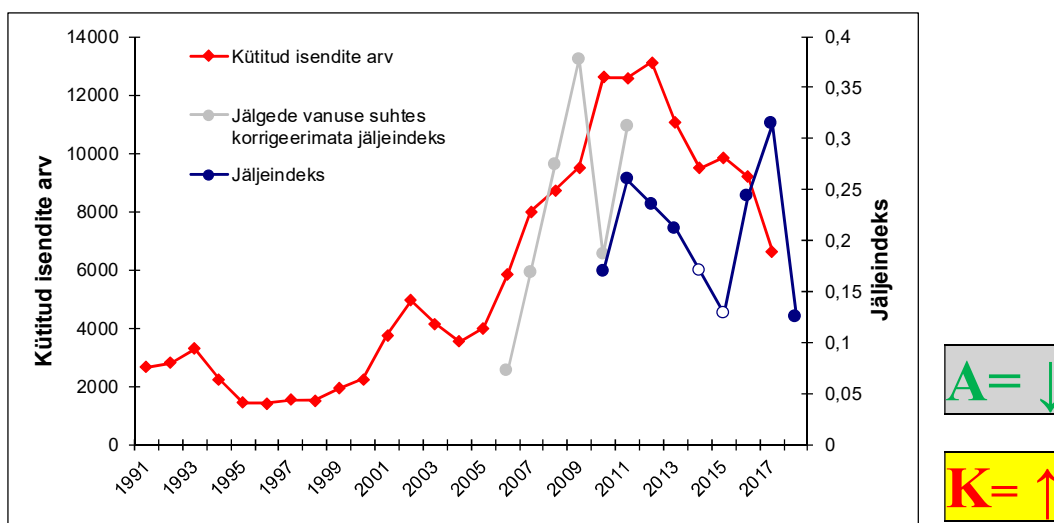
Kütitud/hukkununa leitud rebaste vanuseline struktuur aastatel 2005 - 2017 (Andmed: Veterinaar- ja Toiduamet, Enel Niin). *Age structure of hunted red fox in 2005 - 2017.*

Eelkõige just leviva kärntõve tõttu võiks rebaste küttimist intensiivistada. Kärntõbi on üks ilvese jätkuvalt ebasoodsa seisundi põhjustest ning ilvesele levib kärntõbi just rebaseid (või kährikuid) murdes. Metssea ja ilvese madala arvukusega seoses on oluliselt kahanenud võimalused talveperioodil jahti pidada ning rebasejaht on üks vähestest, mis alternatiivi pakub.

Hunting of red fox (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

KÄHRIKKOER (*Nyctereutes procyonoides*)

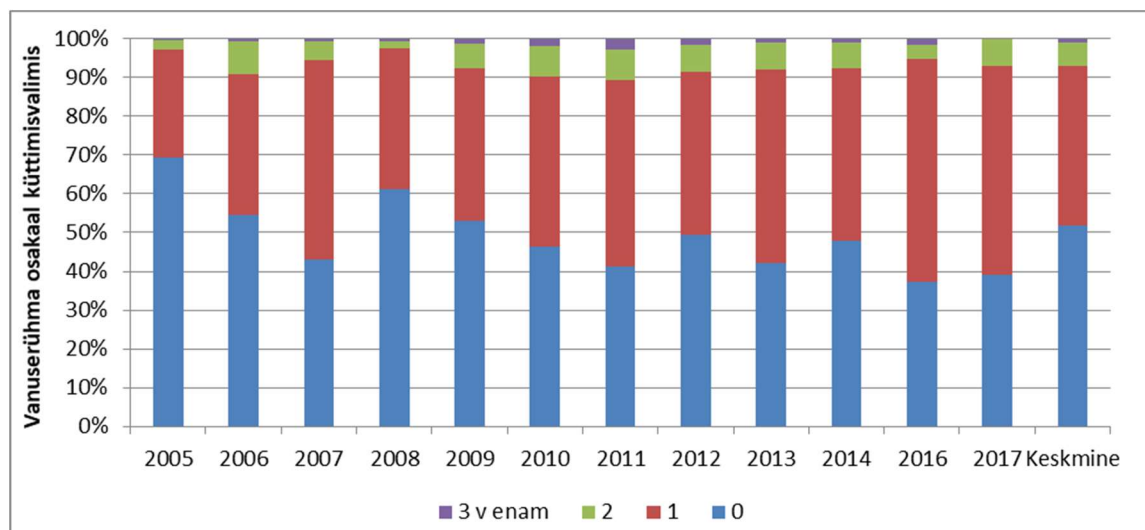
Kährikkoera kütmine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of raccoon dog hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Kährikkoera arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttemahmu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Kütmine Hunting bag			Küttemahmu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeksi (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Kütmissoovitused Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	774	673	385	-42,8	0,13	0,17	0,10	0,06	-44,5	-	↑
Hiiumaa	449	454	177	-61,0	0,16			0,03		-	↑
Ida-Virumaa	494	488	382	-21,7	0,07	0,16	0,04	0,30		-	↑
Jõgevamaa	702	620	447	-27,9	0,16	0,25		0,14		-	↑
Järvamaa	586	445	311	-30,1	0,26	0,34	0,34	0,28	-18,1	-	↑
Läänemaa	1002	1015	713	-29,8	0,66	0,33	0,34	0,14	-58,4	-	↑
Lääne-Virumaa	633	668	463	-30,7	0,12	0,16	0,15	0,09	-43,1	-	↑
Põlvamaa	415	293	226	-22,9	0,07	0,13	0,14	0,03		-	↑
Pärnumaa	1155	1134	718	-36,7	0,48	0,60	0,45	0,27	-38,7	-	↑
Raplamaa	568	521	446	-14,4	0,23	0,27	0,36	0,09	-73,8	=	↑
Saaremaa	1034	1227	1230	0,2	0,37		0,36	0,08		-	↑
Tartumaa	572	401	257	-35,9	0,14	0,17	0,15	0,09	-39,4	-	↑
Valgamaa	342	281	229	-18,5	0,04	0,08	0,09	0,02		-	↑
Viljandimaa	730	655	480	-26,7	0,14	0,33	0,59	0,13		-	↑
Võrumaa	392	304	164	-46,1	0,10	0,11	0,42	0,06		-	↑
Kokku Total	9848	9179	6628	-27,8	0,21	0,24	0,31	0,13	-60,0	-	↑

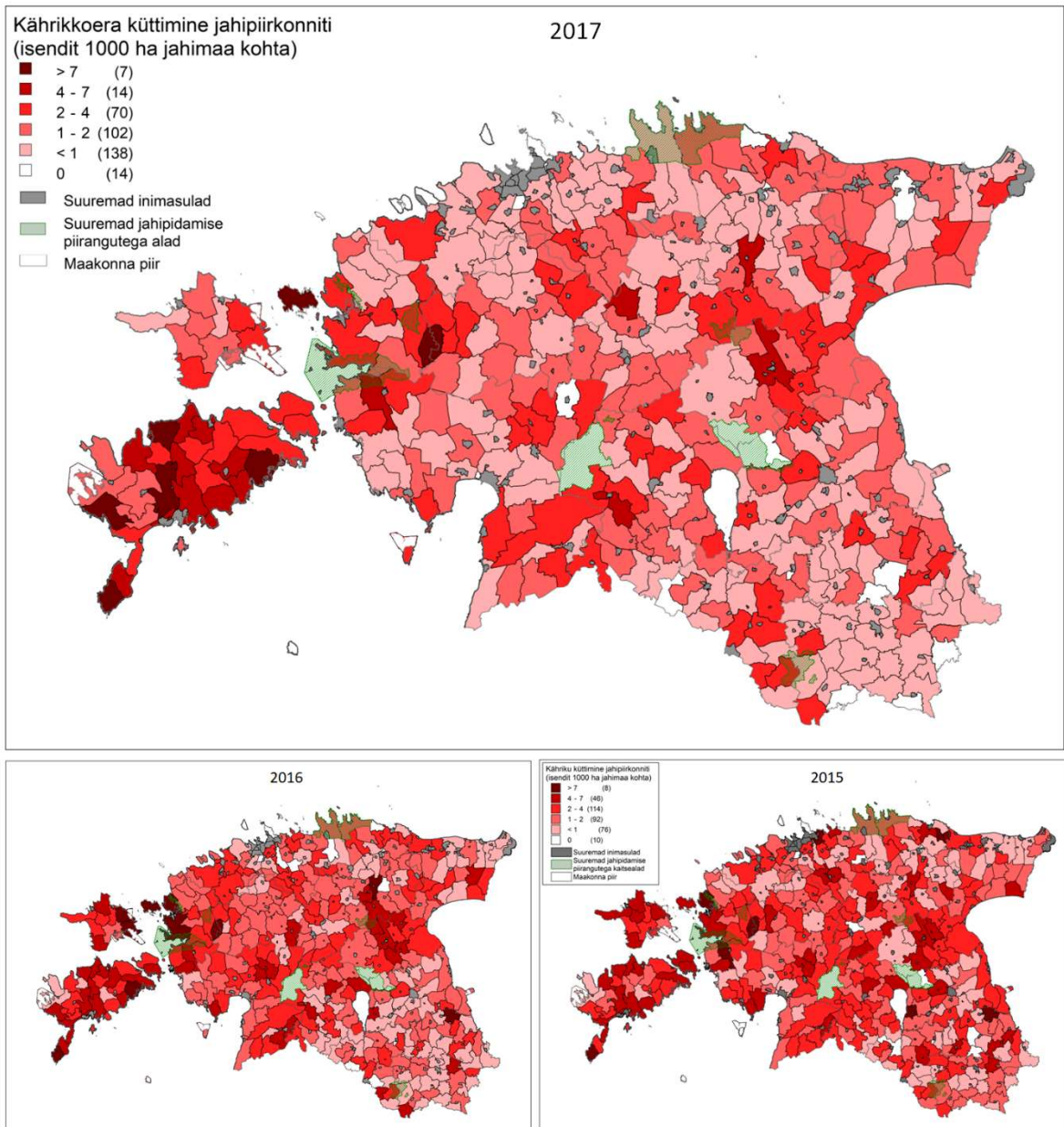
Kährikkoera arvukus näitab möödunud aastal üsna tugevat langust ning seda väljendavad kõik jälgitavad näitajad. Ruutloenduse jäljeindeksi muutus võib siiski olla osaliselt tingitud jahedamast ilmast, mistõttu olid kährikud loenduste läbiviimise ajal passiivsemad kui aasta varem. Küttemahmu langes möödunud aastal tasemele, mis oli enne metsloomade marutaudivastase suukaudse vaktsineerimise programmi tagajärgede avaldumist. Küttemahmu olulist langust ei saa seostada ka Aafrika seakatku levikuga seotud otseste või kaudsete põhjustega, kuna arvukus näib langenud olevat kõikjal.

Kütitud kährikkoerte vanuseline struktuur aastatel 2005 - 2017 (Andmed: Veterinaar- ja Toiduamet, Enel Niin). *Age structure of hunted racoon dog in 2005 - 2017.*

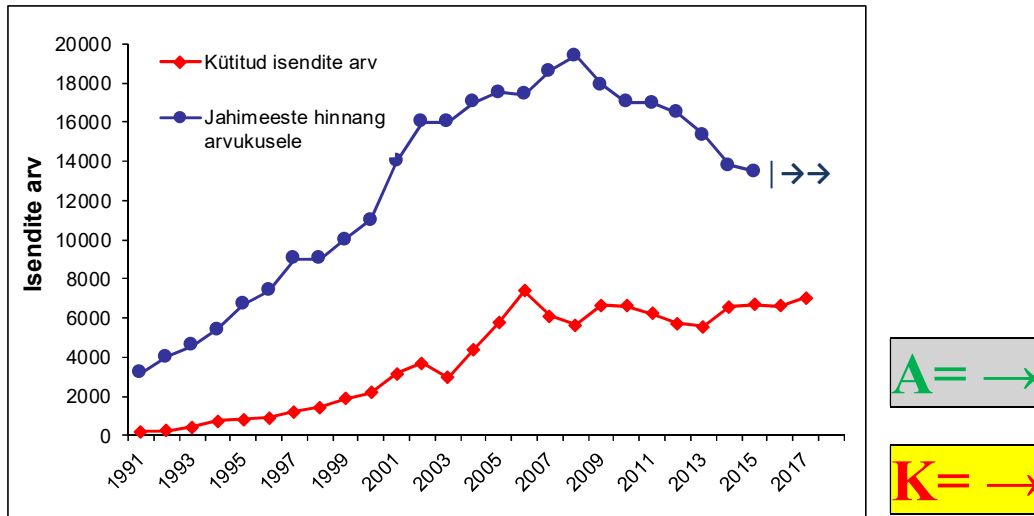
Kährikkoera kehvale juurdekasvule juba teist aastat järjest viitab ka Veterinaar- ja Toiduameti poolt marutaudivastase metsloomade suukaudse vaksineerimise programmi raames kogutud isendite vanuselises jaotumuses kutsikate madal osakaal. Kähriku talvisele toidubaasile ja selle kaudu ka tema sigimisedukusele ja kärntõbe põdevate isendite ellujäämusele on kindlasti tagasilöögi andnud metssea lisasöötmisele kehtestatud piirangud ning paljude jahipiirkondade poolt peibutamise lõpetamine/oluline vähendamine seoses metssigade arvukuse märkimisväärse langusega. Varasemalt oli kährikutel metssea söödakohtades suures koguses leiduva teravilja näol olemas ohtralt energiarikka toiduga kaetud söögilaud, mis mõjus positiivselt nende juurdekasvule ja vähendas suremust.

Kuna kährikkoer on praegusel hetkel rebase kõrval peamine liik, kes kärntõbe meie looduses säilitab ja levitab ning ka teistele liikidele (sh koer, hunt ja ilves) edasi annab, tuleks nende arvukuse vähendamisesse märksa tõsisemalt suhtuda. Nii hundi kui ka ilvese asurkonnale olulist mõju avaldav kärntõbi on seotud eelkõige kähriku jätkuvalt kõrge arvukusega. Just sinna peab jahimees pöörama pilgu, kui soovib hoida suurkiskjate seisundit heana ning saada täisväärtuslikke hundi ja ilvese trofeesid. Kuna kährikkoer on meil ebasoovitav võõrliik, ei sõltu tema arvukuse muutustest soovitus teda jätkuvalt küttida varasemast intensiivsemalt.

Hunting of raccoon dog (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

KOBRAS (*Castor fiber*)

Kopra kütmine aastatel 1991 – 2017 ning jahipiirkondade kasutajate hinnang arvukusele ajavahemikus 1991–2018.

The number of beavers hunted in 1991 – 2017 and number of beavers by hunters estimation 1991 - 2018.

Kopra kütmine viimasel kolmel jahihooajal, 2012 ja 2015 aasta koprapesakondade loenduse andmed, jahimeeste poolt antud hinnang arvukuse muutustele viimasel aastal ning kütmissooovitus 2018. aasta jahihooajaks.

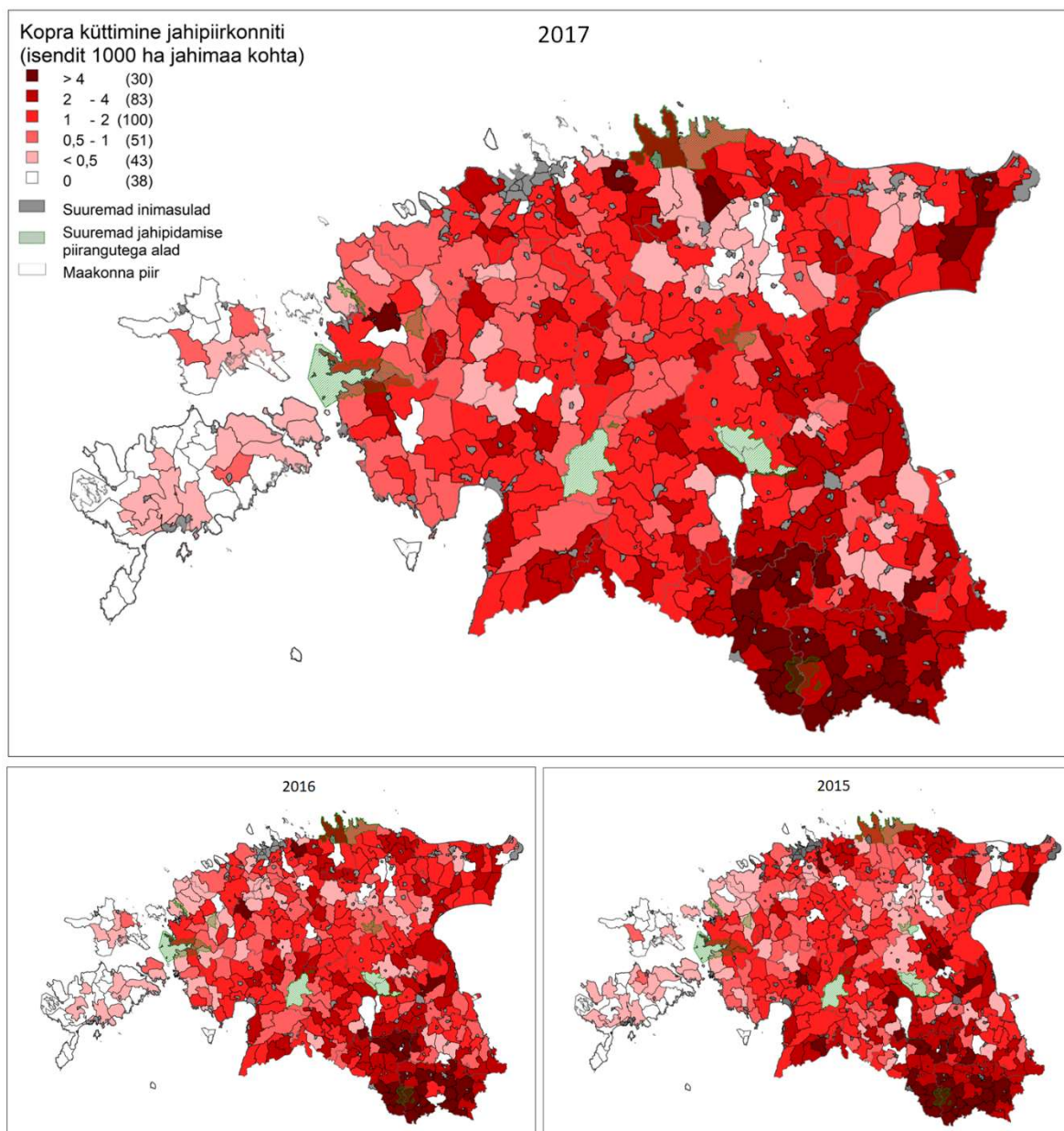
NB! Maakondlikud numbrid koprapesakondade arvu kohta sisaldavad vaid nende jahipiirkondade andmeid, kus vastav loendus viidi läbi nii 2012 kui ka 2015 aastal (andmed avaldatud ka 2016 ja 2017 aruandes).

Maakond County	Kütmine Hunting bag			Küttemismahu muutus Change in hunting bag (%)	Pesakondade arv No of colonies		Peskonade arvu muutus Change in no of colonies (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Kütmissooovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2012	2015			
Harjumaa	430	502	585	16,5	169	214	26,6	+	→/↑
Hiiumaa	7	15	17	13,3	4	6	50,0	+	↑
Ida-Virumaa	538	487	552	13,3	211	216	2,4	=	→
Jõgevamaa	360	335	450	34,3	213	172	-19,2	=	→
Järvamaa	239	300	283	-5,7	93	84	-9,7	=	→
Läänemaa	179	188	284	51,1	41	76	85,4	-	→
Lääne-Virumaa	392	389	388	-0,3	109	115	5,5	-	→
Põlvamaa	385	287	400	39,4	121	129	6,6	=	→
Pärnumaa	814	662	670	1,2	299	291	-2,7	=	→
Raplamaa	329	315	374	18,7	103	101	-1,9	+	→/↑
Saaremaa	35	21	26	23,8	8	6	-25,0	+	↑
Tartumaa	532	560	539	-3,8	267	276	3,4	-	→
Valgamaa	841	942	903	-4,1	224	252	12,5	-	→
Viljandimaa	519	529	561	6,0	114	179	57,0	-	→
Võrumaa	1078	1078	1006	-6,7	280	377	34,6	-	→
Kokku Total	6678	6610	7038	6,5	2256	2494	10,5	=	→

Kopra asurkonna seisund on viimasel aastatel olnud küllaltki stabiilne, millele viitab jahimeeste hinnang arvukusele kolmel viimasel aastal. Küttemise suurenemine viitab aga samas arvukuse suurenemisele. Ökoloogilises mõttes on arvukuse suurenemine loogiline, kuna metskitse arvukuse taastumisega on kobras minetanud oma tähtsuse nii ilvese kui ka hundi toidulaua. Sotsiaalmajanduslikus mõttes on küttemise suurenemine ka loogiline ning ei pruugi väljendada arvukuse tegelikku kasvu, kuna maaomanike (näiteks riigimetsade

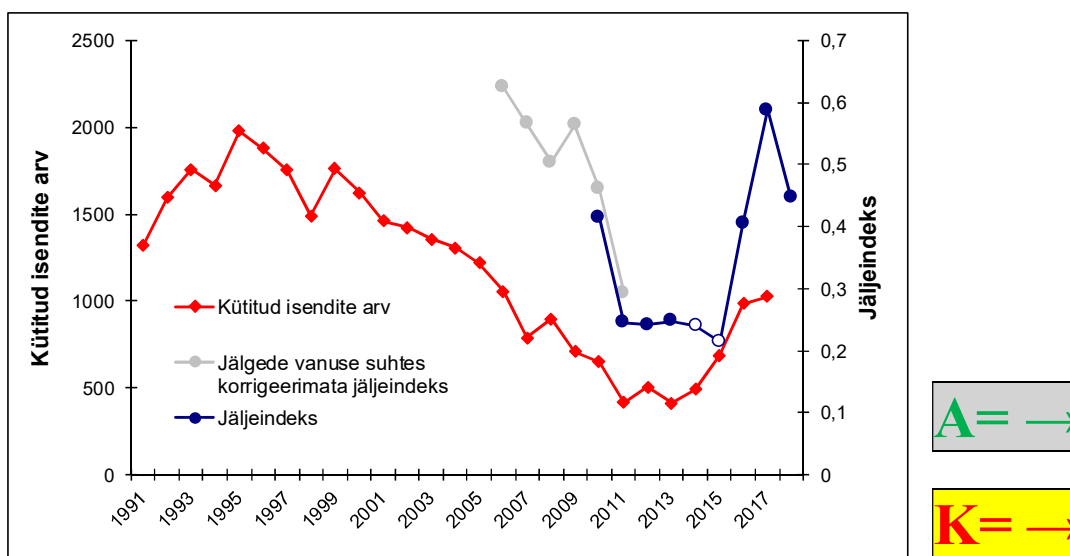
haldaja RMK) surve jahimeestele kopra küttimise intensiivistamiseks on tõenäoliselt suurenenud. Järgmine üleriigiline koprapesakondade loendus-kaardistamine jahimaa kasutajate poolt toimub tänavu sügisel, tulemused tuleb esitada järgmise aasta 10. jaanuariks. Need jahipiirkonnad, kes esitasid kvaliteetseid andmeid juba tänavu, ei pea neid enam esitama.

Kopra küttimist tuleks jätkata möödunud aastaga enam-vähem sama intensiivsusega. Sarnaselt eelnevatel aastatel antud soovitudele tuleks küttimisel enam keskenduda neile pesakondadele, kes elavad väiksemates vooluveekogudes, millele nad tamme ehitades tekitavad metsa- või põllumaade üleujutusi või takistusi kalade kudemisrände teede.

Hunting of Eurasian beaver (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

HALLJÄNES (*Lepus europaeus*)

Halljänesse küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

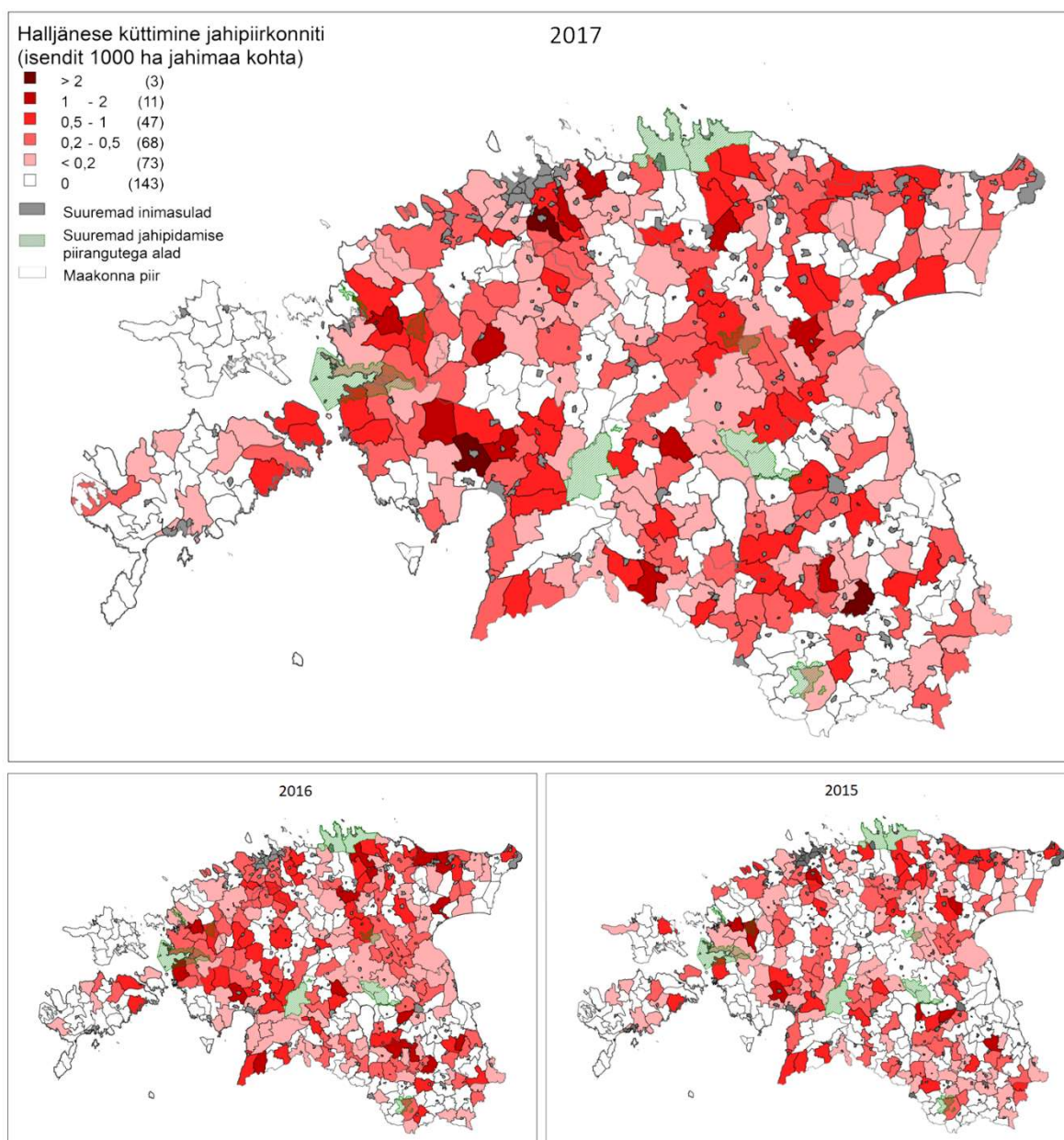
The number of brown hare hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Halljänesse arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	64	67	89	32,8	0,27	0,31	0,42	0,60	41,8	+	→
Hiiumaa	12	0	0		0,01			0,01		+	→
Ida-Virumaa	63	90	77	-14,4	0,09	0,13	0,12	0,08		+	→
Jõgevamaa	32	44	62	40,9	0,41	0,77		0,72		+	→
Järvamaa	33	68	73	7,4	0,26	0,47	0,76	0,52	-30,9	+	→
Läänemaa	53	81	85	4,9	0,41	0,45	0,87	0,52	-41,0	+	→
Lääne-Virumaa	84	109	108	-0,9	0,30	0,31	0,99	0,33	-66,9	++	→
Põlvamaa	36	63	58	-7,9	0,41	0,69	0,84	0,48		++	→
Pärnumaa	114	174	185	6,3	0,11	0,25	0,55	0,40	-28,1	++	→
Raplamaa	39	89	65	-27,0	0,24	0,49	0,60	0,46	-22,5	++	→
Saaremaa	21	26	39	50,0	0,22		0,32	0,22		+	→
Tartumaa	39	45	50	11,1	0,23	0,37	0,49	0,32	-35,1	+	→
Valgamaa	27	41	42	2,4	0,09	0,29	0,96	0,42		+	→
Viljandimaa	49	55	71	29,1	0,23	0,44	0,66	0,46		++	→
Võrumaa	24	35	24	-31,4	0,46	0,82	0,34	0,60		+	→
Kokku Total	690	987	1028	4,2	0,25	0,41	0,59	0,45	-23,9	+	→

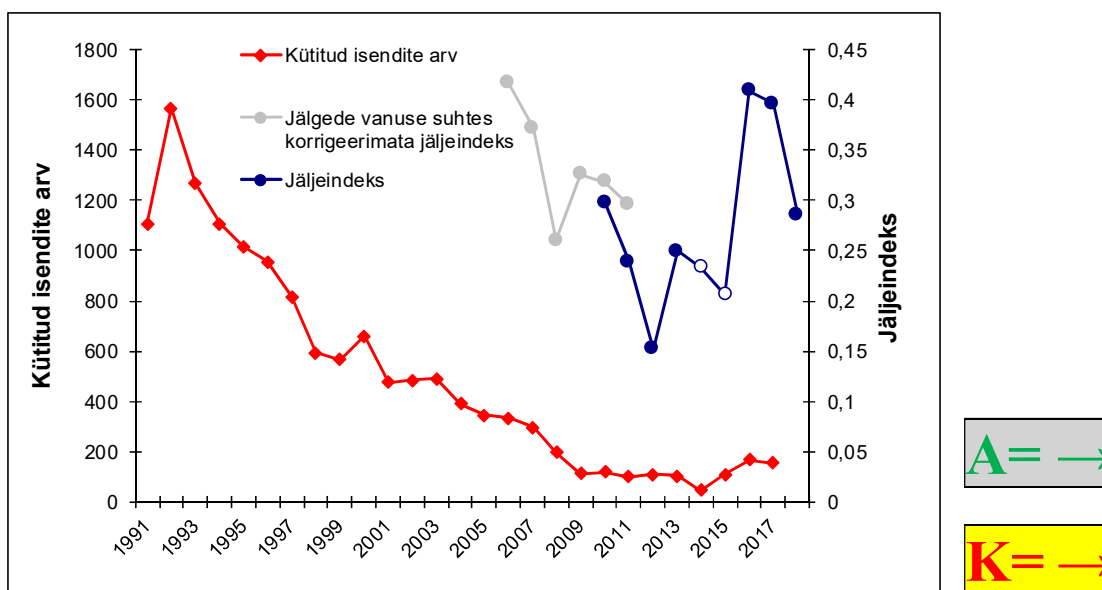
Halljänesse küttimine on suurenenud, mis viitab nende arvukuse suurenemisele. Sama trendi väljendab ka jahimeeste hinnang arvukuse muutusele. Samas väljendab ruutloenduse jäljeindeksi arvukuse langust, mis ei lähe kokku eelnevate näitajatega. Seoses rebase asustustiheduse vähenemisega võib siiski oodata tema arvukuse tõusu jätkumist. Kuna halljänesse küttimine omab tema suremuses marginaalset tähtsust, võib seda jätkata sarnaselt

eelneva aastaga ning vabalt ka suurendada, kompenseerimaks osaliselt kahanenud talvise jahi võimalusi.

Hunting of brown hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

VALGEJÄNES (*Lepus timidus*)

Valgejänesse küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

The number of mountain hare hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Valgejänesse arvukusdünamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	6	2	4	100,0	0,16	0,30	0,38	0,10	-72,8	=	→
Hiiumaa	0	1	2	100,0	0,05			0,02		+	→
Ida-Virumaa	33	58	45	-22,4	0,64	0,61	1,12	1,00		++	→
Jõgevamaa	11	15	4	-73,3	0,24	0,96		0,46		+	→
Järvamaa	15	25	10	-60,0	0,31	0,51	0,44	0,42	-4,9	+	→
Läänemaa	1	1	3	200,0	0,10	0,08	0,09	0,11	21,3	=	→
Lääne-Virumaa	6	9	25	177,8	0,50	0,32	0,33	0,23	-31,7	+	→
Põlvamaa	6	3	0	-100,0	0,11	0,21	0,11	0,24		+	→
Pärnumaa	7	21	18	-14,3	0,22	0,39	0,28	0,31	10,2	+	→
Raplamaa	7	4	12	200,0	0,22	0,23	0,33	0,27	-18,0	+	→
Saaremaa	1	2	2	0,0	0,08		0,03	0,02		-	→
Tartumaa	0	2	2	0,0	0,29	0,52	0,39	0,18	-54,6	=	→
Valgamaa	11	16	9	-43,8	0,14	0,64	0,60	0,15		+	→
Viljandimaa	7	7	18	157,1	0,20	0,37	0,34	0,27		+	→
Võrumaa	0	2	1	-50,0	0,32	0,42	0,20	0,40		+	→
Kokku Total	111	168	155	-7,7	0,25	0,41	0,40	0,29	-27,9	+	→

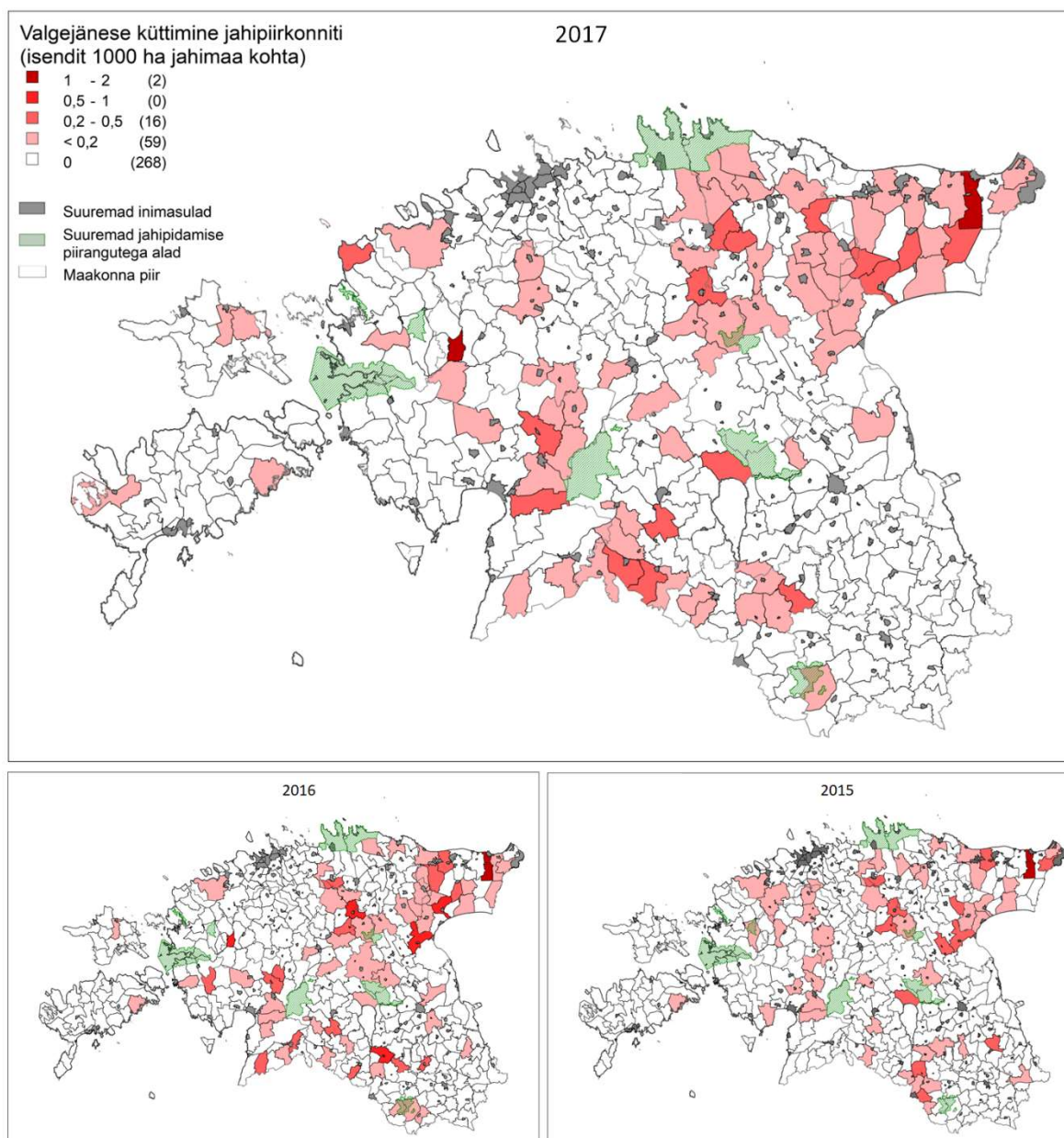
Sarnaselt halljänesele on ka valgejänesse arvukuse muutusi väljendavad näitajad vastuolulised. Kui jahimehed näevad arvukuse suurenemist, siis küttimisstatistika ja ruutloenduse jäljeindeks viitavad hoopis arvukuse langusele. Arvukuse mõningasele langusele võrreldes eelmise aastaga viitab ka hirvlaste pabulaloenduste käigus registreeritav info jänesse pabulate esinemise kohta.

Jäneste suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 ja 2017/2018 talvel pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendusmarsruudi kohta. *Results of pellet group counts of hares in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>				Muutus <i>(vr 2017)</i>	Muutus <i>(vr 2016)</i>
			2015	2016	2017	2018	<i>Change</i>	<i>Change</i>
1	Harju	Kaberneeme-Jägala	2,11	0,77	2,10	0,80	-62,0	3,0
4	Harju	Nõva-Keibu	1,81	0,92	0,73	0,85	16,4	-7,0
5	Harju	Haiba	0,04	0,00	0,00	0,03	+	+
6	Harju	Kose-Uuemõisa	0,50	0,18	0,17	0,09	-45,3	-47,6
2	Lääne-Viru	Palmse-Sagadi-Korjuse	1,35	0,99	0,35	0,34	-3,0	-65,2
3	Lääne-Viru	Kunda-Vasta	0,56	1,70	0,63	0,18	-71,1	-89,2
8	Lääne-Viru	Väike-Maarja-Viru-Jaagupi	5,07	1,21	1,26	1,63	29,2	34,5
16	Lääne-Viru	Laekvere-Venevere-Käru	1,30	0,44	0,10	1,30	1178,9	193,3
9	Ida-Viru	Sonda-Soonurme-Sirtsu	0,26	0,18	0,46	0,41	-9,8	125,0
10	Ida-Viru	Illuka-Kurtna-Pagari	2,91	0,41	4,71	0,79	-83,3	89,6
17	Ida-Viru	Kauksi-Rannapungerja	1,23	0,59	1,75	0,92	-47,3	55,1
11	Lääne	Haapsalu-Martna	0,17	0,03	0,06	0,00	-100,0	-100,0
18	Lääne	Matsalu-Lihula-Vatla	0,24	0,10	0,29	0,03	-90,1	-70,6
12	Rapla	Sooniste-Risti-Märjamaa	0,71	0,24	0,56	0,48	-14,3	101,6
13	Rapla	Valgu-Raikküla	0,43	0,00	2,65	0,94	-64,4	+
20	Pärnu-Rapla	Eidapere-Kadjaste-Vändra	1,14	0,30	5,75	2,10	-63,5	591,8
19	Pärnu	Halinga-Libatse	0,22	0,80	0,57	1,74	202,9	116,0
24	Pärnu	Kihlepa-Lindi-Tõstamaa	0,19	0,57	1,00	1,88	88,4	226,7
25	Pärnu	Põlendmaa-Pöörikaasiku	0,30	0,11	0,48	0,35	-28,1	217,2
26	Pärnu	Õordi	0,23	0,62	0,30	2,48	738,2	296,8
30	Pärnu	Häädemeeste-Laiksaare	1,34	1,31	0,59	2,73	360,2	108,0
31	Pärnu-Viljandi	Tihemetsa-Mõisaküla	1,43	0,77	1,21	0,83	-31,2	8,1
27	Viljandi	Tänassilma-Oiu-Valma	0,00	0,06	0,19	0,09	-55,6	36,9
32	Viljandi	Sudiste-Veisjärv	2,26	2,13	1,16	0,90	-22,8	-57,9
7	Järva	Jäneda-Aegviidu	2,22	1,79	0,49	2,01	308,1	12,8
14	Järva	Lõõla-Vahastu	1,81	0,48	1,04	0,29	-72,4	-39,9
15	Järva	Koigi-Koeru-Päinurme	0,25	0,75	0,32	0,74	130,3	-1,4
21	Järva	Kabala-Imavere	0,52	0,49	1,23	0,96	-21,6	97,7
22	Jõgeva	Lustivere-Saduküla-Pikknurme	0,06	0,09	0,14	1,20	772,3	1236,9
23	Jõgeva	Kullavere-Pala-Kaiu jv	1,48	1,24	1,56	0,86	-45,3	-31,2
28	Tartu	Käravere-Sojamaa-Tähtvere	0,00	0,03	0,18	0,15	-13,7	372,9
29	Tartu	Järvselja	0,15	1,01	1,09	0,13	-88,1	-87,1
33	Tartu	Rannu-Pühaste	1,54	0,92	1,10	0,17	-84,6	-81,6
34	Põlva	Karilatsi-Ihamaru	1,09	0,64	0,97	1,16	20,1	82,7
38	Põlva	Saatse	0,64	0,29	0,00	0,94	+	224,7
36	Põlva-Võru	Kooraste-Urvaste-Sulbi	0,20	0,89	7,72	3,24	-58,0	263,0
37	Põlva-Võru	Ilumetsa-Lasva	0,06	0,12	0,19	0,54	192,0	336,9
40	Võru	Misso	1,35	0,51	3,95	1,10	-72,0	115,0
35	Valga	Valga-Õru	0,34	1,97	0,73	1,83	151,5	-7,1
39	Valga	Hargla-Karula	1,88	1,02	5,73	3,17	-44,7	210,7
41	Hiiu	Kanapeeksi-Tahkuna	0,00	0,00	0,00	0,00		
42	Hiiu	Leluselja	0,03	0,00	0,03	0,03	-12,0	+
43	Hiiu	Käina-Tubala	0,28	0,20	0,10	0,00	-100,0	-100,0
44	Saare	Linnuse (Eiklast põhjas)	0,00	0,16	0,09	0,06	-34,3	-63,7
45	Saare	Valjala-Tagavere-Laimjala	0,00	0,00	0,00	0,00		
46	Saare	Koimla-Kõrkküla	0,19	0,13	0,08	0,18	109,8	32,2
47	Saare	Laugi		0,06	0,09	0,18	101,5	208,7
	Eesti	Seirealade andmed kokku	0,87	0,58	1,15	0,87	-24,2	49,9
		<i>All areas included</i>						

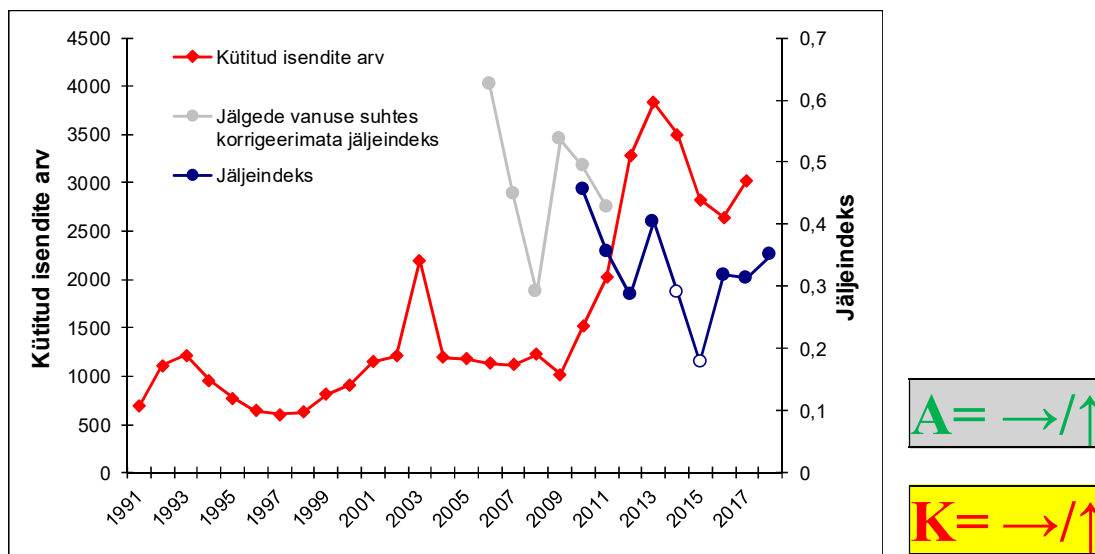
Jänese pabulaindeksist rääkides tuleb arvestada sellega, et tulemuse näol on tegemist valge- ja halljänese pabulahunnikute summaga, kuna nende kahe liigi pabulaid omavahel eristada loendustel ei saa.

Arvestades jätkuvalt väga tagasihoidlikke küttemismahte, võib küttemist tervikuna pidada selle liigi arvukusdünaamikat suunava faktorina väheoluliseks ning järgneval aastal võiks hoida liigi küttemist eelnevate aastatega sarnasel tasemel.

Hunting of mountain hare (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

METSNUGIS (*Martes martes*)

Metsnugise küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

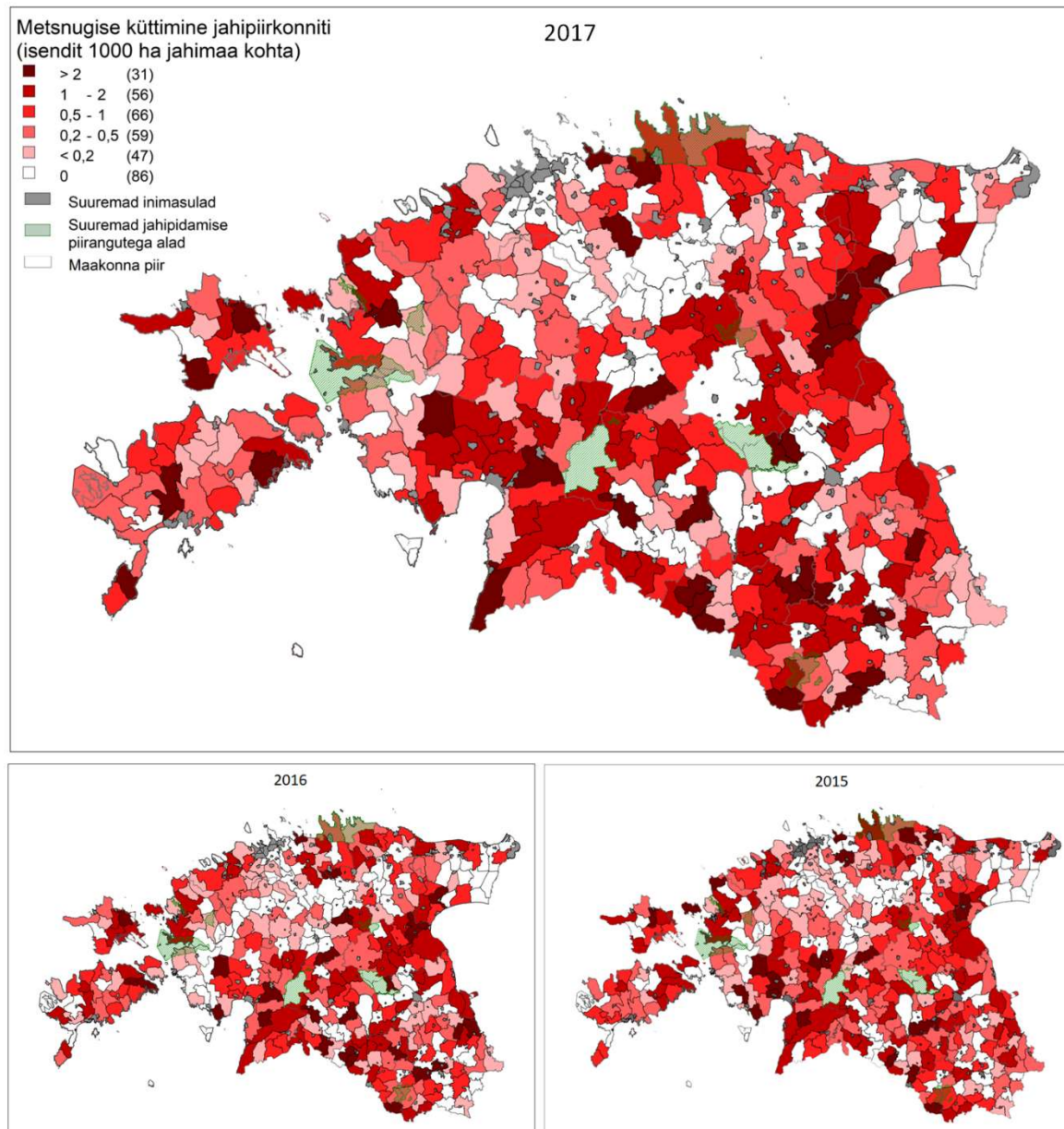
The number of pine marten hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Metsnugise arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	204	176	219	24,4	0,39	0,26	0,22	0,25	13,7	=	→/↑
Hiiumaa	105	104	137	31,7	0,49			0,32		+	→/↑
Ida-Virumaa	148	194	219	12,9	0,43	0,32	0,27	0,51		=	↑
Jõgevamaa	214	254	196	-22,8	0,33	0,58		0,35		-	→/↑
Järvamaa	151	192	199	3,6	0,39	0,43	0,43	0,43	-0,2	+	→/↑
Läänemaa	183	107	117	9,3	0,72	0,14	0,38	0,38	-0,2	=	→/↑
Lääne-Virumaa	193	113	151	33,6	0,46	0,22	0,19	0,17	-9,3	+	→/↑
Põlvamaa	115	117	125	6,8	0,26	0,33	0,28	0,38		=	→/↑
Pärnumaa	582	402	504	25,4	0,29	0,20	0,31	0,45	41,8	+	→/↑
Raplamaa	82	49	81	65,3	0,37	0,21	0,16	0,32	96,4	=	→/↑
Saaremaa	161	181	184	1,7	0,44		0,26	0,46		=	→
Tartumaa	200	176	185	5,1	0,50	0,37	0,45	0,20	-54,6	-	→
Valgamaa	202	211	288	36,5	0,12	0,21	0,11	0,24		=	→/↑
Viljandimaa	184	243	233	-4,1	0,52	0,49	0,57	0,51		=	→/↑
Võrumaa	100	127	186	46,5	0,40	0,45	0,19	0,29		=	→/↑
Kokku Total	2824	2646	3024	14,3	0,40	0,32	0,31	0,35	11,9	=	→/↑

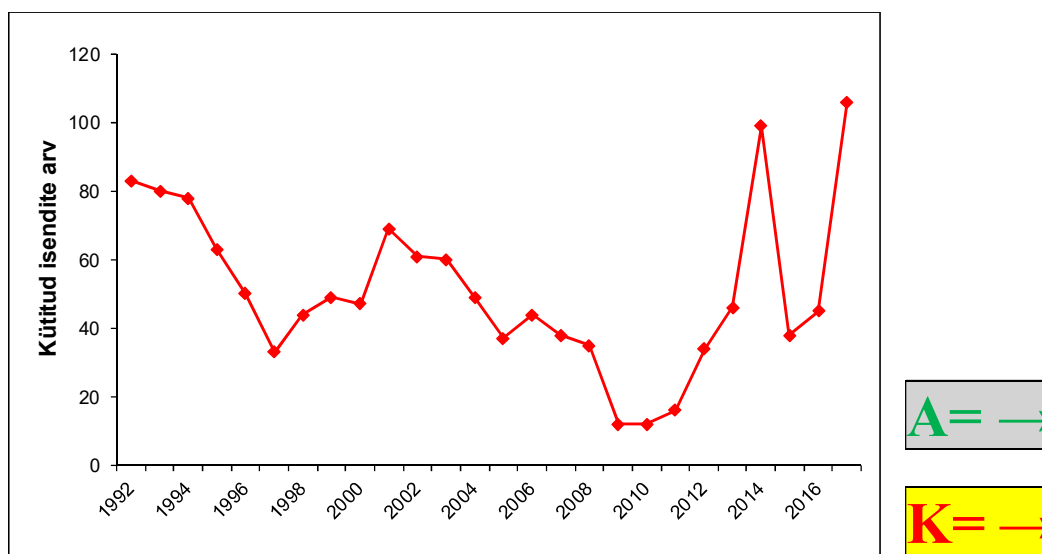
Jahimeeste hinnangul on metsnugise arvukus pärast kahel aastal toimunud langust stabiliseerunud. Nii ruutloenduste tulemus kui ka küttimismahu muutus väljendab aga tagasihoidlikku tõusu. Metsnugise madalamast asustustihedusest võidavad kindlasti sellised kaitsealused liigid, nagu metsis ja lendorav. Hetkel on metsnugise küttimine tasemel, mis tema arvukuse dünaamikat laiemalt ei mõjuta, küll aga võib selle mõju olla märgatav piirkondlikul tasemel. Samas on Eestis jätkuvalt piisavalt palju jahipiirkondi, kus

nugist ei kütita või kus on see juhusliku iseloomuga ning need tasakaalustavad võimalikku kõrgemat kütmissurvet teatud aladel. Eeloleval jahihooajal võiks metsnugise küttemist enamasti jätkata eelnevate aastatega võrreldes sarnasel tasemel ning suurendada kütmissurvet metsise ja lendoravaga seotud elupaikades.

Hunting of pine marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

KIVINUGIS (*Martes foina*)

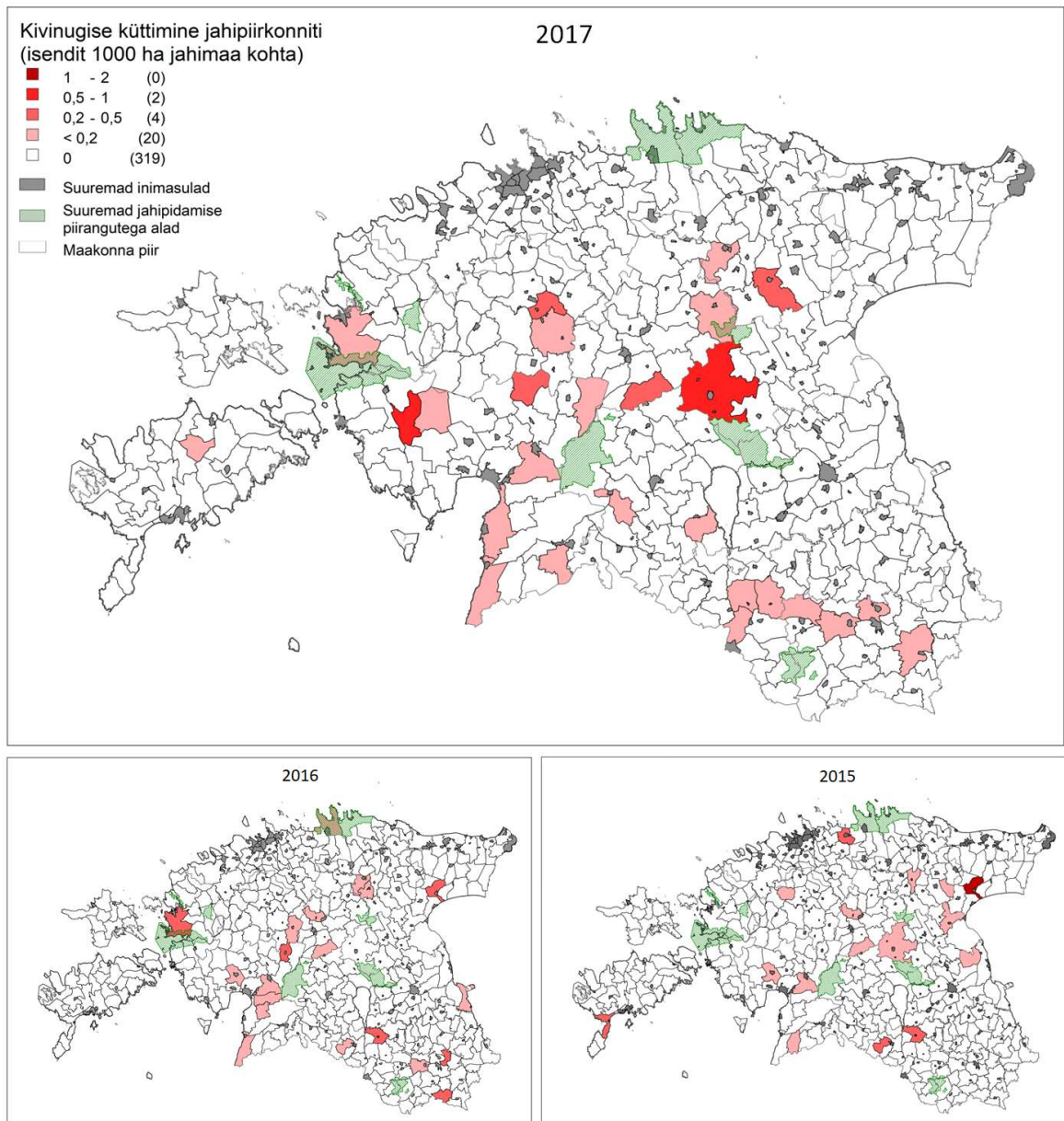
Kivinugise küttimine aastatel 1992 – 2017.

The number of beech marten hunted in 1992 – 2017.

Kivinugise arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel.

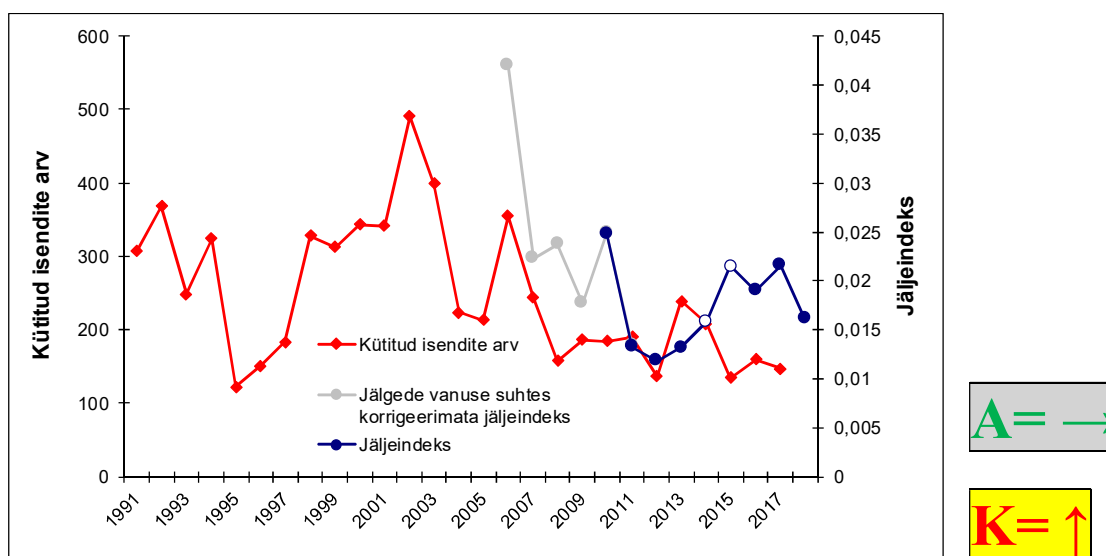
Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>			Küttimismahu muutus	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele	Küttimissoovitus
	2015	2016	2017	<i>Change in hunting bag (%)</i>	<i>Change in abundance (hunters est)</i>	<i>Suggestion for quota in 2018</i>
Harjumaa	3	1	0	-	=	→
Hiiumaa	0	0	0		=	→
Ida-Virumaa	11	5	0	-	-	→
Jõgevamaa	7	0	50	+	=	→
Järvamaa	2	3	6	100,0	-	→
Läänemaa	0	10	4	+	=	→
Lääne-Virumaa	2	2	5	150,0	=	→
Põlvamaa	0	0	0		-	→
Pärnumaa	3	9	26	188,9	-	→
Raplamaa	1	1	4	300,0	-	→
Saaremaa	2	0	1	+	=	→
Tartumaa	1	1	0	-	-	→
Valgamaa	6	6	3	-50,0	=	→
Viljandimaa	0	0	2	+	-	→
Võrumaa	0	7	5	+	-	→
Kokku Total	38	45	106	135,6	-	→

2017. aastal kütitu kivinugiseid märksa enam, kui eelmisel 2016. aastal. Samas tekitab see kahtlusi, kuna ligi pooled kivinugistest kütitu Jõgevamaal Põltsamaa jahipiirkonnas, kus edastatud statistika andmetel aasta varem ühtegi kivinugist ei kütitud. Võimalik, et tegemist on eksitusega statistikas. Viimasel kolmel aastal on kivinugiseid kütitud kümnes maakonnas viieteistkümnest ning siiani pole neid lastud vaid Hiiumaalt.

Hunting of beech marten (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

MINK (*Neovison vison*)

Mingi küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljeindeksi muutused.

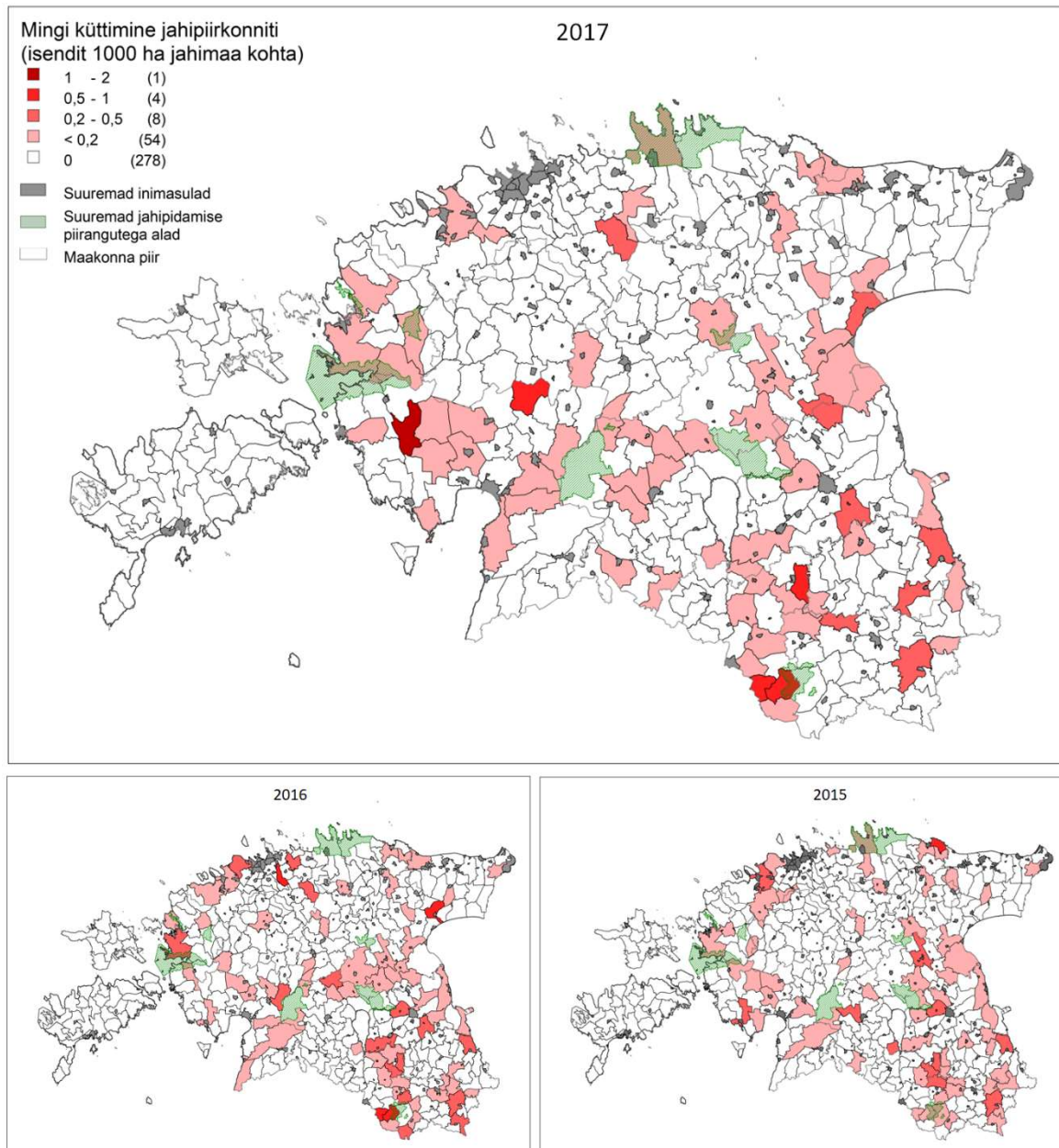
The number of American mink hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Mingi arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljeindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljeindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2016		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	16	22	7	-68,2	0,016	0,009	0,011	0,009	-19,7	-	↑
Hiiumaa	0	0	0		0,000			0,000	=		↑
Ida-Virumaa	3	11	5	-54,5	0,006	0,019	0,019	0,023	=		↑
Jõgevamaa	11	10	9	-10,0	0,000	0,042		0,021	=		↑
Järvamaa	3	3	2	-33,3	0,007	0,034	0,017	0,012	-28,7	=	↑
Läänemaa	9	11	9	-18,2	0,068	0,041	0,043	0,035	-17,4	=	↑
Lääne-Virumaa	12	4	3	-25,0	0,021	0,010	0,014	0,000	-100,0	=	↑
Põlvamaa	11	6	8	33,3	0,008	0,000	0,000	0,011	=		↑
Pärnumaa	13	14	47	235,7	0,011	0,029	0,032	0,043	33,2	-	↑
Raplamaa	1	2	2	0,0	0,008	0,004	0,000	0,006	+	-	↑
Saaremaa	0	0	0		0,000		0,000	0,000	=		↑
Tartumaa	16	22	9	-59,1	0,010	0,033	0,027	0,029	8,1	-	↑
Valgamaa	10	18	25	38,9	0,017	0,000	0,027	0,015		-	↑
Viljandimaa	8	9	11	22,2	0,007	0,028	0,042	0,006		-	↑
Võrumaa	22	28	10	-64,3	0,015	0,024	0,048	0,001		=	↑
Kokku Total	135	160	147	-8,1	0,013	0,019	0,022	0,016	-25,4	=	↑

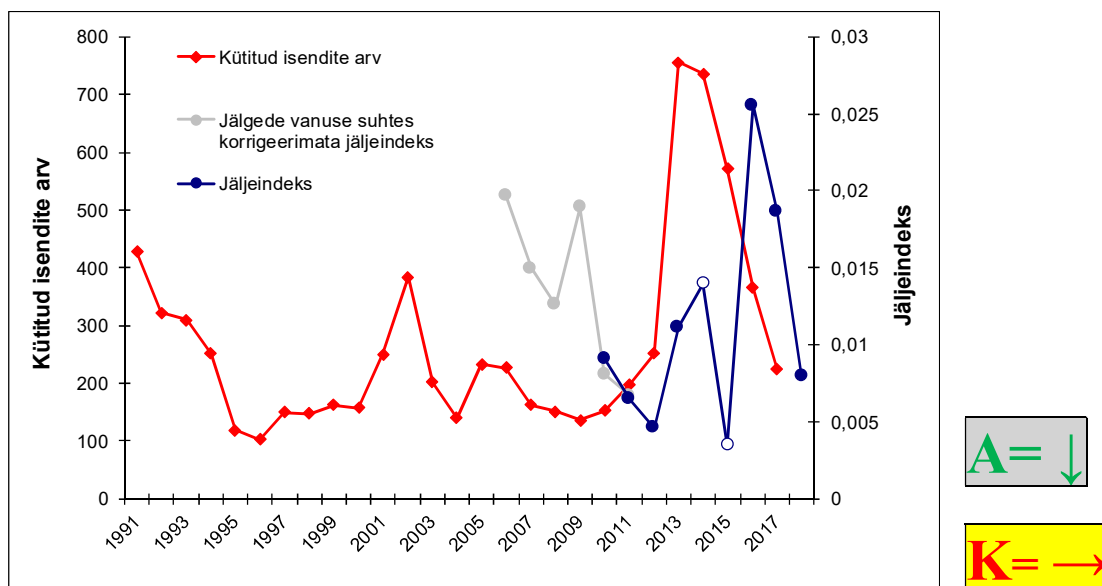
Mingi küttimismahu ja jäljeindeksi muutus viitab viimasel aastal kergele langusele, mistõttu võib kokkuvõttes rääkida siiski pigem arvukuse stabiilsusest. Sama väljendab ka jahimeeste hinnang. Mink on Eestis ebasoovitav võõrliik ning tema püüki kastlõksudega (et soovi korral saaks püünisesse sattunud tuhkur lahti lasta) võiks laiendada. Võõrliigi staatuse tõttu ei hakata ka asurkonna seisundi halvenemise korral tema puhul mingeid küttimispiiranguid rakendama. Huvi mingi küttimise vastu võiks igal juhul jätkuvalt

suurenda. Mink on meie jahiulukeist võõrliikidest ainuke, kelle negatiivset mõju kodumaistele liikidele on erinevates teadusuuringutes ka tõestatud.

Hunting of American mink (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

TUHKUR (*Mustela putorius*)

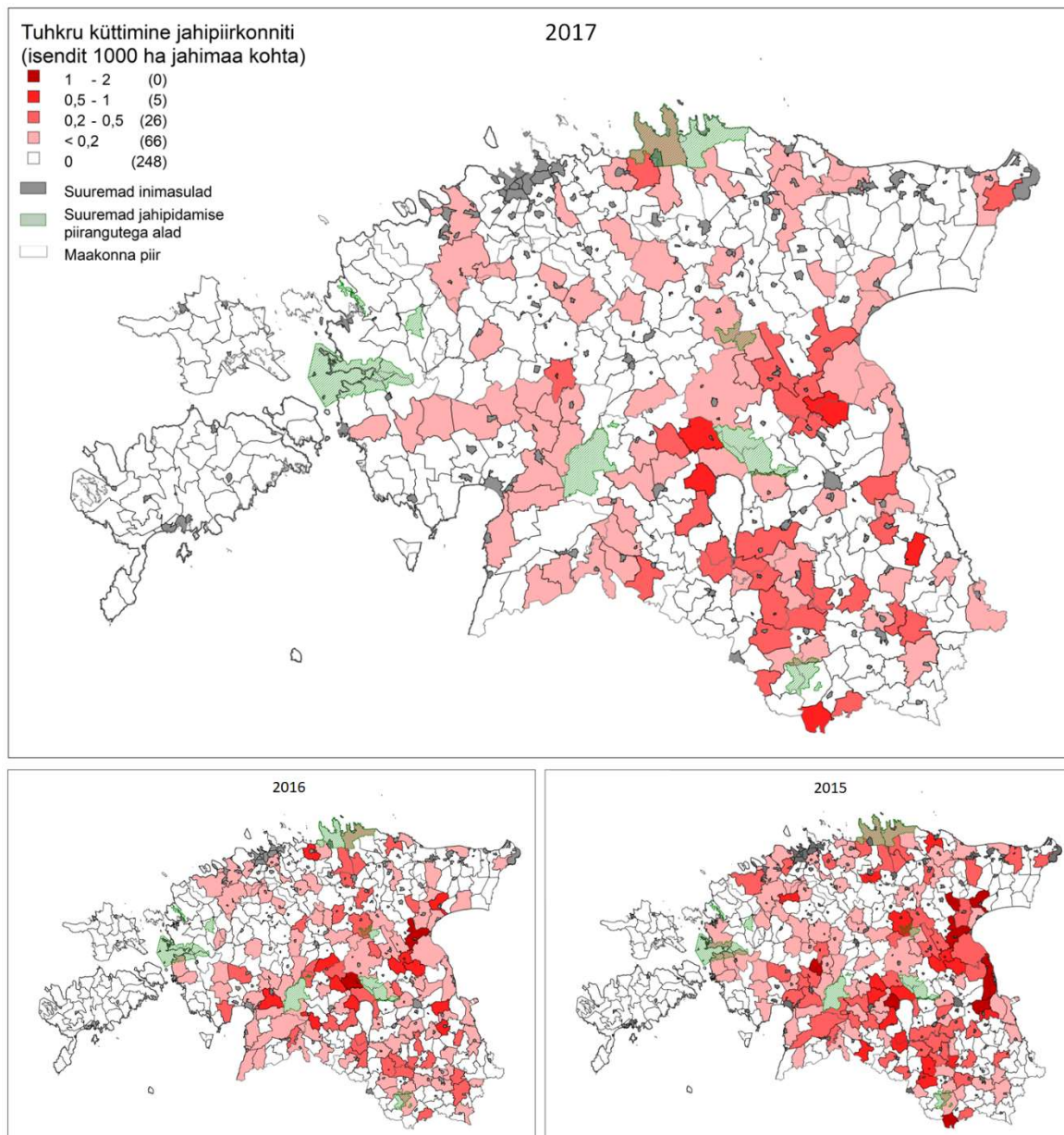
Tuhkru küttimine aastatel 1991 – 2017 ning ruutloenduse jäljaindeksi muutused.
The number of European polecat hunted in 1991 – 2017 and winter track index (gray line - tracks per 1 km and blue line - tracks per 1 km per 24 hours).

Tuhkru arvukusdünaamikat iseloomustavad näitajad viimastel aastatel ning nende suhteline muutus võrreldes eelnenud aastaga. Soovitus küttimismahu muutuseks võrreldes eelneva jahihooajaga.

Maakond County	Küttimine Hunting bag			Küttimismahu muutus Change in hunting bag (%)	Jäljaindeks (1 km kohta) Track index (tracks per 1 km)				Jäljaindeksi muutus Change in track index (%)	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele Change in abundance (hunters est)	Küttimissoovitus Suggestion for quota in 2018
	2015	2016	2017		2013	2016	2017	2018			
Harjumaa	29	24	13	-45,8	0,010	0,005	0,007	0,002	-67,2	=	→
Hiiumaa	0	0	0		0,000			0,000		=	→
Ida-Virumaa	39	16	8	-50,0	0,003	0,024	0,006	0,018		=	→
Jõgevamaa	96	49	34	-30,6	0,005	0,031		0,008		-	→
Järvamaa	27	30	10	-66,7	0,000	0,026	0,017	0,016	-9,7	=	→
Läänemaa	9	4	1	-75,0	0,077	0,007	0,006	0,004	-33,7	=	→
Lääne-Virumaa	43	17	8	-52,9	0,000	0,006	0,003	0,001	-65,7	=	→
Põlvamaa	15	22	14	-36,4	0,004	0,012	0,033	0,008	-74,6	-	→
Pärnumaa	68	47	25	-46,8	0,008	0,033	0,017	0,010	-39,7	=	→
Raplamaa	28	9	8	-11,1	0,005	0,011	0,000	0,004	+	-	→
Saaremaa	0	0	0		0,000		0,000	0,000		=	→
Tartumaa	65	29	15	-48,3	0,010	0,069	0,035	0,010	-70,8	-	→
Valgamaa	41	21	22	4,8	0,017	0,015	0,020	0,032		-	→
Viljandimaa	83	74	44	-40,5	0,003	0,084	0,033	0,009		=	→
Võrumaa	28	23	22	-4,3	0,037	0,012	0,064	0,000		-	→
Kokku Total	571	365	224	-38,6	0,011	0,026	0,019	0,008	-57,2	=	→

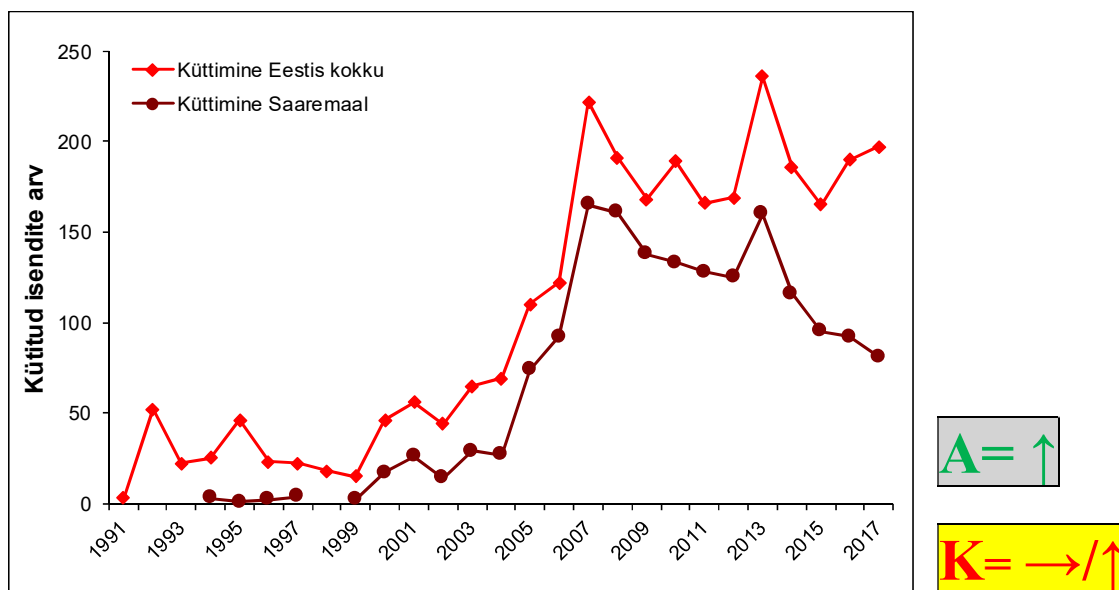
Tuhkru küttimise ja ruutloenduse andmed viitavad arvukuse langusele viimasel aastal, jahimeeste hinnangud arvukusele aga püsimisele eelnevate aastatega samal tasemel. Tuhkru püüki spetsiaalselt laialdaselt ei harrastata (v.a seal, kus ta kanasid murdmas käib), mistõttu tema küttimine sõltub pigem teiste liikide (peamiselt mingi, aga ka metsnugise) küttimise intensiivsusest. Küttimine praegusel tasemel on tema arvukusdünaamika mõjutajana madala tähtsusega, seega võib seda jätkata eelmiste aastatega sarnaste põhimõtete järgi.

Mingi püügil kastlõksuga loodusmaastikul ei oleks siiski jätkuvalt paha, kui sinna sattunud tuhkur lahti lastakse.

Hunting of European polecat (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

MÄGER (*Meles meles*)

Mägra küttimine Eestis (sealhulgas Saaremaal) ja Saaremaal eraldi aastatel 1991 - 2017.

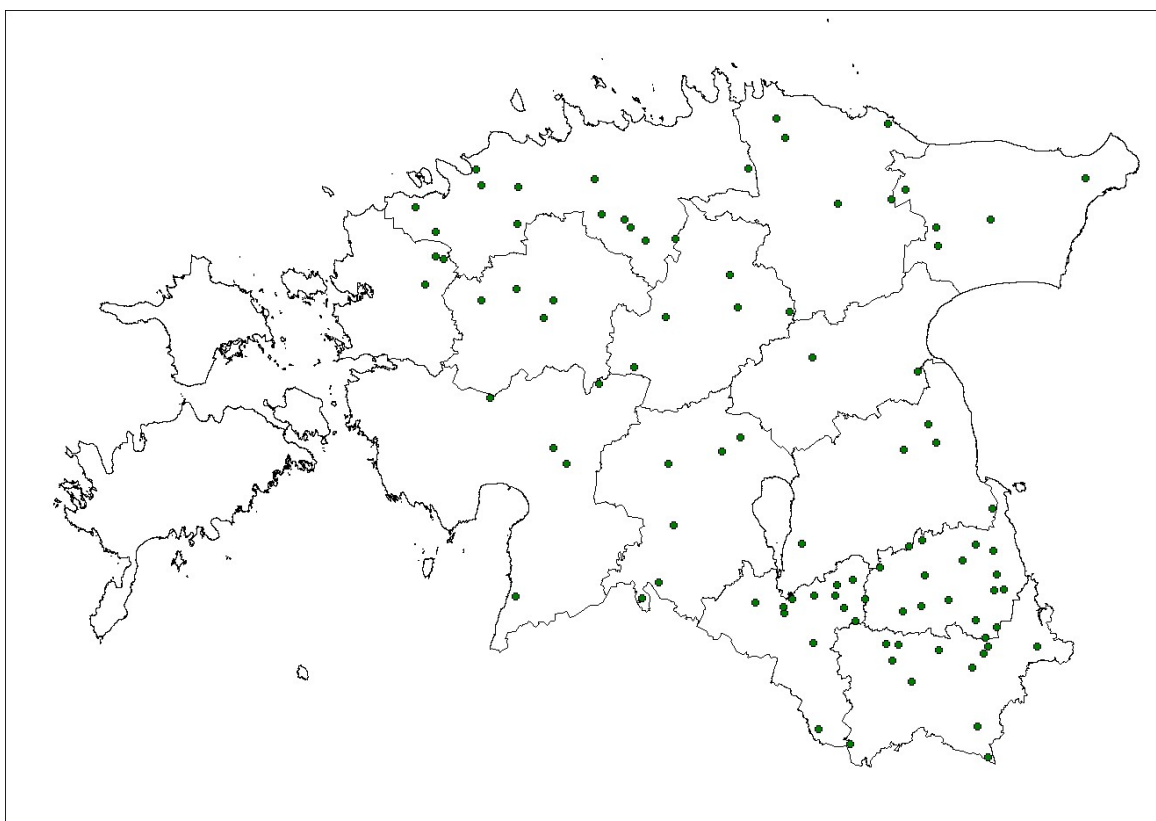
The number of Eurasian badger huntid in Saaremaa (brown line) and in Estonia (total including Saaremaa – red line) in 1991 – 2017.

Mägra küttimise andmed, jahimeeste 2018. aasta kevadine hinnang arvukuse muutusele maakonniti võrreldes eelneva aastaga ning küttimissoovitus 2018. aasta jahihooajaks.

Maakond <i>County</i>	Küttimine <i>Hunting bag</i>			Küttimismahu muutus <i>Change in hunting bag (%)</i>	Jahimeeste hinnang arvukuse muutusele <i>Change in abundance (hunters est)</i>	Küttimissoovitus <i>Suggestion for quota in 2018</i>
	2015	2016	2017			
Hajumaa	13	21	3	-85,7	+	→↑
Hiiumaa	0	0	0	=	=	→
Ida-Virumaa	3	3	6	100,0	+	→↑
Jõgevamaa	4	12	11	-8,3	+	→↑
Järvamaa	3	8	1	-87,5	+	→↑
Läänemaa	2	8	5	-37,5	=	→
Lääne-Virumaa	4	6	5	-16,7	+	→↑
Põlvamaa	6	6	5	-16,7	+	→↑
Pärimaa	8	8	10	25,0	+	→↑
Raplamaa	4	3	8	166,7	+	→↑
Saaremaa	95	92	81	-12,0	=	→↑
Tartumaa	7	3	11	266,7	+	→↑
Valgamaa	7	6	18	200,0	+	→↑
Viljandimaa	3	6	10	66,7	+	→↑
Võrumaa	6	8	23	187,5	+	→↑
Kokku Total	165	190	197	3,7	+	→↑

Jahimeeste hinnangul on mägra arvukus enamuses maakondades jätkuvalt kasvamas. Kui Saaremaal on mäger juba aastaid olnud sisuliselt nuhtlusliigiks ja teda seal ka intensiivselt kütitud, siis on Mandri-Eestis olnud mägra küttimine mõõdukalt tagasihoidlik. Siiski, juba teist aastat järjest on mandril mägra küttimine suurenenud ja Saaremaal kahanenud. Kui veel kolm aastat tagasi lasti üle poole Eesti mäkradest Saaremaal, siis nüüd kütitakse mandril neid enam.

Mägra liigispetsiifikast lähtuvate seireandmete kogumisega alustati 2016. aastal ning töödega jätkati 2017. aastal. Kahel aastal tehtud seiretööd katsid kõik Mandri-Eesti maakonnad. Seire aluseks oli aastatel 2008-2012 kaardistatud mägralinnakud ning seire käigus tehti neist igas maakonnas umbes neljandikule (kokku 95 linnakut) kordusinventuur. Sarnaselt esmasele inventuurile hinnati ka seire käigus urgude koguarvu, mägra poolt kasutusel olevate urgude arvu ning kaaslejate (rebane ja kährikkoer) poolt kasutatavate urgude arvu linnakus. Lisaks sellele paigaldati 45 linnaku juurde rajakaamerad, et hinnata seda kasutatavate isendite arvu ja juurdekasvu (poegade) olemasolu.

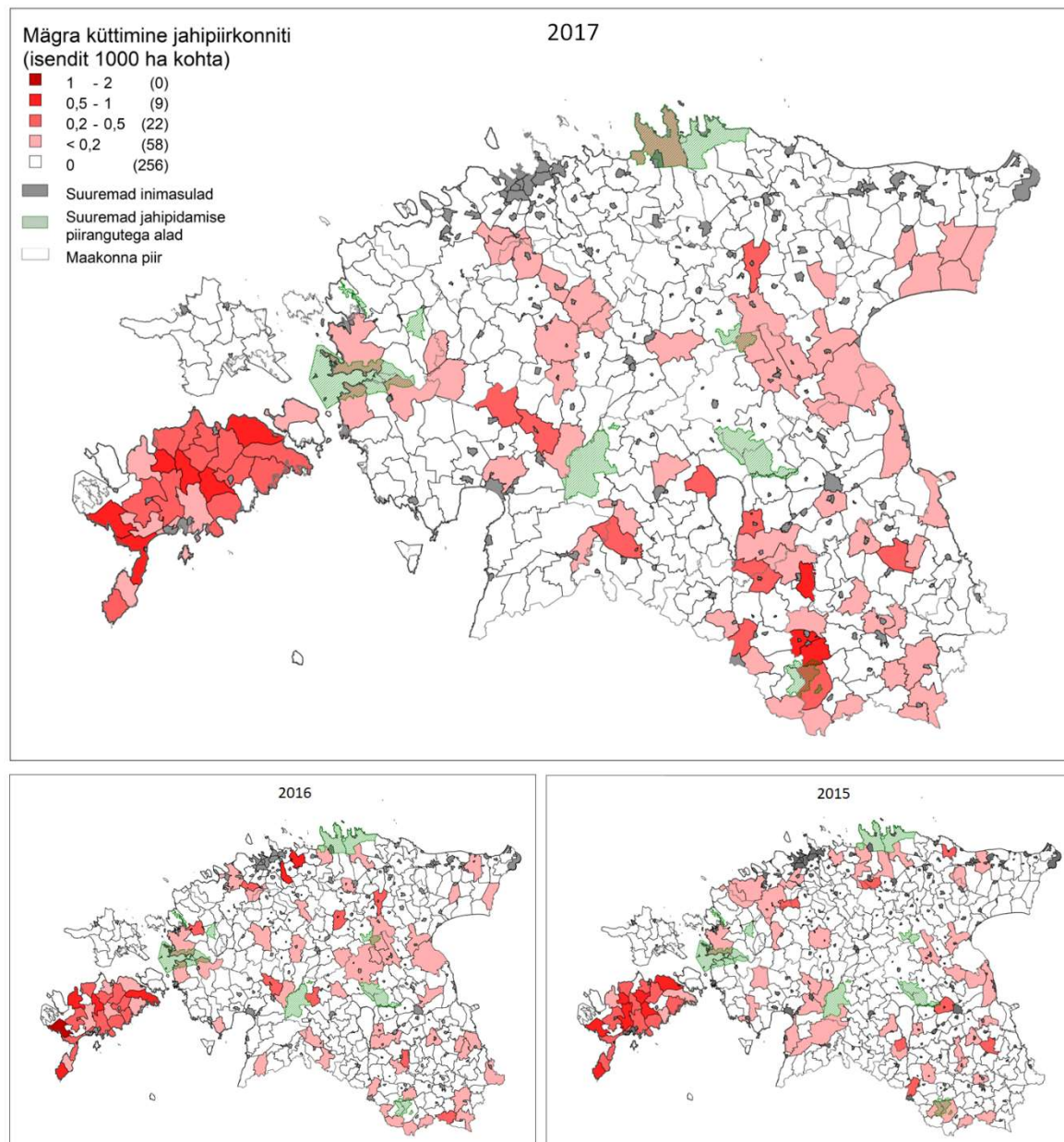
Aastatel 2016-2017 seiratud mägralinnakute asukohad.

Distribution of badger setts surveyed in 2016-2017.

Seire valimis olnud linnakutest oli hävinud 7, neist neli raiete ja kolm muudel põhjustel. Hävinud mägralinnakutest oli viis kümne või enama uruavaga linnakut. Metsaregistri andmetel asuvad hävinud mägralinnakud eramaadel. Ülejäänud mägralinnakutes oli enamuses maakondades mägra kasutatavate urgude arv kasvanud, kuid kolmes maakonnas (Jõgeva-, Viljandi- ja Võrumaa) langenud. Keskmiselt oli mägra poolt aktiivses kasutuses olevate urgude arv suurenenud 13%. Samas oli langenud asustamata urgude ja kogu urgude arv, mis on osaliselt seoses hävinud linnakutega. Võrreldes varasema inventuuri andmetega oli rohkem linnakuid asustatud mäkrade poolt ning rebaste ja kährikutega asustus ja kaaslus

oli jäänud oluliselt vähemaks. 45-st rajakaameratega jälgitud linnakust täheldati järelkasvu umbes kolmandikus (13), poegi jäi kaameratesse 1-3. Seega võib kokkuvõtteks öelda, et kuigi osad linnakud on hävinud, on olemasolevates mägra arvukus tõusnud, mis viitab üldisele mägra arvukuse kasvule Mandri-Eestis. Samas on jätkuvalt oht linnakute hävimiseks, mille põhjuseks on enamasti lageraietes kasutatavad rasked metsatöömasinad. Seetõttu on soovitatav jätta mägralinnaku osa lageraiest välja ning teha seal vajadusel harvendusraiet ning metsatöömasinatega linnakute peal mitte sõita.

Küttimist 2018. jahihooajal saab jätkata sarnaselt eelnevate aastatega, samas võib küttimismahtu ka mõistlikul määral suurendada.

Hunting of Eurasian badger (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

JAHILINNUD

Birds

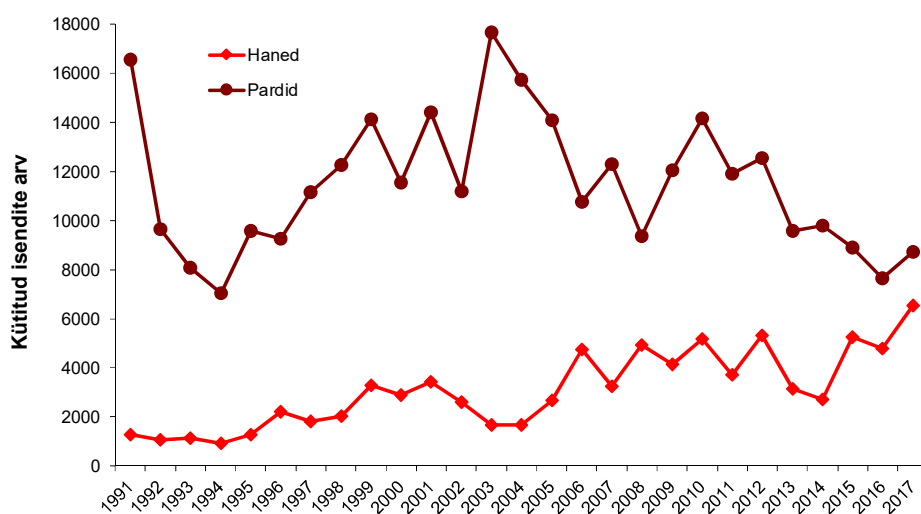
Jahilindude küttimine Eesti erinevates maakondades 2017. a jahihooajal.

Hunting of game birds in different counties in Estonia in 2017.

Liik	Harjumaa	Hiiumaa	Ida-Virumaa	Jõgevamaa	Järvamaa	Läänemaa	Lääne-Virumaa	Põlvamaa	Pärnumaa	Raplamaa	Saaremaa	Tartumaa	Valgamaa	Vijandimaa	Võrumaa	EESTI KOKKU
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	5	0	6	1	0	3	0	0	13	0	0	2	2	2	2	36
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	0	0	0	2	24	16	0	0	3	0	0	0	0	0	0	45
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	10	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	13
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	0	930	54	0	5	70	0	0	503	6	79	0	8	1	1	1657
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	2	0	0	0	0	1	0	0	19	0	1	8	0	0	0	31
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	84	51	23	26	34	102	8	5	137	75	90	46	60	56	27	824
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	1	4	61	12	56	108	87	25	264	72	55	30	0	109	144	1028
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	83	111	47	12	2	135	127	40	101	4	446	53	8	59	18	1246
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	0	0	0	0	0	3	10	0	1	5	0	1	0	7	0	27
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	0	0	0	0	6	0	4	0	0	22	4	0	0	0	0	36
Hallrästas (<i>Turdus pilaris</i>)	0	0	7	6	5	19	50	23	2	5	3	0	3	65	10	198
Höbekajakas (<i>Larus argentatus</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	7
Merikajakas (<i>Larus marinus</i>)	5	0	0	14	0	0	2	0	5	0	9	0	0	0	0	35
Naerukajakas (<i>Larus ridibundus</i>)	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0	4
Kalakajakas (<i>Larus canus</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	4	0	0	0	0	9
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	2	6	3	0	0	0	0	0	2	0	9	21	15	2	0	60
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	8	11	2	0	0	23	5	1	460	0	268	0	0	0	0	778
Hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	105	15	597	82	232	361	781	31	142	64	44	67	16	33	16	2586
Suur-laukhanani (<i>Anser albifrons</i>)	69	5	464	24	45	174	488	22	90	13	34	53	5	36	3	1525
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	82	36	218	56	84	164	107	0	35	26	155	31	7	11	12	1024
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	27	134	142	0	0	783	41	0	15	30	176	1	2	4	0	1355
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	1	0	0	0	0	0	0	0	4	0	39	0	0	0	0	44
Haned kokku	284	190	1421	162	361	1482	1417	53	286	133	448	152	30	84	31	6534
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	113	80	328	2	0	366	12	0	400	0	127	3	0	0	3	1434
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	4	2	2	0	3	17	2	0	5	0	28	0	0	0	0	63
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	148	206	82	1	3	462	14	2	335	4	324	15	8	0	15	1619
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	601	237	308	147	55	616	181	155	441	149	689	458	192	181	195	4605
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	18	31	9	4	1	108	2	0	115	0	99	3	0	0	0	390
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	16	55	8	0	0	28	0	1	19	1	18	0	0	0	0	146
Luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>)	15	30	12	0	0	46	10	0	33	2	101	2	0	0	1	252
Punapea-vart (<i>Anas ferina</i>)	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	4	0	0	0	0	4	0	0	10	0	0	0	0	0	0	18
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	0	0	0	0	0	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	9	14	8	0	0	53	0	3	2	1	14	3	0	0	0	107
Pardid kokku	928	658	757	154	62	1775	221	161	1360	157	1400	484	200	181	214	8712

Jahilindude kütmine Eestis aastatel 2003 – 2017.
Hunting of game birds in Estonia during 2003 - 2017.

Linnuliik	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rabahani (<i>Anser fabalis</i>)	411	484	726	1419	1400	1481	1487	1104	760	2360	697	724	1125	1060	2586
Suur-laukhani (<i>Anser albifrons</i>)	77	90	155	448	453	846	559	288	225	683	171	236	351	415	1525
Hallhani (<i>Anser anser</i>)	750	762	837	1529	922	1239	1005	977	705	1162	555	612	712	663	1024
Valgepõsk-lagle (<i>Branta leucopsis</i>)	280	292	952	919	462	1324	1085	2778	2005	1112	1710	1092	3039	2622	1355
Kanada lagle (<i>Branta canadensis</i>)	2	2	14	84	15	9	17	23	21	2	7	32	13	12	44
Määramata hani (<i>unspecified geese</i>)	138	25	4	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HANED KOKKU	1658	1655	2688	4438	3252	4929	4153	5170	3716	5319	3141	2696	5240	4772	6534
<i>Total n of hunted geese</i>															
Viupart (<i>Anas penelope</i>)	844	1726	1466	1027	1078	761	1255	1454	1066	1179	967	902	1308	786	1434
Rääkspart (<i>Anas strepera</i>)	165	341	345	158	164	55	106	161	92	64	75	60	116	163	63
Piilpart (<i>Anas crecca</i>)	4570	2556	2166	2055	3118	1426	2341	3688	2963	2453	1883	2081	1503	1281	1619
Sinikael-part (<i>Anas platyrhynchos</i>)	6321	8964	7931	4813	6204	6024	7125	7492	6577	7515	5614	5738	5242	4668	4605
Soopart (<i>Anas acuta</i>)	334	769	754	145	364	494	558	678	490	606	372	427	353	262	390
Rägapart (<i>Anas querquedula</i>)	1625	312	311	300	299	151	161	161	198	156	168	132	56	113	146
Luitsnökk-part (<i>Anas clypeata</i>)	325	458	457	100	226	275	288	270	263	382	360	331	220	246	252
Punapea-vart (<i>Anas ferina</i>)	35	34	19	11	6	8	45	41	9	25	1	12	25	18	3
Tuttvart (<i>Aythya fuligula</i>)	4	7	31	10	43	21	33	25	44	25	11	24	11	53	18
Merivart (<i>Aythya marila</i>)	40	56	45	0	0										
Hahk (<i>Somateria mollissima</i>)	0	0	3	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Aul (<i>Clangula hyemalis</i>)	223	205	173	3	7	11	70	10	20	15	18	0	2	1	75
Mustvaeras (<i>Melanitta nigra</i>)	10	68	1	2	1	49	3	1	12	6	0	2	0	0	0
Sõtkas (<i>Bucephala clangula</i>)	102	88	43	91	92	94	54	177	171	139	107	77	67	74	107
Määramata part (<i>unspecified duck</i>)	3063	171	400	399	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PARDID KOKKU	17667	15755	14145	9114	12291	9369	12042	14158	11905	12565	9576	9790	8903	7665	8712
<i>Total n of hunted ducks</i>															
Laanepüü (<i>Bonasa bonasia</i>)	176	55	170	70	84	57	20	37	63	49	28	43	36	39	36
Nurmkana (<i>Perdix perdix</i>)	96	23	111	32	41	46	13	45	6	12	46	40	62	22	45
Faasan (<i>Phasianus colochicus</i>)	1366	1942	651	642	140	56	127	112	54	14	1	20	18	16	13
Metskurvits (<i>Scolopax rusticola</i>)	1034	659	750	291	1192	979	976	1475	990	827	817	1547	1146	1408	1657
Tikutaja (<i>Gallinago gallinago</i>)	88	49	29	59	7	31	20	107	12	22	32	17	14	17	31
Kaelustuvi (<i>Columba palumbus</i>)	276	398	374	373	300	317	426	802	824	812	765	683	755	850	824
Kodutuvi (<i>Columba livia f. domestica</i>)	793	246	543	117	413	336	606	1075	825	625	636	1028	955	946	1028
Hallvares (<i>Corvus corone</i>)	2069	2383	1964	1740	1743	1870	2599	2438	2663	2304	1960	1905	1365	1366	1246
Künnivares (<i>Corvus frugilegus</i>)	0	5	8	38	25	28	22	61	53	32	41	225	62	49	27
Ronk (<i>Corvus corax</i>)	2	11	22	244	209	175	243	193	398	217	154	251	122	20	36
Lauk (<i>Fulica atra</i>)	97	17	73	47	30	84	50	93	76	33	38	20	32	57	60
Kormoran (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	158	127	101	290	345	407	707	594	498	508	413	392	528	871	778
Hallrastas (<i>Turdus pilaris</i>)	34	73	70	51	43	114	91	66	80	137	235	130	160	121	198
Kajakas (<i>Larus sp</i>)	83	74	162	173	120	233	348	274	295	168	97	204	97	48	55
Hallhaigur (<i>Ardea cinerea</i>)	23	45	39	38	25	55	88	76	148	94	73	138	152	6	5

Partide ja hanede kütmine Eestis aastatel 1991 - 2017.

The number of ducks (red line) and geese (brown line) hunted in Estonia in 1991 – 2017.

Erinevalt mitmest varasemast aastast ei lennanud möödunud sügisel haned soodsaid tuuli kasutades Eestist ühe jutiga üle, vaid jäid siia pisut kauemaks ajaks toituma. See andis võimaluse neid ka pikemalt küttida, mis väljendub eelnevate aastatega võrreldes suuremas kütitud hanede arvus. Kütitud hanede liigilises jaotuses tundub jätkuvalt olevat ülehinnatud teiste liikide arvelt hallhanede osakaal. See paistab hästi silma mitmete Mandri-Eesti maakondade küttimisstatistikat vaadeldes, kus osad jahipiirkonnad on küttinud ainult hallhanesid samas kui naaberjahipiirkonnad vaid raba- ja suur-laukhanesid. Kuna hallhanede rändeteed reeglina Eesti sisemaad ei ületa, on vähemalt suurem osa neist valesti määratud. Loodetavasti on kõik veelinnukütid omale soetanud hiljuti EJS poolt välja antud teatmiku „Veelinumääraja jahimehele“ ning eeloleval jahihooajal ka kasutavad seda. Nõnda saaks täpsema ülevaate meil kütitud veelindude liigilise koosseisu kohta.

Erinevate rühmaspetsiifiliste seirearuannete põhjal on selge, et Eestit rännetel läbivate jahiulukitest haneliste (suur-laukhani, rabahani, hallhani, valgepõsk-lagle) arvukus on tõusnud ning suurenenud on ka nende nii kevad- kui ka sügisrändel peatujate arv. Haneliste arvukuse tõusuga on kasvanud ka nende tekitatud kahjustuste hulk, mis puudutab just kevadrände aega, mil neid küttida ei tohi. Hanede arvukuse tõusuga kasvanud kahjud põllumajandusele ei ole probleemiks ainult Eestis, vaid ka paljudes teistes Euroopa riikides, kus nad oma rännetel peatuvad või talvituvad.

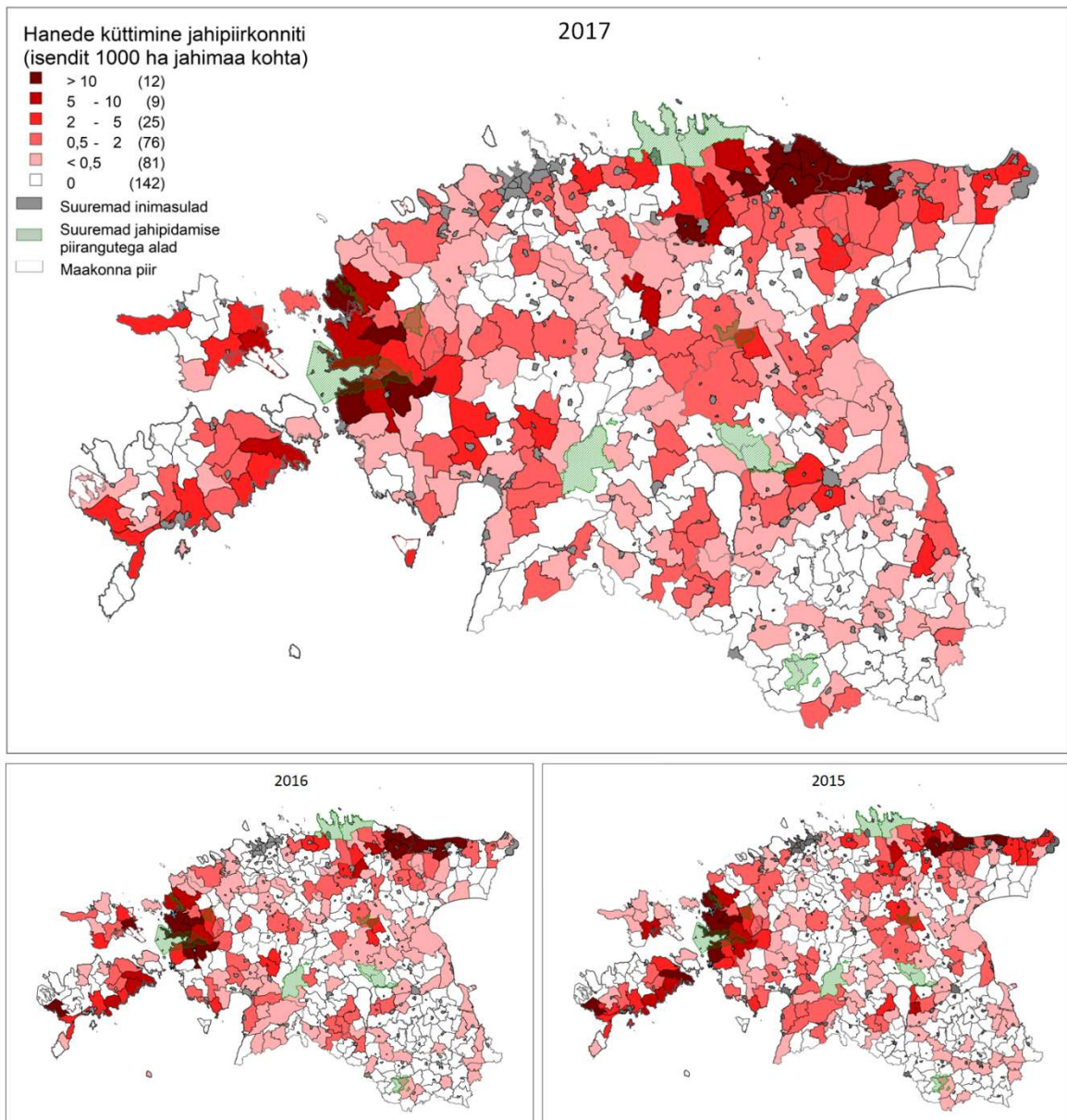
Rändel olevate haneliste ja sookure kahjustatud põllukultuurid hektarites (andmed: Keskkonnaamet, Tõnu Talvi). *Damages made by geese and crane (in hectares)*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Harjumaa	63,0	79,7	17,2	154,8	191,4	137,8	586,3
Hiiumaa	12,6	25,5	0,3	145,7	202,4	278,0	364,8
Ida-Virumaa	298,6	111,8	204,5	675,2	542,4	356,5	135,1
Jõgevamaa	568,7	495,0	318,5	279,0	575,0	290,0	329,5
Järvamaa	90,0	12,0	0,0	40,7	214,5	24,0	120,6
Läänemaa	494,8	241,0	422,5	569,9	591,2	852,8	708,3
Lääne-Virumaa	570,0	505,3	271,6	783,6	571,6	841,0	731,5
Põlvamaa	158,1	108,7	108,0	208,9	209,3	99,0	161,0
Pärnumaa	67,0	0,0	0,0	3,0	37,0	96,5	0,0
Raplamaa	112,1	3,3	0,0	0,0	0,0	62,0	0,0
Saaremaa	223,0	58,5	36,5	57,2	81,8	15,3	38,1
Tartumaa	358,2	850,4	282,5	811,7	795,3	716,5	895,1
Valgamaa	0,0	11,0	0,0	0,0	8,9	8,0	0,0
Viljandimaa	49,2	0,0	0,0	5,7	26,1	0,0	0,0
Võrumaa	0,0	22,8	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0
Kokku	3065,3	2525,0	1661,6	3739,2	4046,9	3777,4	4070,3

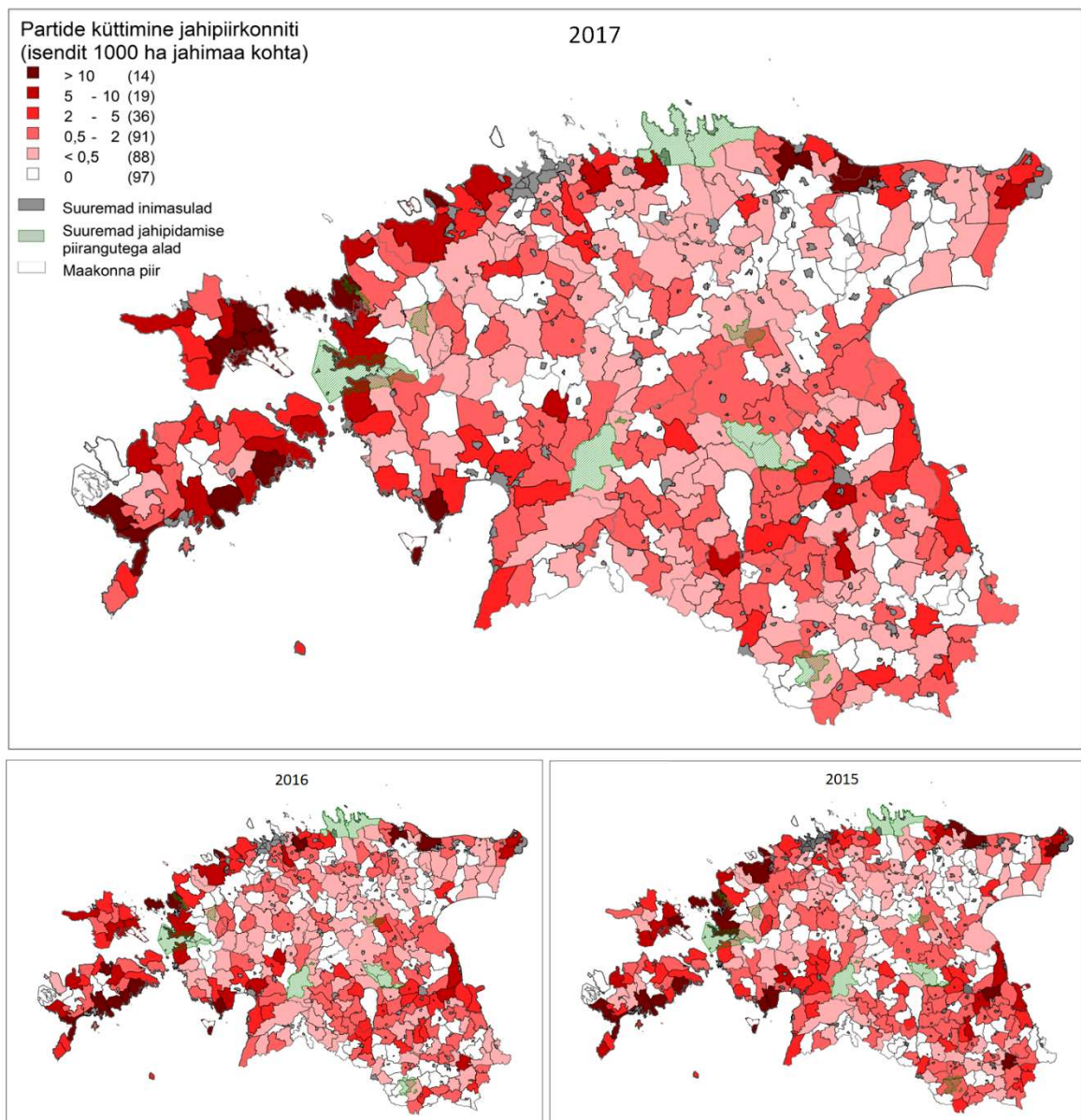
Ülalolevas tabelis on välja toodud Keskkonnaameti poolt registreeritud rändel olevate haneliste ja sookurgede tekitatud kahjustused hektarites. Kahjustuste hulk sõltub mitmetest asjaoludest, nagu näiteks kevade ilmastikust sõltuv lindude rändepuhkuse pikkus, toiduks sobivate kultuuride paiknemine ning osaliselt ka maaomaniku lootus saada kahju eest kompensatsiooni.

Praeguses olukorras, kus haneliste arvukus ja temaga seotud kahjustused põllumajandusele suurenevad, soovitame:

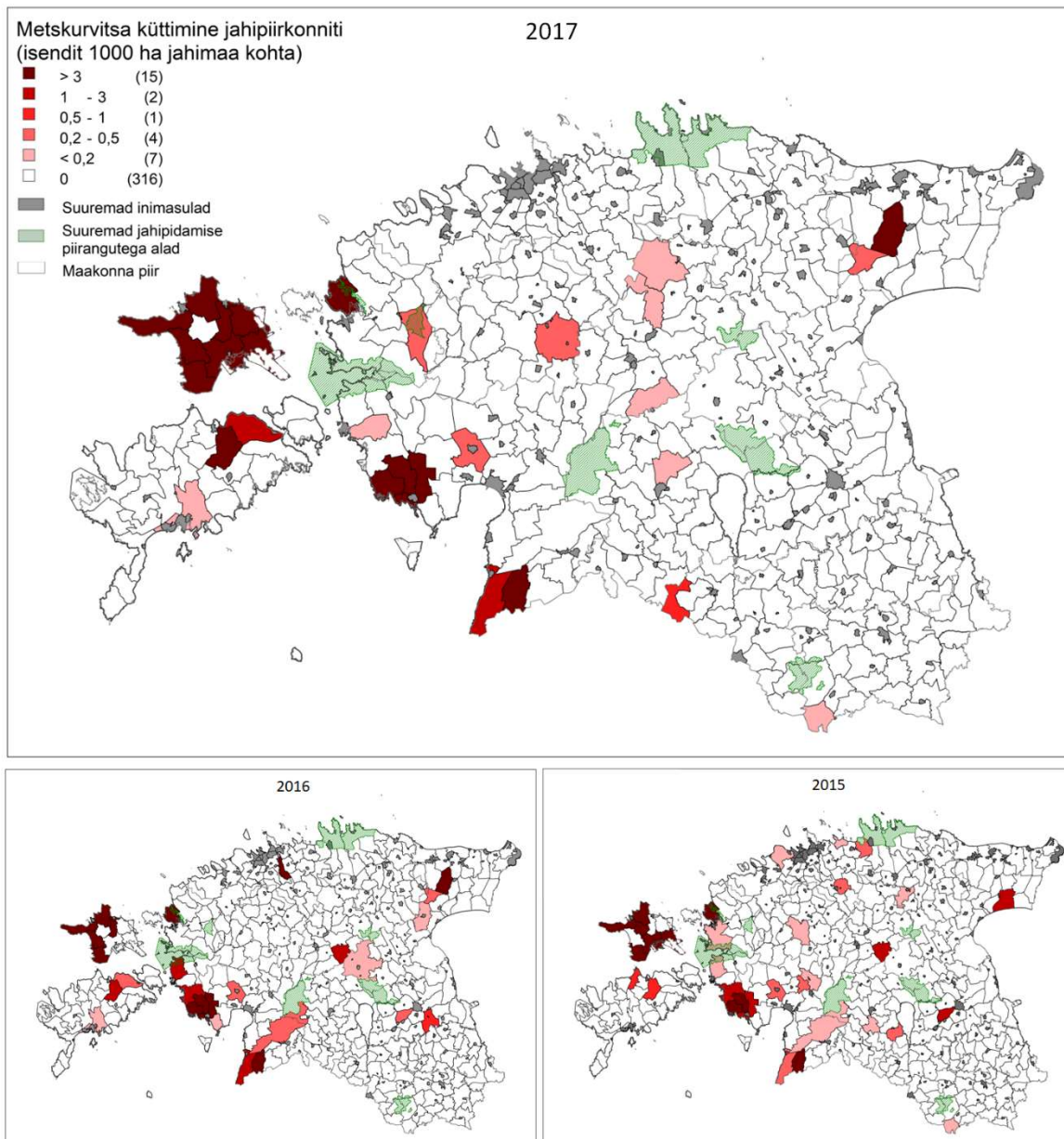
- Mitte muuta seadusandlust suunas, mis muudaks jahipidamise hanelistele keerulisemaks;
- Võimaldada piiratud ulatuses hanelistele kevadist heidutusjahti;
- Muuta praegust tõlgendust kahjustuskoha osas suunas, mis lubaks küttida valgepõsk-laglet kõikjal üle Eesti;
- Liikuda seadusandlusega võrdse kohtlemise põhimõtte suunal. Praegune seadusandlus ja jahieetika kohtleb ebavõrdselt ulukimetajaid ja -linde. Kui jahti lindudele kevadrände ajal peetakse ebaeetiliseks, siis jahti imetajatele sigimisperioodil (nt isastele hirvlastele jooksuajal) igati normaalseks ja jahikultuuri loomulikuks osaks.

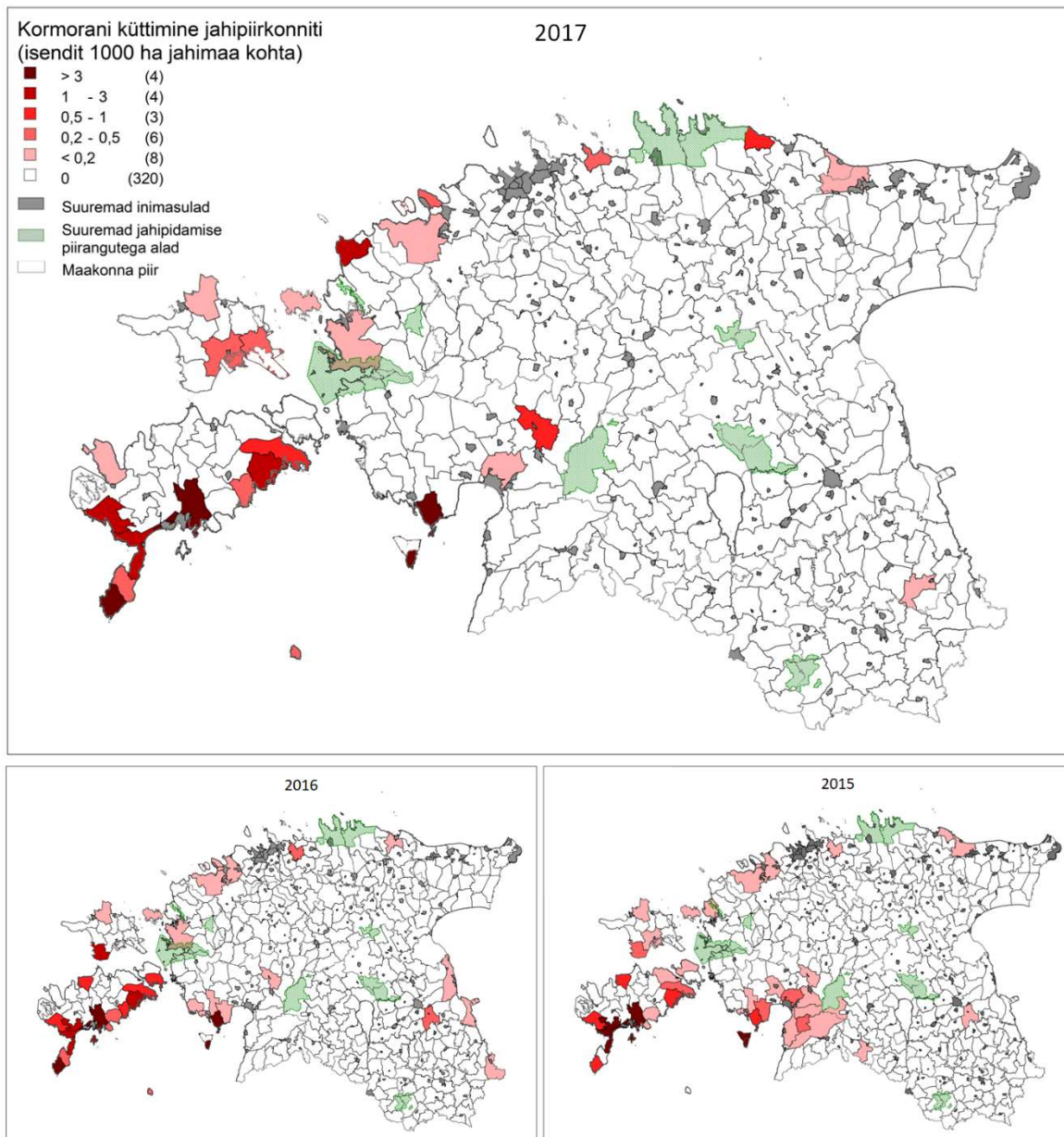
Hunting of geese (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

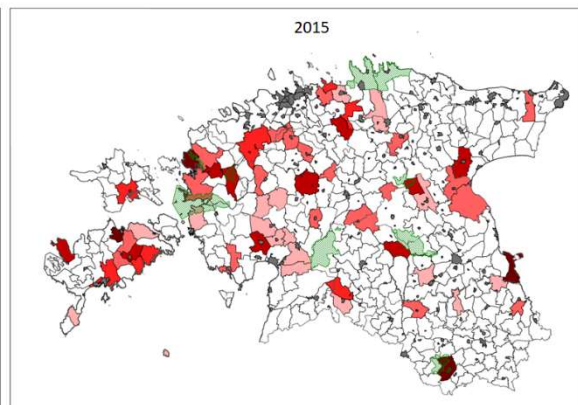
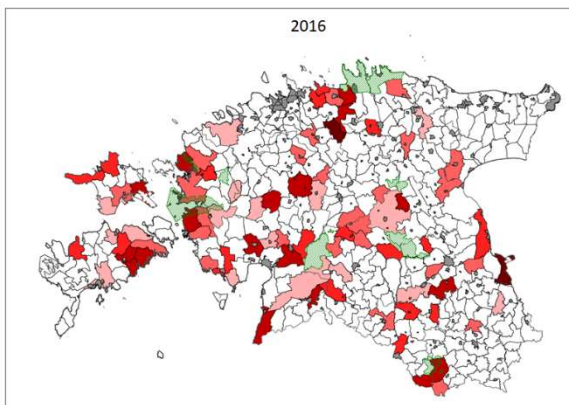
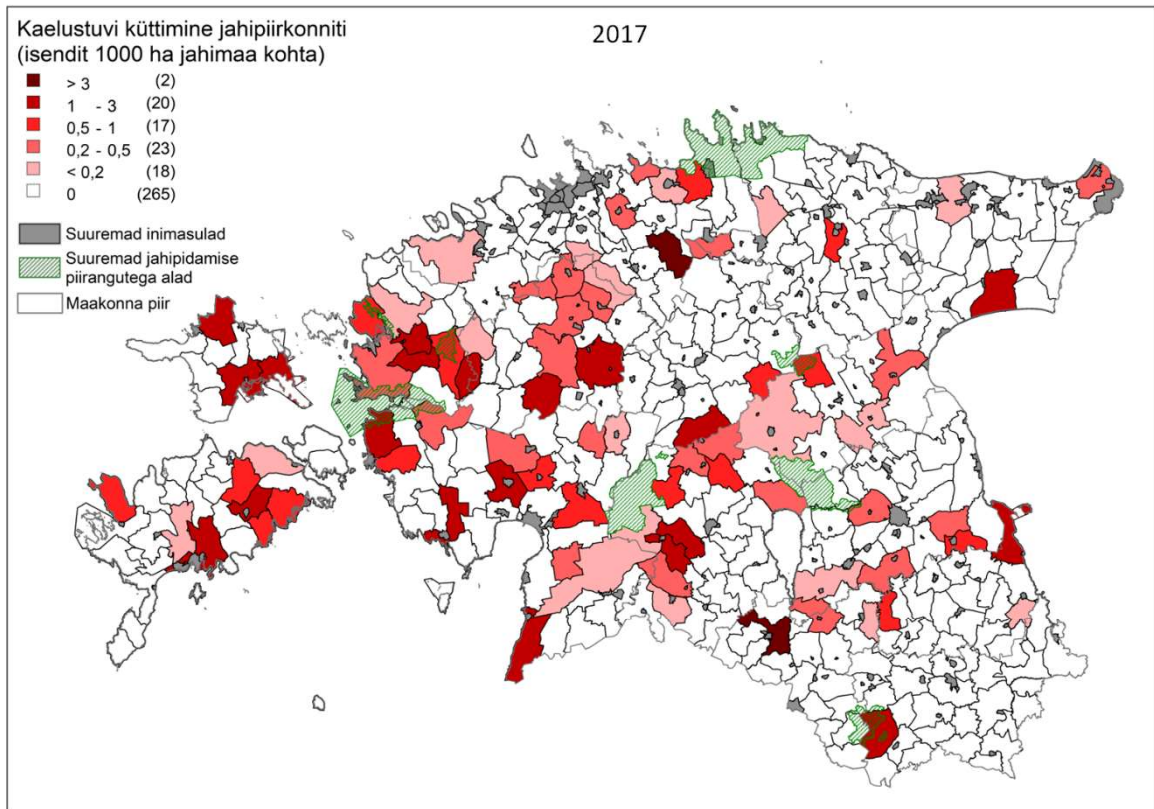
Hunting of ducks (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

Hunting of Eurasian woodcock (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

Hunting of cormorant (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

Hunting of common wood pigeon (number of hunted individuals per 1000 ha) in hunting districts in 2017 and in previous hunting seasons.

KOKKUVÕTE

Eelnevate aastate oluliselt intensiivsemaks muutunud küttimise tulemusel näitab põdra arvukus mõõdukat langust, jäädes paljudes jahipiirkondades ulatuslike metsa- ja liikluskahjude tekke riske silmas pidades siiski veel liiga kõrgele tasemele. Põdra asurkonna suurus 2018. talvel jäi seireandmetele tuginevalt vahemikku 13 000-14 000 isendit. Kõrge põdra asustustihedusega piirkondades tuleks asurkonna juurdekasvu mõõdukalt ületava küttimissurve rakendamist jätkata ka eelseisval jahihooajal ning madalama asustustihedusega aladel tuleks jätkata küttimist kohaliku asurkonna juurdekasvu ulatuses. Kõrgendatud küttimissurve juures tuleb hoolikamalt järgida ka soovitatud küttimisstruktuuri ning lasta vanaloomadest emaseid ja isaseid vahekorras 1:1.

Punahirve arvukus on võrreldes eelnevate aastatega valdavalt püsinud või isegi veidi suurenenud ning liigi levikuala on riigi mandriosas jätkuvalt laienemas. Kindlasti tuleks järgnevatel aastatel oluliselt langetada punahirve arvukust Saaremaal, kus nende poolt põhjustatud põllukahjude tõttu on hirvest kujunenud nuhtlusliik. Mandri-Eestis on vajalik hirve minimaalset küttimismahtu ja -struktuuri rakendada vaid hirvega tihedamalt asustatud piirkondades, jättes teistes jahipiirkondades nende küttimismahu ja -struktuuri jahipiirkonna kasutaja otsustada. Jahindusnõukogud peaksid kõikjal hirve küttimist lubama. Inimtekkelise punahirve asurkonna ohjamise paremaks korraldamiseks ja ohjamise eesmärkide selguse huvides oleks vajalik koostada erinevate huvigruppide soove ja ootuseid tasakaalustatult arvestav liigi ohjamiskava.

2014. aasta suve lõpus levis Eestisse sigade Aafrika katk (SAK). Nakatunud ala hõlmab praeguseks pea kogu Mandri-Eestit ja Saaremaad ning katkuvaba on veel vaid Hiiumaa. SAK-i poolt tabandunud aladel on metssea asustustihedus langenud väga madalale tasemele. Väljaspool nakatunud ala on metssea asustustihedus intensiivistunud küttimise tulemusel samuti langenud, kuid märksa tagasihoidlikumal määral. Seetõttu tuleb neil aladel, kuhu SAK ei ole veel jõudnud, metssigade intensiivse küttimisega jätkata. Aladel, kus SAK-i tõttu on metssigade asustustihedus juba väga madal, tuleks küttimist jätkata vähemalt populatsiooni juurdekasvu ulatuses ja hoida populatsiooni asustustihedust tõusmast üle 1 isendi 1000 ha jahimaa kohta ning mitte hakata tegelema valikuliselt emiste hoiuga.

Metskitse arvukus on praeguseks tõusnud tasemele, kus osades maakondades oleks vaja juba arvukust alla viia ning teistes selle edasist suurenemist pidurdada. 2018. talvel elas Eestis arvutuslikult suurusjärgus 120 000-130 000 metskitse. Viimastel paaril aastatel on

oluliselt suurenenud nii metskitsede tekitatud metsakahjud kui ka nendega seotud liiklusõnnetuste arv. Metskitse arvukuse jätkuva suurenemise peatamiseks peaks tänavu küttima u 30 000 metskitse. Sokkusid ja kitsi tuleks kõikjal küttida võimalikult lähedal vahekorrale 1:1. Jätmaks kõik võimalused looduslikuks valikuks soovitame sokkude küttimisega alustada mitte enne augustikuud ehk siis metskitse jooksuaja lõpufaasis. Seadusandjale soovitame jahieeskirjas muuta metskitse jahiaega, tekitades nende jooksuajal 1 - 1,5 kuu pikkuse pausi ning pikendades seda 1 kuu võrra jaanuari lõpuni, lubades sel ajal ka jahti koertega. Mainitud muudatus soosiks ühest küljest asurkonna elujõulisuse säilitamist ning aitaks teisest küljest paremini metsakahjustusi ennetada.

Ilvese populatsiooni suurus on hoolimata jõudsalt paranenud toidubaasist veel kaugel alla soovitud miinimumtasel, kuid väljendab selgelt suurenemist. Siiski oleme teinud ettepaneku ilveseid ka tänavu mitte küttida. Hundi arvukus oli 2017. aastal eelnenud aastaga võrreldes vähenenud ning suurenenud küttimissurve tulemusel on see tänavu eeldatavasti kuni viiendiku võrra madalam. Karu arvukus on stabiilne ning populatsioonile võib ka tänavu rakendada möödunud aastaga sarnaselt kõrget küttimissurvet. Samas on vaja küttimist jõulisemalt suunata kahjustuspiirkondadesse. Karu lõunasuunas leviku soodustamiseks ei tohiks neid küttida Eesti lõunapiiril olevates jahipiirkondades. Nii hundi kui ka karu tekitatud kahjustused olid eelmise aastaga võrreldes suurenenud. 2017. aasta oli Eestis 24 hundi pesakonda ning vähemalt 65 sama-aastaste poegadega karu ja 63 ilvese pesakonda.

Šaakali arvukus ei näita suurenemist, olemasolevate näitajate põhjal on see pigem stabiliseerunud. 2017. aastal lasti šaakaleid vähem, kui aasta varem. 2013. aastal jahilukite nimekirja lisandunud hallhüljest võib küttida juba neljandat aastat, siiani on küttimishuvi olnud väike ning aasta kvootidest on realiseeritud vaid väike osa.

Laialdasemalt levinud kärntõve tõttu soovitame küttimissurvet suurendada jätkuvalt kõrge arvukusega kärrikoerale ning ka rebasele. Teiste liikide puhul mingeid märkimisväärseid muutusi ei täheldatud ning neid võib küttida eelmise aastaga samade põhimõtete alusel.

Kõik jahipiirkonnad peaksid üritama küttida kõiki ulukeid sellises soolis-vanuselises vahekorras, mis säilitaks asurkonna struktuuri võimalikult lähedasena looduslikule. Dominantseid loomi tuleks hoida kõikide suurulukiliikide puhul või siis vähemalt ei tohiks neid eelistatuna küttida.

Ulukiseires tuleks suurendada jahipiirkonna kasutajast sõltumatute andmete mahtu/osakaalu nii pabulaloenduste kui ka talviste jäljeloenduste osas kahandamiseks

hinnangute ja suurendamiseks konkreetsete näitajate osa (teadmiste põhisisus) populatsiooni seisundi hindamisel ja küttemiskvootide arvutamisel.

Aruande koostajad tänavad veelkord kõiki seirematerjali kogujaid ning soovivad kõigile jahimeestele edu käimasoleval jahihooajal.